Areálová studie slovní zásoby rusínských nářečí východního Slovenska

DIFERENČNÍ SLOVNÍK

RŮŽENA ŠIŠKOVÁ

SLOVANSKÝ ÚSTAV
euroslavica

SLOVANSKÝ ÚSTAV

euroslavica

Práce Slovanského ústavu
Nová řada, svazek 29

Areálová studie slovní zásoby rusínských nářečí východního Slovenska

DIFERENČNÍ SLOVNÍK

k vydání připravila

RŮŽENA ŠIŠKOVÁ

Slovanský ústav AV ČR, v. v. i.
Euroslavica

Praha 2009

Vydáno s podporou Grantové agentury Akademie věd České republiky
Číslo grantového projektu IAA 900920701

Vědecky recenzovala doc. PhDr. Mária Čižmárová, CSc.
PhDr. Věra Lendělová, CSc.

KATALOGIZACE V KNIZE – NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR

Šišková Růžena
Areálová studie slovní zásoby rusínských nářečí východního Slovenska. Diferenční slovník. — Praha : Slovanský ústav AV ČR, 2009. – 200 s. — (Práce Slovanského ústavu. Nová řada; sv. 29)
ISBN 978-80-86420-36-3 (Slovanský ústav AV ČR, v. v. i.)
ISBN 978-80-85494-88-4 (Euroslavica)

811.161* 81'282* 81'373

- rusínština
- dialekty
- slovní zásoba
- studie
- dialektologické slovníky

811.161 - Východoslovanské jazyky [11]

ISBN 978-80-86420-36-3 (Slovanský ústav AV ČR, v. v. i.)
ISBN 978-80-85494-88-4 (Euroslavica)

Úvodem

Areálová studie východoslovenských rusínských nářečí (v podobě diferenčního slovníku) zachycuje hlavní jádro nářeční slovní zásoby čtyřiceti sedmi vesnic na okraji nejvýchodnějšího a severovýchodního slovenského území, při hranici s nynější Ukrajinou na východě a Polskem na severovýchodě. Tato nářečí, jež jsou součástí celého masivu jihokarpatských ukrajinských nářečí, specifická svými archaickými rysy v hláskové i mluvnické stavbě, přitahovala pozornost dialektologů a etnologů již od druhé poloviny devatenáctého století.[1]

Nejznámějším badatelem, jehož jméno i celoživotní dílo věnované karpatským dialektům je spojeno s českými vědeckými institucemi, je Ivan Paňkevyč[2]. Kromě základní monografie věnované detailnímu popisu zvukové podoby a tvarosloví ukrajinských nářečí Podkarpatské Rusi a sousedních oblastí pracoval Paňkevyč také na slovníku ukrajinských zakarpatských nářečí; jeho materiál - jen z malé části zpracovaný do slovníkové podoby - zůstal nedokončen[3]. Po roce 1945, kdy se stala Zakarpatská Ukrajina pro české (i slovenské) dialektology těžko dostupným územím, výzkum jihokarpatských ukrajinských nářečí se soustředil na nářeční mluvu rusínského etnika východního Slovenska; jejich první snahou bylo sebrat co nejúplnější jazykový materiál ze všech obcí osídlených Rusíny.[4] Naši dialektologové se tak připojili k mezinárodnímu úsilí o důkladné poznání a soustavný popis karpatské jazykové oblasti; v té době začaly v sousedních zemích vznikat regionální i obecné lingvistické atlasy, nářeční slovníky okolních nářečních skupin[5] - především huculských[6], bojkovských[7] a lemkovských[8].

Na konci padesátých a v průběhu šedesátých let se každý rok uskutečňovaly dvě až tři expedice z pražského dialektologického ukrajinistického pracoviště a ve východoslovenských obcích osídlených rusínským etnikem se pořizovaly zvukové záznamy vyprávění. Volná vyprávění na zadané (nebo vypravěčem zvolené) téma[9] poskytovala dostatek potřebných kontextů jak pro stanovení fonetické a fonologické struktury jednotlivých nářečí, tak pro Fcharakteristiku značné části jejich základní lexikální soustavy, morfologické stavby i větné struktury. Již při výběru zadávaných témat vyprávění se

vycházelo ze solidní znalosti místních dialektů[10], takže shromážděná témata jsou zajímavá, pro daná nářečí foneticky důležitá a typická svou morfologickou stránkou.

Během více než deseti let vznikl svým rozsahem unikátní soubor zvukových záznamů na magnetofonových páscích, které se díky úspěšným projektům Grantové agentury AV ČR a Grantové agentury ČR[11] podařilo zachránit před postupným znehodnocením, digitalizovat a připravit ukázkovou monografii popisující zvukovou stavbu vybraných nářečních lokalit (s dokladovým souborem transkribovaných textů)[12].

Digitalizovaný zvukový soubor rusínských nářečních textů na jedenadevadesáti kompaktních discích[13]vytvořil základ pro zpracování areálové nářeční studie v podobě diferenčního nářečního slovníku, který zachycuje a popisuje lexikální jednotky závažné s hlediska jádra nářečního celku a stanovuje jejich teritoriální rozšíření. Slovní zásoba nářečí jednotlivých zkoumaných lokalit je v práci představena nejen lexikálními jednotkami společnými víceméně celému teritoriu, ale i slovy s omezenějším územním rozšířením, a to především v případech, kdy jsou dokladem zvláštní etapy historického vývoje dané oblasti[14] (srov. např. maďarizmy[15] - někdy přejímané i prostřednictvím slovenštiny - které za sebou zanechala v některých nářečích docházka mluvčích do základní maďarské školy, výcvik v maďarské armádě a styk s maďarskými úřady) nebo silnějšího ovlivňování sousedními nářečími (u našich lokalit zvláště šarišskými a spišskými) či okolními jazyky (především maďarštinou, němčinou, polštinou)[16].

Zpracovat výběr lexikálních jednotek do nářečních studií, atlasů a slovníků je samo o sobě vždy dost obtížné; opíráme-li se se o mluvené texty, je třeba počítat s tím, že jistá standardní výslovnostní norma nářečí dané lokality může kolísat nejen uvnitř jednoho nářečního podtypu, ale i v rámci idiolektu[17]. V mluvených nahrávkách existují varianty, které jsou již ve zvukovém systému nářečí periferní nebo zastaralé (sklo - zglo)[18], v souvislém vyprávění se často vyskytují případy, které je obtížné jednoznačně fonologicky interpretovat[19].

Heslová slova jsou v naší práci uváděna ve fonologické transkripci. Jednotlivé fonémy pak mohou zastupovat celou škálu zvukových reprezentací. Fonetická transkripce se zde neužívá; při dalším dialektologickém využívání uvedeného materiálu bude možné podle dostupného zvukového záznamu z jednotlivých uvedených lokalit provést jemnější analýzu a stanovit,

kdy je např. foném / i / reprezentován jako [î], [ɨ̣], [ị], [ï] nebo [ŷ], které z konkrétně vyslovovaných samohlásek jsou posunuty více dozadu, jsou otevřenější, labializované ap.

V práci se objevují četné varianty slov, [20] zpracované různě podle frekvence výskytu a stupně odlišnosti od výchozího slova. Přesná lokalizace jednotlivých variant dává představu o hranicích jejich rozšíření v celém areálu. Studie vychází pouze z daného materiálu, nic k němu nedodává, nezobecňuje a materiál nepřizpůsobuje žádné normě. Snaží se uvádět alternace charakteristické pro zachycená nářečí všude tam, kde je zvukový záznam nabízí[21]. Také nejtypičtější kontextové charakteristiky v závorkách a ilustrativní slovní spojení, uvádějící kromě základních ekvivalentů i další překladové možnosti, se podávají tak, jak jsou zachyceny ve zvukových záznamech. Úryvky souvislého vyprávění, které ilustrují užívání daného slova, mohou mít (bez širšího větného kontextu) neobvyklý slovosled: do autentické mluvy jsme nijak nezasahovali.

Podáním materiálu se naše studie neliší od obvyklých lexikografických příruček. Každé zpracovávané slovo je uvedeno ve výchozím tvaru (s případnými variantami oddělenými lomítkem) a opatřeno poznámkou, která označuje jeho slovnědruhovou příslušnost: podstatná jména jsou uváděna v 1. pádě jednotného čísla (s případným upozorněním, že se dané podstatné jméno užívá zpravidla v množném čísle) s označením rodu, přídavná jména se uvádějí ve výchozím tvaru mužského rodu, slovesa jsou v hesláři uvedena ve tvaru infinitivu, jsou opatřena zkratkou pro vid a zájmenným naznačením rekce (ta může být vyjádřena také kontextovou charakteristikou v kulatých závorkách)[22]. Zájmena, číslovky, příslovce, předložky, spojky a citoslovce jsou označeny slovnědruhovou zkratkou. Každé z uváděných slov (i jeho kontextová charakteristika) je opatřeno přízvukem[23] (podtržením příslušné hlásky), jak se vyslovuje ve zvukovém záznamu.

Za každým výchozím slovem s příslušným gramatickým aparátem uvádíme všude tam, kde materiál tuto možnost poskytuje, jednotlivé významy daného slova s kontextovou charakteristikou v kulatých závorkách; následují různé kontexty relevantní pro překlad (jsou mezi sebou odděleny středníkem). Při zpracování významu užíváme v případě potřeby také situačních charakteristik a výkladu. Pro pohodlí uživatele může být i český ekvivalent doplněn stručným výkladem tam, kde jde např. o reálie, které již nejsou v běžném jazykovém úzu[24]. V závěru každého odstavce uvádíme (v abecedním pořadí)

lokality výskytu daného slova[25]; tam mohou být také uváděny varianty výchozího slova, pokud je jejich užívání omezeno na menší počet lokalit. Na varianty slov odkazujeme na příslušném abecedním místě (pokud vzdálenost mezi variantami přesahuje tři slova).[26]

Studie je opatřena seznamem všech lokalit, jejichž zaznamenaný zvukový materiál byl využit a stručným seznamem běžně užívaných zkratek.

Autorčin upřímný dík patří kolegovi a příteli prof. Mykolovi Mušinkovi DrSc. akademiku NAN Ukrajiny, který ochotně poradil všude tam, kde především reálie představovaly složitější problém.

Poznámky:

1 Mezi nejvýznamnější badatele, kteří se v té době zabývali problematikou karpatských nářečí, jejich vymezením na jazykových mapách, stanovením národnostních hranic mezi Slováky a „Karpatorusy", lidovou řečí Podkarpatské Rusi, etnickými Rusíny v Uhrách a na Slovensku, patřili např. Ja. Holovackyj, I. Verchratskyj, O. Broch, V. Hnatjuk, V. Hancov, I. Zilynskyj, J. Janów, M. Małecki, K. Nitsch, A. Petrov, F. Pastrnek, L. Niederle, V. Vážný, I. Paňkevyč a řada dalších.

2 Ivan Paňkevyč, nar. 6.8.1887 v obci Ceperiv Lvovské oblasti , studoval slovanskou filologii na vídeňské univerzitě. Přednášel ruštinu na Konzulární akademii ve Vídni, ve dvacátých letech pracoval na Zakarpatské Ukrajině ve státní správě, později byl profesorem gymnázia v Užhorodě. Od r. 1939 žil v Praze, přednášel na Ukrajinské svobodné univerzitě a po válce vedl ukrajinistiku na Filosofické fakultě Karlovy univerzity. Na jeho základní dialektologickou práci „*Українські говори Підкарпатської Руси і сумежних областей*", která vyšla v r. 1938 v Praze jako 9. svazek Knihovny Sboru pro výzkum Slovenska a Podkarpatské Rusi při Slovanském ústavu, navazoval poválečný výzkum český i slovenský.

3 Materiál k připravovanému slovníku v podobě kartotéky obsahující kolem 100 000 excerpčních lístků shromáždil Paňkevyč při svých terénních expedicích do oblasti na východ od nynějších hranic slovensko-ukrajinských; nyní je uložen v Muzeu české literatury v Praze na Strahově (v depozitáři Staré Hrady).

4 Dialektologické expedice pracovníků ČSAV se uskutečňovaly v širším rámci badatelského záměru „*Výzkum cizích jazyků ve vztahu k jazyku českému a slovenskému*"; cílem bylo popsat na základě sebraného materiálu základní nářeční typy a přispět k řešení otázky vztahu mezi místními nářečími a spisovným jazykem.

5 Badatelé v Polsku a Ukrajině, na Slovensku , ale i v Bělorusku, Rusku, Maďarsku, Srbsku a Makedonii, navazovali na práce svých předchůdců (Z. Stiebera, J. Janówa, M. Małeckého a K. Nitsche, I. Verchratského, V. Hnatjuka, S. Tomašivského, A. Petrova a mnoha jiných) ą usilovali především o zachycení dosud nedostatečně zmapovaných nářečních oblastí, o vytvoření jejich podrobného systematického popisu. V druhé polovině dvacátého století vznikly práce význačných badatelů v karpatské jazykové oblasti J. Dzendzelivského, P. M. Lyzance, J. Riegera, V. Latty, Z. Hanudel'ové, Ju. Muličaka, P. Čučky, M. Dujčaka a postupně byly publikovány i výsledky mezinárodního projektu Karpatský jazykový atlas (Общекарпатский диалектологический атлас, Skopje 1987, Kišiněv 1989, Varšava 1991, Lvov 1993, Moskva 1994, Bratislava 1997, Budapešť 2001, Bělehrad-Nový Sad 2003). Česká dialektologie je v této oblasti zastoupena poválečnými pracemi Paňkevyčovými, fonologickými, morfologickými a akcentologickými studiemi O. Lešky, především pak velkým množstvím prvotního materiálu, shromážděného při mnohaletých terénních výzkumných expedicích A. Kurimským, O. Leškou, K. Genyk-Berezovským a jejich příležitostnými spolupracovníky.

6 Janów, J.: *Słownik huculski,* Wydawnictwo naukowe DWN, Kraków 2001, 291 s. (zpracoval a k vydání připravil J. Rieger)
Rieger, J.: *A Lexical Atlas of the Hutsul Dialects of the Ukrainian Language,* Wydawnictwo naukowe Semper, Warszawa 1996, 390 s.
Гузар, Г., Закревська, Я., Єдлінська, У., Зеленчук, В., Хобзей, Н.: *Гуцульські говірки. Короткий словник.* Львів 1997, 230 с.

7 Онишкевич, М.,Й. : *Словник бойківських говірок. Частина перша А-Н, 495 с., Частина друга О-Я, 515 с.,* Київ, Наукова думка 1984.

8 Rieger, J.: *Słownictwo i nazewnictwo łemkowskie,* Wydawnictwo naukowe Semper, Warszawa 1995, 253 s.

9 Výčet 527 témat (a 542 písní) s odkazem na příslušnou stopáž na kompaktním disku, kde je dané téma zapsáno, je uveden v obsahovém rejstříku publikace autorů R. Šiškové, M. Mušinky a A. Mušinky *Ukrajinská nářečí Slovenska. Výzkum a zvukové zápisy z let 1957-1967,* Slovanský ústav AV ČR, Euroslavica, Praha 2005, str. 87-143.

10 Organizátor a koordinátor dialektologických expedic i prací na výzkumném úkolu Andrej Kurimský byl sám nositelem jednoho z rusínských nářečí, podobně jako stálý spolupracovník z jednotlivých expedic Štefan Piroš. Oldřich Leška se věnoval analýze sebraného materiálu mnoho let, takže důvěrně znal jejich typické znaky. Výběr témat byl při zahájení expedic rovněž konzultován s V. Lattou, který již tehdy dlouhodobě pracoval na svém stěžejním díle *Атлас українських говірок Східної Словаччини* (Lattovo nevydané dílo dokončili a připravili k tisku Z. Hanudelová, I. Ripka a M. Sopolyha, vyšlo v Slovenském pedagogickém nakladatelství v Bratislavě (oddělení ukrajinské literatury v Prešově) v roce 1991).

Při pořizování zvukových záznamů bylo důležité, aby tazatel znal všechny postupy domácích, polních i základních řemeslných prací natolik dobře, že mohl informátora vést k vyprávění (popisu) bez pomíjení důležitých etap dané činnosti

(tkaní, předení, žňové práce, stavba dřevěnice, výroba hospodářského vozu, zapřahání tažných zvířat ap.).

11 Byl to grantový projekt prof. O. Lešky (GA AV č. 977103 na léta 1993-1995) s názvem *Monografické a materiálové příspěvky k poznání jihokarpatských nářečí na východním Slovensku"*, a grantový projekt Mgr. R. Šiškové (GA ČR, reg.č. 405/03/1112 na léta 2003-2005) s názvem *Český dialektologický výzkum ukrajinských nářečí bývalého Československa: historie, výsledky, perspektivy"*, jehož výstupem je publikace *Ukrajinská nářečí Slovenska. Výzkum a zvukové zápisy z let 1957-1967*; - viz též poznámka č. 9.

12 Ukrajinsky psaná monografie autorů O. Lešky, R. Šiškové a M. Mušinky vyšla díky finanční podpoře Ukrajinské akademie věd a umění v New Yorku s názvem *Розповіді з Підкарпаття. Українські говірки східної Словаччини.* New York • Praha • Kyjev, Euroslavica 1998, 320 s. O. Leška ve třech monografických studiích popsal fonematickou strukturu sedmi „ukajících" a „ikajících" vesnic; publikace obsahuje přes 200 stran souvislých ukázkových vyprávění, zachycených (na základě poslechové analýzy) v podobě fonematické a zčásti i fonetické. Monografie je doplněna statí etnologa M. Mušinky *Від маминого молока до гробової дошки,* seznamující čtenáře s tradičním způsobem života a s tradičními zvyky a obřady rusínského obyvatelstva na východním Slovensku.

13 Tento soubor 91 kompaktních disků s nářečním materiálem (kromě knižní publikace) je výsledkem grantového projektu R. Šiškové (viz poznámka č. 9). Je uložen ve fonotéce Slovanského ústavu AV ČR , kopie souboru je dostupná rovněž v Archivu AV ČR a v Muzeu ukrajinské kultury ve Svidníku.

14 K obdobné situaci v lemkovských nářečích překračujících severní hranici s Polskem poznamenává I. Paňkevyč: „Sousedství s neslovanským etnickým prvkem, s Němci, s rumunskými pastevci v minulosti, s uherským administrativním aparátem a uherskými feudály odrazilo se také na lexikální zásobě obou nářečových skupin, polsko-guralské a ukrajinsko-lemkovské." - Viz Ivan Paňkevič, *„Atlas językowy polskiego Podkarpacia s hlediska ukrajinských lemkovských nářečí"*, Universitas Carolina, Philologica 1955, vol. 1, No. 2, str. 122.

15 Srov. např. slova *bireš...čevdyr,... dohan... fajta... fodra... gerenda... horduv... hurka... juhas... kondaš... koršuv... leveš... lynča... marha... oldomaš... pamut... pul,ka... rakaš... recel,... saš... sigin,atko... šor... temetiv... varoš* aj. Vzhledem k tomu, že znalost maďarštiny není u nás běžná, uvádíme u slov přejatých z maďarštiny (kde se nepředpokládá slovenské prostřednictví) většinou v poznámce odkaz na příslušné maďarské slovo.

16 Ze styku s německým jazykovým živlem (zčásti i sousedstvím s německy mluvícím obyvatelstvem některých lokalit na Spiši) např. *brauta... brautkyn / brajtkyn.., brautyjan... burk... cimerman... cug... dekunok... drišlak... fryštyk... hamer... keln,a... krankasa... lager,... l,uft... mantel,... r,af... rajbati... šl,abant... šparhet* aj. Z rumunštiny nebo rumunským prostřednictvím např. *jafyry... košara... kurastra ...mamalyga... merend,a... nanaško.. .nanaška... rync,ka ...*

17 V individuální výslovnosti se např. u téhož mluvčího objevují výslovnostní varianty *doš, / doč,... šorokyj / šyrokyj... vosokyj / vysokyj... šujster / šuster* - které se liší i od neformální normy jako např.*vos,moho oktovbra / vos,moho voktovbra* ap.

18 K pravidlům výslovnosti /v/ jako /u/ nebo /u̯/ uvádí např. O. Leška: „В речи вообще проводится эта схема довольно непоследовательно, т. к. по нетрадиционной норме указанное различие контекста нерелевантно, и /v/ представлено как [v], которое, понятно, бывает и в глагольной флексии ([znavu], [znavût,]). Естественно, что между этими двумя полюсами – традиционной и нетрадиционной нормой – лежит ряд промежуточных ступеней, отражающих взаимопроникновение обеих сосуществующих норм. В результате их столкновения возможно, очевидно, что иногда старое [u̯] на фоне превалирующего [v] идентифицируется с фонематическим [u], которое отражается в фонематических колебаниях, ср. ['všyvu | | u'šyvu || u̯'šyvu]. - viz O. Leška, *Govor sela Ublja vostočnoj Slovakii, Etjudy po ukrainskoj dialektologii 1,* Kabinet cizích jazyků ČSAV, Praha 1973, str. 57.

19 Tak se např. v některých případech těžko odliší výslovnost *čel,ad, / čyl,ad,... dekunok / dykunok... huzer, / huzyr,... kešen,a / kyšen,a... persten, / perstyn,... rašpel, / rašpyl,... serenča / serynča... terka / tyrka...* širší přechodné pásmo je také mezi výslovností *košaryk / košarik... močylo / močilo... palyc,a / palic,a... pyvnyc,a / pivnyca* ap. O. Leška např. zaznamenává v ublanském nářečí různou distribuci - ši-, -šy- a -ži-, -žy- v různých slovesných tvarech u téhož slovesa: v infinitivu a v minulém čase bývá -šy-, -žy- *(sušyti... vorožyti),* ve tvarech přítomného času naopak *položit,... ležit,... lišit,...* Paralelní tvary s -ši-, -šy- jsou obvyklé i v komparativu adjektiv: *lipšyj* - dubletní *lipšij.* Op. cit. str. 22-23.
Podobné jevy uvádí i V. Latta: „У говорі басейну ріки Ондави на місці етимологічного **і** зустрічаємо перехідні від **і** до **у** варіанти **і**ʸ -**у**ⁱ. У сучасному ці варіанти становлять перехідну стадію від **у** ≶ **і** і є не зовсім стійкими не лише в окремих фонетичних варіантах, але часто являють собою локальну, вікову і навіть індивідуальну особливість говірки, внаслідок чого на карті вони досить часто об"єднані. Viz Латта, Василь, *Атлас українських говорів східної Словаччини,* Наукове і картографічне доопрацювання та упорядкування Зузана Ганудель, Івор Ріпка, Мирослав Сополига, Словацьке педагогічне видавництво в Братіславі, відділ української літератури в Пряшеві, 1991, стор. 15

20 Srov. např. kontextové varianty infinitivu slovesa *umerti / vmerti / hmerti... obertati / vbertati / ubertati...,* různé podoby slov *palin(,)ka / pal,unka / pal,enka..., parobčak / paribčak / parubčak..,. Rustvo / Rizdvo..., topor / topir / topur* aj. Slovo *n,an,ko* se může vyskytnout s /a/ posunutým vpřed a zúženým, takže se transkribuje jako *n,en,ko.*
V hesláři se varianty uvádějí dvojím způsobem: buď hned za výchozím slovem oddělené lomítkem (v případě, že se zpracovávané slovo v materiálu vyskytuje častěji v nepřímých pádech a nelze tedy z konkrétního kontextového užití stanovit bezpečně tvar Nsg) nebo na konci odstavce za exemplifikací a výčtem lokalit výskytu; v tomto případě jsou u jednotlivých variant rovněž uvedeny všechny lokality výskytu. Na příslušném abecedním místě je uveden odkaz na danou variantu.
Tam, kde varianty charakterizují větší nářeční oblast (např. ukající a ikající nářečí), uvádějí se samostatně na svém abecedním místě a navzájem se odkazují. Tento způsob se týká především slov, která patří k jádru slovní zásoby všech nářečních typů zkoumaného území - *hnij / hnuj..., mist / must.., rik / ruk..., pip / pup..., snip / snup..., vivc,a / vuvc,a..., visem / vusem* aj.

21 Někdy se však v našem zvukovém materiálu vyskytují slova pouze v jiných tvarech než ve tvaru výchozím (u některých substantiv chybí např. Nsg, u sloves infinitiv, u adjektiv tvar mužského rodu ap.); z nepřímých pádů substantiva - např. *roku, roky, popa* nelze spolehlivě vyvodit , zda je v Nsg *rik, rok* nebo *ruk, pip, pop* nebo *pup.*

22 Pokud z materiálu nelze vybrat vhodnou kontextovou charakteristiku pro ilustraci rekce, je užito rekce zájmenné.

23 Zachycujeme i případy kolísání přízvuku - *srov. např. brydkyj, mešternic,a, podolok* aj.

24 Naše práce odráží tradiční podobu daných nářečí z poloviny 20. stol. (mnozí z vypravěčů a vypravěček se narodili na konci 19. stol. a jejich vyprávění se týká života a událostí z počátku dvacátého století). Této skutečnosti bylo třeba přizpůsobit i výběr ekvivalentů, které - především u reálií - rovněž nesou pečeť starobylosti.

25 Zastoupení jednotlivých heslových slov není pochopitelně ve všech lokalitách dokonale vyvážené. V některých obcích se nenašel dobrý vypravěč, který by se ujal potřebných témat, ať už popisných nebo vyprávění ze života.

26 Přináší-li materiál zdrobněliny k výchozímu slovu a má-li příslušná zdrobnělina stejný význam nebo stejné významy jako slovo výchozí, přiřazujeme zdrobnělinu na konec celého odstavce za výčet lokalit.

Růžena Šišková

Seznam obcí, v nichž byly pořizovány nářeční nahrávky

(uvádíme platné oficiální slovenské názvy[1], v závorce pak odlišné místní názvy)

Beň. Beňatina (Beňatyna), okr. Sobrance

Bok. Bokša, okr. Stropkov

Brus. Brusnica, okr. Stropkov

Cig. Cigelka (Cigolka), okr. Bardejov

Dara Dara, okr. Snina

Drien. Drienica (Drenica), okr. Sabinov

Dúbr. Dúbrava (Dubrova), okr. Snina

Grib. Gribov (Gribiv), okr. Stropkov

Klen. Klenová, okr. Snina

Kol. Kolonica, okr. Snina

Kolb. Kolbasov (Kovbasov, Kovbasuv), okr. Snina

Kož. Kožuchovce (Kožuchivci), okr. Stropkov

Kraj. Pol. Krajná Pol'ana, okr. Svidník

Kraj. Čier. Krajné Čierno (Krajne Čorne), okr. Svidník

Kružl. Kružl'ov (Križl,ova), okr. Bardejov

Kur. Kurov, okr. Bardejov

Kyj. Kyjov (Kyjiv), Stará L'ubovňa

Lom. Lomné (Limne), okr. Stropkov

L'ut. L'utina, okr. Sabinov

Mich. Michajlov (Mychajliv), okr. Snina

Niž. Kom. Nižný Komárnik (Nyžnij Komarnik, Nižni Komarnik), okr. Svidník

Nová Sedl. Nová Sedlica, okr. Snina

Nový Buk. Nový Bukovec, nyní **Bukovce**, okr. Stropkov

Ostrož. Ostrožnica (Stružnica), okr. Snina

Podhor. Podhorod' (Pudhorod,), okr. Sobrance

Prík. Príkra (Prykra), okr. Svidník

Prisl. Prislop (Prislup), okr. Snina

Pstr. Pstriná (Pstrina), okr. Svidník

Run. Runina, okr. Snina

Rus. Bys. Ruská Bystrá, okr. Sobrance

Rus. Ruské (Ruskyj), okr. Snina

Rus. Pot. Ruský Potok (Ruskyj Potuk), okr. Snina

Smol. Smolník (Smulnyk, Smolnik), okr. Snina

Stak. Roz. Stakčianská Roztoka

[1] *viz* Majtán, M., *Názvy obcí Slovenskej republiky (Vývin v rokoch 1773-1997)*,.Veda, Bratislava 1998.

(Stakčinská Roztoka)

Stak. Stakčin, okr. Snina

Star. Starina, okr. Snina

Strih. Strihovce (Strihovec), okr. Snina

Šem. Šemetkovce (Šemetkivci), okr. Svidník

Šmig. Šmigovec, okr. Snina

Top. Topol'a, okr. Snina

Ubl'a Ubl'a, (Vubl,a), okr. Snina

Ulič Ulič (Vlyč), okr. Snina

Ulič. Kriv. Uličské Krivé (Ulične Krive, Ulyckyj Krivyj), okr. Snina

Vagr. Vagrinec, okr. Svidník

Vel'. Pol'. Vel'ká Pol'ana, (Velyki Pol,any), okr. Snina

Zboj Zboj, okr. Snina

Zvala Zvala, okr. Snina

Seznam zkratek

citosl.	citoslovce
čás.	částice
čísl.	číslovka
dok.	dokonavé sloveso
hromad.	hromadné jméno
m	mužský rod
mn.	množné číslo
modál.	modální
ned.	nedokonavé sloveso
neos.	neosobní
neskl.	nesklonné
neživ.	neživotný
pomn.	pomnožné podstatné jméno
předl.	předložka
předm.	předmět
příd.	přídavné jméno
přísl.	příslovce
s	střední rod
sp.	spojka
srov.	srovnej
v.	viz
vsuv.	vsuvka
význ.	význam
zájm.	zájmeno
zpodst.	zpodstatnělý
zprav.	zpravidla
ž	ženský rod
živ.	životný

Diferenční slovník k Areálové studii

a

a(b)sentyr,ka *ž* odvod *m* *na vojnu*
Beň., Nový Buk., Star.

agac *m* akát
Beň., Dara, Top., Ulič, Vel'. Pol'., Zvala, **agat** Prík., Zvala, **agast** Ulič

agencija *ž* agentura; společnost
Strih., Ubl'a

Ameryka /Amerika *ž* Amerika; **ja v Ameryci byv** byl jsem v Americe
Beň., Cig., Drien., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kraj. Čier., Kružl., Kur., Kyj., L'ut., Nová Sedl., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Rus. Bystr., Rus. Pot., Smol., Stakč. Roz., Star., Strih., Šem., Šmig., Ubl'a, Ulič. Kriv., Vagr., Vel'. Pol'., **Hameryka** Kož., Kraj. Čier., Nový Buk., Ostrož., Prík., Stakč. Roz., Vagr.

Anglig *m* Angličan; Američan
Nový Buk., Star., Vel'. Pol'.

ancug *m* oblek; **obyčajnyj tot ancug jak to tohdy bylo za sto korun** obyčejný oblek, který tehdy stál sto korun
Brus., Klen., Kol., Kovb., Mich., Smol., Ubl'a

anhel *m* anděl; **aj kryla mala jak anhel** měla i křídla jako anděl
Beň., Klen., Kolb., L'ut., Nová Sedl., Pstr., Ubl'a, Zboj

apo[1] *m* otec
Bok., Brus., Nový Buk., Podhor., Prisl., Ubl'a, **apko** Beň.

april, *m* duben
Beň., Dúbr., Grib., Klen., Kovb., Kož., Kraj. Čier., Nový Buk., Podhor., Prík., Run., Stak. Roz., Star., Strih., Šmig., Top., Ulič. Krive, Vagr.

arenda *ž* nájem *m,* pronájem *m; (chyža)* **za arendov** v nájmu, v pronájmu; najatý , pronajatý
Pstr.

arenduvati *dok. co (chyžu)* najmout si
Dúbr., Podhor.

arešt / arest *m* vězení *s;* **zaperli ho do areštu** zavřeli ho do vězení; **mene strašyli areštom** vyhrožovali mi vězením / vyhrožovali, že mě zavřou
Klen., Kož., L'ut., Rus., Rus. Pot., Star., Ubl'a, Ulič. Krive

areštant *m* vězeň; **areštantu von vypuščali** vězně pouštěli ven / na svobodu
Dúbr., Klen., Vel'. Pol'.

argan, *m* žentour *m*
Rus.

astr,ab *m* jestřáb, *v. též* **jastr,ab**
Cig., Kružl., Niž. Kom., Prík., Smol., Zboj

[1] *srov. maď.* „apó“ - táta, tatík

atakyj *zájm.*
Kol.

august / avgust *m* srpen; **v avgusti** v srpnu
Beň., Dara, Grib., Klen., Kol., Kovb., Ostrož., Podhor., Prík., Run., Rus., Rus. Pot., Smol., Star., Strih., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Krive, Vagr.

aukurad *přísl.* akorát
Vel'. Pol'.

Austrija *ž* Rakousko *s*
Kol., Ostrož., Star., Ubl'a, Ulič. Kriv., Vel'. Pol'.

Austrijak *m* Rakušan; **tam byli Avstrijaky od Bratislavy** byli tam Rakušané od Bratislavy
Kol., Kovb., Niž. Kom.,Ostrož., Podhor., Prík., Star., Vagr., Vel'. Pol'.

austrijac,kyj *příd.* *(vojak)* rakouský
Vel'. Pol'.

b

baba *ž* **1** žena, ženská; *též v oslovení manželky* **babo!** ženo! **des,at, bab dojit, u drustvi** deset ženských dojí v družstvu; **jak ja pujdu sama jedna baba**? jak mám jít - samotná ženská?; **naši baby povidali, ...** naše ženské říkaly, ... **2** bába; **valals,ka baba** porodní bába **3** *(z biloji muky)* bábovka
Beň., Bok., Brus.,Cig., Dara, Drien., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kraj. Čier., Kružl., Kyj., L'ut., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Pstr., Run., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vagr., Vel'. Pol'., Zboj, Zvala

babička / **(porodna) babička** *ž* porodní bába
Cig., Kol., Rus. Pot., **babka** Kyj.

babka *ž* kovadlin(k)a; *(koval,s,ka)* kovadlina
Bok., Brus., Drien., Grib., Kol., Kovb., Kraj. Čier., Kyj., L'ut., Nová Sedl., Prisl., Pstr., Rus., Smol., Ulič, Vagr., Vel'. Pol'., Zvala

babs,kyj *příd. (lachy, robota)* ženský
Kož., Kyj., Podhor.

babynec, *m* babinec *předsíň v řeckokatolickém nebo pravoslavném kostele*
Drien.

bača *m* bača *býval též léčitelem, vykonával některé magické úkony při mimořádných událostech*
Cig., Klen., Kovb., L'ut., Rus. Pot., Šmig., Ulič. Krive

bači[2] *zdvořilé oslovení staršího muže* „hospodáři", „pane"
Zvala

bačyti *ned. koho, co* vidět; **ja toto ne bačyv** já jsem to neviděl; **kumču, jak baču, ja vam ši šos, dovžna** sousede, vidím, že vám ještě něco dlužím
Klen., Kovb., Kraj. Pol., Kyj., Nový Buk., Podhor., Prisl., Šmig., Vagr., Zvala

bagov[3] *m* tabák; nedopalek
Prík.

bahac,ko *přísl.* mnoho, hodně
Ubl'a, **bahato** Mich.

bahnitky *ž mn.* kočičky *jehnědy jívy, v. též* **myn,ky**
Drien., Kružl., Kyj., Prík.

bahro *s zprav. mn.* **bahra** věnec *m části kola u vozu;* **zvercha na bahra treba dati r,afy** shora na věnce je potřeba nasadit obruče / ráfy
Bok., Brus., Cig., Dara, Drien., Dúbr., Grib., Kol., Kolb., Kož., Lom., L'ut., Pstr., Run., Rus., Rus. Pot., Smol., Strih., Šem., Top., Ulič, Vagr., Vel'. Pol'., Zvala

---

[2] *srov. maď.* „bácsi" - strýc, strýček
[3] *srov. maď.* „bagó" - tabák, kuřivo

bajkyn,a *ž* bába kořenářka, léčitelka
Prisl.

bajnet / bahnet *m* bajonet, bodák
Prisl., Rus. Pot., Ulič. Krive

bajura *ž* jáma / výmol *m s vodou*
Ostrož.

bajusy *m mn. (na koloskach)* osiny *ž mn.* ; *též ve význ.* vousy
Cig., Prík., **bavusy** Dúbr.

baksa *ž* truhla, bedna
Kyj.

balamuta *ž* trápení *s*; starosti *mn.*; **balamuta z tym** je s tím trápení; **balamutu robyti** vyvádět různé kousky, tropit neplechu; dělat potíže; *(- dity v školi)* zlobit
Drien., Klen., Kol., Kovb., Nová Sedl., Prisl., Rus. Pot., Stak. Roz., Star., Ubl'a, Ulič, Vel'. Pol'.

balec,$_1$ *m* kus plátna *používaný při obřadním svatebním „řadovém"* a jiném *tanci*
Beň., Kol., Nová Sedl., Rus. Pot., Smol., Strih., Ulič, Zvala

balec, $_2$ *m* velký svatební chléb *ze kterého starosvat poděluje všechny svatebčany*
Prík., Pstr.

balta *ž* velká sekera, širočina
Beň., Klen., Mich., Nová Sedl., Rus. Bys., Strih., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Zboj

bambuch *m zprav. mn.* **bambuchy** vnitřnosti *s mn. hovězího dobytka*
Brus., **bembuch** Kož., Lom.

ban,a *ž* důl *m*; **vuhel,na ban,a** uhelný důl
Kyj., L'ut., Prík., Prisl., Vel'. Pol'.

banda *ž* kapela; skupina muzikantů
Klen., Kovb., Prík., Ubl'a

bandur,anka ž bramboříště *s pole po sklizených bramborách, též ve význ.* bramborová nať
Kož., Run., Rus., Smol., Vel'. Pol'.,

bandurky *m zprav. mn.* brambory
Bok., Brus., Cig., Dara, Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kolb.Kož., Kraj. Čier., Kraj. Pol., Lom., Nový Buk., Niž. Kom., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Run., Rus., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Šmig., Top., Ubl'a, Vagr., Vel'. Pol'., Zvala, **banduročka** Šem.

banduryn, n, a *s* bramborová nať *ž*
Smol.

bant *m* / **banta** *ž* vaznice *ž střešní trám*
Cig., Drien., Dúbr., Kol., Kovb., Lom., Nový Buk., Rus., Rus. Pot., Stakč. Roz., Strih., Ubl'a, Ulič, Ulič. Krive, Vagr., Zvala, **bantyčka** *ž* Dúbr., Stakč. Roz.

banuvati *ned. bez předm.* litovat; **ja ne banuju nič** vůbec nelituju; **maty za nym banuje** matce se po něm stýská
Ostrož., Podhor., Prisl., Rus., Ubl'a, Zvala, **banovati** Nová Sedl.

banyča *s* koláč *m s povidly, tvarohem ap.*
Smol., Top., Ulič

banyk *m* buchta *ž* / závin *s povidly, s tvarohem ap.*
Ubl'a, Ulič, Zvala

bardz / bardzo / bars *přísl. (stril,ati)* hodně, velmi, moc; **bars s,a smijali** moc se smáli; **bars šumna divka byla** bylo to moc hezké děvče; **toto ne bars škodyt,** to tolik nevadí; **nam bardz ne**

platyli moc nám neplatili; **že by bardz ne horilo** aby to nehořelo příliš
Cig., Drien., Grib., Klen., Kol., Kož., Kraj. Čier., Lom. Nový Buk., Ostrož., Prík., Prisl., Pstr., Kraj. Pol., Kružl., Kur., Kyj., Rus., Rus. Bys., Star., Šem., Šmig., Vagr., **bars** Grib., Prík., Pstr., Smol.

baršan *m* černý lesklý samet
Brus.

baršanka *ž* černá sametka
Cig., **baršanok** *m* Cig.

bas *z vyprávění o Americe* šéf, boss
Vel'. Pol'.

batih / batoh *m* bič
Grib., Šem., Ulič. Kriv., Vagr., Zvala, **batuh** Dara, Rus.

baviti (s,a) *ned. bez předm. (- dity)* hrát si; *(- molod,)* pořádat zábavu; **ja s,a bavl,u** hraju si; **karty baviti** hrát karty; **baviti „na jarmarok"** hrát si „na trh"; **vony bavili ditvaka** hráli si s dítětem; **škol,ari bavili divadlo** školáci / žáci hráli divadlo
Beň., Cig., Dúbr., Kol., Kovb., Kož., Kraj. Čier., Kružl., Kyj., Lom., Ostrož., Podh., Prík., Prisl., Pstr., Rus., Rus. Pot., Smol., Šem., Ubl,a, Ulič, Vel'. Pol'., Zvala

bavka *ž* zábava; hra
Ubl'a, Zboj

bavusyn,n,a *s (na pšenyci)* osiny *ž mn.*
Prisl., Rus., Vel'. Pol'., Zvala

bavusy / bajusy *m zprav. mn.* **1** vousy; **bavusy maje čolovik kotryj vže doroste** vousy má mužský když dospěje **2** *(žyta)* osiny *ž*
Dúbr., Kol., Kovb., Kružl., Nová Sedl., Top., Smol., Ubl'a

behivo[4] *s* povolávací rozkaz *m;* **raz pryšli tuty behivovy, že majeme narukovati** jednou přišly ty povolávací rozkazy, že máme narukovat
Klen., Kol., Kovb., Nová Sedl., Prisl., Star., Strih., Ubl'a, Ulič. Kriv.

Bel,gija / Byl,gija *ž* Belgie
Klen., Prík.

beliši *m mn.* svatební sladké pečivo *podobné plněnému závinu*
Drien.

berdo *s* brdo *součást tkalcovského stavu*
Bok., Brus., Cig., Dara, Drien., Dúbr., Grib., Kol., Kovb., Kružl., Kyj., L'ut., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Run., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vagr., Vel'. Pol'., Zboj, Zvala

bereh *m* **1** svah *zprav. prudký,* úbočí *s* **2** břeh
Beň., Bok., Klen., Kol., L'ut., Nový Buk., Podhor., Prík., Prisl., Rus., Rus. Pot., Smol., Šem., Vagr., **berežok** Dúbr., Klen., Nový Buk., Prík., Rus. Bys., Star., Vel'. Pol'.

bereza *ž* bříza
Brus., Cig., Drien., Grib., Klen., Kol., Nový Buk., struž., Prík., Prisl., Rus. Pot., Smol., Šem., Šmig., Top., Ulič, Vagr., Zvala

besida *ž* **1** *(ukrajins,ka)* řeč; jazyk *m* **2** *(ubl,ans,ka, valals,ka)* nářečí *s* **3** *s kým, o čem* rozmluva
Beň., Dúbr., Klen., Kyj., Ostrož., Podhor., Smol., Stak. Roz., Star., Šem., Šmig., Ubl'a, Vel'. Pol'., Zvala

4) *srov. maď.* „behívó" - povolávací

besidlyvyj *příd. (dido)* hovorný
Star.

besiduvati *ned. bez předm.* mluvit, povídat si; **my besidujeme, že ...** říkáme, že ...; **znaje bisiduvati po mad,arsky** umí maďarsky; **po pol,sky bisiduvali** mluvili polsky; **začnu to tak bisiduvati** začnu to povídat takhle
Beň., Brus., Dara, Dúbr., Klen., Kol., Kož., Kružl., Kur., Kyj., L'ut., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Stak. Roz., Strih., Šem., Šmig., Ubl'a, Vagr., Vel'. Pol'., Zvala, **bisiduvati** Beň., Grib., Kovb., Kož., Kraj. Čier., Mich., Nový Buk., Ostrož., Prík., Pstr., Run., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Šem., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič. Kriv., Vagr., Vel'. Pol'., **bišiduvati** Kraj. Pol., Zvala

beskyd *m* srázná horská stráň *ž; též ve význ.* horský les
Beň., Dúbr., Klen., Kol., Nová Sedl., Ostrož., Rus., Star., Ubl'a, Ulič. Krive, Zvala

bet,ar *m (- ditvak)* uličník, rošťák
Klen., Prík., Rus. Pot., Stak., Strih., Ubl'a, Šmig.

bet,ars,kyj *příd. (spivanky)* rozverný
Ulič

betlehem *m* betlém *se kterým chodí koledníci koledovat*
Kyj., Nová Sedl., Podhor., Prík., Stak. Roz., Strih., Top., Vagr., Zboj

betlehemci *m mn.* koledníci s betlémem
Lom., Mich., Podhor., Rus. Pot., Stak. Roz., Ulič, Zvala, **betlehemy** Nová Sedl., Strih., **betlehemoši** Ubl'a, **betlehemčyky** Vagr.

biblija *ž* bible
Kovb., Podhor., Pstr., Star., Vel'. Pol'.

bicykl,a *ž* kolo *s*
Klen., Rus. Bys., Ubl'a, **bicykl,** *m* Beň., Kož., Pstr.

bidnota *ž* bída, chudoba
Mich., Star., Ubl'a

biduvati *ned. bez předm.* mít bídu, žít v bídě, nuzovat se
Dúbr., Mich., Podhor., Prík., Rus. Pot., Stak. Roz., Star., Strih., Ubl'a, **bidovati** Klen.

bigar, *m* prut; klacek
Kol., Rus. Pot., Stak. Roz., Strih., Ubl'a, Ulič. Krive, Zboj

biglajs *m* žehlička *ž*
Dara, Rus. Pot., Ubl'a

bigl,uvati *ned. co (šmat,a)* žehlit
Smol., Šmig.

bik *v.* **buk**

biksa *ž* železné kování *s hlavy kola hospodářského vozu v. též* **buksa**
Dara, Dúbr., Prisl., Run., Rus., Smol., Stak. Roz., Šmig., Top., Ulič, Vel'. Pol'., Zvala

bil,a *předl. s 2.p.* vedle; **vin buv bil,a mene** byl vedle mne; **bil,a vody** u řeky
Prík., Pstr.

bilok *m* bílek
Bok., Brus., Drien., Dúbr., Klen., Kol., Kož., Kružl., Lom., Nová Sedl., Podhor., Prisl., Run., Strih., Top., Ubl'a, Ulič, Zvala, **bilčok** Grib., Kož., Nový Buk., Vagr.

bil,šyj *v.* **bul,šyj**

bireš [5] *m* čeledín
Beň., Podhor., Šmig., Ubl'a

---

5) *srov. mad.* „béres“ - čeledín

birka *ž* druh ovce
Beň., Cig., Kružl., Nový Buk.

biručnyj *příd.*: **biručnyj stulec,** hoblice, hoblovací stolice; **biručnyj niž** pořiz, *v. též* **obiručnyj**
Dara, Klen., Kol., Run., Rus., Smol., Top., Ulič, Zvala

biruv[6] *m* starosta obce; **ja buv za birova** byl jsem starostou
Beň., Klen., Kol., Kovb., Kraj. Čier., Mich., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prisl., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šmig., Ubl'a, **birov** Dúbr., Klen., Kol., Kraj. Čier., Nový Buk., Stak. Roz., Star., Strih., Ubl'a, Vel'. Pol'.

biruvati *ned. bez předm.* moci, moct; **ja vže ne biruju** už nemůžu; **hača ne birovalo jti** hříbě nemohlo chodit; **poky budu biruvati** dokud budu moct / schopen
Beň., Dara, Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kraj. Pol., Mich., Nový Buk., Podhor., Prík., Prisl., Rus., Rus. Bys., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Šmig., Ubl'a, Vagr., Vel'. Pol', Zboj

bisiduvati *v.* **besiduvati**

bitanga[7] *m* rošťák, darebák; grázl
Beň., Dúbr., Klen., Kol., Kružl., Mich., Podhor., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Ulič. Krive, Vel'. Pol'., **bitang** Beň., Dúbr., Kol., Mich., Podhor., Rus. Pot.

bizovno[8] *přísl.* určitě; **tam bizovno nas jiml,ut,** tam nás určitě chytí; **bizovno, že vun krasno znav hrati** samozřejmě že uměl pěkně hrát
Klen., Nová Sedl., Podhor., Prisl., Rus., Rus. Pot., Stak. Roz., Star., Ubl'a, Ulič. Kriv., Zvala, **bizovni** Stak. Roz.

bizuvati s,a / bizovati s,a *ned. bez předm.* troufat si *na co,* stačit *na co;* **na šo ty s,a bizuješ?** na co si troufneš?
Kol., Nová Sedl., Prisl., Rus., Rus. Pot., Šmig., Ulič. Kriv., Vel'. Pol'.

bjutka *ž* jupka
Vel'. Pol'.,

blahoslovin,n,a *s* požehnání
Brus., Cig., Kružl., Kyj., Pstr., Zboj, **blahosloven,stvo** Strih., **blahoslovin,stvo** Prík., Pstr.

blahosloviti *dok. koho, co (molodych, chliba)* požehnat *komu, co*
Kovb., Kružl., Prík., Pstr., Smol., Strih., Top., Ubl'a, Zvala

Blahoviščen,n,a *s* svátek Zvěstování Panny Marie
Klen., Kovb., Nový Buk., Podhor., Rus., Strih., Ubl'a, Vagr.

bl,acha *ž* **1** plech *m*; **zakryli chyžu bl,achov** dali na střechu plechovou krytinu **2** odhrnovačka, rozhon *m u pluhu*
Bok., Cig., Dara, Drien., Dúbr., Grib., Kol., Kož., Kružl., Kyj., Nový Buk., Ostrož., Lom., L'ut., Nyž. Kom., Prík., Prisl., Rus., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Ubl'a, Vagr., Vel'. Pol'., Zvala

bl,achovyj *příd. (dujnyk)* plechový
Dara, Šmig.

blajvok *m* zednická krokvice *ž*, úhelnice *ž*
Kol., Ubl'a, Zvala

blajvaz *m* tužka *ž zprav. inkoustová*; olůvko *s zast.*, plavajz *zast.;* **dav mi blajvaz, napisav-em si** dal

---

6) *srov. maď.* „biró“ - starosta; rychtář
7) *srov. maď.* „bitang“ - darebák, ničema, lotr
8) *srov. maď.* „bizonyos“ - jistý

mi tužku a já jsem si to zapsal
Cig., Dara, Klen., Kovb., Kyj., Rus., Stak. Roz., Ubl'a, Ulič. Kriv.

bl,ašanyj *příd. (ložka, vidro)* plechový
Kol., Run., Ulič

bloščyc,a *ž* štěnice
Kružl., Ostrož.

blycha *ž* blecha
Kružl., Stak. Roz., Ubl'a

blyskavyc,a *ž* blesk *m*
Smol.

bobal,ky *ž mn.* - pečené šištičky z kynutého těsta *zprav. sypané mákem, polévané mlékem a medem, připravovaly se na Štědrý večer*
Brus., Cig., Kol., Kraj. Čier., Kyj., Lom., Nový Buk., Prík., Rus. Bys., Smol., Stak. Roz., Top., Ubl'a, Ulič, Vagr., Zvala, **bobalyky** Kraj. Čier., Kyj.

bo *sp.* protože; **bo-m chvoryj** protože jsem nemocný; **jde do roboty, bo musyt,** jde do práce, protože musí
Klen., Prisl., Rus., Šem., Vagr.

boc,ok *m* čáp
Brus., Nový Buk., Ostrož., Prík., **boc,an** Zboj

bočka *ž* sud *m,* bečka
Cig., Brus., Dara, Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kraj. Čier., Kružl., Kur., Kyj., Lom., Mich., Nový Buk., Niž. Kom., Ostrož., Prík., Prisl., Pstr., Run., Rus., Rus. Pot., Smol., Stak., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Top., Ubl'a, Ulič, Vagr., Vel'. Pol'., Zvala

bočkati *ned. koho* líbat
Kyj.

bočkir / bočkur *m, zprav. mn.* **bočkory** opánky, krpce, postoly; **ja jšla na svad,bu v bočkorach** na svatbu jsem šla v opáncích / na svatbu jsem si obula opánky
Bok., Brus., Dara, Drien., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kraj. Čier., Kružl., Kur., Kyj., Lom., L'ut., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Run., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Star., Strih., Šem., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vagr., Vel'., Pol'., Zboj, Zvala

bodynka *ž* máselnice
Brus., Dara, Dúbr., Klen., Kol., Nový Buk., Podhor., Run., Smol., Strih., Top., Ulič, Vagr., Zvala, **bodyn,a** *s* Smol., Top., Veľ., Poľ., **bodynča** *s* Nová Sedl., Ulič, **bodenka** Brus., Šem.

bodnar, *m* bednář
Dara, Kovb., Run., Rus., Zvala, **bondar,** Smol.

bogryjda *ž* kytka, ozdoba na klobouk pro ženicha *zprav. z papírových květin a stuh;* **moloda za kalap bogryjdu davala molodomu** nevěsta dávala ženichovi kytku za klobouk, *v. též* **pokryjda**
Dúbr., Nová Sedl., Ubl'a, Ulič, Zboj

Boh *m* Bůh; **Bože!** Bože!
Beň., Cig., Dúbr., Klen., Kol., Kovb., Kružl., Kyj., Mich., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Pstr., Rus. Pot., Star., Strih., Šmig., Ubl'a, Vagr., Vel'. Pol'.

Bohorodyce *neskl. ž* modlitba „Zdrávas Maria"; **pomolyme s,a Bohorodyce** pomodlíme se Zdrávas Maria
Drien., Kolb., Kružl., Kur., Pstr., Rus., Smol., Vel'. Pol'.

bojar *m* družba
Prík., Run., Strih., Top., Ubl'a

bojati s,a *ned. bez předm.* bát se
Kyj., Šmig.

bojisko *s* mlat *m;* **molotyli na bojisku** mlátili na mlatě
Bok., Brus., Cig., Drien., Grib., Kraj. Čier., Kružl., Lom., L'ut., Nový Buk., Prík., Pstr., Stak., Šem., Vagr.

bokanč *m, zprav. mn.* **bokan,či** boty; **gazda popravl,av bokan,či** hospodář spravoval boty; **bokan,či durvani, klinci mi jdut, do nuh** boty mám roztrhané, hřebíky mě bodají do nohou
Beň., Bok., Cig., Dara, Drien., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kraj. Čier., Kur., Kyj., L'ut., Nová Sedl., Nový Buk., Niž. Kom., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Run., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Šmig., Ubl'a, Vagr., Vel'. Pol'., Zvala, **boganč** Klen., Kyj., Ubl'a, Zboj

bol,ačka *ž* nemoc, choroba; bolesti *ž mn.*
Podhor., Zvala

bolyti *ned. bez předm.* bolet
Kol.

bondar, *v.* **bodnar**

bor$_1$ *m* vlašské proso *s,* bér; **bor dozrivaje puzniše** bér dozrává později; **kaša z bru** bérová kaše, jahelná kaše *z bérových jahel*
Klen., Kovb., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Prisl., Rus. Pot., Stak. Roz., Top., Ulič, Ubl'a, Vel'. Pol'., Zboj, Zvala

bor$_2$ *m* vrták; nebozez
Rus. Pot.

borony *ž mn.* brány
Bok., Brus., Cig., Dara, Drien., Grib., Kol., Kovb., Kož., Kyj., Lom., L'ut., Prisl., Pstr., Run., Rus., Smol., Star., Strih., Šem., Top., Vagr., Zvala

boronyti *ned. co i bez předm.* kypřit / vláčet (pole) branami
Brus., Cig., Dara, Klen., Kol., Kovb., Niž. Kom.,ig., Dúbr. Rus., Strih., Šem., Vagr., Zvala

borozda *ž* brázda
Beň., Bok., Brus., Cig., Dara, Dúbr., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kyj., Lom., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Run., Rus., Šem., Šmig., Strih., Ubl'a, Vagr., Vel'. Pol'., Zvala, **borozna** Dúbr., Zvala

borsuk *m* jezevec
Cig., Dúbr., Klen., Kol., Kružl., Nový Buk., Ostrož., Prík., Rus. Pot., Smol., Strih., Top., Ulič, Zboj

Bosnija *ž* Bosna
Kovb., Mich., Prisl., Star.

bosorka *ž* čarodějnice; věďma
Cig., Dúbr., Kružl., Kyj., Podhor., Prík., Prisl., Smol., Strih., Top., Ubl'a, Vel'. Pol'., Zvala

bosorkan,a *ž* čarodějnice; věďma
Dúbr., Klen., Podhor., Rus. Pot., Strih., Šmig., Ubl'a, Ulič, Zvala

bosoroš *m* čaroděj
Strih., Ubl'a

božekati s,a *ned. bez předm.* naříkat *s použitím slov Bože, Božen,ku*
Rus., Ubl'a

božyti s,a *ned. bez předm.* přísahat, zapřísahat se
Kol.

brakuvati *ned. komu* chybět; **jak bude dašo brakuvalo,** ... když bude něco chybět, ...
Kraj. Čier., Strih.

branka *ž* oddělené místo ve chlévě *pro ovce nebo kozy*
Brus., C

br,anyj *příd.*: **br,ana kaša** kaše *z jáhel béru vlašského*
Kol., Mich., Nová Sedl., Stak. Roz., Ubl'a, Ulič, Zboj

brat *m,* bratr; *mn.* **brat,a** bratři
Beň., Brus., Cig., Drien., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kraj. Čier., Kružl., Mich., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Rus. Bys., Rus. Pot., Stak., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Šmig., Ubl'a, Ulič. Krive, Vagr., Vel'. Pol'., Zboj

brati *ned. bez předm. co* **1** *(na ruky)* brát **2** *(rozsadu, konopli, len)* trhat, vytrhávat **3** *(bandurky)* dobývat, vykopávat; *(za pluhom)* sbírat; *(pšenyc,u)* sklízet; **brati miny** odklízet miny **4** *(dekunky, jamu, studn,u)* kopat
Drien., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kyj., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Strih., Šem., Top., Ubl'a, Ulič. Krive,Vagr., Vel'. Pol'.

bratn,ak *m* bratranec
Kružl., Kyj., Nový Buk., Niž. Kom.,Pstr.

bratova *ž* švagrová, *žena mužova bratra*
L'ut.

brauta *ž* nevěsta
Drien., Kur., Kyj.

brautkyn / brajtkyn *m* ženich
Drien., Kur.

brautyjan / brautkyjan *m* ženich
Drien., Kyj.

brechati *ned. bez předm. (- pes)* štěkat; **psy počali brechati na n,oho** psi na něj začali štěkat
Beň., Brus., Podhor., Rus. Pot., Smol., Ubl'a, Ulič, Zvala

bresklyj *příd. (moloko)* nakyslý, *v. též* **nabresklyj**
Bok., Brus., Cig., Dara, Kružl., Lom., Nová Sedl., Run., Top., Ulič

brez *předl. s 2.p.* bez; **duša brez tila** duše bez těla; **šo ja budu brez n,oho robyti?** co bez něj budu dělat / co si bez něj počnu?; **vin byl brez ruky** neměl ruku, měl jen jednu ruku; (sodu tam ne davam), **lem tak brez sody** jen tak bez sody / sodu tam nedávám
Beň., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kraj. Čier., Podhor., Prík., Rus. Pot., Šmig., Vagr., Vel'. Pol'.

brevn,ačko *s* snopek *m* lnu *svázaný povříslem*
Drien.

brich *m* břicho *s*
Beň., Bok., Brus., Cig., Kož., Kraj. Čier., Kružl., Lom., Prík., Pstr., Šem., Vagr., Zvala; **bricho** *s* Klen., Kož., Kraj. Čier., Kružl., Prík., Pstr.

brost, *ž* pupen *m*
Rus. Pot., Ulič

brotsak *m* chlebník; *též ve význ.* batoh
Beň., Kovb., Rus. Pot.

brouza / brovza *ž* jedlá soda; kypřicí prášek *m*
Šmig., Ubl'a

bruč *m* **1** *(bočky)* obruč *ž* **2** „bruč“ *míra – 4 m příze nasnované na snovadle, v. též* **obruč**
Dara, Kol., Kovb., Nová Sedl., Ostrož., Run., Rus., Smol., Stak. Roz., Top., Ulič, Vel'. Pol'., Zvala

bručka *ž* **1** prsten *m* **2** *(kosy)* kosířek *m na kose, v. též* **obručka**
Dara, Grib., Klen., Kol., Kovb., Kraj. Čier., Ostrož., Prisl., Run., Rus., Smol., Stak. Roz., Strih., Šmig., Top., Ulič, Ubl'a, Vel'. Pol'., Zvala

br,uch *m* břicho *s, v. též* **brich**
Beň., Drien., Kol., Kovb., Prisl., Star.,

Vel'. Pol'., Zvala, **br,ucho** *s* Ostrož., Prisl., Stak. Roz., Šmig.,

brydkyj *příd.* ošklivý; odporný; *(robota)* protivný, nepříjemný; *(slovo)* neslušný
Grib., Kraj. Čier., Nový Buk., Rus. Pot., Star., Ubl'a, Ulič

bryd, *ž* hnus *m*
Ulič. Kriv.

bryl,a *ž* plochý kámen *m*
Kol., Pstr., Rus.

brytov *ž* břitva
Beň., Grib., Kyj., Rus., Ubl'a, **brytva** Kol., Šmig., Ubl'a

brytviti *ned. koho (čolovika)* holit *břitvou*; **brytviti s,a** holit se
Kol., Star., Šmig.

bubon *m* **1** buben; **ja chodyv z bubnom i bubnovav** chodil jsem s bubnem a vybubnovával jsem *(veřejně vyhlašoval)* **2** trouba *ž u sporáku*
Drien., Klen., Smol., Top., Ulič

budar, *m* záchod
Smol.

budel,arča *s* váček *m na peníze,* peněženka *ž;* **tu-m mav v kešeni budel,arča** tady v kapse jsem měl peněženku
Nová Sedl., Rus. Bys.

bud,-chto *zájm.* kdokoliv; každý; **vy možete s,a poprosyti bud,-koho** zeptejte se koho chcete / můžete se zeptat koho chcete
Klen., Vagr.

budovati s,a *ned. bez předm.* stavět si chalupu, stavět
Cig., Klen., Mich., Prisl., **buduvati s,a** Kovb., Kož., Rus. Pot., Star., Šem., Šmig., Ubl'a, Ulič. Kriv., Vagr.

bud,-ščo *zájm.* něco, cokoliv
Strih.

bujak *m* býk; **ja s,a zrobl,u na paradnoho bujaka** proměním se v pěkného býčka
Beň., Brus., Cig., Dúbr., Klen., Kol., Kolb., Kružl., L'ut., Prík., Prisl., Rus., Pot., Strih., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Zboj, Zvala

buk *m* strana *ž*; **na tot buk** na tu stranu; **na buk** *(odložyti)* na stranu, stranou; **v tum boci** na té straně; tím směrem
Beň., Cig., Drien., Dúbr., Klen., Kol., Kovb., Mich., Nová Sedl., Ostrož., Podhor., Prisl., Rus., Smol., Star., Strih., Šmig., Ubl'a, Ulič, Vel'. Pol'. **bik** Bokša, Brus., Drien., Dúbr., Grib., Kož., Kružl., Mich., Nový Buk., Prík., Pstr., Rus. Bys., Strih., Šem., Ubl'a, Vagr., Zboj

buksa *ž* železné kování *s hlavy kola hospodářského vozu, v. též* **biksa**
Bok., Brus., Cig., Grib., Kož., Kyj., Lom., L'ut., Pstr., Rus. Pot., Vagr., Zboj

bul,še *přísl. (najisti s,a)* více, víc; **čym bul,še** co nejvíce; **bul,še pyti ne budu** už (víc) nebudu pít
Kol., Podhor., Rus. Bys., Rus. Pot., Ubl'a

bul,šyj *příd. (častyna, divka)* větší; **bul,ša častka** většina
Beň., Dara, Dúbr., Kol., Nová Sedl., Ostrož., Podhor., Run., Rus., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šmig., Ubl'a, Ulič, Vel'. Pol'., Zboj, **bil,šyj** Prík.

bunker *m* bunkr; zákop; **nas zobrali bunkery brati** odvedli nás stavět bunkry / kopat zákopy
Klen., Kol., Kovb., Kož., Kraj. Čier.,

Ostrož., Prík., Stak. Roz., Star., Ubľa, Vagr., Veľ. Poľ., Zvala

burg / burk *m* hrad; *(car,s,kyj)* palác; **pryjšli d burkovi** přišli ke hradu
Klen., Kovb., Kur., Kyj., Ubľa, Veľ. Poľ.

bur,a *ž* bouře, bouřka
Cig., Nová Sedl., Prisl., Star., Ubľa, Veľ. Poľ., Zboj

burjan *m* plevel
Nový Buk., Run., Rus., Smol., Stak. Roz., Ulič, Ulič. Krive, Zvala

burtnyc,a *ž* žlábek *m* odvádějící močůvku *ve stáji*
Brus., Drien., Dúbr., Kyj., Lom., Ľut., Nový Buk., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Top., Ulič, Zvala, **burtnica** Bok., Brus., Lom.

bužn,a *ž (žydivs,ka)* synagoga, modlitebna
Niž. Kom., Rus. Bys.

byjak *m (cipa)* biják
Bok., Drien., Ľut.

byl,a *s (na bandurkach)* nať *ž*
Dara, Grib., Klen., Kol., Kovb., Lom., Nová Sedl., Podhor., Prisl., Run., Rus., Rus. Bys., Stak. Roz., Strih., Top., Ulič, Vel., Pol., Zvala, **byl,anka** *ž* Grib., Kož., Vagr.

bylen, / bilen, *m* biják *cepu*
Bok., Brus., Cig., Dara, Grib., Klen., Kol., Lom., Nová Sedl., Ostrož., Pstr., Run., Rus., Smol., Star., Strih., Top., Ulič, Vagr., Veľ. Poľ., Zvala

byti$_1$ *ned. bez předm. (pri vos,ku)* být; **sut, tu stari chyži** jsou tady staré chalupy; **ja tam ne buv** nebyl jsem tam; **byl-em tu** byl jsem tady
Beň., Bok., Brus., Cig., Drien., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kož., Kovb., Kož., Kraj. Čier., Kružl., Kur., Kyj., Lom., Ľut., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Šmig., Top., Ubľa, Ulič, Ulič. Kriv., Vagr., Veľ. Poľ., Zboj, Zvala

byti$_2$ **/ biti** *ned.* **1** *bez předm. i na koho (z kanonu)* střílet **2** *ve spoj.* **byti pec** stavět pec *z pěchované hlíny* **3** *(jajca)* rozbíjet
Kol., Run., Rus., Rus. Pot., Zvala

byvan,n,a *s* bydlení; byt *m*
Ulič. Krive

byvati *ned. kde* bydlet; **ja tam byvam** bydlím tam
Prík., Star.

bzory *pomn.* ohledy - *předsvatební návštěva rodičů nevěsty v domě ženichově;* **dakoly chodyli na bzory** dříve chodívali na ohledy *totéž co* **vohl,ady**
Klen., Mich., Ubľa, Ulič, **obzory** Nová Sedl.

c

cap *m* **1** kozel **2** koza *ž na řezání dříví*
Brus., Cig., Dúbr., Klen., Kol., Kovb., Kružl., Prík., Prisl., Rus., Rus. Pot., Smol., Star., Strih., Top., Ubl'a, Ulič, Vel'. Pol'., Zboj, Zvala

c,apkati *ned. bez předm. (- voda)* kapat
Beň., Kovb., Ulič

capok *m stolička v kovárně na podložení ohnuté koňské nohy*
Kol., Rus., Smol.

capyna *ž* sapina *dřevorubecký manipulační kůl m*
Drien., Kol., Kovb., Kraj. Čier., Ostrož., Pstr., Rus., Smol., Strih., Šmig., Ubl'a, Ulič

car, *m* car; **car, Irod** král Herodes
Beň., Cig., Klen., Kol., Kovb., Mich., Podhor., Prík., Rus. Pot., Stak. Roz., Star., Strih., Šmig., Ubl'a, Vel'. Pol'.

carok *m* **1** výklenek *pod kuchyňskou pecí* **2** oddělené stání *s ve stáji - např. pro telata*; přehrada *ž*, přehrádka *ž*; **carok dl,a kurok** kurník
Bok., Kol., Nový Buk., Rus., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv.

carstvo *s (=carstvo nebesne)* nebe, nebeské království
Klen., Kružl., Smol., Šmig., Ubl'a, Vagr.

caryna *ž* vesnice *ž se všemi pozemky*; katastrální území obce, katastr; vesnický okrsek *m*; *totéž co* **chotar,**
Klen., Smol., Ubl'a, Zboj, Zvala

cehla *ž* cihla; cihly *mn.*
Dúbr., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kraj. Čier., Kružl., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Prisl., Rus., Rus. Pot., Stak., Smol., Star., Strih., Ubl'a, Ulič, Vagr., Vel'. Pol'., Zvala

centlik *m* centimetr; **ripa jak dustala korin,n,a ked, pudrosla na des,at, centliku** když řepa povyrostla na deset centimetrů a zakořenila
Bok., Dúbr., Brus., Kovb., Mich., Prisl., Rus., Rus. Pot., Ubl'a

cerkva / cerkov *ž* kostel *řeckokatolický nebo pravoslavný m;* **jšli do cerkvy** šli do kostela; **stali kolo cerkvy** u kostela zůstali stát
Beň., Bokša, Brus., Cig., Dara, Drien., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kraj. Čier., Kraj. Pol., Kružl., Kyj., L'ut., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Niž. Kom., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Run., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Vagr., Vel'. Pol'., Zboj, Zvala, **cerkov** Beň., Cig., Dara, Drien., Dúbr., Klen., Kol., Kož., Mich., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Run., Rus. Pot., Star., Strih., Šmig., Ubl'a, Ulič, Vagr.

ceruza *ž* tužka
Drien., Rus., Šmig.

ci *sp.* zda, jestli; **ci žyje ci ni** jestli je naživu nebo ne; **neznam, ci to pravda, ci n,e** nevím, jestli je to pravda nebo ne
Grib., Klen., Kol., Kož., Mich., Pstr., Šmig., Ubl'a

cicati *ned. (- dityna)* sát
Zvala

cicka *ž* **1** prs *m*; **maty mu cicku davala** matka ho kojila **2** *(korovy)* struk *m*, cecík *m ob., cecek* m ob.; **korova maje cicky na vymn,u** kráva má na vemeni struky
Brus., Dara, Dúbr., Klen., Kol., Kolb., Kož., Kružl., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Podhor., Prisl., Run., Smol., Strih., Ubl'a, Ulič, Vel'. Pol'., Zvala

cickati *ned. bez předm. i koho* kojit; **ja joho cickala** kojila jsem ho; **daju cickati ditvakovi** kojím dítě; přikládám dítě k prsu
Ostrož., Rus. Pot.

cidka *ž* sítko *s na cezení nadojeného mléka,* cedník *m*
Podhor., Ulič

cidylko *s* cedník *m*
Kyj., Strih., **cidylo** Podhor.

ciganyti *v.* **cyganiti**

cigaretl,i / cigarytli *ž mn.* cigarety
Beň., Dúbr., Klen., Kol., Kovb., Kraj. Pol., Kružl., Mich., Nový Buk., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Rus., Rus. Pot., Star., Strih., Šem., Ubl'a, Ulič. Krive, Vagr.

ciluvati *ned. koho, co (syna, materi kolina)* líbat; **cilujut, odne druhoho** líbají se, dávají si polibky
Kol., Prík., Rus. Bys., Smol., Stak. Roz., Star., Šmig., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Zvala, **cilovati** Cig., Nová Sedl., Prík., Strih., Top., Ubl'a, Zboj

cilyj *příd. (den,)* celý; **jšli z,me cilu nuč** šli jsme celou noc
Kol., Star.

cimbora / cymbora *ž* parťák
Beň., Dúbr., Kol., Rus. Pot., Stak., Star., Vel'. Pol'.

cimerman *m* tesař
Drien., Kol., Kraj. Čier., Vagr.,

cimra *ž* místnost; *(u kasarn,ach)* světnice; *(u burku)* pokoj *m*, komnata
Klen., Kovb., Podhor., Prisl., Rus. Pot., Stak., Star., Ubl'a, Ulič. Kriv., Vagr.

cip *m, zprav. mn.* **cipy** cep; **my molotyli cipami** mlátili jsme cepy
Bok., Cig., Dara, Drien., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kraj. Čier., Kružl., Kyj., Lom., L'ut., Mich., Nová Sedl., Ostrož., Podhor., Prisl., Run., Rus., Rus. Pot., Smol., Stak., Stak. Roz., Star., Strih., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Vagr., Vel'. Pol'., Zvala

cipok *m* kolík; *též jako součást tkalcovského stavu;* **čynovi cipky** – *kolíky, které udržují vzdálenost nití na vratidle*
Dúbr., Grib., Kol., Kovb., Mich., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Run., Rus., Rus. Bys., Smol., Stak. Roz., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vel'. Pol'., Zvala

cipyl,no *s* cepovka *ž,* držák *m u cepu*
Dara, Ostrož., Prisl., Run., Rus., Smol., Top., Ulič, Vel'. Pol'.

civka *ž* **1** cívka *v člunku tkalcovského stavu* **2** kouřovod kuchyňské pece – *zprav. proutěný, vymazaný hlínou, později kupovaná roura;* **civku zatykali cundr,om dajakym** rouru / kouřovod ucpávali nějakým hadrem **3** *(pušky)* hlaveň

Bok., Brus., Cig., Dara, Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kraj. Pol., Kyj., Lom., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Run., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak., Stak. Roz., Star., Strih., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vagr., Vel'. Pol'., Zboj, Zvala

cma *ž* tma
Niž. Kom., Prík., Vagr.

cmur *m* podmáslí *s*
Dara, Dúbr., Klen., Kol., Nová Sedl., Run., Smol., Strih., Top., Ulič, Vel'. Pol'., Zvala, **cmar** Podhor.

cokel, *m* sokl, podnož *ž*
Dúbr., Kol., Lom., Stak., Stak. Roz., Strih., Ubl'a, Ulič

corkotajlo *s* řehtačka *ž velikonoční*
Dúbr., Podhor., Rus. Bys., Strih., Šmig., Ubl'a, Ulič

corkotati *ned. čím (corkotajlom)* řehtat *řehtačkou o Velikonocích*
Dúbr., Podhor., Rus. Bys., Strih., Šmig., Ubl'a, Ulič

coš,ka *zájm.* něco
L'ut., Kyj.

cug *m* **1** potah; povoz **2** průduch *milíře*
Cig., Dúbr., Kovb., L'ut., Prík., Rus. Pot., Smol., Šem., Ulič, Vagr.

cukernyky *pomn.* cukroví *s*, cukrovinky *ž mn.*
Nový Buk., Prík., Pstr., Stak. Roz., Strih., Šem., **cukerky** Kružl., Pstr., Ubl'a, Zboj

cundr,a *pomn.* hadry *m mn.*; *též ve význ.* šatstvo *s*
Beň., Klen., Kol., Kovb., Mich., Podhor., Prisl., Rus. Bys., Rus. Pot., Strih., Ubl'a, Ulič. Kriv., **cundr,ačko**

cundr,avyj *příd. (dityna, chlop)* otrhaný; *(nohavyvci, šmat,a)* roztrhaný, rozedraný
Beň., Kovb., Mich., Nová Sedl., Podhor., Prík., Rus. Pot., Stak. Roz., Strih., Šmig., Ubl'a

cverna *ž zprav. mn.* **cverny** nit *zprav. vlněná k vyšívání*
Cig., Drien., Run., Smol.

cvikl,a *ž* červená řepa
Brus., Cig., Dúbr., Klen., Kol., Kružl., Podhor., Prisl., Ubl'a

cvilich *m* cvilich, cvilink *druh plátna*
Bok., Brus., Nový Buk., Vagr.

cvit *m* květ
Kol., Kovb., Prisl., Šmig., Vel'. Pol'., Zboj, Zvala

cvinuti *ned. bez předm. (- trompaky, - žyto)* kvést
Klen., Prisl.

cvyntar, *m* hřbitov, *v. též* **cynter,**
Kovb., Kyj., Mich., Podhor., Prisl., Rus. Pot., Smol., Šmig., Ubl'a, Ulič, Vel'. Pol'., Zvala, **cvynter,** Kružl., Ubl'a, **cvyntir** Dúbr., Grib.

cybul,a *ž* **1** cibule **2** baňka *petrolejové lampy*
Brus., Dara, Dúbr., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kraj. Čier., Kružl., Kyj., Nová Sedl., Nový Buk., Podhor., Prík., Prisl., Run., Rus., Rus. Bys., Smol., Stak., Stak. Roz., Strih., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Krive,Vagr., Vel'. Pol'., Zvala, **cybul,ka**

cybyk *m (časnoku)* nať *ž; též* hlavička, palička
Kol., Podhor., Prisl., Run., Rus., Smol., Strih., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Vel'. Pol'., Zvala, **cybyča** Nová Sedl.

cygan *m* cikán; **šatrovi cygany** kočovní cikáni
Beň., Brus., Cig., Dara, Drien., Dúbr., Klen., Kol., Kož., Kraj. Čier., Kružl., Kur., Kyj., L'ut., Mich., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prisl., Prík., Pstr., Rus., Rus. Pot., Smol., Stak., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Krive,Vagr., Vel'. Pol'., Zvala, **cygančyk**

cyganka *ž* cikánka
Bok., Cig., Kol., Kružl., Kyj., L'ut., Pstr., Smol., Stak. Roz., Šem., Šmig., Ubl'a, **cyganočka**

cyganyti / ciganyti *ned. bez předm.* lhát; **šo budu cyganyti** proč bych lhal
Beň., Drien., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Nový Buk., Podhor., Prík., Prisl., Rus. Pot., Star., Šem., Šmig., Ubl'a, Ulič. Kriv., Vagr., Vel'. Pol'., Zvala

cygans,kyj 1 *(familija)* cikánský **2** *(verbuvan,n,a)* lživý, podvodný
Pstr., Stak. Roz., Ulič. Kriv.

cyganstvo *s* lež *ž*
Klen., Prík., Pstr., Šmig.

cynter, *m* hřbitov; **pup pryjde, no i vže ho berut, do lady a nesut, ho na cyntar,** přijde pop, ukládají ho (nebožtíka) do rakve a nesou ho na hřbitov, *v. též* **cvyntar,**
Beň., Cig., Dúbr., Klen., Kol., Kraj. Pol., Pstr., Rus., Smol., Stak. Roz., Star., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Zboj, **cyntar,** Dúbr., Klen., Kol., Kolb., Mich., Nová Sedl., Podhor., Rus. Bys., Rus. Pot., Star., Stak. Roz., Ubl'a, Zboj, Zvala, **cyntir** Bok.

cyrkajlo *s* řehtačka *ž*
Kyj.

cyrkel, *m* kružítko *s*; kružidlo *s bednářské*
Rus., Smol.

cyť *citosl.* pst!, ticho!, mlč!
Rus.

Č

čaklovyny *ž zprav. mn.* koník *m na střešní hřeben doškové střechy, v. též* **kizlyna**
Rus. Pot.

čakov *ž* kolednická papírová čepice
Kyj.

čalnok *v.* **čolnok**

čapihy *ž mn.* kleče – *držadla u pluhu*
Klen., Kovb., Nová Sedl., Ostrož., Prisl., Rus., Smol., Stak., Strih., Top., Ulič, Vel'. Pol'., Zvala, **čepihy** Cig., Dara, Dúbr., Pstr., Run., Smol., Vagr., Zvala

čapuv *m dlouhý mužský zimní soukenný kabát*
Dara, Kovb., Prisl., Run., Top., Vel'. Pol'., **čapov** Prisl., Smol.

časnok *m* česnek; (do fasoli) **dast, s,a časku** přidá se česnek
Brus., Dara, Dúbr., Kol., Kovb., Kož., Kraj. Čier., Kružl., Lom., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Podhor., Prík., Prisl., Run., Rus., Smol., Stak. Roz., Strih., Top., Ubl'a, Ulič, Zvala, **česnok** Cig., Dúbr., Klen., Kol., Kružl., Mich., Nová Sedl., Podhor., Šmig., Ubl'a, Vel'. Pol'., Zboj, Zvala

častka *ž* **1** díl *m*, podíl *m* **2** polnosti *mn. jako součást věna*; *též ve význ.* věno *s*
Beň., Brus., Dara, Drien., Lom., Niž. Kom.,Podhor., Prisl., Smol., Stak. Roz., Ubl'a, **čast,** Klen., Kol., Stak. Roz., Strih., Ubl'a, Ulič, Vagr., Vel'. Pol'., Zboj, Zvala

čatyna *ž* chvojí *s*
Cig., Drien., Ulič

čekan *m* krumpáč
Beň., Bok., Brus., Dúbr., Klen., Prík., Pstr., Stak. Roz., Star., Ubl'a, Vel'. Pol'., Zvala, **čekančyk**

Čech *m* Čech
Klen., Kovb., Kož., Kružl., Mich., Podhor., Prík., Prisl., Stak., Star., Šmig., Ubl'a, Ulič. Krive, Vel'. Pol'.

Čechoslovak *m* Čechoslovák
Beň., Klen., Kovb., Kož., Kružl., Prík., Rus. Pot., Vagr.

Čechy *pomn.* Čechy; **jedna divka je na Čechoch** jedna dcera je v Čechách; **my pujšli na Čechy** šli jsme do Čech
Beň., Grib., Klen., Kol., Kolb., Kož., Kraj. Čier., Kružl., Mich., Ostrož., Podhor., Prík., Pstr., Rus. Bys., Rus. Pot., Stak. Roz., Star., Šem., Ubl'a, Ulič, Vagr., Vel'. Pol'.

čej *přísl.* snad, možná; **čej vun mi povist,** snad mi to řekne on; **čej ane ruk dityna ne mala** dítěti snad ještě nebyl ani rok; **a čej my znali?** copak jsme to věděli?
Kovb., Podhor., Rus. Pot., Star., Šmig., Ulič. Krive, Vel'. Pol'.

čekati *ned. bez předm.* čekat; **čekaj!, čekajte!** *jako vsuv.* počkej!, počkejte!

Cig., Drien., Dúbr., Kol., Kružl., Kur., Niž. Kom., Star., Ubl'a

čel,ad, / čyl,ad, *ž* chasa, domácí (lidé); **kul,ko je čel,adi v chyži** kolik je (domácích) lidí v chalupě; **(moloda) čel,ad,** *ž* mládež, dívky a chlapci
Cig., Dara, Kol., Kolb., Kyj., Ostrož., Podhor., Prisl., Pstr., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Star., Strih., Šem., Šmig., Vagr., Zboj

čelenok *m (na pal,coch)* článek
Brus., Kružl., **čelinko** *s* Drien.

čelnok *v.* **čolnok**

čel,usnyk / čyl,usnyk *m* sopouch, capouch, dymník *u pece*
Kol.

čel,usti / čel,usty / čyl,usti *pomn.* ústí *s* pece, ústa pece, čelesna; **skipy berezovy nakololi ta pud čel,ustmi svityli** naštípali březové louče a svítili u čelesen
Bok., Cig., Dara, Drien., Kovb., Kož., Kružl., Kraj. Pol., Kružl., Kyj., Nová Sedl., Nový Buk., Podhor., Prík., Rus., Smol., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vel'. Pol'., Zvala, **čelyst,a** Brus., **čelysti** Kož., Nový Buk.

čeperuška *ž* rozsochatá větev
Bok., Pstr.

čepec *m* čepec; *též součást svatebního oblečení nevěsty při čepení*; **„do čepca"** - *obřadní svatební sbírka na nevěstu*
Bokša, Cig., Drien., L'ut., Kol., Kovb., Kružl., Kyj., Mich., Run., Top., Strih., Šmig., Ulič, Vel'. Pol'., **čepic / čypic** Cig., Drien., Kol., Prisl., Pstr., Vel'. Pol'., **čipec** Grib., Kovb., Prík., Pstr., Rus. Bys., Stak. Roz., Vagr.

čepihy *v.* **čapihy**

čepyti *ned. (molodu)* čepit
Bok., Brus., Cig., Drien., Dúbr., Klen., Kol., Kyj., Lom., Mich., Podhor., Prík., Pstr., Run., Smol., Stak., Strih., Šem., Top., Ubl'a, Ulič, Zboj

čepovyny *pomn.* obřadní čepení *s* nevěsty
Drien., Kyj., **čepyny** Bok., Brus.

čer,ati *ned. co* vyměňovat, měnit; **čer,ati korovu za buty** vyměňovat krávu za boty; **čer,ati s,a** střídat se
Niž. Kom., Šmig., Ubl'a

čerep₁ *m* břidlicová krytina *ž,* břidlice *ž;* střešní tašky *ž mn.* **valal – chyži pud čerepom** vesnice - chalupy se střechami z tašek
Dúbr., Klen., Kol., Kružl., Ostrož., Rus., Smol., Stak., Stak. Roz., Star., Strih., Ubl'a, Ulič. Kriv., Vagr., Zvala

čerep₂ *m* lebka *ž*; **polovka čerepa** polovina lebky
Dúbr., Klen., Ostrož., Star., Ubl'a, Vagr.,

čeres *m* široký kožený mužský pás
Stak. Roz., Ubl'a, Ulič,

čereslo *s* krojidlo *s u pluhu*
Bok., Brus., Cig., Drien., Grib., Kož., Lom., Pstr., Šem., Vagr., Vel'. Pol'.

čerešn,a *ž* třešeň; **na bandurkoch bombul,ky jak čerešni** na bramborách jsou bobulky velké jako třešně
Brus., Cig., Klen., Kol., Kož., Kraj. Čier., Ostrož., Prík., Prisl., Pstr., Strih., Šem., Top., Ubl'a, Ulič, Zvala

čerevo *s* břicho
Beň., Brus., Dúbr., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kružl., Podhor., Prisl., Run., Rus. Bys., Rus. Pot., Star., Strih., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Vel'. Pol'., **črevo** Kož.

čerez *předl. se 4.p.* přes; **čerez zymu** přes zimu; **čerez hranyc,u** přes hranici; **čerez vodu perevezti** převézt přes řeku; **čerez den, s,a ne jist,** přes den / během dne se nejí
Beň., Dúbr., Klen., Kol., Nová Sedl., Rus., Rus. Pot., Stak. Roz., Star., Strih., Šmig., Ubl'a, Vel'. Pol'.

čer,ha *ž* vlněná pokrývka *doma utkaná*
Dúbr., Klen., Strih., Ubl'a

čerkati *ned. (na dveri)* klepat; *(na husl,ach)* brnkat, *(kamin,n,am)* rachotit
Brus., Grib., Rus. Bys., Ubl'a

čerknuti *dok. čím o co* zavadit, ťuknout
Cig.

černic,a *v.* **čornyc, a**

česnok *v.* **časnok**

četver, / **četvyr,** *m* čtvrtek, *v. též* **čvartok**
Beň., Brus., Cig., Drien., Dúbr., Kol., Kolb.,Kružl., Nová Sedl., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Run., Rus. Bys., Smol., Star., Strih., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Vagr., Zboj

četvero *čísl. s živ. subst.* čtyři; **četvero ditej pomerlo** čtyři děti zemřely; **četvero nas tam spalo** spali jsme tam čtyři
Grib., Klen., Kraj. Čier., Nový Buk., Ostrož., Prík., Prisl., Pstr., Rus. Bys., Rus. Pot., Star., Šmig., Vagr., Vel'. Pol'.

četvertyj *čísl.* čtvrtý
Beň., Brus., Cig., Dúbr., Klen., Kol., Kož., Lom., L'ut., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Top., Ubl'a, Ulič, Vagr., Zboj

četvertyna *ž* čtvrtina; *též polní míra*
Beň., Bok., Brus., Cig., Dara, Dúbr., Grib., Kovb., Kyj., Lom., L'ut., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Prisl., Run., Rus. Bys., Smol., Stak., Stak.Roz., Šmig., Top., Vel'. Pol'., Zboj.

čevdyr, *m* hřebec
Ulič

činovatyna *v.* **čynovatyna**

čipec, *v.* **čepic**

čipka *ž* krajka
Beň., Bok., Cig., Drien., Klen., Kol., Kyj., Mich., Prík., Prisl., Run., Top., Ulič, Vagr., **čipočka**

človek *m* člověk
Brus., Cig., Drien., Dúbr., Grib., Klen., Kružl., Nový Buk., Podhor., Prík., Pstr., Šem., Vagr.

čmuchal,nyc,a *ž* potěračka *se dvěma nebo třemi česacími noži, v. též* **terlyc**,a
Dúbr., Kovb., Mich., Podhor., Prisl., Run., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Stak. Roz., Top., Ubl'a, Vel'. Pol'., **čmovchal,nyc,a** Prisl., Stak. Roz., **čmuchačka** Ulič, Ulič. Kriv.

čmuchati *ned. co (konopli)* potírat
Dúbr., Kovb., Mich., Ulič. Kriv., **čmovchati** Podhor., Prisl., Run., Rus. Bys., Rus. Pot., Stak. Roz., Top., Ubl'a, Vel'. Pol'.

čolnok *m* člunek *součást tkalcovského stavu*
Bok., Brus., Cig., Dara, Grib., Kol., Kovb., Kružl., Nová Sedl., Nový Buk., Podhor., Prík., Pstr., Run., Smol., Stak. Roz., Šem., Top., Ulič, Ulič. Kriv., Vagr., Zvala, **čalnok** Dara, Dúbr., Kol., Ostrož., Prík., Prisl., Run., Rus. Bys., Rus. Pot., Star., Ubl'a, Ulič. Krive, Vagr., Vel'. Pol'., Zvala, **čelnok** Bok., Kol., Kovb., Lom., Mich., Nový Buk., Podhor., Prisl.,

Run., Rus. Bys., Rus., Stak. Roz., Strih., Top., Ubľa, Vagr., Zvala

čolovičok$_2$ *m* (oční) panenka *ž*
Cig., Drien., Dúbr., Klen., Kol., Kovb., Kružl., Mich., Run., Rus. Bys., Rus. Pot., Strih., Ubľa

čolovik *m* **1** člověk; *v oslovení* **čoloviče** člověče; **de ty ideš čoloviče?** kam jdeš člověče? **2** manžel, muž; **muj čolovik** můj muž
Beň., Dara, Dúbr., Klen., Kol., Kovb., Mich., Nová Sedl., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Run., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Šmig., Ubľa, Ulič. Krive, Veľ. Poľ., Zvala, **čolovičok$_1$**

čom *přísl.* proč; **čom by ni?** proč ne?; **ja znav čom?** copak vím proč?; **čom by-m s,a ne sprosyv?** proč bych se nezeptal?; **čom by ja s,a smerti bojala?** proč bych se měla bát smrti?
Cig., Dúbr., Grib., Klen., Kož., Kraj. Čier., Kur., Kyj., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Rus., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Šmig., Ubľa, Zvala

čop *m* čep; *(zavisiti dveri)* pant, závěs
Bok., Brus., Cig., Dara, Drien., Kružl., Nový Buk., Run., Smol., Stak. Roz., Ulič, Ulič. Kriv.

čopnar, *m* „výčepník“ *který na svatbě, křtinách, pohřbu ap. naléval pálenku*
Drien., Dúbr., Klen., Kol., Mich., Nová Sedl., Podhor., Prík., Run., Rus., Smol., Strih., Top., Ubľa, Ulič, Zvala, **čopar,** Kyj., Šem.

čornyc,a / čornic,a *ž zprav. mn.* **čornyci / čornici** ostružina; ostružiny
Kol., Prisl., Ubľa, Veľ. Poľ., Zvala, **černica** Cig.

čornyj *příd. (chust,a, vovna)* černý; **Čorna nedil,a** neděle před Květnou nedělí; **Čorna sereda** středa velikonočního týdne
Beň., Bokša, Brus., Cig., Dara, Drien., Dúbr., Klen., Kol., Kovb., Kružl., Kyj., Lom., Ľut., Mich., Nová Sedl., Ostrož., Podh., Prík., Prisl., Run., Rus., Rus. Pot., Smol., Strih., Top., Ubľa, Ulič, Veľ. Poľ., Zboj, Zvala

čotyri *čísl. s neživ. substantivem* čtyři
Beň., Brus., Cig., Dúbr., Kol., Kovb., Lom., Ľut., Mich., Podhor., Prisl., Run., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šmig., Top., Ubľa, Ulič, Veľ. Poľ., Zboj, **štyri** Ostrož., Stak. Roz., **čtyri** Grib., Kraj. Čier., Rus. Bys., **četyri** Beň., Klen.

čotyr,ome *čísl. s živ. substantivem (chlopi)* čtyři; **byli z,me tam čotyr,ome Slovaci** byli jsme tam čtyři Slováci
Rus., Stak. Roz.

čovnyk *m* člunek *součást tkalcovského stavu, v. též* **čolnok**
Drien., Kyj., Ľut.

čterecat, *v.* **šterecat**

čudnyj *příd. (l,udyna)* divný
Podhor., Šmig.

čudo *s* **1** div *m;* zázrak *m* **2** hrůza *ž;* **roboty z tym do čuda** práce je s tím až hrůza
Beň., Cig., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kružl., Mich., Nová Sedl., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Rus., Rus. Pot., Smol., Star., Strih., Šem., Šmig., Ubľa, Vagr., Veľ. Poľ.

čudovati s,a / čuduvati s,a *ned. bez předm. i na koho* divit se *bez*

předm. i komu Grib., Podhor., Prisl., Rus., Smol., Ubl'a, Vagr., Vel'. Pol'.

čudžyj *příd. (čolovik)* cizí, *v. též* **čužyj**
Kol., Strih., Vagr.

čuha *ž* soukenný kabát *m s kapucou, dlouhý až na zem – součást tradičního mužského oděvu*
Cig., Kyj., L'ut., Prík., Šem., Vagr., **čuhan,a** Grib., Nový Buk., Vagr.

čuchati *ned. co (chyžu)* uklízet; **čuchati dil,a** mýt / drhnout podlahu
Klen., Kol., Kraj. Pol., Kyj., Pstr., Ubl'a, Vel'. Pol'.

čuchrati *ned. co (vovnu)* česat
Cig., Prisl., Pstr., Top., Zvala

čuti *ned. bez předm. i co* **1** *(prypovidku)* slyšet; **tag-em čuv / ja tak čul-em** tak jsem to slyšel; **budete čuti** uslyšíte; **ane jzme ne čuli, jak ...** ani jsme neslyšeli, jak ...; **raz jeden večur čuti kulomet** jednou večer bylo slyšet / jsme uslyšeli kulomet; **čujte** *jako vsuv.* poslyšte **2** *(dym)* cítit **3** *zprav. se záp.* necítit; **tilo-m ne čuv** necítil jsem tělo
Beň., Cig., Drien., Dúbr., Klen., Kol., Kolb., Kož., Kružl., Kur., Kyj., Lom., L'ut., Mich., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Šmig., Ubl'a, Ulič, Vel'. Pol'., Zboj, Zvala

čuti s,a *ned. bez předm. (hurše)* cítit se; **jak s,a čuješ?** jak se cítíš?, jak ti je?
Beň., Kraj. Pol.

čužyj *příd. (chlop)* cizí, *v. též* **čudžyj**
Grib., Kraj. Čier.

čvartok *m* čtvrtek, *v. též* **četver, / četvyr,**
Kyj.

čvert, / čvyrt, *ž* koňský postroj *m*
Bok., Brus., Dúbr., Prisl.

čyl,ad, *v.* **čel,ad**

čyl,usnyk *v.* **čel,usnyk**

čynovatyna / činovatyna *ž* činovať *- druh pevného plátna, používaný zprav. na pracovní mužské kalhoty, rozsívky, pytle v. též* **drelich**
Dara, Dúbr., Kol., Kovb., Mich., Nová Sedl., Ostrož., Podhor., Prisl., Run., Rus., Rus. Bys., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vel'. Pol'., **čynovat,** Ubl'a, Ulič. Kriv., Zboj

čyr, *m* kukuřičná kaše *ž*
Klen., Kovb., Kružl., Mich., Ostrož., Podhor., Prisl., Run., Rus. Bys., Rus., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Zboj

čysnyc,a *ž* několik nití *ž mn. přadena na motovidle; přadeno má zprav. 30-50 i více „čysnyc,“*
Dúbr., Kol., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Run., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Top., Ubl'a, Ulič. Kriv., Vel'. Pol'., Zvala

čyžem / čižem *m, zprav. mn.* **čyžmy** čižmy *ž*, vysoké boty *ž*; **gumovi čyžmy** (gumové) holínky *ž*
Beň., Bok., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Lom., L'ut., Mich., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Ubl'a, Ulič. Krive, Vagr., Vel'. Pol'., Zboj, Zvala

d

d *v.* **id**

dagde *prísl.* někde; někam; **musime jti dagde do svita** musíme jít někam do světa; **vy byli dagde?** byli jste někde?
Beň., Dúbr., Klen., Kol., Prisl., Stak. Roz., Star., Rus., Ubl'a, Ulič. Kriv., Zvala

dach *m* střecha *ž*
Kol., Prík., Pstr., Smol., Ulič. Kriv., Vagr., Zvala, **dašok**

dachto *zájm.* někdo
Bok., Cig., Dara, Drien., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Niž. Kom., Podhor., Prisl., Strih., Šmig., Vel'. Pol'., Zboj

dajakyj *zájm.* nějaký
Grib., Šem.

d,ak *m* ďáček *pomocník duchovního (bez svěcení), často též učil ve škole*
Beň., Klen., Kraj. Čier., Mich., Podhor., Strih., Ubl'a, Ulič

d,aka *ž*: **maje d,aku** *na koho* líbí se mu *kdo,* má rád *koho,* je mu milý *kdo;* **zi svojeji d,aky** z vlastní vůle; **z dobroji d,aky** dobrovolně; **jak zme mali d,aku** jak se nám chtělo; **vona mala d,aku za n,oho jti** chtěla si ho vzít
Beň., Cig., Drien., Dúbr., Klen., Kol., Kovb., L'ut., Mich., Podhor., Prisl., Rus. Bys., Smol., Stak. Roz., Strih., Šem., Šmig., Ubl'a, Ulič. Kriv., Vagr., Zboj, Zvala

dakoly *prísl.* **1** kdysi; **jak to dakoly bylo** jak to kdysi bývalo; **dakoly pekli bez drodživ** dříve / kdysi pekli bez droždí **2** někdy; **dakoly s,a to nepodarit,** někdy se to nepovede; **to bulo dakoly v april,u** bylo to někdy v dubnu
Beň., Brus., Drien., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kraj. Čier., Kružl., Kur., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Niž. Kom.,Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Run., Rus., Rus. Bys., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Šmig., Ubl'a, Ulič, Vagr., Vel'. Pol'., Zvala

dakotryj *zájm.* některý
Ostrož., Pstr., Stak. Roz., Star.

dakus, *prísl.* *(zasypati hlynom, umucniti; palen,ky)* trochu
L'ut., Kol., Podhor., Rus., Ulič

darunok *m* dárek; **tohdy bylo t,ažko za zošyt – to bylo velykyj darunok** tehdy byly sešity vzácné, to byl velký dárek
Beň., Klen., Kol., Kovb., Kyj., Mich., Podhor., Prík., Prisl., Smol., Strih., Ubl'a, Ulič, Ulič. Krive

daš(t)o *zájm.* něco; **ja vam dašo povim** něco vám řeknu; **každyj sobi dašo robyt,** každý tam něco dělá; **dašto si tam varyli** něco si tam vařili
Dara, Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kož., Kraj. Čier., Mich., Nový Buk., Niž. Kom.,

Podhor., Prík., Pstr., Rus., Rus. Pot., Smol., Strih., Šem., Šmig., Ubl'a, Ulič. Kriv., Vagr., Vel'. Pol'., Zboj, Zvala

davlenyj *příd.*: **davleni bandur-ky / trompaky** šťouchané brambory
Star., Strih., Zvala

davylka *ž* mačkadlo *s*, tlouk *m na brambory*
Kol., Zvala

davyti *ned. co (trompaky)* mačkat, rozmačkávat
Strih., Ubl'a

de *přísl.* kde; kam; **de ty?** kde jsi?; **de ty ideš?** kam jdeš?; **ne znam, de pišov** nevím kam šel; **de že!** kdepak!; **de by ni!** jak by ne!; **de by zme jich ne vidili!** jakpak bychom je neviděli! / jistěže jsme je viděli
Beň., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kraj. Čier., Nový Buk., Prisl., Smol., Stak. Roz., Star., Ubl'a, Vel'. Pol'., Zvala

debr,a *m* prudký svah *m*, sráz *m*, rokle
Beň., Dúbr., Kol., Kovb., Kružl., Ostrož., Podhor., Prisl., Pstr., Rus., Rus. Pot., Smol., Star., Šmig., Ubl'a, Vel'. Pol'., Zvala

december *m* prosinec; **v decem-br,u** v prosinci
Dúbr., Klen., Kovb., Kož., Kraj. Čier., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Run., Rus., Rus. Pot., Stak. Roz., Strih., Šem., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Vagr., Vel'. Pol'., Zvala

dekunok *m* zákop; **dekunky brati / kopati** kopat zákopy
Beň., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kružl., Nový Buk., Niž. Kom.,Ostrož., Podhor., Prík., Rus., Rus. Pot., Stak. Roz., Star., Ubl'a, Ulič. Krive, Vagr., Vel'. Pol'.

dence *s zprav. mn.* **denca** prkýnka *s mn. na zatížení sýra v dížce nebo zelí v sudu; kladou se pod kámen, kterým se zatěžuje obsah nádoby*
Dúbr., Kol., Kovb., Kož., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Podhor., Stak. Roz., Strih., Top., Ulič, **denka** Kyj.

derevjanka *ž* denaturovaný líh *m*
Niž. Kom., Star., Vel'. Pol'.

derevjanyj *příd. (furma, chyža, vily)* dřevěný, ze dřeva; **derevjani bokanči** dřeváky; **davniše byv pluh derevjanyj** kdysi bývaly pluhy dřevěné
Beň., Bok., Brus., Cig., Kol., Kož., Kraj. Čier., Kružl., Lom., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prisl., Pstr., Rus., Rus. Pot., Stak. Roz., Star., Šmig., Top., Ulič, Ulič. Kriv., Vagr., Zboj, Zvala

derevjanyky *m mn.* dřeváky; **chlo-pi chodyli v derevjanykoch** muž-ští nosili dřeváky
Beň., Prisl., Stak. Roz.

derevo *s* **1** dřevo; **bodynka z dere-va** máselnice je ze dřeva / dřevěná **2** strom *m*
Beň., Bok., Brus., Cig., Dara, Drien., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kraj. Čier., Kružl., Lom., L'ut., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Run., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak., Stak. Roz., Star., Strih., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vagr., Vel'. Pol'., Zboj, Zvala, **drevo** L'ut., **derevce** Nový Buk.

deržak *m u cepu* cepiště *s*, násada *ž*, držák
Bok., Brus., Cig., Grib., Drien., Lom., L'ut., Pstr., Vagr.

deržal,no *s (batoha)* bičiště
Kol., Rus.

desjat, / dysjat, *čísl.* deset
Beň., Brus., Cig., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kraj. Čier., Lom., L'ut., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Run., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Star., Strih., Top., Ubl'a, Ulič., Vagr., Zboj, Zvala

devjat, / dyvjat, *čísl.* devět
Beň., Brus., Cig., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kraj. Čier., Lom., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Run., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Star., Strih., Top., Ubl'a, Ulič., Vagr., Zboj, Zvala

dido *m* děda; dědeček
Beň., Cig., Grib., Klen., Kol., Kraj. Čier., L'ut., Ostrož., Podhor., Prík., Pstr., Rus. Bys., Rus. Pot., Star., Strih., Šem., Ubl'a, Vel'. Pol'., Vagr., Zboj, Zvala

dil,a *s* podlaha *ž zprav. prkenná;* **ši tohdy v Kovbasovi ne bylo dil,a v druhych chyžach** tenkrát ještě v Kovbasově v žádné jiné chalupě neměli prkennou podlahu
Beň., Klen., Kol., Kolb. Kružl., Kyj., Ostrož., Rus. Pot., Stak. Roz., Strih., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vel'. Pol'.; **dyl,a** Bok., Brus., Cig., Lom., L'ut., Nový Buk., Niž. Kom., Smol., Ubl'a

ditvak *m* dítě *s*
Beň., Dara, Dúbr., Klen., Kol., Kovb., Mich., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Run., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Krive, Vel'. Pol'., Zvala

dityna / dytyna *ž, často mn.* **dity** *(najstarša, malen,ka)* dítě; **devjat, ditej mala-m** měla jsem devět dětí
Beň., Brus., Cig., Dara, Drien., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kraj. Čier., Kružl., L'ut., Mich., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Šmig., Ubl'a, Ulič, Ulič. Krive, Vagr., Vel'. Pol'., Zboj, Zvala, **ditynka**

divčyti *ned. bez předm. patřit k místní mladé chase, ke skupině dívek – vrstevnic*
Grib., Kol., Rus. Bys., Podhor., Ubl'a

diver, *m* švagr *manželův bratr*
Kol., Zvala

divka *ž* **1** dospělá dívka, děvče; **sestra zustala divkov** sestra se nevdala / sestra zůstala svobodná **2** *(moja starša, kralivska)* dcera
Beň., Bok., Brus., Cig., Dara, Drien., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kraj. Čier., Kružl., Kur., Kyj., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Run., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Šmig., Ubl'a, Ulič, Ulič. Krive, Vagr., Vel'. Pol'., Zboj, Zvala, **divočka**

dnuka *přísl.* dovnitř; uvnitř; **dnuka ne bulo misc,a** uvnitř nebylo místo; **pust,te nas dnuka** pusťte nás dovnitř
Beň., Brus., Cig., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kož., Kyj., L'ut., Mich., Nový Buk., Podhor., Pstr., Rus. Pot., Smol., Strih., Šem., Šmig., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vagr., Zboj, **dnu** Grib., Ubl'a, Zvala

dnys,kaj *přísl.* dnes
Niž. Kom.,Vagr., **hnys,kaj** Kraj. Čier.

dobri *přísl.* dobře; **meni tam bulo dobri** bylo mi tam dobře / měl jsem se tam dobře; **dobri ne** málem; **vony dobri ne pomerzli** málem zmrzli
Drien., Dúbr., Grib., Kol., Kružl., Kyj., L'ut., Nový Buk., Prík., Rus. Pot., Stak. Roz., Vel'. Pol'.

dočka *ž* deska; prkno *s*
Brus., Dara, Drien., Grib., Kol., Kovb., Kož., Kraj. Čier., Nový Buk., Niž. Kom., Podhor., Prisl., Pstr., Run., Rus., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Šem., Top., Vagr., Zboj, Zvala, **doška** Dúbr., L'ut.

dočuti s,a *dok. bez předm.* doslechnout se
Podhor., Šmig.

dohan[9] *m* tabák; **pipku taku šo tri paklyky dohanu stavalo do neji** takovou fajfku, do které se vešly tři balíčky tabáku
Beň., Dúbr., Klen., Kol., Kolb.Mich., Ostrož., Prisl., Rus., Rus. Pot., Smol., Star., Strih., Šmig., Ubl'a, Ulič, Vagr., Vel'. Pol'., Zvala, **duhan** Kružl., Nový Buk., Prík., Pstr., Vagr.

dohory *přísl.* nahoru, vzhůru
Bok., Cig., Drien., Kraj. Pol., Kružl., Lom., L'ut., Pstr.

dokl,a *přísl.* dokud
Kol., Niž. Kom., Rus.

doky *přísl.* dokud; **doky n,a šandari ne jimyli** dokud mě nechytili četníci
Klen.

dol,a *ž* osud *m* *zprav. dobrý*
Star., Ubl'a

dolon, / dolon,a *ž* dlaň
Bok., Brus., Kol., Kož., Kružl., Mich., Prisl., Run., Rus. Bys., Star., Top., Ubl'a, Vel'. Pol'.

doloto *s* dláto
Dara, Klen., Kol., Run., Rus., Rus. Pot., Ulič, Zvala

dolov *přísl. (padati, poschodyti)* dolů; **zyjšli z,me z mašyny dolov** vystoupili jsme z vlaku
Beň., Dúbr., Kol., Lom., Podhor., Prík., Run., Smol., Top., Ubl'a, **doli** Rus. Bys., Ubl'a, **dolovka** Beň., Dúbr., Mich., Strih., Šmig., Ubl'a

domiv *přísl.* domů; **pryjšov-em domiv** přišel jsem domů; vrátil jsem se domů; **kapustu pryvezli domiv** zelí svezli (s pole) domů
Bok., Brus., Cig., Grib., Kož., Kraj. Čier., Kružl., Kur., Nový Buk., Prík., Pstr., Šem., Vagr., Zvala, **domu** Kol.

doperedu *přísl.* předem, napřed; **to čolovik ne može doperedu znati** to člověk nemůže předem vědět
Kol.

doroha *ž* cesta; **jdut, po dorozi** jdou po cestě
Beň., Cig., Drien., Grib., Klen., Kol., Kož., Ostrož., Prík., Prisl., Smol., Strih., Ubl'a, Vel'. Pol'., Zvala

dosta / dostal, *přísl.* dost; **vuhl,a bude dostal,** uhlí bude dost
Klen., Kol.

dostyhnuti *dok. bez předm. (- zerno, - tengerica)* dozrát
Nová Sedl., Podhor., Prisl., Rus., Top., Ulič

došč *m* déšť; **pada,t / pade došč** prší; **dav Boh dodžu** Pán Bůh seslal déšť; **došč popadav kus** trochu zapršelo
Klen., L'ut., Podhor., Prisl., Rus., Smol., Šmig., Ubl'a, Vel'. Pol'., Zvala, **dodž** Kraj. Čier., Vagr., **dudž** Grib., Kol., **dožd,** Nový Buk., Rus. Pot., **doč** Beň., Kož., Kraj. Čier., Nový Buk., Prík., **doš,** Nová Sedl.

doščečka *ž* *u jařma* klanice
Cig., Kož., Vagr.

---

[9] *srov. maď.* „dohány" - tabák

doška / dočka *ž* prkno *s*; deska; fošna
Brus., Cig., Dara, Drien., Dúbr., Grib., Kol., Kružl., Kyj., Lom., Nová Sedl., Nový Buk., Ostrož., Prík., Pstr., Rus. Bys., Strih., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vagr., Zboj, **došečka / dočečka**

dovbati *ned. co (derevo)* dlabat, vydlabávat; **dovbati bandurky** vydloubávat brambory
Kol., Kovb., Podhor., Prisl., Rus., Smol., Stak. Roz., Strih., Ulič, Zvala

dovje(d)na *přísl. (stysnuti, zložyti)* dohromady; *(z ušytkym) též* pohromadě; **povjazati nytky dovjedna** svázat nitky k sobě; **posidajut, si dovjedna** sednou si pohromadě; **dovjedna z,me robyli** pracovali jsme společně; **my dovjedna rosli** vyrůstali jsme spolu
Bok., Cig., Dara, Dúbr., Grib., Klen., Kož., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Run., Rus., Rus. Bys., Smol., Stak. Roz., Strih., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vel'. Pol'., Zvala, **duvjedna** Zboj

dovšyj *přísl. (lancok; čas)* delší
Grib., Prík., Run., Rus., Smol., Zvala

dovžanka *ž* vyšší hliněný hrnec *m - slévá se do něj. např. nadojené mléko*
Nová Sedl., Podhor., Rus. Pot., Ulič, Ulič. Kriv., Zvala

doznati s,a *v.* **duznati s,a**

dožyčyti *dok. komu co* dopřát; **dožyčyti sobi** *(moloka)* dopřát si
Grib., Prisl.

drabn,ak *m* žebřiňák, *v. též* **lujtranyk**
Bok., Brus., Cig., Grib., Kož., Lom., Nový Buk., Pstr., Vagr., **drabyn,ak** Kovb., Kož., L'ut., Šem., Top., Vagr., Zvala

drabyna *ž* **1** žebřík *m*; **ja jšov hori drabynov** lezl jsem nahoru po žebříku **2** *(nad žolobom)* žebřina **3** *(na vozi)* žebřina *postranice žebřiňáku, v. též* **lujtra**
Bok., Brus., Cig., Dara, Drien., Dúbr., Grib., Kol., Kovb., Kož., Kur., Kyj., Lom., L'ut., Nový Buk., Prík., Prisl., Pstr., Run., Rus., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Strih., Šem., Top., Ulič, Ubl'a, Vagr., Zvala, **drabynka** Kož.

draha *ž* cesta; silnice **za drahom** *(spivati)* cestou, po cestě
Brus., Cig., Drien., Dúbr., Grib., Klen., Kovb., Kož., Kraj. Čier., Kružl., Kur., Kyj., Nový Buk., Niž. Kom.,Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Rus., Smol., Strih., Šem., Vagr., Vel'. Pol'.

drajfus *v.* **trajfus**

drelich *m pevnější plátěná vazba a plátno takto utkané, v. též* **činovatyna**
Bok., Brus., Cig., Drien., Grib., Kyj., Lom., L'ut., Nový Buk., Ostrož., Prík., Pstr., Rus. Bys., Stak. Roz., Star., Vagr., Vel'. Pol'., Zvala, **drižydži** *v.* **drudži**

drišl,ak *v.* **drušl,ak**

drit *v.* **drut**

drodži *v.* **drudži**

drotar, *m* dráteník
Kol., Kružl., Star.

drova *hromad.* dříví s; **nahotovyli drov na tri roky** udělali si zásobu dříví na tři roky; **kiko drov treba šmaryti** kolik dříví je tam třeba dát, *v. též* **dryva**
Cig., Dara, Kol., Kovb., Kož., Kraj. Čier., Kružl., Podhor., Prík., Pstr., Rus. Pot., Smol., Stak., Star., Šem., Ulič, Ulič. Kriv., Vagr.

drubak *v.* **durbak**

dručok *m* tyčka *ž*; klacek; *(na lachy - u komori)* bidlo *s*
Bok., Brus., Cig., Drien., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kož., Kružl., Lom., L'ut., Mich., Nový Buk., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Run., Rus., Rus. Bys., Smol., Stak. Roz., Strih., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vagr., Vel'. Pol'., Zvala

drudži *pomn.* droždí *s*
Dara, Klen., Kol., Nová Sedl., Podhor., Run., Rus., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šmig., Top., Vel'. Pol'., **drìždži** Nový Buk., Niž. Kom., Star., Ubl'a, Zvala, **drodži** Klen., Kož., Kyj., Ubl'a

drugalo s, krample *ž na čechrání ovčí vlny*
Kovb., **drugalka** *ž* Rus. Bys.

druhyj *čísl.* druhý; **u druhuj vojni** v druhé (světové) válce
Beň., Bok., Brus., Cig., Dara, Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kraj. Čier., Kyj., Lom., L'ut., Mich., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Run., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vagr., Vel'. Pol'., Zboj, Zvala

druk *m* tyč *ž*, klacek; *(drabyny)* žerď *ž; (u ploti)* kůl
Beň., Brus., Cig., Drien., Dara, Grib., Klen., Kovb., Kož., Kružl., Lom., L'ut., Nový Buk., Prík., Prisl., Pstr., Run., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Strih., Šem., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Vagr., Vel'. Pol'., Zvala

drušl,ak *m* cedník, sítko *s*
Lom., Podhor., Smol., **dryšl,ak / drišl,ak** Kol., Strih.,Top., Ulič, **duršl,ak** Stak. Roz.

drut *m* drát; **droty z,me t,ahali** natahovali jsme dráty; **z kol,ačym drotom obhorodyli** obehnali ostnatým drátem
Beň., Drien., Klen., Kol., Lom., Mich., Nová Sedl., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Run., Rus., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Ubl'a, Ulič, Vel'. Pol'., Zvala, **drit** Bok., Brus., Cig., Kružl., Kyj., Prík., Vagr.

druzd *m* drozd
Klen., Kol., Smol.

družba *m* družba *na svatbě*, mládenec *na svatbě*
Beň., Bok., Brus., Cig., Drien., Dúbr., Klen., Kol., Kolb.Kraj. Čier., Kružl., Kur., Kyj., Lom., L'ut., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Run., Rus. Pot., Smol., Star., Strih., Šem., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Zboj, Zvala

družbivs,kyj *příd.*: **družbivs,kyj tanec,** *večírek ženicha a jeho družbů – loučení se svobodou*
Brus., Cig., Drien., Kur., Kyj., Nový Buk., Pstr., **družbovs,kyj** Drien., Lom.

družka *ž* družička *na svatbě*
Beň., Brus., Cig., Drien., Dúbr., Klen., Kol., Kož., Kraj. Čier., Kur., Kyj., Lom., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Podhor., Prík., Pstr., Run., Rus. Pot., Smol., Star., Strih., Top., Ubl'a, Ulič, Vel'. Pol'., Zboj, Zvala

dryliti *dok. koho, co (velykyj kamin,)* shodit; svalit; *(molodych na postil,)* povalit *koho*; *(vidro)* převrhnout
Beň., Dara, Klen., Nová Sedl., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Šem., Ulič, Ulič. Kriv.

dryšl,ak *v.* **drušl,ak**

dryva *hromad.* dříví; **vozyti dryva** vozit dříví; **pujdeme do lisa na dryva** půjdeme do lesa na dříví
Beň., Bok., Brus., Cig., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kružl., Lom., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih.,

Šem., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Krive, Vagr., Vel'. Pol'., Zvala, **dyrva** Cig., Kružl.

dryvarn,a *ž* kůlna
Rus., Rus. Bys., Smol., Strih., Ubl'a, Zvala

dryvutn,a *ž* dřevník *m*
Dúbr., Prisl., Smol., Strih., Ubl'a, Zvala
dryvitn,a Zvala

dučajka *ž* násypka; kanálek *m v ručním mlýnku na obilí*; **zerno s,a vsypalo do toji dučajky** zrní se nasypalo do té násypky
Klen., Kol., Kolb., Nová Sedl., Nový Buk., Podhor., Prisl., Rus., Smol., Stak. Roz., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Vel'. Pol'., Zvala

dudka *ž* násypka *domácího ručního mlýnku na obilí*
Brus., Lom.

duha *ž* **1** oblouk *m* **2** *(u horduvi)* dužina
Grib., Kol., Mich., Nová Sedl., Podhor., Run., Rus., Smol., Top., Ulič, Zvala

duhan *v.* **dohan**

dujnyk *m* dížka *ž*, dojačka *ž*
Dara, Dúbr., Klen., Kol., Mich., Run., Rus. Pot., Smol., Strih., Ubl'a, Ulič, Vel'. Pol'., Zvala

dumati *ned. bez předm.* myslet, přemýšlet; **dumati sobi** myslet si; **ne dumajte!** nemyslete si!; **dumat, , šo to može byti** přemýšlí, co by to mohlo být; **vun dumat, za gazduvstvo** myslí na hospodářství
Beň., Cig., Kol., Kovb., Kož., Kružl., Kur., Mich., Nový Buk., Podhor., Rus., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič. Krive, Vagr., Vel'. Pol'.

dumka *ž* myšlenka; **ani dumky ne maje** není ani pomyšlení; **tak mu na dumku pryjšlo** tak ho napadlo / tak mu přišlo na mysl
Kolb., Star., Ubl'a

d,und,ati *ned. zpívat velikonoční jarní písně a hrát dívčí hry - podle písně „Hoja, d,und,a, hoja, poslala nas kralovn,a"*; provozovat chorovody
Kyj., Podhor., Rus. Bys., Smol., Strih., Šmig., Ubl'a, Vagr., Zvala

dupa *ž* prdel; **vun meni kaže, n,aj by mu dupu vylizav** řekl mi ať mu vylížu prdel
Beň.

dupl,ak *m* vykotlaný / dutý strom
Rus., Zvala

dupl,avyj *příd. (bučok)* vykotlaný, dutý
Ostrož., Rus., Ubl'a

duplo *s* dutina *ž vykotlaného stromu*
Dúbr., Ubl'a

durbak *m* brousek *na kosu*
Bok., Brus., Grib., Kraj. Čier., Pstr., Vagr., **drubak** Brus., Lom.

durkati *ned. bez předm. i na co (u dveri)* klepat , ťukat
Beň., Dúbr., Kol., Kružl., Pstr., Rus. Pot., Ubl'a, Vagr., **dz,urkati** Grib.

durnyj *příd.* hloupý
Beň., Dúbr., Kyj.

dus,ak *m* tlouk *na mačkání brambor;* mačkadlo *s na brambory*
Kož., Kyj., **dušak** Brus., Kož., Lom.

dustati *dok. co (mich muky, robotu)* dostat; **dustav-em dva mis,aci**

urlab dostal jsem dva měsíce dovolené
Klen., Kol., Podhor., Šmig., Ulič. Kriv., Vel'. Pol'.

duznati s,a *dok. co* dozvědět se
Kol., Ostrož., Podhor., Rus., Rus. Pot., Strih., Ubl'a, **doznati sa** Grib., Prík., Pstr.

duže *přísl. (dobryj, jazykata)* moc, velmi; **duže-m plakala** moc jsem plakala; **duže s,a napudili** strašně se lekli; **duže holoden byv** měl velký hlad
Beň., Dúbr., Klen., Kol., Kraj. Čier., Mich., Nová Sedl., Podhor., Prisl., Run., Rus., Rus. Pot., Stak. Roz., Star., Strih., Šmig., Ubl'a, Ulič, Vel'. Pol'., Zboj, Zvala

dva *čísl.* dva; **dva sto** dvěstě; **dvi žony** dvě ženy; **nas bylo dva sto** bylo nás dvěstě
Beň., Bok., Cig., Dara, Dúbr., Grib., Klen., Kož., Kraj. Čier., Kyj., Lom., L'ut., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Prisl., Run., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak., Stak. Roz., Star., Šmig., Top., Vagr., Vel'. Pol'., Zboj., Zvala

dvaje *čísl. se živ. substantivem rodu mužského (chlopi, žobraky)* dva
Beň., Cig., Dúbr., Klen., Kovb., Podhor., Rus. Bys., Star., Strih., Šmig., Ubl'a

dveri / dvyri *pomn.* dveře; **dveri s,a vtvor,ali tak nadvoj** u dveří se otevíraly obě půlky
Beň., Bok., Brus., Cig., Dara, Drien., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kraj. Čier., Kružl., Kur., Kyj., Lom., L'ut., Mich., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Pstr.,. Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vagr., Vel'. Pol'., Zboj, Zvala

dverci *pomn. (do šparheta)* dvířka
Brus., Cig., Dúbr., Kol., Nový Buk., Smol., Star., Ulič, Ulič. Kriv., Zvala, **dverc,ata** Brus., Kol., Ubl'a

dvir *m* dvůr
Brus., Cig., Drien., Grib., Kovb., Kož., Kraj. Čier., Kružl., Kur., Kyj., Nový Buk., Ostrož., Prík., Pstr., Rus. Bys., Šem., **dvur** Beň., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kraj. Čier., Kružl., Mich., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Rus. Bys., Rus. Pot., Stak. Roz., Star., Strih., Šmig., Ubl'a, Vagr., Vel'. Pol'., Zboj

dvojakyj *čísl. (konopli)* dvojí ; **to robymo dvojakym sposobom** děláme to dvojím způsobem
Kož., Vel'. Pol'.

dvoje / dvoj *čísl. se substantivem středního rodu* dva, dvě; **dvoj tel,at** dvě telata; **mala-m dvoje ditej** měla jsem dvě děti
Grib., Klen., Kož., Rus. Bys., Rus. Pot., Stak. Roz., Star., Šem., Vagr.

dvojiti *ned. komu (materi)* vykat; **vona mi dvojila** vykala mi; **bohatyj chudobnomu ne dvojit, choc i kum** bohatý chudému nevyká, i když jsou kmotři
Klen., Kovb., Nová Sedl., Ubl'a

dvome *čísl. se substantivem mužského rodu (brat,a, družbove, chlopi)* dva; **byli zme dvome** byli jsme dva; **stali sobi po dvome** stoupli si po dvou; **dvome t,ahali pylu** dva tahali pilu
Cig., Grib., Klen., Kol., Kož., Kraj. Čier., Kružl., Kyj., Nový Buk., Ostrož., Prík., Prisl., Rus., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Šmig., Top., Vagr., Vel'. Pol'., Zvala

dvujn,ata *pomn.* dvojčata
Šmig., **dvijn,ata** Ubl'a

dvur *v.* . **dvir**

dvyč *čísl. (pokopati vrešec,)* dvakrát
Beň., Klen., Kol., Kovb., Nová Sedl., Podhor., Prisl., Run., Rus. Bys., Star., Šmig., Top., Ulič, Vel'. Pol'.

dvyhati *ned. co (mich na pleči, šapku voboroha hori)* zvedat, zdvíhat
Klen., Kol., Ostrož., Strih.

dvyhnuti *dok. co (vjazanku na pleči, nohu kon,ovi)* zvednout
Kol., Ubl'a

dvyri *v.* **dveri**

dykyj *příd. (svyni)* divoký ♦ **dyki** *zpodst. příd.* divoká prasata *s mn.*
Dúbr., Grib., Nový Buk., Niž. Kom., Ostrož., Prík., Smol., Zvala

dymn,anka *ž* dýmná jizba *starodávná venkovská chalupa s ohništěm bez komína*
Kol., Rus. Pot., Strih., Top., Ubl'a

dynarka *ž* železná trojnožka *k vaření na otevřeném ohništi*
Dara, Kol., Kyj., Podhor., Vel'. Pol'., Prisl., Strih., Ubl'a, Ulič

dyrva *v.* **dryva**

dysjat, *v.* **desjat**

dyšel, *m* oj *ž*
Bok., Brus., Cig., Drien., Dúbr., Grib., Kol., Kož., Kyj., Lom., L'ut., Prisl., Pstr., Rus., Smol., Stak. Roz., Šem., Vagr., Vel'. Pol'., Zvala, **dyšlyk**

dytyna *v.* **dityna**

dyvjat, *v.* **devjat**

dz,adove *m mn. maškary, které chodí den před Štědrým večerem*
Kyj.

dz,ajstra *ž* věno *s*; **vun znav, že tamtot dz,ajstru dobru dast,** věděl, že tamten (jí) dá pěkné věno
Cig., Drien., Lom., L'ut., Nový Buk., Ostrož., Prík., Pstr., Smol., Šem., Ubl'a, Zvala

dzerkalo *s* zrcadlo
Kur., Vel'. Pol'.

Dz,ur, *m* svátek sv. Jiří; **na Dz,ur,a** na svatého Jiří, *v. též* **Jur,**
Drien., Kol., Mich., Podhor., Prisl., Strih., Šmig.

dz,ura *ž* díra
Drien., L'ut., **dz,urka**

dz,urkati *v.* **durkati**

dz,veredlo *s* zrcadlo
Podhor., **dz,veradlo** Stak. Roz.

dzvin *m* zvon; **dzvun počav dzvonyti** zvon začal zvonit / vyzvánět
Cig., Dúbr., Nový Buk., Prík., **dzvun** Beň., Klen., Nová Sedl., Rus. Pot., Stak. Roz., Vel'. Pol'., **dzvinok / dzvunok**

dzvonyti *ned. bez předm. (- dzvun)* zvonit
Kol., Strih.

dzvunyk *m* zvoník
Beň., Klen., Kol., Mich., Prisl., Smol., Strih., Ubl'a, Zvala

e

eletryka *v.* **letryka**

eroplan *m* letadlo, *v. též* **jeroplan**
Beň., Grib., Klen., Kol., Mich., Nový Buk., Prisl., Vel'. Pol'.

eternik *m* eternit; **chyža prykryta eternikom** chalupa s eternitovou střechou
Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kyj., Lom., Ostrož., Rus. Pot., Stak. Roz., Star., Strih., Šmig., Ubl'a

f

fabryka *ž* továrna
Dúbr., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kraj. Čier., Kružl., L'ut., Mich., Nový Buk., Podhor., Prík.., Prisl., Pstr., Rus. Pot., Stak. Roz., Star., Strih., Šmig., Ubl'a, Vagr., Vel'. Pol'.

fajfa *ž* špulka, osnovní cívka
Bok., Brus., Drien., Grib., Kyj., Lom., L'ut., Nový Buk., Prík., Pstr., Vagr.

fajfnyc,a *ž* cívečník *m,* cívečnice
Drien., Nový Buk., Prík., Vagr., **fajfčanyc,a** Prík.

fajno *přísl.* *(žyti)* pěkně, dobře ; **meni duže fajno bylo** bylo mi moc dobře
Kol., Mich., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prisl., Rus., Rus. Pot., Stak. Roz., Star., Strih., Šmig., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vel'. Pol'., **fajni** Grib., Kyj., Lom., Rus., Šem., Zvala

fajnyj *(divočka, lyst,a)* pěkný, hezký; *(dyn,a)* dobrý, chutný; *(zeml,a)* dobrý; **fajna škola byla** byla to pěkná škola; **ja tobi fajnu robotu vyprošu** najdu ti dobrou práci
Beň., Dara, Dúbr., Klen., Kol., Mich., Nová Sedl., Podhor., Pstr., Run., Rus., Smol., Stak. Roz., Strih., Šmig., Ubl'a, Ulič, Ulič. Krive, Vel'. Pol'.

fajta *ž* *(zajciv)* druh *m*; *(bandurok)* *též* odrůda, sorta; **taka fajta l,udej** takový druh lidí
Klen., Kol., Kraj. Čier., Podhor., Rus.,

Rus. Pot., Star., Strih., Šem., Šmig., Ubľa, Veľ. Poľ., Zvala

fajtuvati *ned. co (kurčata)* třídit
Pstr., Strih.

fakl,a *ž druh drobného dřevěného uhlí*; *též ve význ.* pochodeň
Kol., Ostrož., Prík., Ulič

falačča *s (chliba)* kousek *m*
Beň., Klen., Kol., Kovb., Mich., Podhor., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Star., Strih., Šmig., Ulič. Krive, Veľ. Poľ., Zvala

falat *m (dereva, solonyny)* kus; *též ve význ. kus pole*
Beň., Bok., Brus., Cig., Drien., Dúbr., Grib., Klen., Kož., Kraj. Čier., Kružl., Kyj., Prisl., Pstr., Rus. Pot., Stak. Roz., Šem., Top., Ubľa, Ulič. Kriv., Vagr.

falatok *m (chliba, dereva, pol,a)* kousek, kus; **vusemdes,at falatku chudoby** osmdesát kusů dobytka; **ne mali zme ane falatok solomy** neměli jsme vůbec žádnou slámu / ani trochu slámy; **polotno s,a rozriže na falatky** plátno se rozstříhá na kusy
Beň., Bok., Brus.,Cig., Dara, Drien., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kraj. Čier., Kružl., Kyj., Ľut., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Niž. Kom., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Run., Rus., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Šmig., Top., Ubľa, Ulič, Ulič. Kriv., Vagr., Veľ. Poľ., Zboj, Zvala

famelija / familija *ž* rodina; příbuzenstvo *s*; **syn maje svoju fameliju** syn má vlastní rodinu; **tu tri familiji byvali** tady bydlely tři rodiny; **majemo tam fameliju** máme tam příbuzné; **famelija pčil** včelstvo *s*;
Beň., Brus., Cig., Drien., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kraj. Čier., Kraj. Pol., Kružl., Kur., Kyj., Ľut., Mich., Nový Buk., Niž. Kom., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šmig., Ubľa, Vagr., Veľ. Poľ., Zvala

fanky[10] *ž mn.* vdolky *m mn. smažené*
Kovb., Ulič, Zboj

farba *ž* barva
Bok., Drien., Dúbr., Klen., Kol., Kružl., Kyj., Mich., Niž. Kom.,Podhor., Run., Rus. Bys., Rus. Pot., Star., Strih., Top., Ubľa, Ulič, Vagr., Veľ. Poľ., Zvala

farbyti *ned. co* **1** *(postav, jajc,a)* barvit **2** *(dveri)* natírat (barvou); lakovat
Kružl., Rus. Bys., Top., Ubľa, Zboj

fartuch *m* zástěra *ž*; fěrtoch *zast.*
Bok., Cig., Kyj., Ľut.; Strih.

fasol,a *ž* fazole
Brus., Cig., Dara, Dúbr., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kraj. Čier., Lom., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Run., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak., Stak. Roz., Star., Strih., Šmig., Top., Ubľa, Ulič, Vagr., Veľ. Poľ., Zboj, Zvala, **fizol,a** Cig. **fasol,ka** Kož.

fasolyn,n,a *s* fazolová nať *ž*
Klen., Kol., Strih., Šmig., Top., Ubľa, Ulič, Veľ. Poľ.

fasunok *m* korba *ž* saní, vozu; fasuňk
Beň., Cig., Drien., Kraj. Čier., Ľut., Veľ. Poľ.

fašenky *pomn.* masopust *m, v. též* **mjasnyci**
Podhor., Strih., **fašengy** Nový Buk.

februvar / februar *m* únor
Beň., Dara, Dúbr., Grib., Kol., Kovb.,

[10] *srov. maď.* „fank" - kobliha

Lom., Mich., Podhor., Prík., Prisl., Run., Stak. Roz., Star., Strih., Šmig., Top., Ubl'a, Vagr., Vel'. Pol'., Zboj, Zvala

festunk *m* opevnění *s*; pevnost *ž*; pevnůstka *ž*
Ubl'a, Ulič. Krive, Vagr., Vel'. Pol'.

fevhodnod, / fijhodnot, *m* nadporučík
Ostrož., Prisl., Ubl'a

figl,i *pomn.* žerty *m mn.*; veselé kousky *m mn.*; **ja dumav, šo vun figli robyť** myslel jsem, že žertuje / že si dělá legraci; **taki my figli robyli zbisni** prováděli jsme takové ztřeštěné kousky; **už vidime, že ne figli** už nám bylo jasné, že to není žádná legrace
Beň., Bok., Brus., Cig., Dara, Dúbr., Klen., Kol., Kružl., Mich., Ostrož., Podhor., Prík., Rus., Rus. Bys., Star., Strih., Šem., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Zvala

figl,uvati / figl,ovati *ned. bez předm. i s kým* žertovat
Dúbr., Mich., Ulič. Kriv.

filer[11] *m* drobná mince *ž*, halíř; **ani filera nam ne dali** nedali nám ani halíř
Beň., Drien., Klen., Kol., Kovb., Podhor., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šmig., Ubl'a, Ulič

fin,dža *s* hrneček *m*
Beň., Kol., Kovb., Nová Sedl., Podhor., Run., Strih., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Zvala

fiškal / fiškališ *m* advokát; **pujdu vam za fiškališa** budu vám dělat advokáta
Grib., Kružl., Niž. Kom., Prík., Pstr., **fiškariš** Beň., Dúbr., Klen., Pstr., Star., Vagr., **fiškar,** Kružl.

fl,ašča *s* lahvička *ž*
Kol., Kovb., Strih., Nová Sedl., Rus. Pot., Ubl'a, Ulič, Zboj

fodra[12] *ž* záhyb *m*, volán *m*
Drien., Kol., Kovb., Mich., Podhor., Smol., Stak. Roz., Strih., Ulič. Krive, Zvala, **fodrička**

fol,uš *m* valcha *ž*, valchovna *ž*, stoupa *ž*, *v. též* **valylo, stupa**
Cig., Prisl.

forgituv[13] *m* klika *ž u dveří*
Kol., Rus., Smol., Stak. Roz., Ubl'a, Ulič. Kriv.

forgov *m* šustí *s*, kukuřičné sukně *ž mn., v. též* **papiža**
Vel'. Pol'.

frajir *m* milý, milenec; **joho žena mala frajira** jeho žena měla milence
Beň., Brus., Dara, Drien., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kraj. Čier.,, Kružl., Podhor., Pstr., Rus. Pot., Star., Strih., Šem., Šmig.

frajirka *ž* milá, milenka
Brus., Cig., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kružl., Kur., Kyj., Podhor., Prisl., Pstr., Rus. Bys., Smol., Stak. Roz.

frambija *ž (chlebnyka)* popruh *m*, řemen *m;* **frambija, šo na pleče brati** popruh, co se dává přes rameno
Kol., Smol., Ulič. Kriv.

fryštyk *m* snídaně *ž*, *též dopolední svačina donášená na pole;* **jšli šče do fryštyka** šli ještě před

[11] *srov. maď.* „fillér" - halíř

[12] *srov. maď.* „fodor" - volánek

[13] *srov. maď.* „forgattyó" - klika

snídaní; **dal-m mu fryštyk** dala jsem mu snídani
Beň., Bok., Brus., Cig., Dara, Drien., Dúbr., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kraj. Čier., Kraj. Pol., Kružl., Mich., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prisl., Pstr., Rus. Pot., Smol., Stak., Stak. Roz., Strih., Šem., Šmig., Ubl'a, Vagr., Zboj, Zvala

fryštykovati *ned. bez předm.* snídat
Kovb., Podhor., Rus. Pot., Ubl'a

fučky *ž mn.* bramborové placky *pečené na zelných listech; též ve význ.* kynuté pečivo *s zprav. s tvarohem*
Lom., Nový Buk., Prík., Pstr.

ful,ovka *ž* stropní trám *m*
Dúbr., Kol., Prisl., Smol., Strih., Ubl'a, Ulič, Ulič. Krive

fundament *m, zprav. mn.* **fundamenty** základy *stavby*; **vykopali z,me fundamenty** vykopali jsme základy
Beň., Cig. Dúbr., Grib., Kol., Lom., Nový Buk., Ostrož., Rus., Rus. Pot., Smol., Stak., Star., Strih., Ubl'a, Ulič, Vel'. Pol'., Zvala

fundoš *m* pozemek *m* na stavbu chalupy; **n,an,ko dav bratovi fundoš** otec dal bratrovi pozemek na stavbu; **posvoziv sobi tuto derevo tam domu na tot fundoš, de chotiv budovati** navozil si to dříví domů na ten pozemek, kde chtěl stavět
Beň., Dara, Dúbr., Klen., Kol., Kovb., Kružl., Nový Buk., Run., Rus. Pot., Stak., Stak. Roz., Star., Strih., Šmig., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vel'. Pol'., Zvala,; **funduš** Bok., Cig., Kružl., Lom., Niž. Kom.,Prík., Star., **fonduš** Beň.

furman *m* vozka, povozník; forman; **musime furmana jidnati** musíme si najímat povozníka
Beň., Cig., Dúbr., Kol., Kovb., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Rus., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vel'. Pol'., Zvala

furmanka *ž* povoznictví *s*; jízda s povozem *na výdělek;* **na furmanku je-m chodyv** dělal jsem povozníka
Beň., Kol., Kraj. Čier., Prisl., Star., Ulič, Zvala

furov[14)] *m* vrták, nebozez, *v. též* **sverdel, švider**
Klen., Kol.

futro *s* zárubeň *ž*, dveřní rám *m*
Bok., Brus., Drien., Kol., Kovb., Kyj., Mich., Nový Buk., Rus.

14) *srov. maď.* „fúró“ - vrták

g

gači mužské plátěné spodky; **odna gača kurtša** jedna nohavice je kratší
Brus., Cig., Dara, Drien., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kraj. Čier., Kružl., Kyj., Lom., L'ut., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Run., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vagr., Vel'. Pol'., Zboj, Zvala

ga(j)s *m* petrolej
Brus., Drien., Kyj., Lom., Star., Vagr.

Galicija *ž* Halič
Klen., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Star., Ulič. Krive

galir[15] *m* límeček; límec
Bok., Brus., Cig., Drien., Grib., Kol., Kovb., Kraj. Čier., Kružl., Kyj., Lom., L'ut., Mich., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Run., Rus. Bys., Smol., Stak. Roz., Strih., Šem., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Krive, Vagr., Vel'. Pol'., Zvala, **galiryk, galirčyk**

gamba *ž* ústa *s pomn.*; **ani raz do gamby z,me ne mali** neměli jsme co jíst / neměli jsme ani (co dát) do úst
Brus., Cig., Kož., Kraj. Čier., Kružl., Kyj., Nový Buk., Prisl., Vagr.

ganok *m* zápraží s, zásep *m i ž*
Drien., Klen., Kur., Mich., Nový Buk., Podhor., Prík., Prisl., Rus., Rus. Pot., Star., Strih., Šem., Ubl'a, Ulič. Krive, Zvala

garadyči[16] *pomn.* schody; **jde hori garadyčoma** jde nahoru po schodech; **garadyči vdolynu do pyvnyci** schody vedou dolů do sklepa
Dara, Grib., Klen., Kol., Lom., Nová Sedl., Rus., Rus. Pot., Smol., Star., Strih., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vagr., Zvala

gargala *ž* dřevěné vědro *s na nošení vody,* putýnka
Dúbr., Kol., Podhor., Rus., Smol., Šmig., Zvala

gazda *m* **1** hospodář; **vin buv gazdom** měl hospodářství **2** *(čolovik)* muž, manžel; **muj gazda** můj muž; **gazda mi pišov do Kanady** můj muž odešel do Kanady
Beň., Bok., Brus., Cig., Dara, Drien., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kraj. Čier., Kružl., Kur., Kyj., Lom., L'ut., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Run., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Star., Strih., Šem., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vagr., Vel'. Pol'., Zboj, Zvala

gazduvati / gazdovati *ned. bez předm.* hospodařit; **ty budeš gazduvav** ty budeš hospodařit; **povidž jak n,an,ko gazduje doma** pověz

---

15) *srov. maď.* „gallér" - límec, límeček

16) *srov. maď.* „garádics" - schod, schody

mi, jak otec doma hospodaří
Beň., Cig., Dúbr., Grib., Kovb., Kož., Kraj. Čier., Kružl., L'ut., Nová Sedl., Podhor., Prík., Pstr., Run., Rus., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič. Krive, Vagr., Vel'. Pol'., **gazdyniti** Kož.

gazduvstvo *s* hospodářství
Beň., Klen., Kol., Kovb., Ostrož., Podhor., Prisl., Rus. Pot., Star., Ubl'a, Vel'. Pol'., Šmig., **gazdivstvo** Grib., Kož., Kyj., Nový Buk., Niž. Kom., Prík., Stak. Roz., Strih., Šem., Ubl'a, Ulič. Krive, Zvala, **gazdovstvo** Drien.

gazdyn,a *ž* hospodyně
Beň., Bok., Brus., Dara, Drien., Dúbr., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kraj. Čier., Kružl., Kur., Kyj., Mich., Nová Sedl., Ostrož., Podhor., Pstr., Run., Rus., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Krive, Vagr., Vel'. Pol'., Zboj, Zvala

geletka *ž* dřevěná džka *na ovčí mléko n. sýr*
Klen., Kol., Podhor., Run., Smol., Star., Strih., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Krive, Vel'. Pol'., Zboj, Zvala

gerenda[17] *ž* (hlavní) stropní trám *m*
Kolb., Mich., Rus. Pot., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv.

gerok *m* mužský krátký kabát
Beň., Bok., Brus., Cig., Dara, Drien., Dúbr., Klen., Kol., Kovb., Kružl., Kyj., Lom., L'ut., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Niž. Kom., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Run., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič. Krive, Vagr., Vel'. Pol'., Zvala, **geroča** *s* Klen., Stak. Roz., **geročok** **s**

geršli[18] *pomn.* kroupy *zprav. ječné*
Brus., Kol., Ostrož., Strih.

gl,ag *m*, **gl,aga** *ž v.* **kl,aga**

gl,aganyj syr *v.* **kl,aganyj syr**

gnit *m* knot
Brus., Lom., Zvala, **gnot** Drien., Dúbr., Kol., Kyj., Ostrož., Rus. Pot., Smol., Ubl'a, Ulič, Vagr., Zvala, **gnut** Rus. Bys., **gnotyk**

gombik *m* / **gombička** *ž* knoflík *m zprav. kulovitý;* **po dva šory gombičok bylo na tum** a na tom bylo po dvou řadách knoflíčků
Bok., Brus., Cig., Drien., Grib., Klen., Kol., Kolb., Kružl., Kyj., Lom., L'ut., Mich., Nový Buk., Podhor., Prík., Pstr., Run., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vagr., Zboj, Zvala

grajcar *m* krejcar
Cig., Drien., Kol., Nový Buk., Podhor., Prík., Pstr., Ulič, Ulič. Kriv.

graty *ž mn.* kuchyňské nádobí *s;* **umyti graty** umýt nádobí
Brus., Cig., Kyj., Šmig., **grat,a** Klen., Kovb., Podhor., Šem.

grekokatolik / grekokatolyk *m* řeckokatolík, *v. též* **hrekokatolyk**
Kovb., Nový Buk., Star., Ubl'a, Ulič. Krive

griflik *m* pisátko *s k psaní na břidlicovou tabulku;* křída *ž*
Beň., Rus., Ubl'a

[17] *srov. maď.* „gerenda" - trám, břevno; poval

[18] *srov. maď.* „gersli" - ječné kroupy

gris *m* krupice *ž*
Brus., Ubl'a

grisovyj *příd.*: **grisova muka** hrubá mouka
Kol., **grysivka** Nový Buk.

grof *m* gróf; hrabě
Beň., Cig., Dúbr., Klen., Kol., Ostrož., Prík., Pstr., Star., Strih., Šmig., Ubl'a, Ulič, Vel'. Pol'.

grofka *ž* grófka, hraběnka
Dúbr., Klen., Prík.

gruli *hromad.* brambory *m mn.*
Drien., Kružl., Kur., Kyj., L'ut., Rus., Ubl'a

Guba *m postava z vánočních her, které předvádějí koledníci s betlémem*
Kovb., Podhor., Rus. Pot., Stak. Roz., Ubl'a, Ulič, Zboj, Zvala

guban,a *ž* *(postavjana)* dlouhý zimní soukenný kabát *m s ovčí srstí navrch – součást tradičního oblečení*; **taka z vovny spletena byla guban,a** „gubaňa" byla udělaná z vlny
Bok., Cig., Dara, Dúbr., Grib., Klen., Kol., Lom., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Run., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Šem., Šmig., Ubl'a, Vagr., Zvala, **guban,ka**

gul,a *ž* dobytek *m*
Ubl'a

h

hača s hříbě
Brus., Dúbr., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kraj. Čier., Kružl., Niž. Kom., Prík., Prisl., Rus., Strih., Šem., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Vagr., Zboj, Zvala, **hačatko**

hačnyk / ha(j)šnyk *m* **1** šňůrka *ž*, tkanice *ž* *na stažení plátěných mužských kalhot v pase* **2** širší obruba *do níž se navlékala tkanice v pase kalhot*
Brus., Drien., Klen., Kol., Kovb., Kyj., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Podhor., Pstr., Run., Rus. Bys., Stak. Roz., Star., Strih., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vagr., Vel'. Pol'. Zboj, Zvala

hačur *m* hřebec
Brus., Klen., Kol., Kovb., Kraj. Čier., Podhor., Prík., Smol., Stak. Roz., Šem., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Vel'. Pol'., Zboj, Zvala, **hačuryk**

hačurka *ž* kobylka
Klen., Prík., Ulič, Zboj, Zvala, **hačura** Brus., Top., Ulič, Zboj

hadka *ž* hádanka; **hadky hadati** hádat hádanky
Beň., Drien., Klen., Kyj., Nový Buk., Pstr., Star.

hadyna *ž* had *m*
Kol., Rus., Smol., Ubl'a, Zboj

hajnyk *m* lesník; hajný
Beň., Dúbr., Klen., Kol., Kovb., Kraj. Čier., Mich., Niž. Kom.,Ostrož., Podhor., Prisl., Rus. Pot., Stak. Roz., Strih., Šmig., Ubl'a

hajov[19] *m* člun; **a čerez druhu nas vodu peret,ah na hajovi** přes druhou řeku nás převezl na člunu
Smol., Vel'. Pol'., **hajuv** Beň., Kovb., Pstr., Ubl'a

hajšnyc,a *ž* širší obruba *do níž se navlékala šňůrka n. tkanice např. na plátěných mužských kalhotách, okolo výstřihu ženské spodní košile ap.*
Grib., Lom., Nový Buk., Prík., Pstr., Vagr.

ha(j)šnyk *v.* **hačnyk**

halušky *ž mn.* halušky *moučné nebo bramborové*; **trompačani halušky** bramborové halušky
Bok., Brus., Cig., Dara, Dúbr., Kol., Kružl., Lom., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Run., Rus. Bys., Rus., Smol., Stak., Star., Strih., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Vagr., Zvala

ham *m* brzda *ž hospodářského vozu,* šlajf
Prisl., Smol., **hamovnyk** Zvala

hamer *m* kladivo *s velké kovářské*
Kružl., Šmig., Vel'. Pol'.

hamuvati *ned. co i bez předm. (vuz)* brzdit; **kolesa my hamuvali lancom** kola jsme brzdili řetězem; **jde d dolyni tak musyt, hamovati**

---

19) *srov. maď.* „hajó“ - loď

když jede s kopce tak musí brzdit
Bok., Brus., Cig., Dúbr., Klen., Kol., Kovb., Kož., Lom. L'ut., Podhor., Prisl., Rus., Smol., Ubl'a, Ulič, Vagr., Zvala, **hamovati** Kol., Rus. Bys., **hamati** Drien., **hamiti** Grib.

han,ba *ž* hanba; **han,ba popozerati** hanba se podívat; **meni han,ba spivati** stydím se zpívat
Beň., Cig., Dúbr., Klen., Kovb., Kur., Mich., Nový Buk., Podhor., Prík., Pstr., Rus. Bys., Rus. Pot., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Šmig., Ubl'a, Vagr., Vel'. Pol'.

han,byti s,a *ned. bez předm., s inf. i za co (povisti šo)* stydět se; **han,byla-m s,a prosyti dakoho** styděla jsem se někoho zeptat; **druhyj by s,a han,byv** jiný by se styděl
Beň., Cig., Dara, Grib., Klen., Kol., Kož., Kružl., Mich., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Strih., Šmig., Ubl'a, Vel'. Pol'.

haraska *ž* šňůrka z červeného sukna *zdobící boční šev mužských kalhot*
Prík., Pstr., **harasok** Kraj. Čier.

harlo *s* hrdlo
Bok., Dúbr., Kol., Kož., Kružl., Ubl'a

harstka *ž (lenu)* hrst
Drien., **harst,** Bok., Brus. **harstočka**

hatižak[20] *m* batoh, ruksak; **tod hatižak tyž byv s tonkoho polotna** ta torba byla taky z tenkého plátna
Beň., Dara, Nová Sedl., Prík., Rus., Rus. Pot., Smol., Star., Šmig., Ubl'a, Zvala

hauz *m* dům *ve vyprávění o Americe*
Dúbr., Niž. Kom., Rus. Pot.

heť / het *přísl.* **1** *(pišov, tikati)* pryč; **vtikali zme het,** utíkali jsme pryč; **vidtam ja pušov het** odešel jsem odtud / šel jsem pryč **2** *(zuchabyti)* úplně, docela
Beň., Cig., Dúbr., Grib., Klen., Kraj. Čier., Kružl., Mich., Nový Buk., Podhor., Prík., Pstr., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Šmig., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vagr., Vel'. Pol'., Zvala

hev *přísl.* sem; **pod,te hev!** pojďte sem!; **jeden tam, druhyj hev** jeden tam, druhý sem
Beň., Klen., Kol., Kolb., Mich., Podhor., Star., Top., Ubl'a, Ulič, Vel'. Pol'.

hi *přísl.* jako; **inkoly to tak ne bylo hi tepyr,** dříve to nebylo tak jako dneska; **tam sut, Rusnaky hi my** tam jsou Rusnáci jako my
Šmig., Ulič, Vagr.

hindžibaba *ž* ježibaba; vědma
Dúbr., Klen., Podhor., Rus. Pot., Stak. Roz., Strih., Ubl'a, Zvala

hindžinir *m* inženýr; *též ve význ.* zeměměřič
Klen., Kovb., Kož., Rus. Pot., Šmig., Vel'. Pol'.

hla *ž* jehla
Top., Ulič, Zboj

hladyl,nyc,a / hladil,nic,a *ž* potěračka - *na druhé česání lnu nebo konopí*
Bok., Brus., Ostrož., Prík., Rus. Bys., Smol., Star., Zvala, **hladnyc,a** Bok., Brus., Grib., Nový Buk., Pstr., Šem., Vagr.

hmerti *v.* **vmerti**

hnij *m* hnůj; **na jar, z,me vozyli hnij na sankach** na jaře jsme vozili hnůj na sáňkách, *v. též* **hnuj**

[20] *srov. maď.* „hátiszák" - batoh, tlumok

Bok., Cig., Dara, Drien., Grib., Kož., Kyj., Lom., L'ut., Prík., Pstr., Šem., Vagr., Zvala

hnijnyc,a *ž* hnojnice *postranní prkno bedněného vozu,* líha
Bok., Brus., Cig., Dara, Drien., Lom., L'ut., Stak.Roz., **hnujnyc,a** Dara, Dúbr., Kovb., Prisl., Run., Rus., Stak. Roz., Strih., Top., Ulič

hnuj *m* hnůj, *v. též* **hnuj**
Beň., Dara, Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Mich., Nová Sedl., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Run., Rus. Bys., Rus., Rus. Pot., Smol., Stak., Stak. Roz., Star., Strih., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vagr., Vel'. Pol'., *v. též* **hnij**

hnujnyc,a *v.* **hnijnyc,a**

hobel, *m* kruhadlo *s,* krouhačka *ž na zelí*
Kyj., Nový Buk., Ostrož., Zvala

hoblyk *m* hoblík
Cig., Drien., Klen., Kol., Nový Buk., Rus. Pot., Smol., Ulič, Zboj, Zvala

hoden příd. jako přís. : **každyj chto hoden buv** každý kdo mohl; **(vun) ne hoden...** nemůže, nedokáže; **ja ne hodna-m vže robyti** už nemůžu pracovat; **ja s,a hoden navčyti** dokážu se (to) naučit; **čym hodna, tym žyvu** živím se čím můžu, *v. též* **nehoden**
Beň., Cig., Grib., Klen., Kovb., Kraj. Pol., Kružl., Kur., Mich., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prisl., Pstr., Run., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Star., Strih., Šmig., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vel'. Pol'., Zvala

hodnod,[21] *m* poručík
Beň., Kol., Prisl., Rus. Pot., Ubl'ą, Vel'. Pol'.

---

21) *srov. maď.* „hadnagy" - poručík

hodovanec, *m* schovanec - *zprav. osiřelé dítě přijaté na výchovu do rodiny*
Rus. Pot., Ulič

hodovati / hoduvati *ned. koho, co* **1** *(ditynu)* živit; *též ve význ.* vychovávat; **ditej bidno hoduvav** těžko / s bídou děti vychovával **2** *(byčat)* krmit; **hodovati s,a** živit se
Beň., Kol., Nový Buk., Prisl., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Star., Strih., Šmig., Ubl'a, Vel'. Pol'., Zvala

hodyna *ž* **1** hodina **2** *(na stini)* hodiny; **ja smotrila na hodynu** dívala jsem se na hodiny, sledovala jsem hodiny
Beň., Brus., Cig., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kružl., Mich., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Rus. Bys., Stak., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Šmig., Ubl'a, Ulič. Kriv., Vagr., Vel'. Pol'., Zboj, Zvala

hodynka *ž* hodinky *pomn. kapesní, náramkové*
Beň., Dúbr., Klen., Kol., Kovb., Ostrož., Prík., Rus., Rus. Pot., Stak. Roz., Star., Strih., Šmig., Ubl'a, Zvala

hojkati *ned. bez předm. i na koho* křičet, volat; *(na štaciji)* vyvolávat; **chtos, hojkat, tam na hori** někdo tam na kopci křičí
Beň., Dúbr., Klen., Kovb., Mich., Nová Sedl., Podhor., Prisl., Dara, Kyj., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Stak. Roz., Strih., Šmig., Ulič. Krive, Zboj

holod *m* hlad
Beň., Cig., Dúbr., Grib., Kol., Kovb., Kružl., Kyj., Mich., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Rus. Bys., Rus., Rus. Pot., Stak. Roz., Star., Strih., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vagr., Vel'. Pol'., Zvala

holov(a) *ž* 1 hlava; **vdaryv čorta po holovi** udeřil čerta do hlavy; **za holov s,a jimyv** chytil se za hlavu; **šarkan, u pjat, holov** pětihlavý drak 2 náboj *u kola hospodářského vozu*
Beň., Bok., Brus., Cig., Drien., Dúbr., Grib., Klen., Kovb., Kož., Kyj., Lom., L'ut., Nová Sedl., Podhor., Prisl., Pstr., Run., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vagr., Vel'. Pol'., Zvala

holovka *ž* 1 *zdrob. k* **holova** hlavička 2 *(česnoku, lenu)* palička, hlavička 3 *(kapusty)* hlávka
Bok., Brus., Cig., Dara, Drien., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kraj. Čier., Kružl., Kyj., Lom., L'ut., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Podhor., Prisl., Pstr., Run., Rus., Rus. Pot., Smol., Stak., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Vagr., Vel'. Pol'., Zboj, Zvala, **holovočka**

holovn,a *ž* hořící *n.* doutnající kus dřeva, větve; **vzjav holoven,ku že pujde vohn,a naklasti** vzal si kus hořícího klacku, že půjde rozdělat oheň
Kol., Rus. Bys., Strih., Ubl'a, Stak. Roz., Ubl'a, **holoven,ka** Kolb., Podhor.

holubky *m mn.* zelné listy *plněné zprav. kaší z kukuřičných krup, v novější době rýží s masem*
Dúbr., Kol., Kož., Mich., Nová Sedl., Podhor., Run., Smol., Strih., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Vel'. Pol'., Zboj

holuz, *ž* větev; *též ve význ.* prut *m*
Brus., Grib., Kol., Kovb., Kružl., Rus. Pot., Strih., Ubl'a, **holuzka**

holuz,z,a *s* větve *ž mn.*
Dúbr., Kol., Kraj. Čier., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Strih., Ubl'a, Zvala

holyj *příd.* nahý; **počala hola obchodžuvati chyžu** nahá začala obcházet chalupu; **holi z,me byli** neměli jsme co na sebe
Beň., Kol., Kružl., Kur., Prík., Prisl., Pstr., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Šmig., Ubl'a, Ulič. Krive, Vagr.

horar *m* hajný; lesák, lesník
Kovb., Kružl., Niž. Kom., Ostrož., Podhor., Prík., Pstr., Star., Strih., Šem., Ubl'a, Ulič. Kriv.

hor,čyk *m* hrnec
Beň., Cig., Dúbr., Klen., Kol., L'ut., Mich., Podhor., Rus. Bys., Stak. Roz., Strih., Top., Ubl'a, Ulič, Vagr., Vel'. Pol'., Zboj, **horčok** Kružl., Kyj., Stak. Roz.

horduv[22] *m* sud *zprav. větší*
Beň., Dúbr., Nová Sedl., Podhor., Rus., Rus. Pot., Ubl'a, Ulič, Vel'. Pol'. **hordov** Nová Sedl., Podhor., Top.

hore *s* neštěstí
Beň., Pstr., Star., Ulič. Kriv.

hori *přísl. kde* nahoře; *kam* nahoru; **vyjšli z,me hori** vyšli jsme nahoru; **ležav hori** ležel nahoře; **dvyhati hori** zdvihat nahoru; **ja jšov hori drabynov** lezl jsem nahoru po žebříku; **ruky hori!** ruce vzhůru!
Beň., Brus., Cig., Dúbr., Grib., Klen., Kružl., Kur., Lom., L'ut., Mich., Nový Buk., Podhor., Prík., Pstr., Rus., Stak. Roz., Strih., Šem., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Zvala

horich *m* ořech, *v. též* **orich, vrich**
Kol., Mich., Nový Buk., Star., Strih., Ubl'a

---

22) *srov. maď.* „hordó" - sud; bečka

horiznač *přísl.*: **polihati horiznač** lehnout si na záda; **upav horiznač** padl na záda
Beň., Klen., Kol., Kolb., Rus. Pot., **horiznačky** Rus. Bys.

horn,a *s* hrnek *m*, hrneček *m*
Brus., Cig., Dara, Kol., Kož., Nová Sedl., Prík., Rus., Rus. Pot., Smol., Strih., Šem., Šmig., Top., Ulič, Vagr., Zvala, **horn,atko** Prík., Pstr.

hornec, *m* hrnec; **do hor,c,a** do hrnce; **hornec, baba prystavyla na trajfus** žena postavila hrnec na třínožku; **hlyn,ani horci** hliněné hrnce
Brus., Dara, Grib., Kovb., Kož., Kružl., Kyj., Lom., L'ut., Nová Sedl., Niž. Kom.,Ostrož., Podhor., Prík., Run., Rus., Smol., Strih., Šem., Top., Ubl'a, Vagr., Vel'. Pol'., Zvala, **hornyc,** Prisl.

horodyti *ned. bez předm. i co* stavět plot *kolem čeho,* oplocovat *co,* ohrazovat plotem *co*
Brus., Grib., Kol., L'ut., Prisl., Rus., Rus. Pot., Smol., Ulič, Zvala

horoch *m* hrách
Dara, Dúbr., Kol., Kraj. Čier., Kružl., Kyj., Podhor., Prisl., Rus. Bys., Smol., Strih., Ubl'a

Hospod, *m* Bůh; Hospodin; **Hospoď Boh** Pán Bůh; **Hospody** *jako citosl.* Bože, Pane Bože
Beň., Dúbr., Klen., Kovb., Kružl., Mich., Prisl., Pstr., Rus. Pot., Smol., Strih., Šmig., Vel'. Pol'., Zvala

hostyti s,a *ned. bez předm.* hodovat, jíst a pít
Beň., Bokša, Brus., Cig., Dara, Drien., Kol., Kružl., Kur., Kyj., Lom., Nová Sedl., Podhor., Prisl., Run., Smol., Star., Top., Ubl'a, Ulič, Zboj, Zvala

hrab *m* habr
Cig., Drien., Grib., Kol., Nový Buk., Ostrož., Prík., Ubl'a, Ulič, Zvala

hrabanyna *ž* shrabky *m mn.*, pohrabky *m mn.*, ouhrabky *m mn.,* hrabanka
Klen., Kol., Kovb., Ubl'a, Zvala

hrabky *pomn.* hrabice *ž na kose*
Bok., Brus., Cig., Lom., L'ut.

hrabli *pomn.* hrábě; **z hrabl,oma s,a vyhrabat,** (zeml,a) hráběmi se uhrabe
Bok., Cig., Dara, Drien., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kraj. Čier., Kružl., Kyj., L'ut., Nová Sedl., Prisl., Run., Rus., Rus. Bys., Smol., Strih., Šem., Šmig., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vagr., Zvala

hrad *m* kroupy *ž mn. ledové*
Grib., Strih., Ubl'a, Zboj

hr,ada *ž (na povali)* trám *m*
Beň., Bok., Brus., Dara, Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kraj. Čier., Kur., Lom., Nová Sedl., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Run., Rus. Bys., Rus., Rus. Pot., Smol., Stak., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vagr., Zvala

hr,adil, *m* hřídel *ž spojující všechny části pluhu*
Bok., Brus., Cig., Dara, Drien., Dúbr., Grib., Klen., Kovb., Kyj., Lom., L'ut., Nová Sedl., Ostrož., Prisl., Pstr., Run., Rus., Smol., Stak., Strih., Top., Ulič, Vel'. Pol'., Zvala

hr,adka *ž* **1** záhon *m;* řádek *m v zeleninovém záhonu* **2** *(dlja kurok)* hřad *m,* hřada; *(nad pecom)* bidlo *s*
Bok., Cig., Kol., Kovb., Kur., Kyj., Nový Buk., Podhor., Prisl., Pstr., Rus., Rus. Pot., Smol., Stak., Stak. Roz., Strih., Top., Ubl'a, Ulič, Zvala

hrads,ka *ž* silnice *zprav. hlavní, udržovaná*; **jdeme tak popri vodi hrads,kov** šli jsme podél řeky po silnici
Beň., Dúbr., Klen., Kol., Kraj. Čier., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prisl., Rus., Rus. Pot., Smol., Star., Strih., Šem., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vel'. Pol'

hran, *ž* žhavé uhlíky *m mn.*; zuhelnatělé zbytky dřeva *v peci, v milíři*
Klen., Rus., Smol., Strih., Šmig., Ubl'a

hrebin, *m* **1** hřeben **2** *(strichy)* hřeben
Brus., Drien., Dara, Kur., Run., Rus., Smol., Strih., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Zvala

hrekokatolyk *m* řeckokatolík, *v. též* **grekokatolyk**
Kovb., Kož., Kraj. Čier., Star., Ubl'a

hrib *v.* **hrub**

hrišyti *ned. koho* hubovat *komu,* nadávat *komu*
L'ut., Ubl'a

hrob *v.* **hrub**

hrobar, *m* hrobník
Cig., Klen., Kol., Kovb., Kružl., Prisl., Smol., Star., Ubl'a, Ulič, Zboj

hrobnyk *m* hrobník
Podhor., Prisl., Zvala

hrošy / hroši peníze ; **de by hrošej nabrati** kde bychom vzali peníze; **ne nosyv hroši kolo sebe** nenosil s sebou peníze; **vže-m s,a radovala, že mavu hrošy** už jsem se radovala, že mám peníze
Beň., Dara, Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kolb. Kraj. Čier., Kružl., Kyj., L'ut., Mich., Nová Sedl., Niž. Kom.,Ostrož., Podhor., Prík., Pstr., Run., Rus. Pot., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Zboj

hrotyk *m* násypka *ž na zrní u domácího mlýnku, ve mlýně*
Podhor., Rus., Smol., Strih.

hrub *m* hrob; **otprovadili jich id hrobovi** doprovodili je ke hrobu
Beň., Dúbr., Klen., Kovb., Mich., Prisl., Rus. Bys., Rus. Pot., Stak. Roz., Star., Strih., Ubl'a, Ulič, Zboj, **hrob** Cig., Dúbr., Kovb., Kružl., Kyj., Lom., Podhor., Prík., Strih., Ubl'a, **hrib** Kružl., Nový Buk., Šem.

hrubyj *příd.* **1** *(buk)* silný **2** *jen ž (nevista)* těhotná; **vona hruba** je těhotná, je s outěžkem *lid.*
Beň., Brus., Cig., Dúbr., Kovb., Kyj., Pstr., Rus. Pot., Smol., Star., Ubl'a, Ulič, Zvala

hrudka *ž* „hrudka“ - *velikonoční jídlo ze sladkého tvarohu a vajec*
Dúbr., Klen., Kol., Lom., Nový Buk., Podhor., Run., Rus. Bys., Strih., Top., Ubl'a, Ulič, Vel'. Pol'., Zvala

hrudy *pomn.* prsa; hruď *ž*
Bok., Dúbr., Kol., Kož., Pstr., Run., Star., Strih., Šmig., Ulič. Kriv., Vel'. Pol'., Zvala

hrun, *m* nezalesněný horský hřbet,
Beň., Kol., Kovb., Star., Vel'. Pol'. **hrun,ok**

hryb *m zprav. mn.* **hryby** hřib; houba *ž*
Beň., Dúbr., Kol., Nový Buk., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Strih., Ubl'a, Ulič, Vagr., Zvala

Hucul *m* Hucul
Kovb., Rus. Pot., Stak. Roz., Ulič. Krive, Vel'. Pol'.

hudak *m, zprav. mn.* **hudaky** muzikant; muzikanti
Beň., Bok., Brus., Dúbr., Kyj., Lom., Nová Sedl., Podhor., Prisl., Rus., Strih., Šmig., Ubl'a, Zboj, Zvala

hudzyc,a *ž* zadnice, zadek *m*
Beň., Bok., Dúbr., Klen., Kož., Mich., Podhor., Prík., Run., Rus., Star., Strih., Ubl'a, Vel'. Pol'., Zboj, Zvala

hun,a *ž* krátký soukenný kabát *m* – *součást tradičního mužského oděvu*
Cig., Drien., Grib., Kružl., Kur., Kyj., Lom., L'ut., Nový Buk., Prík., Pstr., Star., Šem., Šmig., Ubl'a, Vagr., Zboj, Zvala

huncut *m* dareba, rošťák, darebák
Ostrož., Rus.

huncutstvo *s* neplecha *ž*, darebačina *ž*
Drien., Rus.

hun,ča *s* krátký soukenný kabátek *m* – *součást tradičního ženského oděvu;* **v zymi nosyli hun,čata iz vovny** v zimě nosily krátké vlněné kabátky
Beň., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Mich., Nová Sedl., Podhor., Pstr., Rus. Bys., Rus. Pot., Strih., Šmig., Ubl'a, Ulič, Ulič. Krive, Vel'. Pol'., Zboj

hun,ka *ž* krátký soukenný kabátek - *součást tradičního ženského oděvu*
Bok., Brus., Cig., Dúbr., Kovb., Kružl., Ostrož., Podhor., Prisl., Stak. Roz., Strih., Ubl'a, Ulič, Vagr., Zvala

hurka *ž* jelito *s; též ve význ.* jitrnice
Kol., Kož., Rus., Šmig., Ulič

hurkyj *příd. (pyvo, syr)* hořký
Dúbr., Rus. Bys., Stak. Roz., Top.

husak *m* houser
Cig., Kružl., Prík., Zboj, **husar,** Prisl., Strih., Šmig., Zvala

huska *ž* husa
Brus., Klen., Kovb., Kružl., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Stak. Roz., Star., Strih., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Vagr., Vel'. Pol'., Zboj, Zvala

huščava *ž* houština, houští *s*
Klen., Kovb., Mich., Rus. Pot., Stak. Roz., Šem., Šmig., Ubl'a

hutoniti / hutonyti *ned. bez předm. i co* mluvit; říkat; **ne dali mu hutonyti** nenechali ho mluvit
Dúbr., Klen., Kol., Kolb., Prisl., Rus. Pot., Stak. Roz., Star., Strih., Ubl'a, **hutoryti** L'ut., Prík.

huzer, / huzyr, *m* řiťoví *s spodní část obilného snopu*
Bok., Brus., Grib., Kol., Kyj., Nová Sedl., Run., Smol., Vagr., **huzyr,a** Dara, Klen., Kol., Rus., Top., Zvala

hužovka / hužov *ž* houžev
Kol., Rus. Pot., Strih., Ulič, Zvala, **vužovka** Kol.

hvaryti *ned. co i bez předm.* říkat, mluvit, povídat; **ja ti hvar,u** ... říkám ti ... ; **hvarili, že mi zaberut, všytkoj** říkali, že mi vezmou všecko
Beň., Cig., Dara, Drien., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kraj. Čier.„ Kružl., Kyj., Lom., L'ut., Nová Sedl., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Šmig., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vagr., Vel'. Pol'., Zvala, **hovoryti** Grib., Kož., Pstr.

hvizd *m* hřebík; hřeb
Cig., Grib., Pstr., Vagr., **hvuzd, hvuzd,a** Dúbr., Mich., Nová Sedl., Ostrož., Rus., Strih., Šmig.

hyča *s* / **hyčka** *ž* kukuřičná nať *ž*
Klen., Kovb., Mich., Podhor., Prisl., Rus., Smol., Strih., Šmig., Top., Ulič, Vel'. Pol'., Zboj, Zvala

ch

chabza *ž* chebdí *s*, černý bez *m*
Cig., Klen., Rus., **chabz** *m* Zvala

cherstyny / chrestyny *pomn.* křtiny
Kol., Smol., Top., Zvala

chlib *m* *(vuvs,anyj)* chléb, chleba; **falatok chliba** kus chleba; **ja musila chlib peči** musela jsem péct chleba
Beň., Bok., Brus., Cig., Dara, Drien., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kraj. Čier., L'ut., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Niž. Kom., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Run., Rus., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Krive,Vagr., Vel'. Pol'., Zboj, Zvala

chlibuvka *ž* loktuše, plachetka
Ubl'a, Ulič

chliv *m* chlívek; chlév
Lom., Strih.

chlop *m* muž, mužský; chlap; *též v oslovení* **chlope!** člověče!; **nas tam bulo des,at, chlopu** bylo nás tam deset chlapů / mužských
Beň., Bok., Brus., Cig., Dara, Drien., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kraj. Čier.,, Kružl., Kur., Kyj., Lom., L'ut., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Niž. Kom.,Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Run., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vagr., Vel'. Pol'., Zboj, Zvala

chlopčiš,e / chlopčyšče *s* chlapec *m*, kluk *m*
Dúbr., Klen., Kol., Kovb., Kraj. Čier., Ostrož., Podhor., Prisl., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Stak. Roz., Star., Strih., Šmig., Ubl'a, Vel'. Pol'., Zvala

chlopčys,ko *s* chlapec *m;* **tam naš chlopčys,ko se oženyv** náš kluk / syn se tam oženil; **mav-em chlopčys,ka čotyrnacad,ručnoho** měl jsem čtrnáctiletého syna
Beň., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kraj. Čier., Kružl., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Pstr., Rus. Pot., Smol., Star., Šem., Šmig., Ubl'a, Ulič. Krive, Vagr., Vel'. Pol'., Zvala

chlopec, *m* (dospělý) chlapec, mládenec; **molodi chlopci jšli do Kanady** mladí muži šli do Kanady
Beň., Cig., Drien., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kož., Kraj. Čier., Kružl., Kur., Kyj., L'ut., Mich., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Šmig., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vagr.,Vel'. Pol'., Zboj

chološni *pomn.* soukenné teplé kalhoty - *součást tradičního mužského oblečení*
Cig., Dara, Drien., Dúbr., Kol., Kovb., Kyj., L'ut., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prisl., Pstr., Run., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Top.

chomut *m* chomout
Cig., Kovb., Šem., **chomot** Brus., Dara, Dúbr., Kol., L'ut., Nová Sedl., Run., Zvala, **chomont** Bok., Drien., Rus., **chymont** Bok., **chymot** Lom., Vagr., **chomyt** Grib.

chopyti *dok. co (mitlu)* popadnout
Kovb., Pstr.

chorota *ž* nemoc
Dara, Kružl., L'ut., Vagr.

choryj *příd.* nemocný, *v. též* **chvoryj**
Kružl., Kyj., Niž. Kom.

chosen *m* užitek, prospěch; **ja ne mav chosna z toho** neměl jsem z toho žádný prospěch; **jakyj chosen je?** k čemu to je?; co z toho?; **nikda z nych chosen ne bude** nikdy z nich nebude žádný užitek
Cig., Klen., Kol., Kož., Prisl., Pstr., Rus., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Šem., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Vel'. Pol'.

chosnuvati *ned. bez předm. i co (pole, derevjani borony)* užívat, používat; **bylo n,a chosnuvano** využívali mě; **doma chusnujeme jajca do tista** doma používáme vejce do těsta
Beň., Dúbr., Kol., Mich., Nová Sedl., Rus., Rus. Bys., Star., Šmig., Ubl'a, Ulič, **chasnuvati** Drien., Vagr.

chotar, *m (mychal,uvs,kyj, naš)* vesnice *ž se všemi pozemky*; katastrální území obce, katastr
Brus., Cig., Dara, Drien., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kož., Kraj. Čier., Kružl., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Niž. Kom.,Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Rus., Rus. Pot., Star., Šem., Šmig., Ubl'a, Ulič, Vagr., Vel'. Pol'., Zboj, Zvala

chovanec, *m* plivník, hospodáříček; *též dítě lesní žínky*
Cig., Kovb.

chovati *ned. koho* **1** *(n,an,ka, nebuščyka)* pochovávat, pohřbívat, vypravovat pohřeb *komu*; **peršoho maja z,me ženu chovali** prvního května jsme pochovávali manželku / prvního května měla žena pohřeb **2** *(šist, dityj)* vychovávat; *(staru matir,)* živit *koho,* starat se *o koho;* **chovati s,a**$_1$: **ja chovav s,a u svojeji baby** vyrůstal jsem u své babičky / vychovávala mě moje babička
Beň., Cig., Klen., Kol., Kovb., Kraj. Čier., Kružl., Kur., Mich., Nový Buk., Prík., Prisl., Pstr., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Strih., Ubl'a, Ulič, Vagr., Zboj, Zvala

chovati s,a$_2$ *ned. bez předm. (po lisoch)* schovávat se; **chovali z,m e s,a de kady** skrývali jsme se kde se dalo
Dúbr., Klen., Ostrož., Rus. Bys., Rus. Pot., Strih., Vagr., Vel'. Pol'.

chpasti *dok. bez předm.* **1** upadnout **2** *(na fronti)* padnout
Kružl., Niž. Kom., Vagr.

chrebet *v.* **chyrbet**

chresn,a *s* křtěňátko; kmotřenec *m* ; kmotřenka *ž, v. též* **kresn,a**
Cig., Dúbr., Mich., Run., Strih., Top.

chresnyj *příd.*: **chresna maty** kmotra; **chresnyj otec,** kmotr ♦ **chresnyj** *m zpodst. příd.* kmotr; **chresna** *ž* kmotra, *v. též* **kresnyj**
Dara, Dúbr., Grib., Kol., Kož., Kraj. Čier., Kyj., Podhor., Prisl., Run., Top., Vagr., Vel'. Pol'.

chrest *m* **1** křest; **do chrestu nesti** nést (dítě) ke křtu **2** kříž; **zrobyti chrest** udělat kříž, *v. též* **krest**
Dúbr., Klen., Kol., Kovb., Mich., Nová Sedl., Podhor., Prisl., Rus. Bys., Rus. Pot., Stak. Roz., Strih., Šmig., Ulič, Zboj, **chrestyk** *ve význ.* křížek Kol., Ubľa

chrest,an *m* křesťan; *též ve význ.* člověk *vůbec* **jak stara a robyti treba, to chrest,an schudije** jak už jsem stará a musím pracovat - to člověk zhubne, *v. též* **chrystyjanyn, krest,an**
Brus., Klen., Mich., Rus. Pot., Smol., Star., Ubľa, Vagr., Zboj; **chrest,anyn** Rus. Bys., **chrest,anka** Pstr.

chrestyny *pomn.* křtiny, *v. též* **krestyny**
Dúbr., Klen., Kol., Kovb., Mich., Prisl., Run., Strih., Top., Ulič, **chyrstyny** Kol.

Chrestytel, *m* svátek sv. Jana Křtitele
Klen., Stak. Roz., Strih.

chrestyti s,a *ned.* žehnat se křížem, křižovat se, *v. též* **krestyti s,a**
Zvala

chrin *m* křen
Brus., Dúbr., Kol., Nová Sedl., Podhor., Prík., Run., Rus. Pot., Strih., Top., Ubľa, Ulič, Zboj, Zvala

chrobak *m, zprav. mn.* **chrobaky** hmyz *brouci, červi;* **v solonyni vže byli chrobaky** slanina už byla červivá
Beň., Cig., Kol., Kovb., Kož., Kružl., Podhor., Prík., Prisl., Stak. Roz., Šmig., Ulič. Kriv., **chrobačky** Rus. Bys.

Chrystos / Christos *m* Kristus; **Chrystos voskres! - Vo istynu voskres!** *velikonoční pozdrav* Kristus vstal z mrtvých! - Vpravdě vstal z mrtvých!
Dúbr., Kol., Kovb., Kyj., Mich., Nový Buk., Podhor., Prík., Pstr., Rus. Bys., Smol., Star., Strih., Ubľa, Ulič. Kriv., Vagr., Veľ. Poľ., Zboj, Zvala

chrystyjanyn *m* křesťan; **pjatnacat, chrystyjan i jeden žyd** patnáct křesťanů a jeden žid, *v. též* **chrest,an**
Klen., Kovb., Kraj. Čier., Rus.

chto *zájm.* kdo; **chto mav, chto ne mav** někdo měl, někdo neměl; někteří měli, jiní neměli; **chto joho znaje?** kdo ví?
Beň., Cig., Prík., Pstr., Rus., Smol., Star., Šmig., Ubľa, Zvala

chtos, někdo; kdosi **hroši chtos,ka u n,oho vkrav** peníze mu někdo ukradl
Kol., Ubľa, **chtos,ka** Beň., Kyj., Prík.

chudoba *ž* dobytek *m*; **ja kormyv chudobu** krmil jsem dobytek; **chudoba nam tam byla** měli jsme tam dobytek
Beň., Dara, Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kraj. Čier., Kraj. Pol., Kyj., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Niž. Kom., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Run., Rus., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šmig., Top., Ubľa, Ulič, Ulič. Kriv., Vagr., Veľ. Poľ., Zboj, Zvala

chudobyna *ž* dobytče *s* kus *m* dobytka, dobytek *m*
Dúbr., Kol., Mich., Rus., Rus. Pot., Star., Šmig., Ulič. Kriv., Zboj

chuj *m* pyj, penis; **a, chuj s tobov!** ále - jdi do prdele!

Beň., Kovb., Kož., Star., Ubl'a, Ulič. Krive

chusta *ž* zástěra
Bok., Prisl., Ubl'a, Vel'. Pol'.

chust,a *s* šátek *m*
Beň., Grib., Kol., Kolb., Nová Sedl., Podhor., Prisl., Pstr., Run., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Strih., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Krive, Vel'. Pol'., Zboj, Zvala

chustka *ž* šátek *m; též ve význ.* vlňák
Beň., Bok., Brus.,Cig., Dara, Drien., Dúbr., Grib., Kol., Kož., Kraj. Čier., Kružl., Kyj., Lom., L'ut., Nový Buk., Niž. Kom.,Ostrož., Podhor., Prík., Pstr., Run., Rus. Bys., Smol., Star., Stak. Roz., Šem., Šmig., Top., Ubl'a, Vagr., Vel'. Pol'., Zvala

chustočka *ž* šátek *m nosili ho také muži uvázaný na krku*
Brus., Cig., Drien., Kol., Kovb., Kur., Lom., Mich., Šmig., Ubl'a, Ulič. Kriv., Vagr.

chvil,a / chvyl,a *ž* pěkné slunné počasí *s*; *řidč. jen* počasí **chvil,a je dobra** počasí je pěkné
Beň., Cig., Drien., Klen., Kol., Kovb., Kož., Nový Buk., Ostrož., Prisl., Run., Rus., Rus. Pot., Star., Šmig., Ubl'a, Ulič, Vagr.

chvist *m* ocas, *v. též* **chvust**
Brus., Cig., Kol., Kož., Kraj. Čier., Kružl., Lom., Prík., Pstr., Šem., Šmig., Vagr., Zvala

chvoriti *ned. bez předm.* stonat, být nemocný
Dúbr., Šmig., Ubl'a

chvorota *ž* nemoc
Cig., Dara, Kol., Mich., Podhor., Prík., Pstr., Rus., Šem., Ubl'a, Ulič, Vagr., Vel'. Pol'., **chvoroba** Cig., Kol., Podhor., Prík., Star., Šmig., Ubl'a, Zboj

chvoryj *příd. (čolovik)* nemocný; **ja vže buv chvoryj** už jsem byl nemocný, už jsem stonal; **vona chvora na serce** má nemocné srdce, stůně se srdcem; **divka mi byla chvora** dcera byla nemocná / dcera stonala; **šo ti je? chvoryj-ez?** co ti je? jsi nemocný?
Beň., Cig., Dúbr., Kol., Klen., Kolb., Kož., Kraj. Čier., L'ut., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šmig., Ubl'a, Ulič, Vagr., Vel'. Pol'., Zboj, Zvala

chvorust, / chvorist, *ž* nemoc; **otc,a s,a jala sucha chvorist,** otec dostal souchotiny / souchotě
Kraj. Čier., Prisl., Vel'. Pol'.

chvust *m* ocas, *v. též* **chvist**
Beň., Kol., Kovb., Podhor., Prík., Prisl., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šmig., Ubl'a, Vel'. Pol'., Zboj

chvyl,a *v.* **chvil,a**

chyba *ž* vada; **čy ne mat' daku chybu** jestli nemá nějakou vadu
Beň., Klen., Kovb., Mich., Ostrož., Prisl., Rus. Pot., Stak. Roz., Star., Strih., Ubl'a, Vagr.

chyba *přísl.* leda
Cig., Klen., Strih., Šmig.

chymka *ž* poutko *na zapínání knoflíčků*
Pstr., Vagr.

chyml,a *ž* obalenka, *kolečko z proutku či opleteného drátku – k uchycení účesu vdané ženy*
Kyj.

chymo(n)t *v.* **chomut**

chyrbet *m* záda *s pomn.*; *(korovy)* hřbet
Bok., Brus., Cig., Drien., Kružl., Kol., Kyj., Prík., Prisl., Pstr., Smol., Zvala, **chrebet** Dúbr., Kovb., Prisl., Run., Rus. Pot., Star., Strih., Vel'. Pol'., Zboj, Zvala

chyrstyny *v.* **chrestyny**

chyža *ž* **1** *často též v mn.* **chyži** *(derevjana, stara)* chalupa, stavení *s*; **do chyž** do chalupy, dovnitř; **my šče mali staru chyžu** měli jsme ještě starou chalupu, bydleli jsme ještě ve staré chalupě; **hnala je z chyž von** hnala je pryč ze stavení **2** *(peredn,a)* světnice, místnost; jizba
Beň., Bok., Brus., Cig., Dara, Drien., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kolb., Kož., Kraj. Čier., Kraj. Pol., Kružl., Kur., Kyj., Lom., L'ut., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Niž. Kom., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Run., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vagr., Vel'. Pol'., Zboj, Zvala **chyžka**$_1$

chyžka$_2$ *ž* světnice, místnost; **tuta jedna chyžka** tahle jedna místnost
Cig., Grib., Kružl., Kyj., Ostrož., Ubl'a, Zvala

i

id *předl. se 3.p.* k; **id bratovi** k bratrovi; **klykati id sobi** volat k sobě; **navjazuvati nytky id palyci** přivazovat nitky k tyčce; **my jšli id Ukrajini** šli jsme směrem na Ukrajinu
Beň., Dara, Dúbr., Grib., Klen., Kolb., Nová Sedl., Ostrož., Podhor., Prisl., Run., Rus., Rus. Pot., Smol., Star., Strih., Šmig., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vel'. Pol'., Zvala, *pozičně též* **d: pušla d n,omu** šla k němu; odešla k němu; **pryšli d vohn,ovi** přišli k ohni
Kol., Kovb., Ostrož., Prisl., Šmig., Rus., Ulič, Zboj

ihla *ž* jehla, *v. též* **hla, jihla**
Brus., Klen., Nový Buk., Rus. Pot., Vel'. Pol'., Zboj

inakše *přísl.* jinak; **to calkom inakše** to je úplně jinak
Kur., Nový Buk., Rus., Zvala

inkoly *přísl.* jindy; *též ve význ.* kdysi
Kol., Top.

inšak *přísl.* *(žyti)* jinak; **to už je inšak** už je to jinak; **vony inšak bisiduvali** mluvili jinak, *v. též* **jynšak**
Beň., Kraj. Čier., Prisl., Rus. Bys., Rus. Pot., Stak. Roz., Star., Strih., Ubl'a, Vagr., Vel'. Pol'., Zboj

inšakyj *příd.* *(vinok)* jiný; **inšakoji roboty ne maju** jinou práci nemám; **ja vže mav rozum inšakyj** už jsem byl chytřejší; už jsem měl onačejší rozum; **tu s,a inšakoj ne robyt,** tady se nic jiného nedělá
Beň., Dúbr., Klen., Kružl., Niž. Kom., Strih., Šem., Ubl'a, Vagr.

iskeltovati *dok. co* utratit, vynaložit
Kol.

Isus *m* Ježíš; **Isus Chrystos** Ježíš Kristus; **Slava Isusu Chrystu** - *pozdrav* Pochválen buď Pán Ježíš Kristus
Cig., Grib., Kol., Kovb., Kraj. Čier., Kyj., Přík., Pstr., Star., Vagr., Vel'. Pol'., Zboj

iti / jty *ned. bez předm.* **1** *(napišo)* jít; **vun ne chotiv iti** nechtěl jít; **iti do dochtora** jít k doktorovi; **cy by za n,oho jšla** jestli by si ho vzala / jestli by se za něj provdala **2** *(u vagonach, na talijans,kyj front)* jet
Klen., Kol., Smol., Šmig., Vel'. Pol'.

j

jablučko *s* **1** jablíčko **2** ohryzek *m na krku*
Klen., Kol., Kovb., Podhor., Star., Ubl'a, Vel'. Pol'.

jabluko *s* jablko
Dúbr., Kol., Mich., Podhor., Star., Strih.

jafyry *ž mn.* borůvky
Beň., Cig., Vel'. Pol'., Zvala

jahn,a *s* jehně
Brus., Drien., Klen., Kol., Kružl., L'ut., Mich., Prík., Prisl., Stak. Roz., Star., Strih., Top., Ubl'a, Ulič, Zboj, **jahn,atko**

jahnyčka *ž* ovečka; mladá ovce
Brus., Klen., Kol., Kružl., Prík., Top., Ulič, Zboj, Zvala

jajce *s* vejce
Beň., Brus., Cig., Dara, Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kružl., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Niž. Kom.,Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Run., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Vagr., Vel'. Pol'., Zboj, Zvala, **vajce** Kyj.

ječnyc,a / jaješnyc,a *ž* smažená vejce *s mn., v. též* **jašnyc,a**
Smol., Top., Ulič, Zvala

jakos, *přísl.* nějak
Cig., Prisl., Rus. Bys., Stak. Roz.

jakos,ka *přísl.* nějak; **vony jim jakos,kaj dali znati** nějak jim dali vědět; **jakos,ka ja neznam** vlastně ani nevím
Dúbr., Kružl., L'ut., Niž. Kom., Podhor., Pstr., Ubl'a, Vagr., **jakos,ky** Prík., **jakos,kaj** Kož., Nový Buk., Prík.

jakyjs, *zájm.* nějaký; **jakyjs, tu byl učytel,** nějaký učitel tu byl
Nový Buk., Ulič. Kriv.

jaluvec *m* jalovec
Top., Ulič, Vel'. Pol'.

jaluvka *ž* jalovice, jalovička
Dara, Kol., Kovb., L'ut., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Podhor., Run., Rus., Stak. Roz., Top., Ubl'a, Ulič, Zboj, Zvala, **jalivka** Cig., Drien., Kraj. Čier., Kružl., Zvala

jalyc,a / jelyc,a *ž* jedle
Cig., Klen., Kol., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Rus. Pot., Stak. Roz., Star., Strih., Top., Ubl'a, Ulič, Vel'. Pol'., Zvala, **jalyčka**

jalyna *ž* jedlový les *m* , jedlina, jedlovina
Kol., Ostrož., Podhor., Smol., Ulič

jama *ž* **1** jáma; **jamu brati** kopat hrob **2** *(z bandurkami)* krecht
Beň., Cig., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kraj. Čier., Kyj., Mich., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Šmig., Ubl'a, Ulič, Vagr., Vel'. Pol'., Zboj, Zvala

jamčyti *ned. bez předm. (ridko)* vykopávat jamky *na sázení kukuřice, brambor, zelných sazenic ap.*
Kol., Kovb., Podhor., Prisl., Smol., Veľ. Pol'., Zvala

januar, / januvar, *m* leden
Beň., Dúbr., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kraj. Čier., Mich., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Run., Rus., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Top., Ubľa, Ulič, Vagr., Veľ. Pol'., Zvala

jar, *ž* jaro *s;* **na jar, treba pohnojiti** na jaře se musí hnojit; **puzniše v jari** později na jaře / na konci jara
Beň., Bok., Brus., Cig., Drien., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kraj. Čier., Kružl., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Rus. Pot., Stak., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Ubľa, Vagr., Veľ. Pol'.

jarčanka *ž* ječniště *s*, ječné strniště *s*
Bok., Klen., Veľ. Pol'.

jarčanyj *příd. (chlib, krupa)* ječný
Brus., Cig., Kol., Prisl., Prík., Rus., Strih., Ulič, Veľ. Pol'.

jarec, *m* ječmen; **sijali zme jarec, i žyto** seli jsme ječmen a žito; **jarec, vz,ali do tovčky ta potovkli z,me** do hmoždíře jsme dali ječmen a rozdrtili jsme ho
Bok., Brus.,Cig., Dara, Drien., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kraj. Čier., Kraj. Pol., Kružl., Kyj., Lom., Nová Sedl., Niž. Kom.,Podhor., Prík., Prisl., Run., Rus., Rus. Pot., Smol., Stak., Star., Strih., Šmig., Top., Ubľa, Vagr., Veľ. Pol'., Zvala

jarka *ž* mladá ovce *roční*
Dara, Klen., Kol., Kružl., Top., Ulič, Zboj

jarmarok *m* trh, jarmark; **chodyli z,me na jarmarok kupovati pac,ata** chodili jsme na trh kupovat selata
Beň., Dara, Grib., Klen., Kol., Kovb., Mich., Nová Sedl., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Rus. Bys., Rus. Pot., Stak. Roz., Star., Strih., Šmig., Ubľa, Ulič. Kriv., **jarmok** Niž. Kom., **jarmak** Kyj.

jar,mo *s* jařmo, jho *pro tažný dobytek*
Beň., Bok., Cig., Dara, Drien., Dúbr., Grib., Kovb., Kož., Lom., Ľut., Nová Sedl., Prík., Prisl., Pstr., Run., Rus., Smol., Strih., Šem., Top., Vagr., Zvala

jarok *m* **1** potok **2** *řidč. (mlyns,kyj)* náhon
Beň., Brus., Cig., Drien., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kružl., Kur., Kyj., Lom., Ľut., Mich., Nový Buk., Niž. Kom., Ostrož., Podhor., Prisl., Pstr., Run., Rus. Bys., Rus., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Stak., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Šmig., Top., Ubľa, Ulič, Ulič. Kriv., Vagr., Veľ. Pol'., Zboj, Zvala, **jaročok**

jaroplan *m* letadlo *s*, aeroplán; **trije byli v jaroplani** v letadle byli tři, *v. též* **eroplan**
Beň., Kol., Prisl., Strih., Šmig., Zvala, **jeroplan** Beň., Kol., Mich., Nový Buk., Prík., Prisl., Rus. Pot., Stak. Roz.

jaruha *ž (na puti)* výmol *m*; strouha *m;* **voda vymyla jaruh** voda vymlela výmoly
Šmig., Vagr., Zvala

jaružka *ž (mlync,a)* žlábek m; *(na hr,adci)* rýha
Cig., Kolb., Nový Buk., Prisl., Pstr., Rus., Smol.

jasli *pomn.* jesle, žebřina *ž*
Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Strih., Top., Ulič

jasna *pomn.* dásně *ž mn.*
Bok., Brus., Cig., Drien., Dúbr., Klen.,

Kol., Kož., Kružl., Lom., Star., Run., Top., Ulič, Vel'. Pol'.

jastr,ab *m* jestřáb, *v. též* **astr,ab**
Brus., Kol., Nový Buk., Ostrož., Prík., Ubl'a, Vagr., Zvala

jašnyc,a *ž* smažená vejce *s mn.* , smaženice, *v. též* **jaječnyc,a, ješnyc,a**
Bok., Brus., Cig., Grib., Pstr., Šem., Vagr.

jeden *čísl.* jeden; **šo to za jeden?** co je zač?
Beň., Bok., Brus., Cig., Dara, Dúbr., Klen., Kož., Kraj. Čier., Kyj., Lom., L'ut., Podhor., Prisl., Run., Smol., Stak. Roz., Strih., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Vagr., Vel'. Pol'., Zboj

jedynka *ž* jednička *školní známka*
Klen., Kružl., Podhor., Vel'. Pol'.

jelen, *m* jelen, *v. též* **volin,**
Cig., Kružl., Nový Buk., Prík., Vagr.

jelyc,a *v.* **jalyc,a**

jeroplan *v.* **jaroplan**

jevanhelija *ž* evangelium *s*
Cig., Kyj., Pstr., Star., Šem., Ulič

jidin,n,a *s* jídlo
Beň., Drien., Klen., Kol., Kyj., Nová Sedl., Ostrož., Podhor., Prík., Rus. Pot., Star., Strih., Šmig., Ubl'a, Vel'. Pol'., **jidž,in,a** Brus., Drien., Grib., Vagr.

jihla *ž* jehla, *v. též* **hla, ihla**
Cig., Dúbr., Kyj., Ostrož., Vagr.

jimati *ned. co (raky)* chytat, lovit; *koho (Talijaniv)* zajímat, brát do zajetí
Dara, Dúbr., Kol., Nová Sedl., Nový Buk., Rus., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šmig., Ulič, Ulič. Kriv., Zboj

jimyti *dok. koho, co* **1** *(kon,a za vucho, palic,u)* chytit, popadnout **3** *(ščuku)* chytit, ulovit **2** *(jednoho Rusa, vos,ko)* zajmout, vzít do zajetí; **tam by t,a šandari jimyli** tam by tě četníci chytili / zadrželi; **dali s,a jimyti Rusum** přešli k Rusům / vzdali se Rusům; **jimyti s,a** *čeho* **1** *(peca)* chytit se *čeho* **2** *(kosyti)* začít dělat *co*, pustit se *do čeho* ; **jimyv s,a do toho** pustil se do toho; **jimyv s,a ta pyv** dal se na pití / začal pít
Cig., Dúbr., Klen., Kol., Kovb., Mich., Niž. Kom., Ostrož., Rus. Pot., Smol., Star., Strih., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vel'. Pol'., Zvala

již / jižak *m* ježek
Cig., Kol., Nový Buk., Prík., Smol., Ubl'a, Ulič

jojčati / jojkati *ned.* **1** *(šo bolyt,)* naříkat; **movčy, ne jojkaj** mlč, nenaříkej **2** *(-dityna)* plakat **3** *jen* **jojkati** *(nad nebuščykom)* naříkat, kvílet, *též* provádět obřadní pohřební pláče
Cig., Dúbr., Kraj. Čier., Kraj. Pol., Kružl., Mich., Prík., Šem., **jojkati** Beň., Dara, Klen., Kol., Kovb., Kyj., Ostrož., Podhor., Prisl., Pstr., Smol., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Stak. Roz., Star., Strih., Šmig., Ubl'a, Ulič, Vagr., Zboj, Zvala

jojk *m* křik; nářek
Nový Buk., Prík., **jojkan,n,a** *s též ve význ. pohřební pláče m mn.*
Smol., Zvala

Jordan, *ž* svátek Zjevení Páně; svátek Tří králů
Kružl., Mich., Nová Sedl., Strih.

juhas[23] *m* pastýř
Beň., Dara, Klen., Kol., Kovb., Kyj., Mich., Nový Buk., Prík., Run., Strih., Ubl'a, Vel'. Pol'.

---

[23] *srov. maď.* „juhász" - ovčák

jucha *ž* lák *m z kyselého zelí*
Kyj., Nový Buk., Vagr.

julij *m* červenec; **v juliju** v červenci
Beň., Klen., Kol., Kovb., Podhor., Prík., Prisl., Run., Rus., Strih., Šmig., **jul** Dúbr., Ostrož., Prík., Rus. Bys., Šem., Top., Vagr.

junij *m* červen; **des,atoho junija** desátého června
Beň., Klen., Kovb., Ostrož., Podhor., Prisl., Run., Rus., Rus. Pot., Strih., Top., Ubl'a, **jun** Beň., Dúbr., Klen., Ostrož., Prík., Pstr., Rus. Bys., Šmig., Vagr.

junijat *m* uniat, *v. též* **unijat**
Kraj. Čier., Vagr.

Jur, / Jurij *m* svátek svatého Jiří; **na Jur,a** na svatého Jiří, *v. též* **Dz,ur,**
Cig., Klen., Prík., Prisl., Vagr.

jynšak *přísl.* jinak, *v. též* **inšak**
Beň., Dúbr.

jynšyj / jynšakyj *příd.*, jiný; **teper kupujut, dary jynšaki** teď kupují jinší / onačejší dary
Kol., Podhor., Ubl'a

k

kabat *m* sukně *ž*; **zadrali jij kabat hori** vyhrnuli jí sukni
Beň., Bok., Brus., Cig., Dara, Dúbr., Klen., Kol., Kovb., Kružl., Kyj., Lom., L'ut., Mich., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Run., Rus. Bys., Rus., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Krive, Vagr., Vel'. Pol'., Zboj, Zvala

kačalka *ž* váleček *m na těsto, v. též* **kačulka**
Lom., Podhor., Stak. Roz., **kačal,nyc,a** Kož., Prík., Pstr., Vagr.

kačati *ned. co (polotno)* mandlovat *na dřevěném válci*, válet; *(tisto na stoli)* válet, rozvalovat; **steranka s,a ne kačala na stoli, lem s,a ščipkalo s pal,coma** noky se neválely na stole, jen se uštipovaly prsty
Run., Rus., Ulič. Krive

kačati s,a *ned. (po solomi)* válet se; *(-bočka)* kutálet se
Grib., Ubl'a

kačka *ž* kachna
Brus., Cig., Klen., Kol., Kovb., Kružl., Kur., Lom., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Strih., Šmig., Top., Ulič, Ubl'a, Vel'. Pol'., Zboj, Zvala; **kačky** *velikonoční dívčí hry a zpěvy – podle obřadní písně „Išly kačky na mlačky..."* Top.

kačkati *ned. bez předm.* provozovat velikonoční hry a zpěvy, chorovody *v. též* **kačky**
Smol., Zvala

kačmar, *m* hospodský, krčmář, *v. též* **karčmar,**
Klen., Kol., Podhor., Prík., Rus. Pot., Stak. Roz., Star., Šmig., Ubl'a

kačulka *ž* váleček *m na těsto, na mandlování prádla, v. též* **kačalka**
Dúbr., Kol., Kovb., Nová Sedl., Ostrož., Podhor., Prisl., Run., Rus., Strih., Top., Ubl'a, Ulič, Zboj, **kotulka** Kyj.

kačur *m* kačer
Brus., Cig., Klen., Kružl., Prík., Prisl., Pstr., Strih., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Zboj, Zvala

kadyl,nyc,a *ž* kadidelnice
Klen., Kol., Nová Sedl., Strih., Ubl'a

kafli *pomn.* capouch *m*, dýmník *m zprav. z proutí a hlíny*
Bok., Brus., Klen., Kolb., Prisl., Rus., Rus. Pot., Smol., Stak., Stak. Roz., Strih., Top., Ubl'a, Ulič, Vel'. Pol'., Zvala, **kachli** Bok., Klen., Kol., Lom., Ostrož., Ubl'a, Zboj, **kafel,** Nový Buk., Vagr.

kajstron, *m* kastrol; kastrolek
Drien., Dúbr., Klen., Kol., Kož., Kružl., Rus., Podhor., Smol., Strih., Ubl'a, Vel'. Pol'., Zvala, **kajstron,a** *ž* Brus. Dara, Drien., Kol., Kož., **kajstronča** Dúbr., **kajstron,ka** Podhor., Zvala, **kajstronyk**

kalap *m* klobouk
Beň., Bok., Brus., Cig., Dara, Drien., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kružl., Lom., L'ut., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Run., Rus. Bys., Rus., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Strih., Šem., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Krive, Vagr., Vel'. Pol'., Zboj, Zvala, **kalapyk**

kalaraby *pomn.* kedlubny
Cig., Kol., Kružl., Ubl'a

kamin, *m* **1** *(u mlynci)* kámen **2** *(na kosu)* brousek *na kosu*
Beň., Bok., Brus., Cig., Dara, Drien., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kraj. Čier., Kružl., Nová Sedl., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prisl., Pstr., Run., Rus. Bys., Rus. Pot., Stak., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Vagr., Vel'. Pol'., Zboj

kamin,n,a *hromad.* kamení, kámen
Beň., Bok., Brus., Cig., Dara, Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kož., Mich., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Run., Rus. Pot., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Šmig., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vagr., Vel'. Pol'., Zvala

kancal,arn,a *ž* kancelář, úřadovna
Beň., Dúbr., Klen., Kovb., Nový Buk., Podhor., Prisl., Pstr., Rus. Pot., Ubl'a, Vel'. Pol'.

kančuv *m* konev *ž*, vědro *s*
Run., Top., Ubl'a, Vagr., **kančuvka** Ostrož.

kandratyj *příd.* *(volos,a)* kudrnatý, kučeravý
Drien., Grib.

kanta *ž* *hliněná nádoba na mléko – vyšší a užší než krajáč*; hrnec *m*
Beň., Brus., Dúbr., Kol., Nová Sedl., Ostrož., Rus. Pot., Strih., Ubl'a, Vagr., Vel'. Pol'., **kantočka**

kant,a *s* hrnek *m*
Kol., Rus. Pot., Top., Ubl'a, Zboj

kantar, *m* ohlávka *ž*
Cig., Dara, Drien., Dúbr., Kol., Kovb., Kraj. Čier., Kružl., Kur., Nová Sedl., Podhor., Prisl., Run., Rus., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Strih., Šmig., Ubl'a, Vagr., Zvala

kantor *m* *(u cerkvi)* kostelní zpěvák; laický pomocník duchovního; kantor *zast.*
Beň., Dara, Drien., Klen., Kol., Kovb., Lom., Mich., Nový Buk., Podhor., Prisl., Pstr., Run., Rus. Pot., Star., Strih., Šem., Ubl'a, Ulič, Zvala

kapa *ž* **1** zásek / zářez *m* na stromě *na straně, kam bude poražený strom padat* **2** zub *m* *na podkově na ochranu a k zpevnění kopyta*
Kol., L'ut., Smol., Ulič, Vel'. Pol'., Zvala

kapci *pomn.* obuv ušitá z plátna *dávala se nebožtíkovi do rakve*
Cig., Zboj

kapčati *ned.* *co (derevo, štrangy do vahy)* spojovat *co s čím*; *(časnok do vinc,a)* připevňovat, přidělávat *co kam*; *(kytl,u, na gombičky)* zapínat; **toto šo s,a kapčat, do vagona** to co se připojuje k vagonu
Dúbr., Grib., Klen., Mich., Podhor., Rus., Smol., Stak. Roz., Ubl'a, Vagr., Zvala

kapel,uch *m* klobouk
Cig., Drien., Klen., Kyj., L'ut., Vagr.

kapura[24] *ž* brána; vrata *s pomn.*; *(u ploti)* lísa; **vojak stojav na kapuri** u brány stál voják
Beň., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kož., Kovb., Kyj., Mich., Nová Sedl., Podhor., Prisl., Pstr., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz.,

24) *srov. maď.* „kapu" - brána; „kapuör" - vrátný

Star., Strih., Šmig., Ubl'a, Ulič. Kriv., Zvala, **kapurka**

kapusta *ž* zelí *s*
Beň., Bok., Brus., Cig., Dara, Drien., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kraj. Čier., Kružl., Kur., Kyj., Lom., L'ut., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Niž. Kom.,Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Run., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Vagr., Vel'. Pol'., Zboj, Zvala

kapust,anka *ž* zelniště *s, pole po sklizeném zelí*
Dúbr., Kol., Podhor., Rus., Strih., Vel'. Pol'.

kapyc,a *ž* ošití *s vázání bijáku cepu k cepovce*
Bok., Brus., Dara, Drien., Grib., Lom., L'ut., Ostrož., Pstr., Run., Rus., Smol., Star., Šem., Vagr., Zvala

karb *m* zásek, zářez *na kmeni stromu;* vrub
Bok., Brus., Cig., Kol., Lom., Top., Ubl'a, Ulič, Vagr., Zvala, **karbyk**

karčmar, *m* krčmář; hospodský, *v. též* **kačmar,**
Dúbr., Klen., Kol., Kovb., Podhor., Prisl., Rus. Pot., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Ubl'a, Ulič. Kriv., Vagr., **korčmar,** Šem.,

karička[25] *ž* **1** kroužek *m,* obroučka *např. železná spojovací součást cepu, výztuž hlavy kola hospodářského vozu ap.* **2** „karička" - dívčí kolový tanec *m*
Brus., Drien., Dúbr., Nový Buk., Prík., Rus. Bys., Rus., Smol., Strih., Vel'. Pol'.

kark *m* krk
Bok., Brus., Cig., Drien., Grib., Klen., Kož., Kružl., Lom., Nový Buk., Prisl., Rus. Bys., Star., Vel'. Pol'., Zvala

kart,ati s,a *ned.* hrát karty, karbanit
Beň., Ubl'a

kaštel, *m* zámek, panské sídlo *s*
Dara, Mich., Ostrož., Podhor., Smol., Stak., Stak. Roz., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., **kaštil,** Beň., Podhor., Prisl., Rus. Pot., Ubl'a, Stak. Roz., Strih., Šmig.

kavij *m* káva *ž* , kafe *s*; **dochtor nam dav kaviju po findži** doktor nám dal každému hrnek kafe
Beň., Bok., Brus., Grib., Kol., Kovb., Kružl., Mich., Nová Sedl., Ostrož., Podhor., Prík., Pstr., Run., Rus., Smol., Star., Strih., Šmig., Ubl'a, Vagr., Vel'. Pol'., Zvala, **kavej** Run., **kavijka** Brus.

kazati *ned. co* říkat; **vony kazali, šo...** říkali, že...; **radše ne budu ti kazati** radši ti to nepovím / neřeknu
Grib., Klen., Star., Ubl'a, Ulič

kel,čyk *m* výdaj, finanční náklady *m mn.*; **dali mu na kel,čyk** dali mu na útratu / na výdaje
Beň., Cig., Dúbr., Klen., Kolb., Nový Buk., Nyž. Kom., Rus. Pot., Šem., Top., Vagr.

kel,o *přísl.* kolik
Brus., Cig., Drien., Kružl., Kur., Kyj., L'ut., Mich., Vagr.

kel,tovati[26] *ned. co (vel,o pin,azi)* utrácet; vydávat, vynakládat; *(vece nafty)* spotřebovávat ; **car, kel,tuje na vobuv** car utrácí za obutí
Kolb., Rus., Star., Strih., Ulič

kermeš *m* hody *pomn.*; posvícení *s*
Kož., Nový Buk., Pstr., Prík.

[25] *srov. maď.* „karika" - kruh, kroužek, kolo, kolečko

[26] *srov. maď.* „költekezik" - utrácet

kerpci *v.* **verpci**

kerst *m* křest; křtiny *pomn., v. též* **chrest**
Cig., Kyj., L'ut., Mich.

kerstna *ž* kmotra *při křtu, v. též* **chresnyj, kresnyj**
Cig.

kerstyny *pomn.* křtiny *obřadní hostina, v. též* **chrestyny, krestyny**
Cig., L'ut., Smol., Mich.

kerstyti *ned. koho* křtít, *v. též* **chrestyti, krestyti**
L'ut., Mich.

kert, / kerta[27] *ž* zahrada
Beň., Dúbr., Grib., Kol., Mich., Pstr., Rus. Pot., Stak. Roz., Star., Strih., Šmig., Ubl'a

kertyc,a *ž* krtek *m*
Cig., Kol., Prík., **kertyna** Dúbr., Klen., Kol., Zvala

kešen,a *v.* **kyšen,a**

kil,ka *čísl.* několik; **kil,ka raz** několikrát
Brus., Cig., Dúbr., Lom., L'ut., Nový Buk., Run., Smol., Strih., Top., Ubl'a, Ulič, Zboj

ki(l,)ko *přísl.* kolik; **ja už kil,ko rokiv tu** jsem tady už několik let; **kil,ko rokiv vam bylo?** kolik (let) vám bylo?, *v. též* **kul,ko**
Grib., Kož., Nový Buk., Prík., Pstr., Šem., Vagr.

kil,ok *m* dřevěný kolík - *ke spojování dřevěných konstrukcí, v. též* **kul,ok**
Grib., Pstr., Ubl'a, Vagr.

kin, *m* kůň; **dva koni** dva koně, *v. též* **kun,**
Brus., Cig., Drien., Kož., Kraj. Čier., Kružl., Kur., Šem.

kis,s,a *s* kosiště
Brus., Cig., Grib., Kož., Kraj. Čier., Pstr., Vagr.

kist, *ž* kost, *v. též* **kust,**
Brus., Prík.

kistka *ž* **1** *zdrob.* **kist, 2** pecka **3** kotník *m, v. též* **kust,**
Bok., Brus., Kož., Pstr., Zvala, *v. též* **kustka**

kitna *příd. jen ž (vivc,a, koza)* březí
Prík., Zvala, **kutna** Ulič

kizlyna *ž, zprav. mn.* **kizlyny 1** koník *m na střešní hřeben doškové střechy* **2** koza *na řezání dříví*
Brus., Cig., Grib., Lom., Nový Buk., **kozlyna** Bokša, Drien., Top., Ulič, Zvala, **kuzlyna** Rus., Smol., Top.

kl,aga *ž* / **kl,ag** *m* glaga *ž*, syřidlo *s – ze sušeného soleného telecího n. kůzlečího žaludku užívané při domácí výrobě sýra*
Dara, Kol., Nová Sedl., Smol., Strih., Top., Zvala, **gl,aga** *ž* **gl,ag** *m* Brus., Top. Ulič

kl,aganyj *příd.*: **kl,aganyj syr** *vyráběný pomocí syřidla - glagy*
Kol., Nová Sedl., Run., Smol., Strih., Ubl'a, Ulič, Vel'. Pol'., **gl,aganyj syr** Brus., Zvala

kl,ambra *ž* **1** zástrčka *dřevěného zámku u dveří* **2** kramle
Brus., Cig., Drien., Nový Buk., Ubl'a, Ulič

kl,amka *ž* klika
Bok., Brus., Drien., Kyj., Lom., L'ut., Nový Buk., Ubl'a

---

[27] *srov. mad.* „kert" - zahrada

klan,ati s,a *ned. bez předm. i komu* zdravit *bez předm. i koho*
Beň., Star., Ubl'a, Vel'. Pol'., Zboj

klanyc,a *ž zprav. mn.* **klanyci** líšeň, klanice
Bok., Brus., Cig., Dara, Drien., Dúbr., Grib., Kož., Lom., L'ut., Nová Sedl., Prisl., Pstr., Run., Rus., Smol., Stak. Roz., Strih., Šem., Top., Ubl'a, Ulič, Vagr., Zvala

klat *m* špalek; kus kmenu
Drien., Kol., Kovb., Kružl., Kyj., Rus., Prík., Pstr., Smol., Stak. Roz., Ulič, Ulič. Kriv., Vagr., Vel'. Pol'.

klatyk *m* špalík; kolík
Brus., Grib., Kol., Kovb., Pstr., Šmig., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Zvala, **klatyčok**

kleban *m* plebán
Dara, Kol., Star.

klinec, *v.* **klynec**

klipajky *ž mn.* oční víčka *s mn.*
Dúbr., Klen., Kol., Run., Rus. Bys., Star., Strih., Top., Ulič, Vel'. Pol'., Zboj, Zvala

kliš,či / kliš,ši *pomn.* kleště
Klen., Kol., Kovb., Kož., Kyj., Prisl., Rus., Smol., Ubl'a, Ulič, Vel'. Pol'., Zvala, Zboj

kl,oc kus kmene, *zhruba metrový, do sáhu*
Cig., Dúbr., Kol., Kraj. Čier., Niž. Kom.,Ostrož., Pstr., Smol., Stak. Roz., Strih., Ubl'a, Ulič, Zvala

kloč,č,a *s* koudel *ž*
Bok., Brus., Dara, Dúbr., Grib., Kol., Kovb., Kyj., L'ut., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Run., Rus. Bys., Rus., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vagr., Vel'. Pol'., Zvala

klub *m* / **klubo** *s* kyčel *m*
Bok., Brus., Cig., Drien., Dúbr., Klen., Kol., Kož., Kružl., Nový Buk., Podhor., Prík., Run., Rus. Bys., Smol., Star., Vel'. Pol'., Zvala

klubja *s* klubko; **pr,adžu zvynemo na klubjata** přízi navineme na klubka
Dara, Dúbr., Kovb., Mich., Nová Sedl., Ostrož., Podhor., Prisl., Run., Rus., Rus. Bys., Smol., Stak. Roz., Star., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič. Kriv., Zboj, Zvala

kl,uč *m* klíč; **mal-em kl,uč od cer,kvy** měl jsem klíč od kostela
Cig., Dara, Drien., Klen., Kol., Kovb., Kraj. Čier., Kyj., Lom., L'ut., Run., Strih., Ubl'a, Ulič, Vel'. Pol'., Zboj, Zvala, **kl,učyk**

kludek *v.* **pludyk**

kl,uka *ž* **1** hák *m*; *též ve význ.* oko *pro západku dřevěného zámku* **2** svislý čep *m upevňující oj hospodářského vozu* **3** zahnutý kolík *m*, háček *m na věšení šatstva*
Bok., Drien., Dúbr., Kol., Smol., Strih., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vel'. Pol'., Zvala

klutyk *v.* **pludyk**

klykati *ned.* **1** *koho kam (likar,a, robutnyka do kanc,al,arni)* volat; **koho klykati?** koho mám zavolat?; **vže ne klykali nikoho** už nevolali nikoho; *(na hostynu)* zvát; *(do vos,ka)* povolávat; **klykati za kumu** žádat o kmotrovství **2** *koho co jak, koho jak* nazývat; *(motyku lapiškoju)* nazývat *co jak*, říkat *čemu jak*; **klykati s,a** jmenovat se; **jak s,a to klykalo?** jak se tomu říkalo?; **klykala ho na meno** oslovovala ho jménem

Dara, Klen., Kol., Kovb., Mich., Nová Sedl., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Rus., Rus. Bys., Smol., Star., Stak. Roz., Star., Strih., Šmig., Ubl'a, Ulič. Kriv., Vel'. Pol'., Zboj, Zvala

klynec, / klinec, *m* *(derevjanyj)* kolík; *(železnyj)* hřebík; *(v topankoch)* flok; **kun,s,kyj klynec,** podkovák
Beň., Brus., Cig., Drien., Grib., Klen., Kol., Kolb., Kružl., L'ut., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Run., Rus., Rus. Pot., Smol., Stak., Stak. Roz., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vel'. Pol'., Zboj, Zvala, **klynčyk**

klynok *m* kolík; klínek
Brus., Cig., Dara, Drien., Kyj., L'ut., Run., **klynyk** Kraj. Čier., Pstr., Zvala

kobel, / koblyk *m* stará polní míra, *3 koblyky = 1 ha*
Dara, Klen., Kraj. Čier., Ostrož., Prisl., Stak. Roz., Šmig., Ubl'a, Zboj

kobilka *ž* plátěná taška přes rameno *na způsob chlebníku;* mošna
Beň., Dara, Dúbr., Klen., Kol., Kovb., Mich., Nová Sedl., Podhor., Prisl., Run., Rus., Stak. Roz., Strih., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Zboj, **kobil,ča / kobil,a** *s* Kol., Mich., Podhor., Prisl., Rus. Pot.

kobylka *ž* **1** kobyla, kobylka **2** capouch *m*, dýmník *m* *u kuchyňské pece*
Beň., Brus., Dúbr., Grib., Kol., Kož., Kraj. Pol., Kružl., Podhor., Prík., Pstr., Smol., Strih., Šem., Ubl'a, Ulič

kobylyc,a *ž, zprav. mn.* **kobylyci** koza *na řezání dříví*
Cig., Kož., Kyj., Stak. Roz.

kobylyna *ž* pořížnice, obřeznice *upínací zařízení na dřevo při zpracování pořízem*
Dara, Run., Rus., Smol., Vagr., Zvala

kocur *m* kocour
Brus., Klen., Kružl., Kur., Prík., Prisl., Stak. Roz., Top., Ubl'a, Ulič, Vagr., Zboj, **kocuryk**

koč *m* kočár
Beň., Dara, Dúbr., Klen., Kovb., Kružl., Kyj., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Ubl'a, Vel'. Pol'., **kuč** Beň., Cig., Dúbr., Klen., Mich., Nový Buk., Podhor., Prisl., Pstr., Rus. Pot., Star., Strih., Šmig., Ubl'a

kočan *m* *(z kapusty)* košťál
Dara, Dúbr., Klen., Kol., Kraj. Čier., Kyj., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Podhor., Prisl., Run., Rus., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Strih., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Vel'. Pol'., Zvala, **kočan,n,a** *s* Dúbr., Kol., Kraj. Čier., Nový Buk., Prisl.

kočer,ha / kočyr,ha *ž* hřeblo *s*, ohřeblo *s*, pohrabáč *m*
Bok., Brus., Cig., Dara, Dúbr., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kružl., Lom., Mich., Nová Sedl., Podhor., Prisl., Run., Rus., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Strih., Top., Ubl'a, Ulič, Vagr., Vel'. Pol'., Zboj, Zvala, **kočar,ha** Kož., Nový Buk., Šem.

kočik *m* dětský kočárek
Klen., Kol., Kovb., Nový Buk., Podhor., Pstr., Vagr.

kočiš *m* kočí ; **prylde kočiš z vozom** přijede kočí s povozem / s vozem; **kočiš - vprihaj koni** kočí - zapřáhni koně
Beň., Cig., Dara, Dúbr., Klen., Kol., Kolb., Kraj. Čier., Kružl., Kyj., Mich., Podhor., Prík., Pstr., Rus. Pot., Stak. Roz., Star., Šmig., Ubl'a, Vagr., Vel'. Pol'.

koch *m* kovářská výheň *ž*
Kol., Kovb., Pstr., Smol., Strih., Ulič, Vel'. Pol'., Zvala

kolač *m* velké obřadní pečivo *zprav. svatební*
Beň., Bok., Brus., Cig., Drien., Dúbr., Klen., Kol., Kovb., Kraj. Čier., Kružl., Lom., L'ut., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Ostrož., Prík., Pstr., Run., Rus. Pot., Star., Strih., Šem., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vagr., Zboj, Zvala

kolačik / kolačyk *m zprav. mn.* **kolačiky / kolačyky** koláčky *zprav. jako svatební pečivo*
Bok., Brus., Cig., Drien., Dúbr., Kružl., Lom., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Podhor., Prisl., Smol., Star., Strih., Šem., Top., Ulič, Vagr., Zboj, Zvala

kol,adka / kol,ada *ž* koleda; **jty po kol,adkach / chodyti po kol,adi** chodit koledovat / na koledu
Beň., Drien., Kol., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Podhor., Prík., Prisl., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Strih., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Zboj

kol,adnyk *m* koledník
Kol., Lom., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Podhor., Prík., Rus. Bys., Stak. Roz., Strih., Šmig., Ubl'a, Ulič, Vagr., Zboj

kol,adovati / kol,aduvati *ned. bez předm.* koledovat; zpívat koledy
Kol., Mich., Nová Sedl., Strih., Ubl'a, Zboj

koleja *v.* **kolija**

kolera *ž* cholera; **za koliru to možu dašo povisti** o choleře můžu něco říct / vyprávět
Cig., Kovb., Kružl., Mich., Prisl., Rus., Rus. Pot., Zvala, **kolira** Kolb.

kolesar, *m* kolář
Dara, Klen., Kož., Smol., Star., Vagr., Vel'. Pol'.

kolesar,stvo *s* kolářství
Klen., Kraj. Čier., Ubl'a

koleso *s (motora, voza, zadn,e)* kolo
Beň., Bok., Brus., Cig., Dara, Drien., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kraj. Čier.,, Kružl., Lom., L'ut., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Ostrož., Prík., Prisl., Pstr., Run., Rus., Rus. Pot., Smol., Stak., Star., Strih., Šem., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Vagr., Vel'. Pol'., Zvala

količka *pomn. (do pluha)* plužní kolečka *s mn.*, plužňata
Cig., Bok., Brus., Grib., Kovb., Kož., Lom., Pstr., Vagr., **kolečka** Drien., L'ut.

kolija *ž* **1** koleje *mn.* **2** dráha, železnice; železniční trať; **na koliji / na koleji robyli** pracovali na železnici / na stavbě železnice
Klen., Kol., Podhor., Prisl., Rus. Pot., Strih., Šmig., Ubl'a, Ulič, Vagr., **koleja** Klen., Podhor., Prisl., Šmig., Ubl'a

kolinka *s mn.* kolena; **stati na kolinka** kleknout si
Klen., Kol., Mich., Ostrož., Rus. Bys., Rus. Pot., Stak. Roz., Strih., Zboj

koliš,ča *s* kolečko; **z boku-m koliščа pryrichtuvav** po straně jsem si přimontoval kolečko
Dara, Dúbr., Klen., Kol., Mich., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prisl. Run., Rus. Bys., Rus., Smol., Star., Strih., Ubl'a, Ulič, Ulič. Krive, Vagr., Vel'. Pol'., Zvala

kolo *předl. s 2.p.* **1** vedle, u; **kolo cerkvi** u kostela; **nen,ko zustav kolo mene** otec zůstal u mně; **muzykanty hrali kolo toho** muzikanti přitom hráli **2** kolem **(galir) kolo šyji** kolem krku
Beň., Cig., Dúbr., Klen., Kol., Kolb.Kraj. Čier., Kyj., Mich., Nový Buk., Podhor., Prisl., Pstr., Rus., Smol., Stak. Roz., Strih., Šem., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Zboj

koloda *ž* špalek *m*; kus kmene *m*; kláda
Brus., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kož., Nová Sedl., Nový Buk., Podhor., Prisl., Smol., Stak. Roz., Strih., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Zvala

kolodka *ž* západka; západ; *též ve význ.* visací zámek *m*; **poštova baksa, hej, byla na n,uj kolodka** poštovní schránka, že jo, a na ní byl visací zámek
Beň., Drien., Klen., Kol., Kovb., Nový Buk., Niž. Kom., Stak. Roz.

kolos *m* / **kolos,s,a** *hromad.* klas *m*, klasy *m mn.*
Bok., Brus., Cig., Dara, Drien., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kyj., Lom., Nová Sedl., Nový Buk., Prisl., Pstr., Run., Rus., Rus. Pot., Smol., Strih., Top., Ubl'a, Ulič, Vagr., Vel'. Pol'., Zboj, Zvala, **kolosok**

koloti *ned. co* **1** *(dryva)* štípat; *(bandurky)* krájet, překrajovat *před sázením* **2** *(kolo serca)* píchat
Bokša, Brus., Cig., Dara, Drien., Kružl., Kyj., Lom., L'ut., Stak., Strih., Šmig., Run., Rus., Top., Ulič, Ulič. Kriv., Vel'. Pol'., Zboj

kolotuvča *s* **1** *(v bodynci)* tlouk *m* **2** *(kolotuvka)* kvedlačka *ž*
Run., Smol., Vel'. Pol'.

kolotuvka / **kolot,uvka** *ž* kvedlačka; **tak-ez,me davali do tych dirok ložky i kolotuvcu** do těch dírek jsme dávali lžíce a kvedlačku
Dúbr., Klen., Kol., Mich., Nová Sedl., Podhor., Run., Top., Ubl'a, Ulič, **kolotuvc,a** Dara, Prisl., Run., Smol., Stak. Roz., Star., Top.,Vel'. Pol'., Zvala, **kolotovc,a** Smol., Star., **kolotovka** Bok., Lom., Zvala, **kolotov** Brus., Kyj., Lom., **kolotivc,a** Vagr.

kolotyti *ned. co* rozmíchávat; **kolotyti fasol,u** rozmačkávat fazole; **kolotyti maslo** stloukat máslo
Kol., Run., Smol., Strih., Top., Ubl'a, Vel'. Pol'.

koly *přísl.* **1** kdy **Koly jideme? - Zavtra.** Kdy jdeme? - Zítra; **ne mav koly** neměl kdy, neměl čas; **malo koly** málokdy; **koly jak** jak kdy **2** když; **koly-m chvora byla** když jsem byla nemocná; **ked, mam koly** když mám čas;
Beň., Brus., Drien., Dúbr., Grib., Klen., Kož., Kraj. Čier., Kružl., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Podhor., Pstr., Rus., Rus. Bys., Smol., Star., Strih., Šem., Šmig., Ubl'a, Vagr.

kolys, *přísl.* kdysi
Kož., Prík., Šmig., Ubl'a

kolysačka *ž* plachta *ke kolébce; též ve význ.* kolébka
Dúbr., Strih., Ubl'a

kolysanka *ž* **1** kolébka *zprav. polní* **2** ukolébavka
Drien., Klen., Kol., Mich., Ubl'a, Zvala

kolysati *ned. koho, co (ditynu)* kolíbat
Dúbr., Nový Buk., Šmig., Zvala

kolyska *ž* kolébka
Brus., Drien., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kraj. Čier., Kyj., Mich., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Rus. Bys., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Šmig., Ubl'a, Vagr., Zvala

komando *s* velení; velitelství; **čysto madars,ke komando bylo** velení bylo zcela maďarské
Beň., Dara, Kovb., Kružl., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Ostrož., Prík., Prisl., Run., Rus., Rus. Pot., Strih., Šmig., Vagr., Vel'. Pol'., Zvala

komanic,a / komanyc,a *ž* jetel *m*; **komanyc,u do vostrovok klademe** jetel dáváme sušit na ostrvy; **pryvjazav jej** (korovu) **tam, dav juj komanyci, že by ne ryčala** přivázal ji tam a dal jí tam jetel, aby nebučela
Beň., Klen., Kol., Kovb., Mich., Podhor., Rus., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Šmig., Ubl'a, Vel'. Pol'., Zboj, Zvala

komašni *pomn.* pohřební hostina *ž;* **zrobyti komašni** uspořádat pohřební hostinu; **vmer jakyjs čolovik a jšli na komašni** umřel jeden člověk a šli na pohřební hostinu
Klen., Kol., Kolb., Kyj., Mich., Podhor., Prisl., Run., Rus. Bys., Smol., Stak. Roz., Strih., Top., Ubl'a, Ulič, Zboj, Zvala

kominar, / komynar, *m* kominík
Beň., Brus., Mich., Prík., Smol., Strih., Ulič. Krive, Zvala

komisn,ak *m* komisárek *vojenský přídělový chléb*
Beň., Dúbr., Nová Sedl., Prisl., Šmig.

kompery *pomn.* brambory
Cig.

komyn *m* kouřovod *u staré pece, zprav. z proutí a hlíny*
Beň., Brus., Cig., Drien., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kož., Kraj. Čier., Kružl., Nový Buk., Ostrož., Prík., Prisl., Pstr., Rus., Rus. Pot., Stak., Strih., Ubl'a, Vagr., Vel'. Pol'., Zvala

kon,ačka *ž* kobylinec *m*
Dara, Klen., Rus. Pot., Ulič, Zboj

konar, *m* větev *ž*
Beň., Brus., Drien., Dúbr., Grib., Kol., Nový Buk., Podhor., Prík., Run., Rus., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Vagr., Vel'. Pol'., Zvala

kon,ar, *m* koňák, pastevec koní
Kyj., Prík., Prisl., Rus., Ubl'a, Ulič

kondaš[28] *m* pasák prasat; **svyni od bukvy začali hynuti a tuty juhasi ci kondasi jich rizali** prasata začala po těch bukvicích chcípat a ti pasáci je zabíjeli / podřezávali
Beň., Dúbr., Klen., Kolb., Kružl., Nový Buk., Rus. Pot., Šem.

konopl,anka *ž* konopiště *s*
Podhor., Zvala

konopli *pomn.* konopí *s*
Beň., Bok., Brus., Cig., Dara, Dúbr., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kružl., Lom., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Run., Rus. Bys., Rus., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vagr., Vel'. Pol'., Zboj, Zvala

kont,a[29] *ž* drdol *m,* uzel *z vlasů vázaný v týle – tradiční účes vdané ženy*
Beň., Bok., Brus., Drien., Dúbr., Grib., Kol., Kovb., Lom., Mich., Nový Buk., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Run., Smol., Strih., Top., Ubl'a, Ulič, Vagr., Zvala

kontrakt *m* smlouva *ž;* **robyti kontrakt** uzavírat smlouvu; **darujucyj kontrakt** darovací smlouva; **kupčyj kontrakt** kupní smlouva
Beň., Cig., Klen., Kol., Star., Šmig., Ubl'a, Vagr.

kopač *m* **1** tyčka *ž;* kus *m* dřeva; klacek **2** motyčka *ž;* **pravyti kopačom dyročky** motyčkou kopat jamky **3** bidlo *s součást tkalcovského stavu*
Dara, Dúbr., Klen., Kol., Kovb., Kož.,

---

[28] *srov. maď.* „kondás" - pasák prasat

[29] *srov. maď.* „konty" - drdol, uzel

Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Pstr., Run., Rus. Bys., Rus., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Strih., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Krive, Vagr., Vel'. Pol'., Zboj, Zvala, **kopačyk**

kopati *ned. co i bez předm.* **1** *(jamu)* kopat **2** *(bandurky, kapustu)* okopávat
Dara, Dúbr., Kol., Kružl., Kyj., Nová Sedl., Run., Rus., Smol., Stak., Strih., Top., Ubl'a, Ulič, Zvala

kopija *ž totéž co* **zastava**
Beň., Kyj.

kopijaš *m totéž co* **zastavnyk**
Kyj.

kopka *ž* **1** *(sina)* kopka **2** *(bandurok)* hrobec *m,* krecht *m*
Drien., Dúbr., Prisl., Rus. Bys., Smol., Ubl'a, Vel'. Pol'., Zvala

korba *ž (studni)* rumpál *m*
Grib., Mich., Rus., Ulič, Zvala

korč *m (liskovyj)* keř; křoví *s;* **kozu pryvjazav id korčovi** kozu přivázal ke keři; **korči bandurok** keříky brambor
Beň., Klen., Kol., Kovb., Kružl., Mich., Ostrož., Podhor., Rus., Smol., Strih., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vel'. Pol'., Zvala

korčma *ž* hospoda, krčma
Beň., Brus., Cig., Dara, Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kraj. Čier., Kružl., Kyj., Mich., Nová Sedl., Niž. Kom.,Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Rus. Bys., Rus., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Šmig., Ubl'a, Ulič. Kriv., Vagr., Vel'. Pol'., Zvala, **karčma** Star.

korčoly *pomn.* kratší sáně *ke svážení dřeva z lesa*
Kovb., Prisl., Rus., Smol., Zvala

korec, *m* **1** *(zerna)* korec *dutá míra - 25 kg* **2** *(mlyns,koho kolesa)* lopatka
Cig., Drien., Kyj., Nový Buk., Ostrož., Prík., Rus. Pot., Star., Zvala

korin, *m* kořen; **korin, hryba** noha *ž houby*
Beň., Brus., Cig., Dúbr., Kol., Kovb., Kož., Kružl., Mich., Prík., Pstr., Rus. Bys., Smol., Stak. Roz., Strih., Ubl'a, Vel'. Pol'., Zvala, **korin,n,a** *s* Beň., Klen., Kol., Kovb., Kraj. Čier., Lom., Mich., Nový Buk., Ostrož., Pstr., Rus. Pot., Star., Strih., Šmig., Ubl'a, Ulič, **korinok, korinčyk**

kormyti *ned.* **1** *koho* živit; připravovat jídlo *komu* **2** *(svyni)* krmit; držet
Dúbr., Grib., Kružl.

kornaz *m* **1** kanec **2** divočák; **kornaz – vun maje taki kly** divočák, ten má takové špičáky / kly
Beň., Brus., Dúbr., Kol., Kovb., Kružl., Nová Sedl., Ostrož., Prík., Prisl., Smol., Strih., Šmig., Ubl'a, Ulič, Vel'. Pol'., Zboj, Zvala

koropan,a *ž* ropucha
Dara, Kol., Zvala

korova *ž* kráva
Beň., Bok., Cig., Dara, Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kraj. Čier., Kružl., Kyj., Lom., L'ut., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Pstr., Run., Rus., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Šmig., Top., Vel'. Pol'., Ubl'a, Ulič, Vagr., Zboj, Zvala

koršuv *m* džbán *velký*
Beň., Kol., Šem., Ubl'a, Zvala

kortiti *neos. koho s inf.* : **mene kortilo...** měl jsem chuť..., chtělo se

mi..., byl bych rád...
Beň., Kol., Mich., Rus., Ubľa

koryt,a *s* **1** okřín *m na kynutí chleba* **2** necičky *pomn. na koupání novorozeněte*
Beň., Podhor., Run., Rus., Rus. Bys., Star., Strih., Top., Ubľa

korytko *s* okřín *m*; necičky *pomn. na mouku, na zadělávání těsta*
Kyj., L'ut., Podhor., Ubľa, Zvala

koryto *s* **1** necky *pomn.*; koryto **2** díž *ž na zadělávání chleba*; **upravylo s,a do koryta** zadělalo se v díži
Beň., Bok., Brus., Dara, Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kraj. Čier., Kyj., Mich., Nová Sedl., Niž. Kom., Ostrož., Podhor., Prisl., Run., Rus., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Top., Ubľa, Ulič, Vagr., Veľ. Poľ., Zboj, Zvala

kos,ačka *ž* sekačka *na obilí, na trávu*
Nový Buk., Stak. Roz., Šmig.

kost *m* jídlo *s* , strava *ž*; **ja na kost ne zarobl,u** nevydělám si (ani) na jídlo; **vun kust nam davav, aj vyno pyti** dával nám jídlo a k pití víno
Beň., Klen., Kol., Kovb., Kružl., Mich., Podhor., Prisl., Rus., Rus. Pot., Stak. Roz., Star., Šmig., Ubľa, Ulič. Krive, Veľ. Poľ. **kust** Nová Sedl.

kostil,nyk *m* kostelník
Kraj. Čier., Kružl., Lom., Pstr., **kost,ulnyk** Kyj.

kostura *ž* **1** kosíř **2** nůž *zprav. větší*
Dara, Dúbr., Klen., Kol., Kož., Lom., Ostrož., Prík., Pstr., Rus. Bys., Stak. Roz., Strih., Šem., Šmig., Vagr., Veľ. Poľ., Zvala, **kosturka**

kostuvati s,a *ned. bez předm. (vdoma)* stravovat se; jíst
Beň., Stak. Roz.

kosyc,a *ž* péro *s* za kloboukem *zprav. kohoutí*
Nový Buk., Prík., Pstr., Stak. Roz., Ubľa, Vagr.

kosysko *s* kosiště
Bok., Drien., Kyj., Lom., L'ut.

košanyna *ž* pokos *m*
Kol., Smol., Zvala

košar, *m (z dvoma vuchoma)* koš
Beň., Klen., Kol., Lom., L'ut., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Run., Rus. Pot., Smol., Star., Strih., Top., Ubľa, Zboj, Zvala

košara ohrada pro ovce
Beň., Kol., Nový Buk., Podhor., Prisl., Smol., Strih., Ubľa

košaryk / košarik *m* **1** košík; **tam s,a navčiv košaryky plesti** naučil se tam plést košíky **2** vrš *ž na chytání ryb*
Beň., Dara, Dúbr., Klen., Kol., Kovb., Kyj., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prisl., Run., Rus. Bys., Rus., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Strih., Šmig., Top., Ubľa, Ulič, Ulič. Kriv., Veľ. Poľ., Zboj, Zvala

košul,a *ž* košile
Bok., Brus., Dara, Drien., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kraj. Čier., Lom., L'ut., Mich., Nový Buk., Prík., Prisl., Pstr., Rus. Bys., Rus., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Šmig., Top., Ubľa, Vagr., Veľ. Poľ., Zvala, **košel,a** Cig., Drien., Kružl., Kyj., **kušul,a** Veľ. Poľ., **košul,ka**

kotryj *zájm.* který; **kotra prynesla pliča, kotra plachtynu** některá

přinesla oplečí, některá plachetku; **kotryj choče pujti?** kdo chce jít?; **vsi povtikali de kotre** všichni se rozutekli kam kdo mohl; **do kotroho času** ještě nějakou dobu
Beň., Cig., Dara, Dúbr., Klen., Kol., Kovb., Kož., Lom., Mich., Nová Sedl., Ostrož., Podhor., Prík., Run., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Šem., Šmig., Ubl'a, Vagr., Vel'. Pol'., Zvala

kovač *m* kovář; **prodav toho kon,a, hej, pryviv vun joho do kovača** prodal toho koně, ano, a ten (čaroděj) ho přivedl ke kováři
Dara, Dúbr., Klen., Kol., Kolb., Kružl., Mich., Ostrož., Run., Stak. Roz., Strih., Šmig., Ubl'a, Ulič, Vagr., Zboj

kovadlo *s* kovadlina *ž*
Brus., Klen., Rus., Smol., Šem., Vel'. Pol'., Zvala

koval, *m* kovář
Brus., Dara, Drien., Dúbr., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kružl., Kur., Mich., Nový Buk., Ostrož., Prík., Prisl., Pstr., Run., Rus., Rus. Pot., Smol., Stak., Strih., Top., Ulič, Vagr., Vel'. Pol'., Zvala

koval,stvo *s* kovářství, kovářské řemeslo; kovařina *ž* ; **z,at, mav koval,stvo** zeť měl kovárnu / zeť byl kovář
Grib., Klen., Rus. Pot., Vagr.

kovbasa *ž* **1** klobása **2** salám *m*
Dara, Drien., Dúbr., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kružl., Kyj., Nová Sedl., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Run., Rus. Bys., Rus., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Krive, Vagr., Zboj, Zvala, **kovbaska**

kovbyc,a *ž* špalek *m na štípání dříví*
Brus., Dúbr., Klen., Kol., Kovb., Kož., Nový Buk., Podhor., Prík., Pstr., Rus., Rus. Pot., Smol., Strih., Ubl'a, Ulič, Vagr., Zvala, **kovbyčka**

kovkus *m* margarín, tuk
Brus., Kol., Ostrož., Prisl., Smol., Stak. Roz., Šmig., Ubl'a

kozlyna *v.* **kizlyna**

kožušanka *ž* krátký soukenný kabátek *m; též* vesta z beránčí kůže *srstí dovnitř - součást tradičního ženského oděvu*
Brus., Cig., Drien., Grib., Kružl., L'ut., Prík., Pstr., Run., Rus. Bys., Rus., Šem., Top., Vagr., Vel'. Pol'., Zboj

kračun *m* tradiční štědrovečerní chléb; *též ve význ.* vánoce *pomn.*; **uže bude na kračun pjat' roku** na vánoce to už bude pět let
Brus., Dúbr., Kol., Kovb., Lom., Nová Sedl., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Run., Rus. Pot., Strih., Šmig., Ubl'a, Ulič, Zboj, Zvala, **krašun** Beň., Nová Sedl.

kraj *m* vlast *ž*; **ity nazad do kraju** vrátit se domů / do vlasti; **vy, chlopci z kraju?** chlapci, vy jste od nás?; **my tu v čužum kraju** jsme tady v cizí zemi; **ja zahnav pin,azi do kraju** poslal jsem peníze domů
Beň., Cig., Drien., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kružl., Kur., Kyj., Nový Buk., Niž. Kom.,Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Rus. Bys., Rus. Pot., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Šmig., Ubl'a, Vagr., Vel'. Pol'., Zboj

krajina *ž* země; stát *m*
Beň., Cig., Dara, Drien., Klen., Kovb., Kružl., Kur., Kyj., Nový Buk., Podhor., Rus. Bys., Star., Strih., Šmig., Ubl'a

kr,ak *m* keř
Grib., Kraj. Čier., Kružl., Kyj., Prík.,

Pstr., Rus., Stak. Roz., Šem., Vagr., Zvala, **kr,ačok**

kral, *m* král; (svjato) **Tr,och krali(v)** Tří králů
Beň., Dara, Dúbr., Kol., Kovb., Kružl., Kur., Kyj., Mich., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Strih., Šem., Ubl'a, Vagr., Vel'. Pol'.

kralivstvo *s* království
Kyj., Prík., Vagr., **kral,uvstvo** Beň., Strih., Vagr., **kral,ovstvo** Kol., Kovb., Podhor., Rus. Pot., Star., Strih.

kral,ovna *ž* královna
Beň., Bok., Dúbr., Kružl., Podhor., Rus. Bys., Smol., Stak. Roz., Strih., Šem., Šmig., Top., Ubl'a, Zvala, **kralivna** Prík.

krankasa *ž* (nemocenská) pokladna, nemocenská pojišťovna
Kovb., Kraj. Čier., Prisl., Star., Šmig., Vel'. Pol'.

kraščyj *příd. (chyža)* lepší; *(divka)* hezčí
Dara, Dúbr., Ostrož., Rus., Stak. Roz.

krepinka *ž* ozdobná šňůrka *např. na ženském živůtku*
Drien., Kružl., Kur., Kyj.

kresačka *ž* sekera teslice; **takyma kresačkami to tak na dva boky vtesav** takovými sekerami to ze dvou stran otesal
Dara, Kol., Ulič. Kriv., Vagr., Zvala

kresati *ned. co (derevo toporami)* otesávat
Bok., Brus., Drien., Grib., Kol., Kolb. Lom., L'ut., Nový Buk., Podhor., Pstr., Ubl'a, Vagr.

kresna *v.* **kresnyj**

kresn,a *s* křtěňátko; kmotřenka *ž*, kmotřenec *m;* **potomu ši daruvut, na stul na tan,ary kresn,atim** pak ještě dávají na stůl na talíře dárky pro křtěňátko, *v. též* **chresn,a**
Cig., Kyj., Lom., L'ut., Mich.,Nová Sedl., Podhor., Run., Rus. Pot., Strih., Ubl'a

kresnyj *příd.*: **kresna maty** kmotra; **kresnyj otec, / n,an,ko** *m* kmotr ♦ **kresnyj** *m zpodst. příd.* kmotr; **kresna** *ž* kmotra, *v. též* **chresnyj**
Dúbr., Klen., Kovb., Kružl., Lom., L'ut., Mich., Nový Buk., Podhor., Prisl., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Strih., Ubl'a, Ulič, Zvala

krest *m* **1** kříž; **zrobyv krest** *(gryjdov)* udělal kříž **2** křest; **nesut, ditynu do krestu** nesou dítě ke křtu, *v. též* **chrest**
Bok., Brus., Dara, Dúbr., Kol., Kovb., Kraj. Čier., L'ut., Nový Buk., Podhor., Pstr., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv.

krest,an *m* křesťan; *též ve význ.* člověk *vůbec, v. též* **chrest,an**
Mich., Podhor., Prisl., Vagr.

krestyk *m* křížek *dřevěný, ve výšivce, v. též* **chrestyk**
Cig., Kružl., Prík., Pstr.

krestyny *pomn.* křtiny, *v. též* **chrestyny**
Beň., Klen., Kol., Kož., Kraj. Čier., Lom., L'ut., Mich., Nový Buk., Podhor., Pstr., Rus. Bys., Smol., Ubl'a, Ulič, **kstyny** Vagr.

krestyti *ned. koho (ditynu)* křtít; **taj nesut, do cerkvi ditynu krestyti** a nesou dítě do kostela ke křtu, *v. též* **chrestyti**
Kružl., Nová Sedl., Ubl'a, Zvala

krestyti s,a *ned. bez předm.* křižovat se, *v. též* **chrestyti s,a**
Ubl'a

krikvy *ž mn.* krokve; vazba krovu
Drien., Grib., Kružl., Lom., Nový Buk., Vagr., **krokvy** Drien., Lom., L'ut.

krivati *ned. bez předm. (- kun, - chlop)* kulhat; **zakovav kon,a, bo vže tot kun, začav krivati** špatně koně okoval, protože ten kůň začal kulhat
Kolb., Rus. Bys.

krochmal, *m* škrob
Kol., Podhor., Zvala

krosna *pomn.* tkalcovský stav *m*
Bok., Brus., Cig., Dara, Drien., Dúbr., Grib., Kol., Kovb., Kyj., L'ut., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Run., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Šem., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vagr., Vel'. Pol'., Zboj, Zvala

krov *ž* krev; **krov s,a chopyt, do mysky** krev se zachytí do misky; **krov z n,oho valyt,** krev mu teče proudem; **z jabloni stala krov teči** z jabloně začala téct krev *z pohádky*
Beň., Klen., Kol., Kož., Podhor., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Šmig., Ulič, Vel'. Pol'., Zvala

krumpli *ž mn.* brambory *m mn.*
Beň., Dara, Nová Sedl., Run., Star., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Krive

krupy *ž mn.* kroupy *zprav. kukuřičné n. ječné; též ve význ.* kaše *zprav. kukuřičná*
Brus., Cig., Dara, Grib., Klen., Kol., Kovb., Mich., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Run., Rus. Bys., Rus., Smol., Stak. Roz., Strih., Top., Ulič, Vagr., Vel'. Pol'., Zboj, **krupa** Dúbr., Kol., Kovb., Podhor., Prík., Prisl., Šmig., Ubl'a, Vagr., Vel'. Pol'., Zvala

kruz *předl. se 4.p. (dirky, stinu)* skrz
Kol., Ostrož., Rus., Smol.

kružok *m* svitek utkaného vyběleného plátna
Bok., Brus., Grib., Kružl., Nový Buk., Ostrož., Prík., Pstr., Vagr., Zvala, **skružok** Kol., Strih., **skruh** Kol.

krysa / kresa *ž (komyna)* okraj *m; (kalapa)* střecha
Kol., Kyj., L'ut., Mich., Pstr., Run., Rus. Bys., Smol., Top., Zvala

krysak *m* širák, *mužský klobouk se širokou střechou*
Cig., Kraj. Čier., Nový Buk., Prík., Pstr., Vagr.

kryvul,a *ž* **1** berla *např. biskupská* **2** *(na san,och)* ohyb *m,* zakřivení *s* **2** *(na debri)* křivý kmen *m*
Brus., Drien. Dúbr., Klen., Kovb., Kož., Lom., Niž. Kom., Prisl., Run., Šem., Ubl'a, Zvala

kryvul,ka *ž* druh ozdobné výšivky
Drien., Nový Buk., Podhor., Prík., Pstr., Run., Strih., Top., Ubl'a, Vagr., Zvala

kryž *m* **1** *zprav. mn. (vydovbanyj na derevi)* kříž; znamení kříže; **bila zastava s červenym kryžom** bílý prapor s červeným křížem **2** panák z obilných snopů, *které na poli vysychají narovnané kolem středového kůlu*; **snopy s,a skladut, do kryžu** snopy se stavějí do panáků / za snopů se stavějí panáky
Beň., Bok., Brus., Cig., Dara, Drien., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kraj. Čier., Kružl., Kyj., Lom., Mich., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Run., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Šmig., Top., Ulič, Ulič.

Krive, Ubl'a, Vagr., Vel'. Pol'., Zboj, Zvala, **kryžyk**

kryžak *m* **1** kopka *ž*, panák *z obilných snopů* **2** pohřbetník *v koňském postroji*
Brus., Bok., Drien. Lom., Kol., Stak. Roz.

kryži *pomn.* **1** kříž *bez zobrazení Kristova těla* **2** kříž *dolní část páteře*
Bok., Brus., Cig., Drien., Klen., Kol., Kovb., Kož., Nový Buk., Podhor., Prisl., Pstr., Run., Rus. Bys., Smol., Star., Strih., Šem., Top., Ubl'a, Ulič, Vagr., Zboj, Zvala

kryžma *ž* dárek novorozeněti a jeho matce od kmotra nebo kmotry; bílé plátno, *do kterého se dárek n. peníze zavinou*
Klen., Kol., Kyj., Lom., Mich., Podhor., Prisl., Rus. Bys., Smol., Strih., **kryžmo** *s* Cig., Dúbr., L'ut., Prisl., Ubl'a, Ulič, Vagr., Zvala

kryžovač *m* pohřbetník *v koňském postroji*
Dara, Run., Rus., Zvala, **kryžovačka** *ž* Lom.

kuc, *v.* **kučik**

kuč *v.* **koč**

kuča *ž* chlívek *m zprav. prasečí*
Brus., Klen., Kol., Mich., Nový Buk., Rus., Top., Ubl'a, Ulič, Zvala

kučik / kučyk *m* prasečí chlívek
Grib., Kovb., Mich., Nový Buk., Prisl., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Strih., Ulič, Vagr.

kudel,a *ž* přeslice
Dúbr., Kol., Kovb., Kyj., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Ostrož., Prysl, Pstr., Run., Rus. Bys., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič. Kriv., Vel'. Pol'., Zboj, **kudil, / kudil,a**
Bok., Brus., Cig., Drien., Dara, Dúbr., Kol., Kož., Kraj. Čier., Kružl., Kur., Kyj., Lom., L'ut., Mich., Nový Buk., Ostrož., Prík., Pstr., Run., Šmig., Top., Vagr., Zvala

kuchn,a *ž* kuchyň, kuchyně
Beň., Klen., Kol., Kovb., Kraj. Čier., Kružl., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Rus. Pot., Stak., Stak. Roz., Star., Strih., Ubl'a, Ulič, Ulič. Krive, Vagr., Vel'. Pol'.

kul,a *ž* baňka *petrolejové lampy*
Smol., Ubl'a, Zvala

kulač *m* láhev *ž placatka; též* polní láhev; **perel,av do kulača sobi** přelil si to do polní láhve
Beň., Kolb., Ubl'a, Vel'. Pol'.

kul,ko *přísl.* kolik; **kul,ko tam chlopu?** kolik je tam mužů?; **n,aj bere chto kul,ko choče** ať si každý vezme kolik chce; **kul,ko raz** kolikrát, několikrát; **vidiš kul,ko roboty mam** vidíš co mám práce; **kul,ko tomu?** jak už je to dávno?, kdy to bylo?, *v. též* **kil,ko**
Beň., Dara, Dúbr., Klen., Kol., Kovb., Mich., Nová Sedl., Podhor., Prisl., Run., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vel'. Pol'., Zboj

kul,ok *m* dřevěný kolík, kolíček; **kul,kom zavjaže snup** zaváže snop kolíkem / pomocí kolíku
Cig., Dara, Drien., Klen., Kružl., Mich., Ostrož., Prisl., Run., Rus., Rus. Pot., Smol., Strih., Ulič, Zvala

kum *m* kmotr;
Cig., Dara, Drien., Grib., Kol., Kovb., Kož., Kraj. Čier., Kur., Kyj., L'ut., Mich., Prisl., Run., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vagr., Zvala, **kumot(e)r** Drien., Kovb., Stak.

Roz., Star., Strih., Vagr., **kmoter** Kož., Pstr.

kuma *ž* kmotra; **za kumu jti** jít za kmotru
Cig., Dara, Drien., Kol., Kraj. Čier., Kur., Kyj., L'ut., Mich., Podhor., Prík., Prisl., Run., Rus. Bys., Smol., Stak. Roz., Strih., Šem., Top., Ubl'a, Ulič, Zvala, **kumotra** Beň., Kovb., Stak. Roz., Star., **kumotrička**

kun, *m* **ja kupyv koni** koupil jsem koně; s **kun,mi** *(pryt,ahti)* s koňským povozem, *v. též* **kin,**
Beň., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kraj. Čier., Kružl., Mich., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Rus. Bys., Rus., Rus. Pot., Stak. Roz., Star., Strih., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Vagr., Vel'. Pol'., Zboj

kupčyj *příd.* **1** *(farba, pamut)* kupovaný, z obchodu *ne podomácku vyráběný* **2** *(kontrakt)* kupní
Brus., Grib., Kol., Nový Buk., Niž. Kom., Pstr., Vagr., Zvala

kupel, *ž (žydivska)* mikve, micve, *židovská rituální lázeň*
Cig., Kovb., Nový Buk., Niž. Kom., Ubl'a

kupilka *ž* vanička / necičky *na koupání novorozeněte*
Cig., Zvala

kup(l,)ačka *ž* vanička / necičky *pomn. na koupání novorozeněte*
Cig., Kyj., Run., Top.

kupyn,n,a *hromad. (trompakiv)* nať *ž*
Klen., Podhor., Smol., Strih., Ubl'a

kura *ž zprav. mn.* **kury** slepice
Brus., Cig., Drien., Grib., Kol., Kružl., L'ut., Nová Sedl., Nový Buk., Rus. Pot., Šmig., Top., Ulič

kur,ačky *pomn.* slepičince *m mn.*
Kovb., Vel'. Pol'., Zboj

kurastra *ž* mlezivo *s*
Bok., Kol., Kružl., Podhor., Strih., Ubl'a, Ulič, Zboj, Zvala, **kul,astra** Brus.

kurator *m* kurátor *laický představený farní obce*
Beň., Dúbr., Kraj. Čier., Kružl., L'ut., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Podhor., Pstr., Strih., Ubl'a, Ulič, Zboj, Zvala

kurča *s* kuře
Brus., Cig., Kol., Kružl., Nový Buk., Pstr., Rus. Pot., Smol., Šmig.

kur,a *s často mn.* **kur,ata**
Beň., Bok., Dúbr., Klen., Kol., Mich., Nový Buk., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Strih., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vagr., Vel'. Pol'., Zboj, Zvala, **kur,atko** Kružl., Mich., Podhor., Prík., Šmig.

kurčak *m* krbec, krbík, toulec *na brousek zavěšený u pasu, v. též* **kus,ak, kusnyk**
Dara, Klen., Kol., Kovb., Prisl., Run., Rus.

kurec, *m* zákolník, zákolníček, lounek, *v. též* **l,unyk, storožka**
Cig., Dara, Run.

kurka *ž* slepice; **kurky kormyv chlibom** slepice krmil chlebem
Beň., Drien., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kolb., Kružl., Lom., L'ut., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Run., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič. Kriv., Vagr., Vel'. Pol'., Zboj, Zvala

kurnyj *příd.*: **kurna chyža** dýmná / kurná jizba *starodávná venkovská chalupa s ohništěm bez komína*
Rus., Zvala

kurtaky *pomn.* krátké saně *na svážení dřeva*
L'ut., Strih., Ubl'a

kurtatyj: kurtati sany krátké saně *na svážení dřeva*
Lom., L'ut.

kurtyj *příd. (sanky, sirak, čas)* krátký; **obyčajna pčola je kurtša** obyčejná včela je kratší; **to by byla kurta smert,** to by byla rychlá smrt; **je to kurtoj a je duže hruboj** *(-val)* je krátký a příliš těžký / masivní
Brus., Kol., Kovb., Kož., Lom., L'ut., Nová Sedl., Ostrož., Run., Rus., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Strih., Šem., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Zvala

kus *přísl. (lipše, pomyhati, zboku)* trochu; **u mlyni ja vyprosyla kus muky** ve mlýně jsem si vyprosila trochu mouky; **ja porobyv tam kus na farmi** nějaký čas jsem tam pracoval na farmě; **znati kus prypovisti** umět trochu vyprávět; **kus mi lehše bylo** bylo mi trochu líp; **my zarobyli kus** trochu / něco jsme si vydělali
Beň., Cig., Klen., Kož., Kraj. Čier., Niž. Kom., Podhor., Prík., Pstr., Star., Šmig., Vagr., Vel'. Pol'.,

kus,a *s* kosiště; **na kus,ati je ručka** na kosišti je držadlo / ručka
Dara, Klen., Kol., Kolb., Nová Sedl., Ostrož., Prisl., Run., Rus., Smol., Strih., Vel'. Pol'., Zvala

kus,ak *m* krbec, krbík, toulec *na brousek zavěšený u pasu, v. též* **kusnyk, kurčak**
Prisl.

kus,ba / kuz,ba *ž* senoseč
Klen., Kol., Strih., Ubl'a

kusnyk *m* krbec, krbík, toulec *na brousek zavěšený u pasu, v. též* **kurčak, kus,ak**
Nová Sedl.

kusok *přísl.* kousek; *(zerna)* trochu
Beň., Klen., Kol., Kovb., Mich., Podhor., Prík., Prisl., Rus. Pot., Stak. Roz., Star., Strih., Ubl'a, Vagr., Vel'. Pol'., **kuščok** Kyj., Smol., Vagr., **kušok** Klen., Kol., Kovb., Nový Buk., Ostrož., Prisl., Rus., Smol., Strih., Vagr., Vel'. Pol'., Zvala

kust *v.* **kost**

kust, *ž* kost, *v. též* **kist,**
Beň., Dúbr., Klen., Mich., Rus., Rus. Pot., Star., Šmig., Ubl'a, Vel'. Pol'.

kust,a *s pomn.* kosti *ž mn.*
Dúbr., Kovb., Kraj. Čier., Ostrož., Podhor., Rus. Pot., Ubl'a, Ulič, Ulič. Krive, Vel'. Pol'.

kustka *ž* **1** pecka **2** kotník *m*; **po kustky** *(voda byla)* po kotníky, *v. též* **kistka**
Dúbr., Klen., Mich., Prisl., Run., Rus. Bys., Stak. Roz., Strih., Šmig., Ubl'a, Ulič, Vel'. Pol'.

kuš *m* kouřovod *u pece – zprav. z proutí a hlíny*
Kol., Kovb., Strih., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv.

kušnir *m* koželuh; kožešník
Ubl'a, Vel'. Pol'., Zboj

kušyc,ko *přísl. (trochu)* **dali jij kušyc,ko pol,a** dali jí kousek pole, dali jí trochu polností; **tam kušyc,-ko kul,turnише je** tam je to trochu kulturnější / trochu více kulturní
Klen., Kovb., Ostrož., Run., Smol., Stak. Roz., Star., Šem., Top., Vagr.

kuš,yn,ko / kušen,ko *přísl. (fasoli, mudrišyj)* trochu; **mali zme kušyn,ko muky** měli jsme trochu mouky;
Brus., Drien., Kraj. Čier., Kur., L'ut., Prisl., Run., Rus., Rus. Pot., Stak. Roz., Šmig., Top., Vel'. Pol'., Zvala

kutec, *m* prasečí chlívek - *zprav. jen ohrádka ve chlévě*
Kol., Kružl., Nový Buk., Top., Ulič

kutna *příd. jen ž (vuvc,a)* březí
Ulič, Zboj

kuvik *m* sýček
Brus., Klen., Kružl., Nový Buk., Šem., Zvala

kuvočka *v.* **kvočka**

kuz,ba *v.* **kus,ba**

kuzlyna *v.* **kizlyna**

kužilka *ž* pouzdro *s* na brousek *zavěšené v pase*
Brus., Pstr., Bok., Brus., Kraj. Čier., Lom., Pstr., Vagr., **kužovka** Grib.

kvartel,uvati *ned. bez předm. kde* být na bytě, být v podnájmu, bydlet
Kol., Rus.

kvartyl, *m* bydlení *s* , kvartýr *ob.*; **byti na kvartyl,u** bydlet, být na bytě; **ja pušla hl,adati kvartyl,** šla jsem si hledat bydlení
Kol., Kovb., Kož., Kur., Nový Buk., Podhor., Prisl., Rus. Pot., Star., Ubl'a, Vagr., Vel'. Pol', **kvartel,** Kož., **kvartil,** Nová Sedl.

kvas *m* kvásek, kvas; **mali z,me kvas, ne drudži** měli jsme kvásek, droždí ne
Bok., Brus., Cig., Dara, Dúbr., Klen., Kol., Kož., Kyj., Lom., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Niž. Kom.,Podhor., Run., Rus., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Vagr., Vel'. Pol'., Zvala, **kvasok**

kvasnyj *příd. (kapusta, moloko)* kyselý; **ale že hurše kvasnoj bylo, tam si dav kocky cukr,u** ale protože to bylo moc kyselé, dal si do toho kostky cukru
Cig., Kol., Kovb., Kyj., Lom., Nová Sedl., Podhor., Run., Rus., Rus. Pot., Smol., Strih., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Vagr., Vel'. Pol'., Zvala

kvasnyna *ž* syrovátka
Dúbr., Klen., Kol., Nová Sedl., Podhor., Run., Strih., Top., Ubl'a, Ulič, Vel'. Pol'., Zvala

Kvitna nedil,a Květná neděle
Dúbr., Klen., Kyj., Nová Sedl., Nový Buk., Podhor., Prík., Prisl., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Strih., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Vagr., Zboj, Zvala,

kvočka *ž* kvočna
Brus., Cig., Dúbr., Kol., Kružl., Lom., Nový Buk., Prisl., Run., Rus. Pot., Smol., Strih., Top., Ubl'a, Ulič, Zboj, Zvala, **kuvočka** Kol., Rus. Bys., Strih.,Zvala, **kvoka** Grib., Kružl.

kyčel,nyk *m* kloub
Dúbr., Klen., Run., Rus. Bys., Star., Vel'. Pol'., Zvala

kyčka *ž* došek *m*
Bok., Brus., Cig., Dara, Drien., Dúbr., Grib., Kolb., Kraj. Čier., Kraj. Pol., Kružl., Kyj., Lom., L'ut., Nový Buk., Ostrož., Prík., Prisl., Pstr., Run., Stak. Roz., Ubl'a, Vagr., Zvala

kyjan, *ž* **1** tlouk *m* , pěchovadlo *s* **2** dřevorubecká palice; kyjanka *zast.*, kyj *m*
Dúbr., Kol., Pstr., Rus., Smol., Strih., Top., Ulič, Zvala, **kyjanka** Grib., Kol., Kolb., Prík., Stak. Roz., Ubl'a, Vagr., Vel'. Pol'.

kymak *m* úl *z kmene stromu, zprav. vrby*
Mich., Rus., Strih., Ulič. Kriv., Zvala, **kamak** Ostrož., Zvala

kypiti *ned. bez předm. (- voda)* vařit se, vřít
Klen., Rus., Smol.

kyselyc,a *ž* druh kysela *polévka z drceného ovsa nebo ovesné mouky a fazolí s chlebovým kváskem*
Brus., Cig., Kraj. Čier., Kružl., Prík., Pstr., Run., Smol., Star., Top., Vagr., Zvala

kysnuti *ned. bez předm.* **1** *(- tisto)* kynout **2** *(- kapusta)* kysnout
Kož., Kyj., Ostrož., Run., Rus., Smol., Star., Top., Ubl'a, Ulič, Vel'. Pol'., Zvala

kyšen,a / kešen,a *ž* kapsa; **po jednuj kyšeni mali na nohavkach** na kalhotách byla jedna kapsa / měli jednu kapsu; **ja vpchav ruku do kyšeni** strčil jsem ruku do kapsy
Beň., Cig., Dara, Drien., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kružl., Kyj., L'ut., Mich., Nová Sedl., Prík., Prisl., Pstr., Run., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vagr., Vel'. Pol'., Zboj, Zvala, **kyšen,ka**

kyška *ž* střevo *s*
Dúbr., Klen., Kol., Kovb., Kož., Run., Rus. Bys., Star., Ulič, Zvala

kytka *ž* třicet hrstí vytřeného lnu ; *v Čechách dvacet hrstí tvořilo jedno „povesmo“ , v. též* **povismo**
Dren., Mich., Run., Rus., Zvala

kytl,a *ž* mužská halena, kazajka; kytle; *řidč. též ve význ.* sukně,
Bok., Brus., Drien., Dúbr., Grib., Kovb., Kur., Lom., Mich., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Pstr., Run., Stak. Roz., Strih., Šem., Vagr., **kydl,a** Drien., L'ut.

kytyc,a *ž* došek *m*
Rus. Bys., Rus., Rus. Pot., Stak., Šmig., Ubl'a, Ulič. Kriv.

l

laba *ž* 1 *(zadn,a, kon,a)* noha; **kun, na tr,och labach** kůň měl jen tři nohy; **nahajka na sern,ačij labi** nahajka se srnčí nožkou; *(zvira)* tlapa 2 *(mlync,a, posteli)* noha
Brus., Drien., Dúbr., Klen., Kol., Kovb., Kraj. Čier., Nová Sedl., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Run., Rus., Smol., Stak. Roz., Strih., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Vel'. Pol'., Zvala

lada *ž* 1 *(z lachamy, z zernom))* truhla 2 rakev; **do lady položyti** položit do rakve; **Ježiš Pan z lady vstav** Pán Ježíš vstal z hrobu 3 *(povna solonyny)* bedna
Bok., Brus., Cig., Drien., Kol., Kolb., Kož., Kraj. Čier., Kružl., Kyj., Lom., L'ut., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prisl., Pstr., Run., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak., Stak. Roz., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Zboj, Zvala

ladkanka *ž* svatební píseň *často erotického obsahu*
Kol., Nová Sedl., Strih.

ladkati *ned. bez předm. (- sokačky)* zpívat obřadní svatební písně; **svašky vže stali ladkati** svatebčanky už začaly zpívat svatební písně
Beň., Brus., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Nová Sedl., Podhor., Prík., Pstr., Run., Rus. Pot., Smol., Strih., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Vel'. Pol'., Zboj, Zvala

ladovati *ned. co (kami,n,n,a na vuz, vuhl,a do vagonu)* nakládat; **dav vun mene do vagonu cehlu ladovati** nechal mě nakládat cihly do vagónů
Dúbr., Kol., Kovb., Kyj., Ostrož., Podhor., Šmig., Vel'. Pol'., **laduvati** Kož., Prisl.

ladyčka *ž* 1 truhlička, bednička, bedýnka 2 *(na nožach)* sáňky *pomn. na kruhadle*
Brus., Cig., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kraj. Čier., Kružl., Kyj., Mich., Nový Buk., Rus., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Rus. Bys., Smol., Stak. Roz., Strih., Šem., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Vagr., Vel'. Pol'., Zvala

ladyška *ž* třínohá pánev *k přípravě jídel v peci na ohništi*
Rus.

ladyti *ned. co (hostynu)* připravovat; **ladyti jisti** vařit **ladyti s,a** *s inf.* chystat se **ladyla s,a na svad,bu** připravovala se na svatbu
Kol., Mich., Podhor., Prisl., Rus., Šmig., Top., Ubl'a, Zvala

lager, *m* tábor *zajatecký, pracovní,* lágr **Nimci n,a vz,ali do lagr,u** Němci mě dali do lágru / do tábora
Beň., Dúbr., Klen., Kol., Kružl., Mich., Niž. Kom., Podhor., Prík., Prisl., Rus. Pot., Stak. Roz., Strih., Šem., Šmig., Ubl'a, Vel'. Pol'., Zvala

lachy *pomn.* šatstvo *s,* šaty, oblečení *s*
Beň., Bok., Brus., Cig., Drien., Grib., Klen., Kož., Kraj. Čier., Kružl., Kyj., Lom., L'ut., Nový Buk., Niž. Kom., Ostrož., Prík., Pstr., Rus. Bys., Rus. Pot., Star., Šem., Šmig., Ubl'a, Vagr., **lašky**

lajb(l)yk *m* **1** kordulka *ž,* živůtek *součást tradičního ženského oděvu* **2** vesta *zprav. černá - součást tradičního mužského oděvu* **vun mene tak vz,av za lajbyk** popadl mě za vestu; **abo byli taky vesty, taky lajbyky gombovani** nebo byly takové vesty, „lajbyky" s knoflíčky
Bok., Brus., Cig., Drien., Kol., Kolb., Kraj. Čier., Kružl., Kyj., L'ut., Nová Sedl., Prík., Prisl., Pstr., Run., Rus. Bys., Rus., Smol., Star., Vel'. Pol'., Zboj, Zvala

lamančak *m* „lamančak" - *zábava na konci přástek před vánočními svátky*
Cig., **lamanyk** Nový Buk., Pstr.

lamanic,a / lamanyc,a *ž* trdlice, mědlice
Bok., Brus., Grib., Lom., Nový Buk., Prík., Pstr., Ubl'a, Vagr., Zvala, **lamanka** Nová Sedl., Podhor., Rus. Pot., Zboj

lampaš *m* lucerna *ž,* svítilna *ž;* **lampaš obyčajnyj jak s,a do stajni bere** obyčejná lucerna / svítilna, jakou si bereme do chlíva
Dúbr., Kraj. Čier., Kružl., Kyj., Lom., Nová Sedl., Prík., Prisl., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Strih., Top., Ubl'a, Ulič. Kriv., Vagr., Vel'. Pol'.

lanc *m* řetěz; **jeden čolovik lancy odkapčuje** jeden mužský odepíná řetězy
Beň., Bok., Brus., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kraj. Čier., Lom., L'ut., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Podhor., Prík., Prisl., Run., Rus. Bys., Rus., Rus. Pot., Star., Šem., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vagr., Vel'. Pol'., Zboj, Zvala

lancok *m* řetěz, řetízek
Bok., Brus., Dara, Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Lom., Nový Buk., Niž. Kom., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Run., Rus. Bys., Rus., Rus. Pot., Smol., Stak., Stak. Roz., Strih., Šem., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Vagr., Vel'. Pol'., Zboj, Zvala

lanc,uh / lanc,uch *m* řetěz
Cig., Drien., Kyj., Mich., Vagr., **lanc,užok / lanc,ušok**

lapiška / lapižka *ž* plečka, širší motyčka *např. na okopávání brambor*
Cig., Prisl., Run., Rus., Top., Vel'. Pol'., Zvala

lapka *ž zprav. mn. (mlync,a, posteli, terlyci)* noha
Drien., Dúbr., Kol., Lom., L'ut., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Podhor., Prisl., Pstr., Run., Rus., Rus. Bys., Stak. Roz., Strih., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Zvala

lapsary *ž pomn.* kožené holeně; *též ve význ.* ovinovačky *ž mn.*
Brus., Lom., Mich., Rus. Bys., Vagr.

lastovka *ž* vlašťovka
Cig., Kružl., Strih., **lastuvka** Kol., Prisl., Top., Ulič, Zboj, **lastivka** Nový Buk., Ostrož., Prisl., Rus. Pot., Ubl'a, Zvala, **lastivočka** Klen., Lom., Prík.

lata *ž* lať *zvl. na krov*
Beň., Bok., Brus., Cig., Drien., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kolb., Kraj. Čier., Kružl., Lom., L'ut., Nová Sedl., Nový Buk., Prisl., Run., Rus., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Strih., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Krive, Vagr., Zvala

latyti *ned. bez předm.* přibíjet latě *na krov*
Brus., Dúbr., Grib., Rus., Smol., Star., Vagr., Zvala

lavka *ž* lavice; **siv na lavku** sedl si na lavici
Beň., Bok., Brus., Cig., Drien., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kož., Kraj. Čier., Kružl., Kur., Kyj., Lom., L'ut., Mich., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Rus., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Vagr., Vel'. Pol'., Zvala

lazyvo *s (na pud)* žebřík *m*; schůdky *m mn.*; **tak vny - jak my hvaryme lazyvo, dakde hvar,at, lujtro abo drabynu - postavl,ali hori** tak si přistavili nahoru - jak my říkáme žebřík a jinde tomu říkají „lujtro" nebo „drabyna", *v. též* **drabyna**
Dúbr., Klen., Kol., Kolb., Mich., Prisl., Rus., Smol., Strih., Ubl'a, Ulič, Zvala

legin, *m* mladý muž, mládenec
Strih., Ubl'a, Zboj

lekvar *m* povidla *s zprav. švestková;* zavařenina *ž*
Kol., Nový Buk., Podhor., Star., Strih., Ubl'a, Top., Ulič

lem *přísl.* jen; **cygarytli ne kur,u, lem pipku** cigarety nekouřím, jen fajfku; **lem dva roky služyt,** slouží teprve dva roky; **lem toho jednoho** jen toho jednoho; **ne tuhdy-m si dumav, lem teper si dumavu** tenkrát jsem si to nemyslel, až teď si to myslím
Beň., Bok., Cig., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kružl., Mich., Nový Buk., Podhor., Prík., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Šmig., Top., Ubl'a, Vel'. Pol'., Zvala

lemeš / lemiš *m* radlice *ž pluhu*
Bok., Brus., Cig., Grib., Kož., Lom., Pstr., Smol., Šem.

Lemko *m zprav. mn.* **Lemky** Lemko; Lemkové
Ubl'a

letryk *m* baterka *ž;* **pud tot paper položyv letryk zapalenyj** pod ten papír položil rozsvícenou baterku
Kol., Rus.

letryka *ž* elektřina; **letryku majut, usi** elektřinu mají (zavedenou) všichni; **davno to ne bylo tak letryky jak dneskat,** kdysi nebyla elektřina jako dnes
Dúbr., Klen., Kraj. Čier., Kružl., Prisl., Rus. Pot., Strih., Šmig., Vel'. Pol'., Zvala
eletryka Beň., Klen., Prík., Rus. Pot., Stak. Roz., Star., Šmig., Ubl'a

leventy: na leventy chodyty chodit na školní vojenské cvičení *za Maďarů*
Klen., Kol.

leveš[30] *m* „leveš" *- hustá bramborová polévka zprav. se zelným lákem, mlékem n. zapražená*
Beň., Bok., Dúbr., Klen., Kol., Lom., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Prisl., Pstr., Smol., Star., Strih., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Zvala

lici *pomn.* opratě; otěže
Bok., Brus., Cig., Dara, Dúbr., Grib., Kol., Kovb., Kož., Lom., L'ut., Nová Sedl., Prisl., Run., Rus. Bys., Rus., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Strih., Šem., Vagr., Zvala

lico / lice *s* tvář *ž*
Brus., Cig., Drien., Kružl., Run., Rus. Bys.

30) *srov. maď.* „leves" - polévka

ličyti *ned. bez předm. i co* počítat; **ja znav-em ličyti** uměl jsem počítat
Dúbr., Klen., Rus.

likar, *m* lékař, doktor; **do likar,a** *(t,ahli koho)* k lékaři, k doktorovi
Ostrož., Star.

linija *ž* **1** *(na fronti)* linie **2** *zř.* elektrické vedení *s*
Kož., Kružl., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Šmig., Vagr., Vel'. Pol'.

lipkačyj *příd. (voda)* lepkavý
Ulič. Kriv., Zvala

lipše *přísl.* líp, lépe; **materi mi lipše** mojí matce je už líp; **šče by lipše bylo** to by bylo ještě lepší
Beň., Dúbr., Kovb., Ostrož., Podhor., Rus. Bys., Rus. Pot., Strih., Šmig., Vel'. Pol'., Zvala

lipšyj *příd. (sposub)* lepší; *(kaša)* chutnější
Kol., Mich., Ostrož.

lis *m* les; **robota v lisi** práce v lese, lesní práce; **my chovali s,a po lisoch** schovávali jsme se v lese; **po lisoch zme robyli** dělali jsme lesní práce, pracovali jsme v lese
Beň., Bokša, Brus., Cig., Dara, Drien., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kraj. Čier., Kružl., Kur., Kyj., Lom., L'ut., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Rus., Rus. Bystra, Rus. Pot., Smol., Stak., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vagr., Vel'. Pol'., Zboj, Zvala

litak / litač *m* česno *s*
Rus., Stak. Roz., Ulič, Zvala, **vylitač** Ostrož.

litnij *příd. (voda)* vlažný, teplý; **litn,a voda, že by ne byla hor,ača** vlažná voda, aby nebyla horká
Kož., Prisl., Smol.

lito *s* léto; **h liti** v létě; **cile lito pas koróvy** celé léto pásl krávy
Beň., Brus., Cig., Drien., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kružl., Mich., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Rus. Pot., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Šmig., Ubl'a, Ulič. Krive, Vagr., Vel'. Pol'.

litušnij *příd. (šat,a)* letní
Dúbr., Kol., Ostrož., Rus. Pot., Smol.

lokot / loket, *m* **1** loket *kloub* **2** „lokoť" - *20 pásem příze sejmutých s motovidla a převázaných provázkem*
Bok., Cig., Drien., Dúbr., Klen., Kol., Kož., Kružl., Ostrož., Run., Rus. Bys., Rus., Smol., Star., Strih., Top., Ulič, Vel'. Pol'., Zvala, **lukot,** Dúbr., Prisl., Vel'. Pol'., Zvala

lokša *ž pomn.* placky *ž mn.* z nudlového těsta *pečené na plátech sporáku*
Brus., Dara, Nová Sedl., Ostrož., Prík., Run., Top., Ulič, Vel'. Pol'., Zvala

lopatka *ž* **1** lopatka; *(na chlib)* kopist **2** *(fasoli)* lusk *m zprav. mladý*
Bok., Brus., Drien., Dúbr., Klen., Kol., Kož., Kraj. Čier., Kružl., Kyj., Nový Buk., Podhor., Run., Smol., Strih., Top., Ubl'a, Ulič, Vagr., Zvala

lopatkovati s,a *ned. bez předm.* bavit se hrami „na lopatkach" - *v.* **lopatky**
Kol., Podhor., Zboj, **lopatkuvati s,a** Kovb., Zboj

lopatky *pomn.* lopatky" - *tradiční rozverné hry mladých lidí v místnosti, kde v noci před pohřbem sedí*

a modlí se u rakve sousedé a příbuzní mrtvého
Klen., Kol., Kovb., Mich., Prisl., Rus. Bys., Strih., Ubl'a, Ulič, Zboj, Zvala

losno *přísl.* přesně; **losno tak** úplně stejně, přesně tak; **to vam povim losno pravdu** řeknu vám čistou pravdu; **buv to tot losno, šo z nym bisiduvav** byl to ten samý / právě ten , s kým mluvil; **bude besiduvati tak losno jak ja** bude mluvit úplně stejně jako já ; **losno meni takoj treba** přesně to potřebuju
Dúbr., Klen., Kol., Kovb., Mich., Nová Sedl., Ostrož., Prisl., Rus., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Strih., Šmig., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Zboj

ložka *ž* lžíce, *v. též* **žyčka**
Beň., Brus., Cig., Dara, Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kyj., Lom., Mich., Ostrož., Podhor., Prisl., Run., Rus., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Top., Ubl'a, Ulič. Kriv., Vel'. Pol'., Zboj, Zvala

ložnyk *m* lžičník; **dakoly lem byv ložnyk derevjanyj a tam s,a pupchalo a to visilo** kdysi mívali jen dřevěný lžičník, tam se to nastrkalo a to viselo, *v. též* **žyčnyk**
Brus., Dara, Kol., Lom., Nová Sedl., Run., Rus., Rus. Pot., Smol., Top., Ulič, Ulič. Kriv., Zvala, **ložečnyk** Ubl'a

l,ubyj *příd.* milý; **muj l,ubyj synu** můj milý synu
Kovb., Kružl., Stak. Roz.

l,ubyti *ned. koho, co* mít rád; milovat; **l,ubl,u pomoči každomu** rád každému pomohu; **ja toto l,ubl,u** mám to rád
Podhor., Rus. Pot., Stak. Roz., Star., Šmig.

l,ubyti s,a *ned. komu* líbit se; **vin s,a mi l,ubyv** líbil se mi; **možnom s,a jim aj l,ubiv, molodyj-em byv** asi jsem se jim líbil, byl jsem mladý
Grib., Kol., Kovb., Prík., Rus. Bys., Ubl'a

l,ucern,a *ž* vojtěška
Kovb., Kružl., Smol., Ubl'a

l,ude *pomn.* lidé; **naši l,ude ne chotili jti** naši lidé nechtěli jít; **ja vidiv-em že l,ude sut, za** viděl jsem, že lidé jsou pro
Beň., Bok., Brus., Cig., Drien., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kraj. Čier., Kružl., L'ut., Mich., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Šmig., Ulič. Krive, Vagr., Vel'. Pol'., Zboj, **l,udy** Beň., Bok., Cig., Drien., Dúbr., Kol., Kovb., Kož., Kružl., Mich., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Stak. Roz., Strih., Šem., Šmig., Ubl'a, Vagr., Vel'. Pol'.

l,udyna *ž* člověk *m*
Stak. Roz., Šmig., Ubl'a

l,uft *m* vzduch
Kol., Kyj., Nová Sedl., Prík., Rus. Pot., Strih., Šem., Šmig., Top., Ulič, Vagr., Vel'. Pol'.

luh m louh *- dřevěný popel rozpuštěný ve vodě k bělení příze, v. též* **zola**
Brus., Cig., Drien., Kyj., Lom., Ostrož., Podhor., Prík., Pstr., Šem., Ubl'a, Ulič. Kriv., Vel'. Pol'., Zvala

lujtra *ž* žebřina, *v. též* **drabyna**
Dara, Dúbr., Klen., Kol., Kovb., Nová Sedl., Podhor., Prisl., Run., Rus. Bys., Rus., Smol., Strih., Top., Ubl'a, Ulič, Zvala, **lujtryčka**

lujtranyk *m* žebřiňák, *v. též* **drabyn,ak**
Dara, Klen., Nová Sedl., Prisl., Run., Rus., Smol., Strih., Top., Ulič, Zvala

l,unyk *m* zákolník, zákolníček, lounek *viz též* **storožka, kurec,**
Brus., Bok., Drien., L'ut., Stak. Roz., **lunik** Bok., Brus., Lom., **l,ovnyk** Dara, Lom., Run., Rus., Smol.

lupa *ž* **1** vaječná skořápka **2** *(bandurok)* slupka; **bandurky na lupu** brambory na loupačku **3** *(berezova)* kůra
Brus., Dúbr., Grib., Kol., Kož., Kružl., Lom., Mich., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Run., Rus., Smol., Top., Ubl'a, Ulič, Vagr., Vel'. Pol'., Zvala

lupka *ž* vaječná skořápka
Bok., Brus., Cig., Klen., Zvala

lupyna *ž (cybuli, krumpli)* slupka
Nová Sedl., Rus. Pot., Top., Ulič, Zvala, **lupynka**

lupyn,n,a *s hromad.* **1** plevy *ž mn.* **2** *(cybuli)* slupky *ž mn.*
Kol., Mich., Ostrož., Ubl'a, Zvala

lupyti *ned. co* **1** *(bandurky, jajc,a)* loupat, oloupávat **2** *(tengericu)* luštit
Kol., Podhor., Smol., Star., Strih., Top., Vagr.

lypyna *ž* **1** lipové větve *mn. zdobily se jimi světnice na rusadla* **2** louč *k svícení*
Dara, Dúbr., Kyj., Prík., Rus., Ulič, Ulič. Kriv.

lyst, *ž* lýtko *s*
Brus., Dúbr., Prisl., Run., Star., Ulič. Kriv., Vel'. Pol'., **lysta** Bok., Kož., Rus. Bys., Zvala

lyšyti *dok. koho, co* nechat, zanechat
Šmig., Ubl'a

m

mačanka *ž* hustá krémová omáčka *zprav. houbová*
Bok., Brus., Cig., Klen., Lom., Mich., Nový Buk., Niž. Kom., Podhor., Prík., Pstr., Run., Šem., Vagr.

mačka *ž* kočka; **dyka mačka** divoká kočka; **spravyv s,a mačkov** proměnil se na kočku
Beň., Kol., Kolb., Nový Buk., Prík., Prisl., Rus., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Vagr., Vel'. Pol'., Zboj

mačocha *ž* macecha
Grib., Kovb., Kružl., Kur., Podhor., Prík., Star., Šmig., Ubl'a, Ulič. Krive, **mačucha** Beň., Prisl., Rus. Pot., Strih., Šmig., Ubl'a

Mad,ar *m* Maďar; **za Mad,ar** za Maďarska; **my buly pid Mad,armi** patřili jsme k Maďarsku, nás zabrali Maďaři; **vony pušli na Maďary** šli do Maďarska; **na Mad,aroch** v Maďarsku
Beň., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kraj. Čier., Mich., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Rus. Bys., Rus. Pot., Stak. Roz., Star., Šmig., Ubl'a, Ulič. Krive, Vagr., Vel'. Pol'., Zvala

mad,ars,kyj *příd. (komando, škola, vojak)* maďarský; **ja znav-em po mad,ars,ky, bo ja chodyv do mad,ars,kych škol iši za Ferenc Joška** uměl jsem madarsky, protože jsem chodil do maďarské školy ještě za Franc Josefa
Beň., Grib., Klen., Kož., Nová Sedl., Nový Buk., Ostrož., Prík., Stak. Roz., Star., Vagr.

Mad,arščyna *ž* Mad,arsko *s*; **ja vtik z Mad,arščyny** utekl jsem z Mad,arska; **za Mad,arščyny** za Maďarů; když jsme patřili k Maďarsku
Beň., Cig., Dúbr., Klen., Kružl., Kyj., Podhor., Prisl., Rus., Rus. Pot., Stak. Roz., Strih., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič. Krive, Zvala

maj *m* **1** květen; **cilu zymu až do maja** celou zimu až do května **2** máj, májka *ž*
Beň., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kyj., Nový Buk., Podhor., Prík., Run., Rus. Pot., Star., Strih., Šmig., Top., Vagr.

majerbank *m* / **majerbanka** *ž* stropnice *ž*, hlavní stropní trám
Brus., Bok., Dúbr., Kol., Stak., **majerbant** Dúbr.

majna *ž* důl *m ve vyprávění o Americe a Belgii;* **ja robyv v majni / v majnoch** pracoval jsem v dole
Beň., Dúbr., Klen., Kovb., Kyj., L'ut., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Rus. Bys., Star., Ubl'a, Vel'. Pol'.

majster mistr; řemeslník *zprav. tesař;* **vony pojidnali majstra** najali si tesaře; **potum pryjšli**

majstrove, tak toto derevo kresali pak přišli tesaři a to dřevo přitesávali
Beň., Cig., Drien., Grib., Klen., Kol., Kolb., Kur., Kyj., Lom., Mich., Nový Buk., Prík., Prisl., Rus., Smol., Stak., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Top., Ubl'a, Ulič, Vagr., Vel'. Pol'., Zvala

majur *m (pans,kyj)* statek
Klen., Kol., Niž. Kom., Prisl., Rus. Pot., Star., Šem., Šmig., Vagr., Vel'. Pol'., **majir** Drien., Ostrož., Podhor., Ubl'a, **majer** Prisl.

makuch *m* pokrutiny *ž mn.,* záboje *m mn.,* opelky *ž mn.*
Kovb., Nový Buk., Smol., Zvala

mamalyga *ž* kukuřičná kaše
Stak. Roz.

mamuna *ž* otrava, protiva
Kružl., Šmig.

manastyr, *m* klášter, *v. též* **monastyr,**
Stak. Roz., Ubl'a, Vel'. Pol'.

mandlik / mandlyk *m* **1** snop konopí - *tři hrsti do jednoho snůpku, šest snůpků v jednom mandeli* **2** mandel - *18 (někde i 20) obilných snopů* **3** svazek deseti došků
Cig., Kol., Kraj. Čier., Kyj., Rus., Smol., Stak. Roz., Star., Ubl'a, Vagr., Zvala

mangel, *m* válek *na prádlo*
Drien., Kyj., Ostrož.

mantel, plášť, kabát *zprav. vojenský*
Beň., Dúbr., Klen., Kol., Kovb., Mich., Prisl., Rus. Bys., Rus. Pot., Ubl'a, Ulič. Krive

maradlik / maradlyk *m* panák *zprav. ze šesti snopů obilí (počet snopů se může lišit)*
Kol., Nový Buk., Smol., Star., Zvala

marec *m* březen; **to bulo v marcu** bylo to v březnu
Beň., Dúbr., Klen., Kovb., Kož., Kraj. Čier., Nový Buk., Ostrož., Prík., Prisl., Pstr., Run., Rus. Pot., Stak. Roz., Strih., Top., Ubl'a, Ulič, Vagr., Vel'. Pol'.

marha[31] *ž* dobytek *m;* **to bylo vyše pjat,sto marhy na jarmarku** na trhu bylo přes pět set kusů dobytka
Beň., Dara, Klen., Kol., Kovb., Mich., Nová Sedl., Rus. Pot., Star., Ulič, Vagr., Zboj

mas,l,anka *ž* podmáslí *s*
Kružl.

mast, *ž* omastek *m; též ve význ.* sádlo *s škvařené*
Brus., Dúbr., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kružl., Mich., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prisl., Rus., Rus. Pot., Smol., Star., Strih., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Krive, Vagr., Vel'. Pol'., Zboj

mastyti *ned. co (chyžu, stiny)* omazávat hlínou
Beň., Kolb., Rus., Rus. Bys., Smol., Strih., Top., Ubl'a, Ulič, Vagr.

maštal,n,a *ž* stáj; maštal
Bok., Dúbr., Klen., Kol., Mich., Prisl., Rus., Stak. Roz., Strih., Šmig., Ubl'a, Zvala

mašyna *ž* **1** vlak *m;* **jšli z,me mašynov** jeli jsme vlakem; **chto mav pin,azi, siv na mašynu** kdo měl peníze, jel vlakem **2** stroj *m;* (my rukami robyli), **teper mašyny robl,at,** teď pracují stroje
Beň., Klen., Kož., Kyj., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prisl., Rus., Rus. Pot., Star., Šmig., Ubl'a, Ulič. Kriv., Vagr., Zvala

---

31) *srov. maď.* „marha" - hovězí dobytek, skot

mašynka *ž* **1** šroubení *s* petrolejové lampy **2** šicí stroj *m*
Beň., Drien., Klen., Kyj., Lom., Mich., Podhor., Rus. Bys., Rus. Pot., Stak. Roz., Strih., Ubl'a, Ulič, Vel'. Pol'., Zboj

mati *ned. bez předm. i co (hroši)* mít; **mala-m ditynu** měla jsem dítě; **n,an,ka ne mav** neměl otce; **maj(e)me take motovylo** máme takové motovidlo; **jednu korove mavu** mám jednu krávu
Beň., Bok., Brus., Cig., Dara, Drien., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kolb.Kraj. Pol., Kružl., Kur., Kyj., Lom., L'ut., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Niž. Kom., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Run., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vagr., Vel'. Pol'., Zboj, Zvala

matir, *ž* matka; **matir pomerli** matka umřela
Beň., Bok., Brus., Dara, Drien., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kraj. Čier., Kružl., Kur., Kyj., Mich., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Run., Rus. Bys., Rus. Pot., Stak., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Šmig., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vagr., Vel'. Pol'., Zvala, **mat,ar,** Dúbr., Klen., Vel'. Pol'., Ubl'a, **mat,er** Kovb., Nová Sedl., Star.

matka *ž* včelí královna / matka
Mich., Ostrož., Rus., Ulič, Zvala

maty *ž* matka; **Maty Boža / Boža Maty** Matka Boží; **kresna / chresna maty** kmotra
Beň., Cig., Drien., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kraj. Čier.„ Kružl., Kyj., Lom., L'ut., Mich., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Run., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Šmig., Top., Ubl'a, Vagr., Vel'. Pol'., Zboj, Zvala, **mati** Kovb., Kraj. Čier.

mečyk *m* česací nůž *potěračky*
Grib., Kovb., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Run., Rus. Bys., Smol., Star., Strih., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vagr., Vel'. Pol'., Zvala

mednyk *m* medomet
Kružl., Ostrož., Rus., Zvala

medovnyk *m* perník
Klen., Kružl., Podhor., Ulič

medvedyc,a *ž* medvědice
Kovb., Prík., Stak. Roz., Ulič, Zboj, **medvedycha** Prisl.

medvid, *m* medvěd
Beň., Brus., Dúbr., Klen., Kovb., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Top., Ubl'a, Ulič, Vel'. Pol'., Zboj

mel,nyk *m* mlynář
Dara, Kol., Kovb., Mich., Prisl., Rus., Ubl'a, Ulič

merend,a / merynd,a *ž* svačina *zprav. při práci na poli, na pastvě*
Cig., Kol., Smol., Šem., Vagr.

meren,d,ačka / merend,alka / merend,anka *ž* plachetka, *v níž se nosí jídlo svázané do ranečku*
Kol., Rus., Smol., Zvala

mertvec, *m* mrtvola *ž*; nebožtík
Mich., Nová Sedl., Ubl'a, Ulič, Zboj

mertvola *ž* mrtvola; nebožtík
Cig., Kovb., Rus. Pot., Star., Vel'. Pol'.

mertvyj *příd.* mrtvý
Cig., Klen., Kol., Kružl., Podhor., Prík., Prisl., Zvala

mešternic,a / mešternyc,a *ž* stropnice, *dlouhý hlavní trám dřevěnice*
Beň., Bok., Grib., Lom., Rus. Pot., Smol., Strih., Ubl'a, **meštegrenda** L'ut., **meštehr,ada** Cig., Drien., Kur., Vagr., **meštern,a (hr,ada)** Grib., Kol.,

Kolb., Nový Buk., Prisl., Rus., Strih., Zvala

metati *ned. co kam (krumpli do košaryka, snopy dolov)* házet; **metalo s,a čolnokom** (na krosnach) prohazoval se člunek
Beň., Bok., Cig., Dúbr., Grib., Kol., Mich., Nová Sedl., Podhor., Prisl., Pstr., Run., Rus., Rus. Pot., Smol., Šmig., Ubl'a, Ulič, Ulič. Krive, Vagr., Vel'. Pol'., Zboj, Zvala

meter$_1$ *m (zdovša)* metr; **meter drov** metr dříví *krychlový*
Beň., Cig., Drien., Kol., Kož., Ostrož., Prík., Prisl., Pstr., Stak. Roz., Strih., Ubl'a, Ulič, Ulič. Krive, Vagr., Vel'. Pol'., Zvala, **metr,**$_1$ Beň., Grib., Kol., Kovb., Kož., Mich., Ostrož., Podhor., Pstr., Rus. Pot., Stak. Roz., Strih., Šmig., Ubl'a, Vagr., Vel'. Pol'., Zvala

metr$_2$ / **meter**$_2$ *m (mňasa, pšenyci)* metrák; **za sveder meter zerna z,me dustali** za svetr jsme dostali metrák obilí
Beň., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kraj. Čier., Nová Sedl., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Rus., Rus. Pot., Stak. Roz., Star., Strih., Šmig., Ubl'a, Vagr., Vel'. Pol'.

metriga / **metryga** / **metryka** *ž* matrika; **zapysali do metrygy** zapsali do matriky Mich., Star., Zboj

midži *předl. se 7.p.* mezi
Niž. Kom., Rus., Šem., Vel'. Pol'., Prisl. **medži** L'ut.

mich *m* **1** *(bandurok, zerna)* pytel; **vz,av mich na pleči** hodil si pytel na záda **2** *(koval,s,kyj)* měch
Beň., Bok., Dara, Drien., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kraj. Čier., Kružl., Kur., Kyj., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Niž. Kom., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Run., Rus., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Vagr., Vel'. Pol'., Zboj, Zvała

mil,a *ž* milíř *m*
Beň., Kol., Kovb., Ostrož., Prík., Prisl., Pstr., Rus., Rus. Pot., Smol., Strih., Ulič, Zvala

mirka *ž* „mirka" - *dutá míra na sypké hmoty - 25 kg*
Beň., Drien., Klen., Rus., Strih., Šmig., Top., Ubl'a

mirkovati / **mirkuvati** *ned.* **1** *bez předm.* přemýšlet, uvažovat; dávat pozor **2** *koho, co (šarkan,a)* hlídat; vyhlížet; pozorovat
Beň., Dúbr., Kol., Podhor., Rus., Smol., Šem., Ubl'a, Ulič, **merkuvati** Stak. Roz.

mis,ac, *m* měsíc; **jakoho to mis,a-c,a bulo?** ve kterém měsíci to bylo?; **tam my buli za dva mis,aci** byli jsme tam asi dva měsíce
Beň., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kraj. Čier., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Rus. Pot., Star., Strih., Šem., Šmig., Ubl'a, Ulič. Krive, Vagr., Vel'. Pol'., Zvala

mist *m* most, *v. též* **must**
Klen., Kož., Nový Buk., Prík., Šem., Vagr.

mišok *m* pytel; pytlík
Brus., Cig., Drien., Dúbr., Klen., Kol., Kovb., Kružl., Lom., Nová Sedl., Nový Buk., Podhor., Prík., Prisl., Run., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šmig., Ubl'a, Ulič, Vagr., Vel'. Pol'., Zvala

mitla *ž* koště *s* ; pometlo *s*
Bok., Cig., Dara, Dúbr., Klen., Lom., Podhor., Prisl., Rus., Smol., Strih., Šem., Ubl'a, Ulič, Vel'. Pol'., Zvala

mjasnyci *pomn.* masopust *m;* **ta v mn,asnyc,ach svad,buvut,** v masopustě se odbývají svatby
Podhor., Strih., Zvala, **mn,asnyci** Nová Sedl.

mlada *ž* nevěsta
Brus., Dúbr., Klen., Lom., L'ut., Podhor., Pstr., Run., Stak. Roz., Top., Ubl'a

mlady(j) *m* ženich
Cig., Dúbr., L'ut., Ubl'a

mlaka *ž* mokřina; bažina
Kol., Kružl., Nový Buk., Prík., Prisl., Rus. Bys., Stak. Roz., Strih., Šem., Vel'. Pol'. **mlačka**

mloda *ž* nevěsta
Bok., Brus., Cig., Kružl., Lom., Ulič

mlodyj *m* ženich
Bok., Brus., Cig., Kraj. Čier., Lom., Nový Buk., Prík., Pstr., Šem., Ulič

mlynčivka *ž osa k otáčení ručního mlýnku na domácí mletí obilí*
Bok., Brus., Kraj. Čier., Kraj. Pol., Lom., Nový Buk., **mlynčuvka** Nová Sedl., Smol., Šmig., Top., Ulič, Zvala, **mlynčovka** Kol., Kovb., Prisl., Stak. Roz., Vel'. Pol'.

mlynec, *m* ruční mlýnek *na domácí mletí obilí,* žerna *s pomn.;* **v mlync,u z,me namololi žyta** na ručním mlýnku jsme namleli žito
Brus., Cig., Dara, Kol., Kovb., Kraj. Čier., Kraj. Pol., Kružl., Lom., Nová Sedl., Nový Buk., Niž. Kom.,Podhor., Prisl., Pstr., Run., Rus., Smol., Star., Šmig., Top., Ulič, Ulič. Kriv., Vagr., Vel'. Pol'., Zvala

mlynok *m* **1** ruční mlýnek *na domácí mletí obilí* **2** mlýnek *na čištění obilí*
Bok., Cig., Dara, Drien., Klen., Kol., Kovb., Kož., Lom., Nový Buk., Prík., Run., Rus. Pot., Smol., Strih., Šem., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Vagr., Vel'. Pol'., Zvala

mn,achkyj *příd. (pelenky, skura)* měkký
Dara, Klen., Nová Sedl., Ostrož., Run., Rus., Zvala, **mn,atkyj** *(fasol,a, voda)* Kol., Mich., Strih., Ubl'a, Ulič

mn,aso *s* maso
Beň., Dara, Dúbr., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kraj. Čier., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Niž. Kom., Ostrož., Podhor., Prík., Run., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Star., Šem., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Vagr., Vel'. Pol'., Zvala, **meso** Beň., Brus., Cig., Drien., Kružl., Lom., L'ut., Nový Buk., Podhor., Pstr., Ubl'a, Vagr.

močovka *ž* močůvka
Kol., Rus. Pot., Star.

močylo / močilo *s* močidlo
Dúbr., Klen., Kol., Kyj., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prisl., Pstr., Run., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vagr., Vel'. Pol'., Zboj, Zvala, **močydlo** Brus., Drien.

modzylnyk *m* malíček
Prisl., Star., Ubl'a, Vel'. Pol'., Zvala

moloda *ž* nevěsta; **treba nam vyprosyti si molodu** musíme si vyžádat nevěstu
Beň., Cig., Drien., Dúbr., Klen., Kol., Kolb., Kur., Kyj., Mich., Nová Sedl., Podhor., Prík., Prisl., Run., Rus. Pot., Smol., Stak., Stak. Roz., Star., Strih., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Vel'. Pol'., Zboj, Zvala

molod,ata *pomn.* nevěsta *ž* a ženich *m*, svatební pár *m*
Beň., Brus., Cig., Kovb., Mich., Nový Buk., Podhor., Prík., Pstr., Smol., Strih., Šem., Ubl'a, Zboj

molodica / molodyc,a *ž* nevěsta; *řidč. děvče na vdávání*
Beň., Bok., Brus., Drien., Dúbr., Klen., Kol., Kož., Kraj. Čier., Lom., Nový Buk., Niž. Kom., Ostrož., Podhor., Prík., Pstr., Rus., Star., Šem., Šmig., Ubl'a, Ulič, Vel'. Pol'., Zboj, Zvala

molodyj$_1$ *příd. (čolovik, čel,aď, vik)* mladý
Beň., Grib., Kol., Kož., Kraj. Čier., Kyj., Nový Buk., Podhor., Prík., Pstr., Rus. Bys., Rus. Pot., Star., Strih., Ubl'a, Vagr.

molodyj$_2$ *m* ženich
Beň., Bok., Brus., Cig., Drien., Dúbr., Kol., Kolb., Kož., Kyj., Lom., L'ut., Mich., Nová Sedl., Niž. Kom., Podhor., Prík., Pstr., Run., Rus., Rus. Pot., Smol., Strih., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Vel'. Pol'., Zboj, Zvala

molodžava *ž* mládež, mladí lidé *m pomn.*
Kol., Mich., Podhor., Rus. Bys., Star., Ulič, Zvala

moloko *s (svižoj, kvasnoj, nabreskloj)* mléko
Grib., Klen., Kol., Kovb., Kraj. Čier., L'ut., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Run., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vagr., Vel'. Pol'., Zvala

molot *m* **1** kladivo *s* **2** tlouk *stoupy*
Kovb., Nová Sedl., Smol., Ulič

molot,ba *ž* výmlat *m;* **dachto chodyv i na molot,bu** někteří chodili i na výmlat
Kraj. Čier., Nový Buk., Prík., Rus., Smol.

moloti *ned. co (u mlyni, zerno)* mlít
Kol., Kraj. Čier., Podhor., Pstr., Vagr.

molotok *m* kladivo *s*; kladívko *s*
Bok., Brus., Cig., Dara, Drien., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kraj. Čier., Lom., Nová Sedl., Nový Buk., Ostrož., Prisl., Pstr., Run., Rus., Smol., Ulič, Ulič. Kriv., Vagr., Vel'. Pol'., Zboj, Zvala

molotyti *ned. co (cipamy, žyto, fasol,u, na bojisku)* mlátit
Bok., Drien., Dúbr., Grib., Kol., Kovb., Kož., Kyj., Nový Buk., Podhor., Prisl., Run., Smol., Star., Šmig., Top.,Ulič. Kriv., Zvala

molytva *ž* modlitba
Cig., Dara, Nová Sedl., Podhor., Run., Rus. Pot., Šem., Ulič

monastyr, *m* klášter, *v. též* **manastyr,**
Nový Buk., Podhor., Rus. Pot., Vagr., Vel'. Pol'.

morkov *ž* mrkev
Cig., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kružl., Kyj., Mich., Podhor., Prík., Prisl., Run., Rus. Bys., Rus., Smol., Stak. Roz., Strih., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Zvala, **morkva** Lom., Dara, Nový Buk., Podhor., Šmig., Ubl'a, Vel'. Pol'.

morongli *m mn.* mravenci
Kol., Kovb., Vel'. Pol'.

Moskal, *m* Rus
Beň., Grib., Kružl., Vagr., Vel'. Pol'., **Moskalysko** Rus. Pot.

motok *m* velké předeno *s které se vejde na motovidlo; skládá se z několika částí zvaných „pasmo"*
Kol., Kovb., Mich., Nová Sedl., Podhor., Prisl., Run., Rus. Bys., Rus. Pot., Stak. Roz., Strih., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič. Kriv., Zboj, **mutok** Dúbr., Strih., Vel'. Pol'.

motor *m* **1** auto *zprav. nákladní s*; **vos,ko jde na motorach** vojáci se vezou / jedou na autech

2 *(sičkarni)* motor
Beň., Dúbr., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kraj. Čier., Kraj. Pol., Kružl., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Rus. Bys., Rus. Pot., Star., Strih., Šem., Šmig., Ulič. Krive, Vagr., Vel'. Pol'.

motovylo *s* motovidlo
Bok., Brus., Cig., Dara, Dúbr., Grib., Kol., Kovb., Kyj., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Run., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Šem., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič. Kriv., Vagr., Vel'. Pol'., Zvala, **motovydlo** Drien., Lom., L'ut., Kyj.

motuš,ča *s* provázek *m;* motouzek *m*
Brus., Cig., Dara, Drien., Dúbr., Grib., Klen., Kol., L'ut., Mich., Ostrož., Run., Rus. Bys., Rus., Smol., Star., Strih., Top., Ubl'a, Vel'. Pol'., Zvala, **motuščok** Bok., Brus., Cig., Vagr.

motuz *m, často zdrob.* provaz; motouz; provázek
Beň., Brus., Cig., Drien., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kružl., Lom., Mich., Nová Sedl., Nový Buk, Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Run., Rus. Bys., Rus., Rus. Pot., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Krive, Vagr., Vel'. Pol'., Zboj, Zvala, **motuzok**

mrec, *m* nebožtík, mrtvý, mrtvola *ž*
Klen., Mich., Pstr., Rus. Bys., Šem., Ubl'a, Zboj

mucno *přísl. (pohnojiti)* silně, hodně; *(pereprošuvati, pobyti s,a)* velmi, moc; **mucno zachvoryti** těžce onemocnět; **že by lanc ne buv mucno nat,ahnenyj** aby řetěz nebyl moc napjatý
Klen., Kol., Podhor., Rus., Smol., Strih., Šmig., Ubl'a, Ulič, Vel'. Pol'., Zvala

mucnyj *příd. (chlop, pokrovec,; vyno)* silný; *(ciment)* pevný; **buv duže mucnyj** byl velmi silný, měl velkou sílu
Beň., Dara, Dúbr., Klen., Kol., Kovb., Kružl., Mich., Nová Sedl., Ostrož., Podhor., Prisl., Rus., Rus. Pot., Star., Strih., Šmig., Ubl'a, Vagr., Zboj

muka *ž (pšenyčna, vus,ana)* mouka; **chlib z prostoji muky** chleba z obyčejné mouky
Bok., Brus., Cig., Dara, Drien., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kraj. Čier., Kruž., Kyj., Lom., Mich., Nová Sedl., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Run., Rus., Rus. Pot., Stak. Roz., Star., Strih., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Vagr., Vel'. Pol'., Zvala

mul,ar *m* zedník
Cig., Grib., Kovb., Kož., Nový Buk.

mur *m* zeď *ž*, stěna *ž;* **tu byli jen pusti mury** tady byly jen holé stěny; **postavl,at, n,a pud mur** (i odstril,at,) postaví mě ke zdi
Beň., Drien., Dúbr., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kraj. Čier., Kružl., L'ut., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Rus. Pot., Smol., Stak., Stak. Roz., Star., Strih., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vel'. Pol'., Zvala, **muryk**

murar *m* zedník
Kyj., Stak. Roz., Ubl'a, Vagr.

muraška *ž* mravenec *m*
Podhor., Ubl'a

murnyk *m* zedník
Dúbr., Klen., Kol., Kovb., Ostrož., Rus., Rus. Pot., Smol., Stak., Strih., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Zvala

murovanyj *příd. (cer,kov, chyža, pec)* zděný *z cihel*
Kož., Kraj. Čier., Prík., Rus. Pot., Star., Šmig., Ulič, Ulič. Kriv.

muruvati / murovati *ned. (zamok)* stavět *z cihel a kamene; (stiny) též* zdít; *(studn,u)* vyzdívat; **murovavem si komoru z val,ku** stavěl jsem si komoru z vepřovic
Beň., Cig., Drien., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kraj. Čier., Kružl., Lom., Podhor., Pstr., Rus., Rus. Pot., Smol., Star., Strih., Ubl'a, Ulič, Vagr., Zvala,

must *m* most; **šli jzme čerez tot must** šli jsme přes ten most; přešli jsme ten most; *v. též* **mist**
Beň., Dúbr., Klen., Kol., Kovb., Podhor., Rus., Rus. Pot., Star., Strih., Ubl'a, Ulič. Kriv., Vel'. Pol'.

mužen, *m* spojovací kolík *u loukotí kola hospodářského vozu*
Dara, Grib., Run., Rus., Top., Zvala

mykati *ned. co (konopli na ščeti)* vochlovat
Dúbr., Kovb., Mich., Nová Sedl., Prisl., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič. Kriv., Vel'. Pol'., Zboj, Zvala

Mykola / Mykolaj *m* Mikuláš; **na Mykoly** na Mikuláše
Klen., Strih.

myn,ky *ž mn.* kočičky *jehnědy, v. též* **bahnitky**
Dúbr., Nová Sedl., Podhor., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Strih., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Zboj, Zvala

myruvati *ned. koho* pomazat křižmem *při křtu, při posledním pomazání a j.*
Nová Sedl., Strih., Vagr., Zvala

n

nabilky *pomn.* bidlen *m součást tkalcovského stavu*
Bok., Brus., Dúbr., Grib., Kol., Mich., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Pstr., Rus. Bys., Smol., Stak. Roz., Star., Ubl'a, **nabil,a** Dara, Nová Sedl., Prisl., Run., Rus., Rus. Pot., Top., Ulič, Ulič. Krive, Vagr., Vel'. Pol'., Zvala

nabresklyj *příd.* : **nabreskloj moloko** nakyslé mléko, *v. též* **bresklyj**
Dúbr., Podhor., Prík., Run., Smol., Zvala, **nadbresknutoj** Strih.

naditi *dok. co (nytku do holky)* navléknout; *co na co (koleso)* nasadit
Dúbr., Ulič. Kriv.

nafta *ž* petrolej *m;* **lampa z naftov** petrolejová lampa
Beň., Brus., Dúbr., Kol., Nový Buk., Prisl., Rus. Bys., Rus., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Strih., Ubl'a, Ulič, Vagr., Vel'. Pol'., Zvala

n,aj / naj *čás.* ať ; **n,aj spit,** ať spí; **n,aj jim Boh zaplatit,** ať jim Bůh odplatí; **n,aj Boh varuje** nedej Pán Bůh; **n,aj t,a porazyt,!** hrom do tebe!
Beň.,Brus., Drien., Grib., Klen., Kol., Kož., Kraj. Čier., Kur., Kyj., Mich., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Star., Strih., Šem., Šmig., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vagr., Vel'. Pol'., Zvala

najperše *přísl.* nejdříve
Podhor., Rus., Star., Strih., Ubl'a, Zboj

nalysnyky *m mn.* bramborák *pečený na zelných listech*
Brus., Kol., Ostrož., Star., Ubl'a, Ulič

nanaška *ž* kmotra, kmotřička *oslovení od kmotřenky n. kmotřence*
Dara, Drien., Klen., Kol., Mich., Prík., Prisl., Rus., Star., Strih., Ubl'a, Ulič, Zvala

nanaško kmotr, kmotříček *oslovení od kmotřence*
Dara, Klen., Kol., Kraj. Čier., Mich., Prisl., Star., Šem., Ulič, Vagr., Zvala

n,an,ko *m* otec; **muj nan,ko meni povidav** otec mi vyprávěl; **za moho n,an,ka** za života mého otce
Beň., Dara, Dúbr., Klen., Kol., Kovb., Kož., Mich., Nová Sedl., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Run., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Krive, Vel'. Pol'., Zvala, **nen,ko / n,en,ko** Beň., Dara, Dúbr., Klen., Kovb., Ostrož., Podhor., Prisl., Rus., Smol., Stak. Roz., Star., Top., Ubl'a, Zboj, Zvala

n,an,o *m* otec; **n,an,u, što vam je?** tatínku, co je vám?; **pišli n,an,o do varoša** otec šel do města
Beň., Cig., Dara, Grib., Kovb., Kož., Kraj. Čier., Kružl., Kur., Kyj., Lom., L'ut., Nový Buk., Prík., Pstr., Stak. Roz., Šem., Ubl'a, Vagr., Zvala, **nen,o** Prík.

naostatku *přísl.* nakonec
Beň., Cig., Kol., Strih., Ulič. Kriv.

napersnyk / napersnik *m* náprsník *součást koňského postroje*
Bok., Brus., Drien., Grib., Lom., L'ut.

napišo *přísl. (dustati s,a domu)* pěšky; **my tam pryjšli napišo** přišli jsme tam pěšky; **napišo šov iz Prahy do Liješu, to bylo napišo jti dvadcat, pjat, dnu** šel pěšky z Prahy do Liège, to bylo dvacet pět dní pěší chůze
Brus., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kraj. Čier., Kružl., Kyj., Nový Buk., Prík., Star., Šmig., Vel'. Pol'.

naposlidku *přísl.* nakonec
Klen., Rus. Pot., Ubl'a

napuditi s,a / napudyti s,a *dok. bez předm. i koho, čeho* leknout se, polekat se, vyděsit se; *(- koni)* splašit se; **vun s,a duže napudiv** strašně se lekl / polekal; **koni s,a napud,at,** koně se leknou; koně se splaší
Beň., Dúbr., Klen., Kol., Kovb., Mich., Nová Sedl., Podhor., Prisl., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šmig., Ubl'a, Ulič, Zvala

naradyti *dok. koho (jti pišnykom)* poradit *komu*
Prík., Prisl., Šmig.

naranča *v.* **noranča**

narodžin,n,a *s* : **Bože narodžin,n,a** Hod Boží vánoční, Narození Páně
Kyj., Nový Buk.

naručky *pomn.* „naručky" - *druh nátepniček - chráničů zápěstí při žních*
Klen., L'ut., Ostrož.

nasad *m* násad, oplín *na voze, na saních*
Bok., Cig., Dúbr., Grib., Klen., Kovb., Kož., Lom., L'ut., Nová Sedl., Prisl., Pstr., Run., Smol., Strih., Šem., Top., Vagr., Zvala

nasin,n,a *s* semeno
Dara, Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kraj. Čier., Kyj., Nový Buk., Rus., Pstr., Smol., Strih., Šmig., Ubl'a, Ulič, Zvala

nasypati *dok. co kam (muky do koryta)* nasypat, vsypat; *(vody do horc,a)* nalít, vlít
Prisl., Rus., Smol., Strih., Šmig.

našin,ati *dok. co, čeho (muky)* prosít
Podhor., Strih.

naškrebtati *dok. co, čeho (bandurok)* oškrábat
Prisl., Smol., Vagr., Zvala

naterti *dok. co, čeho (bandurok)* nastrouhat
Smol., Vagr., Zvala

natyna *ž* / **natyn,n,a** *s* nať *ž*
Kyj., Top., Ulič

navkryž *přísl. (položyti)* křížem
Ubl'a, Ulič. Kriv.

navoloky *m mn.* řemínky *k opánkům*
Bok., Lom., Prík., Šem.

navuj *m* vratidlo *s válec v tkalcovském stavu k navíjení osnovy*
Brus., Dara, Drien., Dúbr., Kol., Kovb., L,ut., Mich., Nová Sedl., Ostrož., Podhor., Prisl., Run., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vel'. Pol'., Zvala, **navij** Brus., Cig., Kyj., Nový Buk., **navoj** Bok., Brus., Drien., Lom., Nová Sedl., Podhor.

nazad *přísl.* zpátky; **pušov nazad** šel zpátky / nazpátek; **pryjšov nazad tu** vrátil se sem

Beň., Cig., Dúbr., Kol., Kož., Kraj. Čier., Kružl., Kyj., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Smol., Šmig., Ubl'a, Ulič. Kriv., Vagr., Zvala

nebižka *v.* **nebužka**

neboha *ž zprav. v oslovení* **neboho** má milá - *v přátelském oslovení*
Dara, Kovb., Rus. Bys., Rus. Pot., Zvala

nebore *m v přátelském oslovení* můj milý; člověče
Klen., Rus. Pot., Ubl'a, **nebože** Beň., Kol., Star.

nebužčyk / nebuš,čyk *m* nebožtík; **muj čolovik nebuščyk** nebožtík můj muž
Dúbr., Kovb., Ostrož., Prisl., Rus., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Ubl'a, Ulič. Kriv., Vel'. Pol'., Zvala, **nebižčyk / nebiščyk** Kružl., Nový Buk., Prík., Vagr., Zvala, **nebožčyk / nebožčyk** Drien., Grib., Rus. Bys., Šem.

nebužka / nebuška *ž* nebožka
Grib., Kovb., Kur., Ostrož., Prisl., Rus. Pot., Smol., Star., Strih., **nebižka** Prík., Pstr.

nedil,a *ž* neděle; **v nedil,u večur** v neděli večer
Beň., Bok., Brus., Dúbr., Klen., Kovb., Kož., Kraj. Čier., Kyj., L'ut., Nový Buk., Podhor., Prík., Pstr., Run., Rus., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vagr., Zboj

nedol,a *ž* neštěstí *s*, nešťastný osud *m*
Beň., Klen., Podhor., Ubl'a

nedorikyj *příd. (čolovik)* přihlouplý
Rus., Ubl'a

nehoden *příd. jako přís.* **ja nehoden** nemohu, nemůžu; **ja vže nehodna robyti na pol,u** už nemůžu pracovat na poli / už nestačím na práci na poli; **koly došč padat, - to my nehodni robyti** když prší, nedá se / nemůžeme pracovat; **nichto ne hoden tuto zrobyti** nikdo to nedokáže
Beň., Dara, Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kolb., Kož., Kraj. Čier., Mich., Nový Buk., Niž. Kom.,Podhor., Prík., Rus., Rus. Pot., Smol., Šem., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vagr., Vel'. Pol'., Zvala

neje *tvar slovesa* **byti** není; **dnys,-ka toho neje** dnes už to (tak) není; **neje šo jisti** není co jíst, není nic k jídlu; **vže neje de jti** už není kam jít; **pomoči neje** co naplat, co se dá / dalo dělat
Beň., Dúbr., Kol., Nová Sedl., Rus. Pot., Smol., Star., Ubl'a, Vel'. Pol'.

nemož *přísl. jako přís.* **nemož bylo sisti na zeml,u** nebylo možné / nedalo se / nešlo to sedět na zemi
Beň., Drien., Kol., Podhor., Rus., Rus. Pot., Stak. Roz., Ubl'a, Vel'. Pol'., Zvala

nen,ko *v.* **n,an,ko**

nen,o *v.* **n,an,o**

nepotribnyj *příd. (muka)* špatný, nekvalitní; *(syn)* nepovedený; hloupý; **nepotribnoho gazdu mať** má muže k ničemu
Klen., Mich., Nová Sedl., Rus. Pot., Star.

neslobudno *přísl. jako přís.* nelze, nesmí se; **do lisa nam neslobudno jti** do lesa nesmíme / máme zakázáno chodit do lesa; **neslobudno bylo jti ane na krok** nesměli jsme se hnout ani na krok; **molodomu neslobudno bylo šos, takoho dilyti** mladý si nemohl

dovolit / nesměl něco takového dělit
Beň., Dúbr., Klen., Kol., Mich., Nová Sedl., Ostrož., Podhor., Rus., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Šmig., Ubl'a, Ulič, Vel'. Pol'., **neslobidno** Brus., Cig., Niž. Kom., Prík., Rus., Ulič. Kriv., Vagr.

nesti s,a *ned. bez předm. (- kurka)* snášet vejce
Lom., L'ut., Prisl.

nevista *ž* **1** snacha; **vona šče svoju nevistu ne vidila** ještě svoji snachu neviděla **2** mladá žena; *též jako oslovení* mladá paní
Brus., Cig., Dara, Drien., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kružl., Kyj., L'ut., Nový Buk., Niž. Kom.,Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Šmig., Ubl'a, Ulič, Ulič. Krive, Vagr., Vel'. Pol'., Zvala

nič *v.* **nuč**

ničel,nyci *pomn.* nitěnky *ž mn.*, listy *m mn. součást tkalcovského stavu*
Bok., Brus., Cig., Dara, Drien., Dúbr., Grib., Kol., Kovb., Kyj., L'ut., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Run., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vagr., Vel'. Pol'., Zboj, Zvala

nikoly *přísl.* nikdy
Kyj., Podhor., Rus.

Nimec, *m* Němec
Beň., Dara, Dúbr., Klen., Kol., Kož., Kraj. Čier., Kružl., Mich., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Rus., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Šem., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Krive, Vagr., Vel'. Pol'., Zvala, **N,emec** Kraj. Čier.

nimec,kyj *příd. (kanon, konzulat)* německý; **kolo samoj nimec,koj hranyci** až u německých hranic
Beň.; Kol., Kož., Kružl., Podhor., Prisl., Smol., Stak. Roz., Strih., Vagr., Zvala

Nimeččyna *ž* Německo *s*
Beň., Klen., Ostrož., Podhor., Šmig., Ubl'a, Ulič. Krive, **Nimec,ko** *s* Beň., Nový Buk., Ubl'a

nis *v.* **nus**

noč *v.* **nuč**

nohavky *pomn.* tradiční mužské kalhoty *plátěné*
Bok., Brus., Cig., Dara, Drien., Dúbr., Grib., Kol., Kovb., Kraj. Čier., Kružl., Kyj., Lom., L'ut., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Run., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Šem., Ubl'a, Ulič, Ulič. Krive, Vagr., Vel'. Pol'., Zboj, Zvala,
nohavčata Šem.

nohavyci *pomn.* kalhoty
Bok., Brus., Cig., Drien., Dúbr., Klen., Kož., Kyj., Lom., Mich., Podhor., Prík., Pstr., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šmig., Top., Ulič, Ulič. Krive, Vagr., Vel'. Pol'., Zvala

nochot, *m, zprav. mn.* **nochti** nehet; **a tak mu tych jiholnyku napchala poza nuchta** a tak mu ty špendlíky napíchala pod nehty
Beň., Bok., Dúbr., Klen., Kol., Kolb., Kružl., Run., Star., Vel'. Pol'., Zvala, **nochet,** Bok., Brus., Drien., Kož., **nohot,** Rus. Bys., Top., **nuchoť** Kol., Prisl.

noranča / naranča[30] *ž* pomeranč *m*
Beň., Ulič. Krive

nos *v.* **nus**

---

32) *srov. maď.* „narancs" - pomeranč

nosajky *ž mn.* nosní dírky; nozdry
Brus., Dúbr., Klen., Kol., Rus. Bys., **nosal,ky** Bok., Brus., Strih., Top., **nosul,ky** Kož.

november *m* listopad
Beň., Dúbr., Grib., Klen., Kovb., Kož., L'ut., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Pstr., Run., Rus., Rus. Pot., Stak. Roz., Strih., Šem., Top., Ubl'a, Ulič, Vagr., Vel'. Pol'.

notariš *m* notář
Grib., Klen., Kol., Kovb., Podhor., Prisl., Run., Star., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Krive, Vagr., Vel'. Pol'., Zvala, **novtariš** Beň., Dúbr., Kol., Kovb., Ostrož., Prisl., Star., Strih., Šmig., Ubl'a

novynka / novynky *ž* noviny *pomn.*; **ja čytam novynku** čtu noviny
Beň., Klen., Kovb., Kraj. Čier., Podhor., Rus. Pot., Star., Šem., Vagr., Ubl'a

novtariš *v.* **notariš**

nožy *m mn.* krouhačka *ž* / kruhadlo *s* *na zelí*; **kapusta s,a porize na nožoch** zelí se nakrouhá na kruhadle
Dúbr., Klen., Kol., Kovb., Nová Sedl., Podhor., Prisl., Run., Rus., Smol., Strih., Top., Ulič, Vel'. Pol'., Zvala

nožyci *pomn.* nůžky
Cig., Pstr., Top., Ubl'a, Ulič, Zboj, Zvala, **nožyčky**

nuč *ž* noc; **vartuvali cilu nuč** hlídali celou noc; **pryjali nas na nuč** vzali nás na nocleh, dali nám nocleh; **zustav v lisi na nuč** zůstal v lese přes noc; **za nuč pjat, korun platyli** platili za (jednu) noc pět korun
Beň., Cig., Dara, Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Mich., Ostrož., Podhor., Prisl., Run., Rus. Bys., Rus., Rus. Pot., Smol., Stak., Stak. Roz., Star., Strih., Šmig., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vagr., Vel'. Pol'., **noč** Kyj., Prisl., **nič** Brus., Cig., Kraj. Čier., Klen., Kož., Kružl., Nový Buk., Prík., Pstr., Šem., Ubl'a, Vagr.

nuchot, *v.* **nochoť**

nus *m* **1** nos **2** *(sanok)* nos; *(bočkora)* špička *ž*
Beň., Dúbr., Klen., Kol., Kovb., Mich., Prisl., Run., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Ubl'a, Vagr., Vel'. Pol'., **nis** Bok., Brus., Cig., Drien., Klen., Kož., Kružl., Lom., Nový Buk., Zvala, **nos** Bok., Drien., Kružl., Kyj., Lom., L'ut., Pstr., Top., Ulič

nuzgri *pomn.* nozdry; **maje nuzgri šo dychat,** má nozdry, kterými dýchá
Kol., Kolb., Ostrož., Prisl., Run., Rus. Pot., Smol., Strih., Zvala

nys,ka *přísl.* dnes, nyní, teď
L'ut., Niž. Kom., Prisl., Ubl'a

O

obar,ovyny *pomn. voda, v níž se vařily pirohy nebo halušky*
Brus., Lom., **obaryna** *ž* Kyj.

obernuti s,a *dok. bez předm.* obrátit se, otočit se, *v. též* **vbernuti s,a**
Bok., Prík.

obertati *ned. co* obracet, *(koleso)* otáčet; **obertati s,a** otáčet se, *v. též* **vbertati**
Cig., Dara, Kraj. Čier., Kraj. Pol., Nový Buk., Rus., Smol., Top., Vagr., Zvala

oberva *ž, zprav. mn.* obočí *s*
Cig., Drien., Kol., Kružl., Run., Rus. Bys., Rus. Pot., Top., Ulič

obic,ati *ned. co* slibovat; **vony obic,ali, že dustaneme pudporu** slibovali nám, že dostaneme příspěvek / podporu; **vun mav tak obic,anoj** měl to tak slíbené
Drien., Kož., Kraj. Pol., Kružl., Nová Sedl., Run., Rus., Top., Ubl'a, Vagr., **vbic,ati** Ubl'a

obiručnyj *příd.* : **obiručnyj niž** pořiz; **obiručnyj stolec,** hoblice
Cig., Kyj., Pstr., Vagr.

oblak *m* okno *s, v. též* **voblak, voblača**
Beň., Bok., Brus., Drien., Grib., Klen., Kol., Kož., Kraj. Čier., Kyj., Lom., L'ut., Nová Sedl., Podhor., Prík., Pstr., Rus. Pot., Stak. Roz., Star., Šem., Top., Ulič, Ulič. Kriv., Vagr., Zvala, **oblačyk, oblača** *s* Klen.

obluk *m* prutová hrabice *ž na kose v. též* **vobluk**
Beň., Bok., Brus., Cig., Dara, Drien., Klen., Kraj. Čier., L'ut., Run., Rus. Pot., Stak. Roz., Ulič, Vagr.

oborih *m* oboroh *jednoduchý seník ze stran otevřený, opatřený pohyblivou stříškou, v. též* **voboroh**
Bok., Nový Buk., Prík., Pstr., Rus. Bys., Smol., Vagr., **oboroh** Klen., Ulič. Krive

obraz *m, často mn.* svatý obraz, ikona *ž v. též* **vobraz**
Cig., Bok., Brus., Dúbr., Kož., Kružl., Kyj., L'ut., Mich., Nový Buk., Pstr., Rus. Pot.

obruč *m* **1** *(bočky)* obruč *ž* **2** „(o)bruč" *míra – 4 m příze nasnované na snovadle*
Bok., Brus., Cig., Dúbr., Grib., Kol., Kož., Kružl., Kyj., Lom., L'ut., Prisl., Pstr., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Šem., Vagr., *v. též* **bruč**

obručka *ž* obroučka *u kosy,* kosířek *m*
Bok., Brus., Cig., Dara, Drien., Grib., Kol., Kovb., Kružl., Lom., L'ut., Prík., Pstr., Run., Rus., Vagr., Zvala

obsypuvati *ned. (bandurky, trompaky)* hrobkovat, přikopávat, přihrnovat
Smol., Strih.

obšyvka *ž* obruba, lemůvka *na rukávech nebo u výstřihu košile*
Bok., Brus., Cig., Grib., Kružl., Kyj., Nová Sedl., Pstr., Šmig., Vagr., Zboj

obuch *m* hřbet sekyry
Bok., Brus., Drien., Kyj., Pstr., Rus., Smol., Ulič, Vagr.

oby(j)st,a *s* stavení
Grib., Kol., Smol., Stak. Roz., Šmig.

očap *m* překlad *např. nad okny*
Bok., Lom., L'ut., Vagr.

Očenaš *m* modlitba *ž* „Otče náš..."
Ulič. Krive, Vel'. Pol'.

oddati s,a *dok. bez předm.* vdát se; **oddala-m s,a šis,nacatyručna** vdala jsem se v šestnácti letech / když mi bylo šestnáct
Beň., Dúbr., Klen., Podhor., Prík., Pstr., Rus. Bys., Šmig., Ubl'a

odpytuvati s,a *ned. bez předm.* obřadně odprošovat rodiče *před svatebním obřadem*
Drien., L'ut.

odprošovati / otprošovati *ned. koho* vyprošovat si od rodičů odpuštění *jako součást tradičního svatebního obřadu*
Kol., Kružl., **odprošuvati (s,a)** Kol., Kyj.

odpust / otpust *m* pouť *ž;* **v nas na Michala odpust** u nás je michalská pouť / u nás je pouť na Michala, *v. též* **vidpust**
Dúbr., Klen., Kol., Kružl., Kyj., L'ut., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Podhor., Prisl., Rus. Bys., Rus., Stak. Roz., Strih., Šmig., Ubl'a, Ulič, Zvala, **vodpust / votpust** Nový Buk., Strih., Ubl'a, Ulič, Zvala

odtamale *přísl. (stali stril,ati)* odtamtud
Cig., Grib., Kož., Kraj. Čier., Kraj. Pol., Nový Buk., Niž. Kom., Šem., Vagr.

odyn *čísl.* jeden
Beň., Bok., Cig., Dara, Dúbr., Grib., Klen., Kož., Kraj. Čier., Kyj., Lom., L'ut., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Prisl., Run., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak., Stak.Roz., Star., Šmig., Top., Vagr., Vel'. Pol'., Zboj., Zvala

ohl,adyny *pomn.* ohledy *návštěva rodičů ženicha u rodičů nevěsty před svatbou, v. též* **vohl,ady**
Brus.

ohlasky *pomn.* ohlášky, *v. též* **vohlasky**
Brus., Cig., Kyj., L'ut., Pryk

ohledy *v.* **vohl,ady**

ohnyv(k)o *s* oko / článek *m řetězu, v. též* **vohnyvo**
Bok., Brus., Drien., Grib., L'ut., Rus., Smol., Ulič, Zvala

ohurka *ž pomn.* okurka; **kvasni ohurky** kyselé okurky, *v. též* **vohurka**
Cig., Kružl., Šmig.

ochabyti *dok. koho, co (jednu diru u mili)* nechat, zanechat; **nas ochabyli na stacijoni** nás nechali na nádraží; **mačucha ochabyla chyžu na nas** macecha nám chalupu ponechala / zůstavila; **ochabyv svoju robotu** nechal (své) práce; **musite ochabyti kasarn,a** musíte opustit kasárna, *v. též* **vchabyti**
Cig., Dara, Drien., Grib., Klen., Kol., Kož., Kraj. Čier., Kružl., Kur., Kyj., Nový Buk., Niž. Kom.,Prík., Pstr., Run., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Šem., Top., Vagr., Zvala

ojs, / os, *ž* osa
Bok., L'ut., Smol., Šem.

okreme / okremo *přísl. (davati drubni bandurky)* zvlášť; **služyli z,me muž i ja okreme** muž a já jsme sloužili každý někde jinde; **perevjazuvali z,me každoj pasmo okreme** převazovali jsme každé pásmo zvlášť
Dúbr., Kol., Kovb., Prík., Rus., Top., Ulič. Kriv., Vel'. Pol'., **okrim** Ostrož.

okremišnij *příd. (vuz)* zvláštní; samostatný; *(jidin,n,a)* oddělený
Dara, Dúbr., Rus., Šmig., Ubl'a, Zboj

okresati *dok. co (bučka)* otesat
Klen., Šem.

okto(v)ber *m* říjen
Beň., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Ostrož., Podhor., Prík., Pstr., Run., Rus., Rus. Pot., Star., Strih., Šem., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič. Krive, Vagr., Zvala

oldomaš[33] *m* litkup; *zapíjení úspěšné dohody nebo pracovní etapy, např. glajchy;* **vz,ali sobi palin,ky vdomaš puvliter** zapili ti půl litrem pálenky
Cig., Brus., Dúbr., Kol., Kraj. Čier., Nová Sedl., Pstr., Stak., Ubl'a, Ulič, Zvala, **vdomaš** Nová Sedl., Zvala

olenyc,a *ž* laň, *v. též* **volenyc,a**
Klen., Kružl.

olij *m* olej, *v. též* **vlij**
Kol., Kož., Kružl., Prík., Rus. Bys., Smol., Top., Ulič, Vel'. Pol'., **olija** Klen., Kol., Nový Buk., Run., Šmig., Ulič

omastyti *dok. co* (chyžu, *kobylku hlynov)* omazat;
Grib., Niž. Kom.

---

[33] *srov. maď.* „áldomász" - litkup

onuči / onučky *pomn.* onuce, ovinky, *v. též* **vnučky**
Bok., Brus., Cig., Dara, Drien., Dúbr., Kovb., Kružl., Kyj., Lom., L'ut., Podhor., Prík., Pstr., Šem., Vagr.

opalka *ž* opálka
Kyj., Nový Buk., Vagr.

oplič,a / opličata *s* oplečí, rukávce *m mn. krátká košilka – součást tradičního ženského oděvu, v. též* **pliča / pličata**
Bok., Cig., Dara, Grib., Kol., Kružl., Kyj., Podhor., Prík., Pstr., Smol., Stak. Roz., Ubl'a, Vagr., Vel'. Pol'., Zboj

opšyvčata *v.* **pšyvčata**

orčyk *m* rozporka *ž pro zapřahání jednoho koně k váze*
Bok., Brus., Cig., Drien., Kyj., L'ut., Stak. Roz., Vagr., Zvala

orich *m* ořech *v. též* **horich, vrich**
Bok., Brus., Drien., Klen., Kol., Nový Buk., Podhor., Prík., Strih., Ubl'a, Ulič, Zvala

osin, *ž* podzim *m*; **na osin,** napodzim, *v. též* **vosin,**
Bok., Brus., Cig., Dúbr., Grib., Kož., Kraj. Čier., Kružl., Kyj., Nový Buk., Podhor., Prík., Pstr., Star., Šmig., Ubl'a, Vagr.

osl,a *ž* brousek *m na kosu, v. též* **vosl,a**
Drien., Klen., Run.

osnova *v.* **vsnova**

otec, *m* otec; **otec, mali koni** otec měl koně; **za moho vitc,a...** za mého otce... / můj otec ještě pamatoval...; **Boh Otec,** Bůh Otec; **kresnyj / chresnyj otec,** kmotr
Brus., Cig., Drien., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kraj. Čier., Kružl., Kur., Lom., Nový Buk., Podhor., Prík.,

Prisl., Pstr., Rus. Pot., Smol., Star., Stak. Roz., Strih., Šem., Ubl'a, Ulič, Ulič. Krive, Vagr., Zvala

otpust *v.* **odpust**

ovakuvati *dok. (chyžu)* omítnout Dúbr., Klen., Kraj. Pol., Pstr., Ulič. Kriv.

oves *m* oves; **polivka z vuvsa** ovesná polévka; **nabrali vivsa** nabrali ovsa, *v. též* **vves** Bok., Brus., Cig., Dara, Drien., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kraj. Čier., Kružl., Lom., L'ut., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Podhor., Prík., Prisl., Run., Stak., Star., Strih., Šem., Ubl'a, Vagr., Vel'. Pol'., **voves** Ubl'a

ozymyna *ž* ozim *m;* **ozymyna je pos,ata** ozimy jsou zaseté Klen., Kol., Smol., Top., Ubl'a, Vagr.

p

pac,a *s* prase; *též ve význ.* sele; **trompaky i pac,atum dajeme** brambory dáváme taky prasatům / taky prasata krmíme brambory; **tyvem jak, prebačte, pac,a** tloustl jsem s prominutím jak to prase; *v. též* **pajc,a**
Bok., Brus., Dara, Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kož., Kružl., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Niž. Kom.,Ostrož., Prík., Prisl., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Šem., Šmig., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vagr., Vel'. Pol'., Zboj, Zvala, **pac,atko**

pacan *m* kluk, chlapec
Beň., Strih, Ulič

pacerky *m mn.* korálky; *též ve význ.* růženec
Drien., L'ut., Ubl'a, **pac,urky** Cig., Nový Buk., Prík., Pstr.

packan, *m* krysa *ž*
Kol., Rus. Bys., Šmig., Ulič, Vel'. Pol'., Zvala

pacok *m* špalek
Kol., Kovb., Rus., Strih., Ubl'a

pačka *ž (dohanu)* balíček *m*
Klen., Rus. Pot., Smol., Ubl'a, Ulič

pačusky *pomn. (na tonkoj polotno)* pačes *m vyčesaná vlákna lnu nebo konopí, jemnější než koudel*
Kovb., Nový Buk., Pstr., Rus., Smol., Stak. Roz., Zvala

paha *ž (šyngl,a)* drážka, rýha; (voblačata) **lem s,a tak zasuvali, to bylo takoj prebitoj z dereva tam taka paha, no ta v tum vno chodylo v tuj pazi** (okénka) se jen tak zasouvala, tam byl ze dřeva přibitá taková drážka, no a v té drážce se to posouvalo
Bok., Cig., Grib., Kol., Kolb., Pstr., Rus., Smol., Ulič, Ulič. Kriv.

pacha *ž, často mn.* **pachy** *vnitřní část rukávu*; podpaží *s*
Drien., Kovb., Kyj., Pstr.

pajc,a *s* sele, *v. též* **pac,a**
Kol., Kraj. Čier., Kružl., Rus., Šmig., Ulič. Krive

pakelat *m* plátno *s jemné*
Drien., Grib., Klen., Prík., Pstr.

palanka *ž* kůl *m např. v plotě*
Bok., Grib., Ostrož., Rus., Smol., Stak. Roz., Zvala

palec, *m* **1** prst; **modzyl,nyj palec,** malíček; **velykyj palec,** palec; **miž pal,ci** *(trymati)* mezi prsty, v prstech; **ja sama jak tot palec,** jsem (sama) jako kůl v plotě **2** zub *ozubeného kola*
Beň., Brus., Dara, Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kož., Kraj. Čier., Mich., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Run., Rus., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Krive, Vel'. Pol'., Zvala

palic,a / palyc,a *ž* hůl; tyč; klacek; *(liskova)* prut *m*
Beň., Cig., Dúbr., Kol., Kyj., Nová Sedl., Nový Buk., Ostrož., Smol., Strih., Ubl'a, Ulič, Vagr., Zvala

palička / palyčka *ž* hůlka; tyčka
Kovb., Kyj., Prík., Pstr., Stak. Roz., Star., Šem., Vagr.

palinčarn,a *ž* lihovar *m*; **a to ši t tomu byla palinčarn,a, s,a povis po francus,ky dišteleri** ještě u toho byl lihovar, francouzsky se to řekne distillerie
Kovb., Niž. Kom.,Podhor.

palin(,)ka *ž* pálenka, kořalka
Bokša, Brus., Kol., Kovb., Kož., Kraj. Čier., Lom., Nová Sedl., Nový Buk., Niž. Kom.,Prík., Prisl., Pstr., Rus., Šem., Ulič. Kriv., Vagr., Vel'. Pol'.; **pal,enka** Beň., Dara, Drien., Klen., Kol., Kolb. Mich., Nová Sedl., Ostrož., Podhor., Run., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vagr., Vel'. Pol'., Zboj, Zvala, **pal,unka** Cig., Drien., Klen., Kružl., Kur., Kyj., L'ut., Rus. Pot.

pal,ok *m (na rukavycoch)* palec,
Mich., Nová Sedl., Rus. Bys., Zboj, Zvala, **pal,uch** Drien., Kyj.

pamn,atati *ned. co (peršu vojnu)* pamatovat (si); **še si pamn,atam dobri** ještě si (to) dobře pamatuji; **ja ne pamn,atav** nepamatuji se
Beň., Cig., Dara, Klen., Kol., Kož., Kružl., Kyj., L'ut., Nový Buk., Niž. Kom., Podhor., Rus., Smol., Šmig., Ubl'a, Zvala

pamn,atka *ž* : **za mojeji pamn,atky** co / jak si já pamatuji; **ja stav bez pamn,atky** ztratil jsem vědomí; zůstal jsem bez sebe
Bok., Brus., Cig., Drien., Kovb., Kružl., Kur., Strih., Ubl'a, Ulič. Krive, Zvala

pamut *m* bavlna *ž;* **pamutom vyšyvali** vyšívali bavlněnými nitkami / bavlnkou
Brus., Cig., Dara, Drien., Dúbr., Kož., Nový Buk., Podhor., Prisl., Run., Rus., Rus. Bys., Star., Top., Ulič, Ulič. Krive, Vagr., Zvala

pan *m (prevelebnyj)* důstojný / velebný pán, kněz; farář; **pan u cerkvi kazali** ... velebný pán v kostele říkal ...
Cig., Kyj., Star.

pancaky *pomn.* kroupy *zprav. ječné; též ve význ.* jahelná kaše; **kaša s,a klykala i pancaky** kaši se taky říkalo „pancaky“
Cig., Brus., Kolb., Kož., Kraj. Čier., Ostrož., Prisl., Run., Rus., Smol., Ulič, Vagr., Zvala

pan,kati (s,a) *ned. bez předm.* (usi-lovně) prosit, žebronit , žadonit
Dara, Dúbr., Kol., Podhor., Rus. Pot., Šmig., Ubl'a, Zvala

pan,ščyna *ž* robota; práce na panském
Cig., Dúbr., Kyj., Prík., Rus. Pot., Smol., Star., Ubl'a, Ulič, Vagr.

pantlyk *m* stužka *ž*, pentle *ž*
Brus., Drien., Klen., Kol., Kolb., L'ut., Nový Buk., Prík., Šmig., Ulič, Vel'. Pol'., **pantlyča** *s* Podhor.

paperča *s* papír *m*; papírek *m; též ve význ.* dokument
Kol., Kovb., Smol., Zboj

papir, a *s hromad.* papíry *m mn.*, dokumenty *m mn.*; **treba pokazati papir,a** je nutné předložit dokumenty
Beň., Kovb., Ostrož., Prík., Star., Šmig.

papiža *s* šustí, kukuřičné sukně *ž mn.*
Kol., Prisl., Strih., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Zboj, **papižin,n,a** Podhor.

papor(o)t, *ž* kapradí *s*
Kolb., Rus., Rus. Pot., Strih., Zvala, **paportyna** Grib.

paprutyna *ž* houžev
Rus., Smol.

paradyčky *ž mn.* rajčata *s mn.*
Dara, Klen., Kol., Rus. Pot., Strih., Top., Ubl'a, Ulič

paradnyj *příd. (chlop, škola)* pěkný, hezký
Bok., Cig., Dara, Dúbr., Kol., Kyj., Podhor., Run., Rus., Strih., Šmig., Ubl'a, Vagr., Zvala

parkan *m* laťkový plot
Dara, Kur., Run., Rus., Smol.

parobčak / *m* odrostlý chlapec, výrostek
Kružl., Kyj., Vagr., **paribčak** Kraj. Čier., Kružl., Pstr., Vagr., **parubčak** Vagr., Zvala

parobčyti *ned. bez předm. patřit k místní mladé chase, být ve skupině mladých chlapců – vrstevníků;* **ši lem počav parobčyti** teprve začal chodit mezi mladou chasu
Niž. Kom., Rus. Pot., Stak. Roz., Star., **paribčyti** Brus., Cig., Ubl'a

parobok *m* mladík, mládenec, mladý chlapec; **staryj parobok** starý mládenec; **molodi paribci** mladí chlapci, mladíci; **tam buli divky i paribci** byla tam děvčata i chlapci
Brus., Cig., Dara, Drien., Dúbr., Grib., Klen., Kovb., Kož., Kraj. Čier., Kružl., Kur., Kyj., L'ut., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Star., Strih., Šem., Šmig., Ubl'a, Vagr., Zvala, **parubok** Dúbr., Kol., Kyj., Podhor., Rus. Bys., Star., Strih., Zvala

parta *ž* „parta" - *svatební věnec / korunka nevěsty s pentlemi*
Brus., Cig., Drien., Kyj., Lom., L'ut., Prík., Zvala

paska *ž* **1** Velikonoce *pomn.* **2** tradiční velikonoční kynuté pečivo *typu mazance, značně veliké*
Brus., Klen., Kol., Kraj. Čier., Kružl., Kyj., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Run., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Strih., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Vagr., Zboj, Zvala

pasmo *s* **1** přadeno - *určitý počet jednotlivých nitek příze navinutých na motovidle – zprav. 50 - 70, někde i 100 „čysnyc," („čysnyc,a" = 3 nitky)* **2** úvazek *m - část přadena oddělená pásmicí při předení lnu, konopí*
Bok., Brus., Drien., Dúbr., Grib., Kol., Kovb., Kyj., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Run., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Šem., Top., Ulič, Ulič. Kriv., Vagr., Vel'. Pol'., Zvala

pasemnyk *m* pásmice *ž nitka oddělující jednotlivá pásma přadena*
Brus., Kyj., Podhor., Vagr., **pasomnyk** Drien., **pasmjanyk** Bok., Lom., Nový Buk., Pstr.

paša *ž* tráva *s pro dobytek;* **paša s,a nevrodyla** tráva nenarostla
Beň., Grib., Kož., Nový Buk., Rus., Star., Šem., Zvala

paškuv *m* pastva, pastvina; **vodyli koni na paškuv** vodili koně na pastvu
Beň., Klen., Kol., Mich., Ostrož., Podhor.,

Prisl., Rus., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Šmig., Ubl'a, Zvala

pašok *m* podpažní klínek *u košile* Mich., Stak. Roz.

patrul, *ž* hlídka; patrola; **chodyv na patrul,** chodil na hlídku Beň., Klen., Kružl., Podhor., Prisl., Ubl'a, Vagr.

patyč,č,a *pomn.* kůly *m mn.* Brus., Grib., Kovb., Nový Buk., Rus., Rus. Pot., Star.

patyka *ž* prut *m n.* kůl *m plotu* Dúbr., Ostrož., Rus. Pot., Stak. Roz., Ulič, Zvala

pavuz, *ž* pavuza Bok., Brus., Cig., Dara, Drien., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kož., Lom., L'ut., Prisl., Run., Rus., Smol., Top., Vagr., Zvala

pazdir,a *s* pazdeří; **rozbili nas na pazdir,a** rozdrtili nás na padrť; Bok., Brus., Dara, Drien., Dúbr., Grib., Kol., Kovb., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Run., Rus., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Šem., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vagr., Vel'. Pol'., Zvala, **pazder,a** L'ut.

pčola *ž* včela Kružl., Mich., Ostrož., Pstr., Rus., Smol., Šem., Ulič, Zvala

pec *m* pec *ž*; **t pecovi** k peci; **nakladu do peca vohn,a** rozdělám v peci oheň Bok., Brus., Cig., Dara, Drien., Dúbr., Kol., Kolb., Kož., Kružl., Kyj., Lom., L'ut., Niž. Kom.,Run., Rus., Smol., Stakč., Strop., Top., Ulič, Ulič. Kriv., Zboj, Zvala

pečatka *ž* razítko *s* Kružl., Ubl'a, Vel'. Pol'.

pečunka *ž* játra *s pomn.*; **pečunka s,a davat, do hurkiv** játra se dávají do jitrnic Dúbr., Kol., Kovb., Kož., Kružl., Ostrož., Strih., Ubl'a, Ulič, Zvala, **pečinka** Brus.

pelevn,a *ž* stodola; *též ve význ.* plíveň Beň., Bok., Brus., Dara, Dúbr., Klen., Kol., Kovb., Lom., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Podhor., Prisl., Run., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vel'. Pol'., Zvala

pelevnyk *v.* **polovnyk**

pel,uchy *m mn.* plenky *ž mn.;* **tam treba kul,ki lem tuty pelenky vyprati** kolik se jen těch plínek musí vyprat Kol., Kyj., Mich., Stak. Roz., Ubl'a, Vagr., Zvala, **pelenky** Dúbr., Klen., Kol., Kolb., Mich., Nový Buk., Run., Stak. Roz., Strih., Ubl'a, Vagr.

pen, *m* pařez Bok., Kol., Kovb., Rus., Šmig., Ubl'a, Ulič, Vel'. Pol'.

perebačyti *v.* **prebačyti**

perechyrstyti s,a / perechrestyti s,a *dok. bez předm.* pokřižovat se, přežehnat se křížem; **ja by ti ne dav žerti za tri dny, doky bys s,a ne perechrestyv** nedal bych ti tři dny najíst, dokud by ses nepokřižoval Kol., Mich., Strih., Zvala, **perekrestyti s,a** Kolb., Ulič. Krive

perelaz *m* přelízka *ž*, přelez *v plotě* Kol., Kovb., Smol., Strih., Ulič

perenočuvati *dok.* **1** *kde* přenocovat **2** *koho* nechat přenocovat / dát nocleh *komu*; **perenočujte nas**

nechte nás tu přespat / přenocovat
Grib., Klen., Rus. Pot., Šem., Vel'. Pol'.

perevernuti *dok. co* obrátit; *(naruby)*; převrátit; **perevernuti s,a** obrátit se; *(- traktor, - vuz)* převrátit se, převrhnout se, překotit se
Šmig., Vagr.

perhač *m* netopýr
Kol., Nový Buk., Prík., Rus. Pot.

persten, / perstyn, *m* prsten
Cig., Drien., Grib., Kovb., Kružl., Kur., Kyj., L'ut., Podhor., Rus. Pot., Stak. Roz., Star., Ubl'a, Vagr., Vel'. Pol'.

perše *přísl.* dříve; **perše najivs,a** nejdřív / napřed se najedl; **jag-em perše povidav** jak už jsem říkal, jak jsem říkal předtím; **same perše** nejdříve
Beň., Dúbr., L'ut., Nová Sedl., Pstr., Rus. Pot., Smol., Star., Šmig.

peršyj *čísl.* první; **po peršuj vojni** po první světové válce; **peršyj raz** poprvé; **na perše oktovbra** prvního října
Beň., Bok., Brus., Cig., Dara, Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kolb., Kož., Kraj. Čier., Kyj., Lom., L'ut., Mich., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Run., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vagr., Vel'. Pol'., Zboj, Zvala, **pervyj** Kož.

perun *m* blesk; hrom a blesk; **pryjšov perun i zapalyv chyžu** sjel blesk a zapálil chalupu
Klen., Podhor., Star., Šmig.

perylo *s* seník *m*; *též část stodoly vyhrazená pro uskladnění sena*
Klen., Kol., Strih.

peryn,anka *ž* povlak *m* na peřinu; cícha
Bok., Brus., Cig., Kružl., Kyj., Nová Sedl., Nový Buk., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Zvala

perynka / peryna *ž* peřina
Beň., Bok., Brus., Cig., Dara, Drien., Kol., Kružl., Kyj., Lom., L'ut., Nová Sedl., Nový Buk., Prík., Rus. Pot., Smol., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vagr., Zboj, Zvala

pes *m* pes
Beň., Brus., Cig., Dúbr., Klen., Kol., Kovb., Kružl., Kyj., Mich., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Rus. Bys., Rus. Pot., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Vagr., Vel'. Pol'., Zboj, Zvala

petruška *ž* petržel
Kol., Kružl., Kyj., Podhor., Prík., Prisl., Rus., Smol., Strih., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Vel'. Pol'., Zvala

pchati *ned. co (viz)* tlačit; *co do čeho (ložky do dirok, horci do peca)* strkat; **pchati s,a za stul** cpát se / hrnout se ke stolu
Dara, Dúbr., Grib., Klen., Kyj., Mich., Smol., Šmig., Ulič, Ulič. Kriv., Vagr., Vel'. Pol'., Zboj

pid *m* půda *ž pod střechou chalupy*; **na podi** na půdě; **spati jšli na pid** spát šli na půdu; **dym pide po šytkim podi** kouř se rozptýlí po celé půdě
Bok., Brus., Drien., Grib., Kož., Kraj. Čier., Kružl., Kur., Lom., L'ut., Nový Buk., Prík., Pstr., Vagr., Zboj, **pod** Cig., Ubl'a, Prík., **pud** Beň., Cig., Dúbr., Kol., Kolb.Lom., L'ut., Podhor., Prisl., Run., Rus., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Strih., Top., Ubl'a, Ulič. Kriv.

pidbr,ušyna *ž* podpěnka *ž*, podpínka *ž součást koňského postroje*
Lom., L'ut., Šem., **pidbrišyna** Bok.,

Grib., **podbr,ušyna** Cig., Drien., Kol., **pudbr,ušnyk** *m* Dara, Kovb., Run.

pidhorl,a *v.* **pudhorl,a**

pidhorlyc,a *ž* podhrdelnice *u jařma*
Cig., L'ut., Šem., Vagr., **pudhorlyc,a** Dara, Dúbr., Nová Sedl., Run., Rus., Top., Zvala

pidchvostyna *v.* **pudchvostyna**

pidkova *v.* **pudkova**

pidnebja *v.* **pudnebja**

pidnožaj *m* podnožka *ž součást tkalcovského stavu*
Bok., Cig., Kyj., **podnožaj** L'ut.

pidojma *ž* páka
Brus., Cig., Kož., Lom., L'ut., Pstr., Šem., Vagr., Zvala, **pudojma** Dara, Dúbr., Nová Sedl., Run., Rus., Top., Ulič, Vagr., Vel'. Pol'., Zvala

pidpora *v.* **pudpora**

pidvalyna *v.* **pudvalyna**

pin,azi *pomn.* peníze; **v nas ši ne byla minka pin,azi** u nás tehdy ještě nebyla měna / u nás tehdy ještě peníze neměnili
Beň., Bok., Brus., Cig., Dara, Drien., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kružl., Kur., Kyj., L'ut., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Niž. Kom.,Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Run., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vagr., Vel'. Pol'., Zvala

pip *m* pop; **dva popi** dva popové; **pup čytat, psal,tyr,u** pop čte žaltář
Brus., Grib., Kož., Kraj. Čier., Kružl., Lom., Nový Buk., Niž. Kom., Prík., Pstr., Šem., Vagr., Zvala, **pop** Brus., Cig., Drien., Dúbr., Klen., Kol., Kovb., Kyj., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Run., Strih., Šmig., Top., Ulič, Vagr., Vel'. Pol'., Zvala, **pup** Beň., Dara, Dúbr., Klen., Kol., Kovb., Mich., Nová Sedl., Ostrož., Podhor., Prisl., Run., Rus. Bys., Rus., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Krive,Vel'. Pol'., Zboj

pipka *ž* fajfka; dýmka; **chlopi pipku kuryli** muži kouřili fajfku / dýmku
Beň., Dara, Dúbr., Kol., Kovb., L'ut., Ostrož., Podhor., Prisl., Pstr., Rus., Rus. Pot., Smol., Star., Strih., Top., Ubl'a, Ulič, Zvala

pirko *s* pérko - *svatební ozdoba na klobouku ženicha a družbů - z rozmarýny a barevných pentliček nebo šňůrek*
Cig., Drien., Kyj., L'ut.

pirja *s* **1** *(z kurky)* peří; **pirja poroti** drát peří; **tak jak na kohuti pirja** jako kohoutí peří **2** *(cybuli)* nať *ž* **3** osení
Beň., Brus., Drien., Dúbr., Klen., Kol., Kož., Kružl., Kyj., Nový Buk., Prisl., Pstr., Run., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Strih., Šmig., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Top., Zvala

pišnyk *m* cestička, pěšina *ž*; *též ve význ.* chodník
Dara, Klen., Kovb., Podhor., Rus., Smol., Vel'. Pol'.

pišo *přísl.* *(jti)* pěšky; **jšli zme pišo** šli jsme pěšky
Beň., Kol., Prisl., Rus. Pot., Stak. Roz., Šmig., Ubl'a, Vel'. Pol'.

piti *ned.* *bez předm.* jít; **pišov** šel; **piti za koho** vzít si *koho* za muže
Cig., Kružl., Kraj. Čier., Kur., Kyj., L'ut., Nový Buk., Zvala, Kyj., *v. též* **pujti**

piv *čísl.* *(chliba)* půl; **ja ti dam piv**

kralivstva dám ti půl / polovinu / půlku království; **piv pjatoji** půl páté, *v. též* **puv**
Grib., Prík.

pivnoč *v.* **puvnoč**

pivnyca / pyvnyc,a *ž* sklep *m*; **chovali zme s,a po pivnyc,ach** schovávali jsme se ve sklepě; **bandurky vozyli domiv do pivnyc,och** brambory sváželi do-mů do sklepa
Beň., Brus., Cig., Drien., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kraj. Čier., Kraj. Pol., Kružl., Kyj., Lom., Mich., Niž. Kom.,Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Run., Rus., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vagr., Vel'. Pol'., Zvala

pjanyc,a *ž* opilec *m;* **n,an,ko buv pjanyc,a** otec hodně pil
Dúbr., Stak. Roz.

pjanyj *příd. (chlop)* opilý
Beň., Drien., Grib., Klen., Kol., Kovb., Podhor., Strih., Šem., Šmig., Ubl'a, Ulič, Vagr.

pjast, *ž* pěst
Bok., Kol., Prisl., Run., Strih., Top., Vel'. Pol'., Zvala, **pjastuk** Drien., Kružl.

pjat, *čísl.* pět
Beň., Brus., Cig., Dúbr., Grib., Klen., Kovb., Kož., Kraj. Čier., Lom., L'ut., Mich., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Run., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Star., Strih., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Vagr., Vel'. Pol'., Zboj

pjatero *čísl.* pět; **syn maje pjatero ditej** syn má pět dětí
Beň., Bok., Cig., Dara, Dúbr., Grib., Klen., Kraj. Čier., Kyj., Lom., L'ut., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Prisl., Run., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak., Stak.Roz., Šem., Šmig., Top., Vel'. Pol'., Zboj.

pjatka *ž (na kosi)* pata, patka *na kose*
Brus., Cig., Dara, Drien., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kraj. Čier., L'ut., Ostrož., Prisl., Pstr., Run., Rus., Strih., Vagr.

pjatnyc,a *ž* pátek *m*; **Velyka / Velykodn,a pjatnyc,a** Velký pátek
Brus., Cig., Dara, Drien., Dúbr., Klen., Kovb., Kružl., Lom., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Podhor., Prík., Prisl., Run., Rus. Bys., Rus. Pot., Stak. Roz., Strih., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Ulične Krive, Vagr., Vel'. Pol'., Zboj

pjatyj *čísl.* pátý
Beň., Bok., Brus., Cig., Dara, Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kraj. Čier., Kyj., Lom., L'ut., Mich., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Run., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vagr., Vel'. Pol'., Zboj, Zvala

pl,ac *m* místo *s;* stavební parcela *ž;* **stryko ostav na starim pl,acu** strýc zůstal na starém místě
Beň., Brus., Cig., Drien., Kol., Kraj. Čier., Lom., L'ut., Pstr., Star., Šem.

placa *ž* mzda, odměna, plat *m*
Kol., Kovb., Kraj. Čier., Prisl., Rus. Pot., Star., Ubl'a

plafon *m* strop
Dúbr., Kol., Ostrož., Podhor., Rus. Pot., Stak. Roz., Star., Ubl'a, Zvala

plachta *ž* **1** plachta; *též ve význ.* koutní plachta, koutnice; *(v posteli)* prostěradlo *s* **2** *(krasna, na košaryk)* plachetka **3** *(kupča)* vlňák *m*
Beň., Bok., Brus., Cig., Dara, Drien., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kolb.Kružl., Kyj., Lom., L'ut., Mich., Nová Sedl., Podhor., Pstr., Run., Rus. Bys., Rus., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Strih., Šem.,

Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vagr., Vel'. Pol'., Zboj, Zvala

placht,anka *ž* **1** *(na posteli)* prostěradlo *s* **2** obročnice *na krmení pro koně na cestách*
Kovb., Run., Rus., Smol., Top., Ulič

planka *ž* **1** *(derevo)* jabloň; **vidiv planku i tul,ko planok pud n,ov...** viděl jabloň a pod ní spoustu jablek; **na tuj planci velyki planky s,a zrodyli** na té jabloni vyrostla veliká jablka **2** *(pohnyla)* jablko
Beň., Dara, Dúbr., Grib., Klen., Kol., Mich., Nová Sedl., Ostrož., Podhor., Prisl., Rus., Rus. Pot., Smol., Strih., Top., Ubl'a, Ulič, Vagr., Vel'. Pol'., Zboj, Zvala

plankač *m* širočina *ž,* tesařská sekera
Bok., Brus., Cig., Drien., Kol., Kyj., Lom., L'ut., Pstr., Smol., Ulič, Vagr.

plano *přísl.* *(žyti)* špatně; **tam bulo duže plano** tam bylo moc zle, tam to bylo moc zlé; **plano s,a ne majut,** nedaří se jim špatně
Cig., Grib., Kol., Kož., Kružl., Kyj., L'ut., Nová Sedl., Prík., Rus. Pot., Star., Šmig., Ubl'a, Vagr., Zvala

planyj *příd.* *(put, , tengerica)* špatný; mizerný; *(žyt,t,a) též* bídný; **zeml,a je tu plana** půda je tady špatná; **susida byl planyj čolovik** soused nebyl dobrý člověk; **ta gazdyn,a bardz plana byla** ta hospodyně byla moc zlá
Drien., Klen., Kol., Kož., Kraj. Čier., Kružl., Kyj., Niž. Kom., Prisl., Run., Star., Vagr., Vel'. Pol'., Zvala

plaščanyc,a *ž* obřadní rouška se zobrazením těla Kristova *užívá se při velkopátečních obřadech řeckokatolických i pravoslavných*
Kyj., Podhor., Strih., Šmig., Ubl'a, Ulič, Zboj, Zvala

platati *ned.* *co (bočkory)* spravovat; *(nohavyci) též* záplatovat
Kol., Mich., Prík., Ulič

platva / platov *ž* věnec *m součást krovu*
Bok., Drien., Grib., Lom., Nový Buk., Vagr.

pleče *s* rameno; **na plečoch nesti** nést na ramenou / na zádech; **vz,ati na pleči** vzít na záda; **skočyv mu na pleči** skočil mu na záda
Beň., Bok., Brus., Cig., Dara, Drien., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kružl., Nová Sedl., Mich., Nový Buk., Niž. Kom., Podhor., Prík., Prisl., Run., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Vagr., Vel'. Pol'., Zboj, Zvala

pleščyny *pomn.* loučení se svobodou - *ženichův mládenecký večírek před svatbou*; **tu doma, de parobok, tu byli vvečur pleščyny** tady doma, v ženichově domě byly večer „pleščyny"
Rus. Pot., Zvala

pliča / pličata *s* oplečí, rukávce *m mn. krátká košilka – součást tradičního ženského oděvu, v. též* **opliča**
Kovb., Mich., Rus. Bys., Rus. Pot., Strih., Ubl'a, Ulič, Ulič. Krive,

plijsovati / plejsovati *ned. bez předm.* rozebírat vypálený milíř, vybírat vypálené dřevěné uhlí z milíře
Kol., Ostrož., Smol.

plit *m* plot
Brus., Cig., Drien., Grib., L'ut., Nový

Buk., Ostrož., Prík., Pstr., Rus. Bys., Šem., Zvala, **plut** Beň., Dara, Dúbr., Klen., Kol., Kovb., Ostrož., Podhor., Run., Rus., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Strih., Top., Ubl'a, Ulič

pl,uca *pomn.* plíce
Brus., Drien., Dúbr., Klen., Kovb., Kož., Kružl., Mich., Nový Buk., Prisl., Run., Rus. Pot., Star., Strih., Ubl'a, Vel'. Pol'., Zvala

pludyk *m* osa *ž* cívky *součást člunku tkalcovského stavu*
Kovb., Mich., Nový Buk., Podhor., Prisl., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Stak. Roz., Star., Top., Ubl'a, Ulič, Vel'. Pol'., Zvala

plužn,ata *pomn.* plužňata *kolečka k pluhu*
Dara, Kovb., Nová Sedl., Prisl., Run., Rus., Smol., Top., Vel'. Pol'., Zvala

pn,ak *m* kmen; pařez
Bok., Drien., Kovb., Zvala

poblahosloviti *dok. koho* požehnat *komu,* dát požehnání *komu*
Drien., Kružl., Podhor., Rus., Smol., Ubl'a

poboronyti *dok. (posijanu tengericu, rol,u)* zavláčet branami
Bok., Drien., Grib., Kol., Kovb., Kož., Kyj., Nová Sedl., Podhor., Prík., Pstr., Rus. Bys., Smol., Strih., Šmig., Top., Ubl'a, Vel'. Pol'.

pobryzkati *dok. koho, co (vodov)* postříkat; pokropit; **vz,ala mertvoji vody a pobryzkala a to tilo zroslo** vzala mrtvou vodu, pokropila tělo a to srostlo
Brus., Kol., Kolb., Mich., Podhor., Nová Sedl., Smol., Ubl'a, Zboj, Zvala

pobuduvati s,a *dok. bez předm.* postavit si (chalupu, dům)
Niž. Kom., Rus. Pot., Zvala

pociluvati *dok. koho, co (chlopc,a)* políbit; **pociluvati s,a** políbit se, dát si polibek
Beň., Cig., Kovb., Kož., Kružl., L'ut., Nová Sedl., Pstr., Rus., Rus. Pot., Smol., Strih., Ubl'a

počer,ati *dok. co za co (korovu za dvoj teljat)* vyměnit
Klen., Kol., Šmig.

počuchati *dok. (dil,a)* umýt, vydrhnout
Šmig., Ulič. Kriv.

počuti *dok. co* uslyšet; **čy ne počuv-es dašo?** neslyšel jsi něco?
Kraj. Čier., Prík.

pod *v.* **pid**

podavyti *dok. co (trompaky)* rozmačkat, rozšťouchat
Strih., Ubl'a

podbr,ušyna *v.* **pidbr,ušyna**

poderti *dok. co (bočkory)* roztrhat, *v. též* **pudrati**
Bok., Vagr.

podnožaj *v.* **pidnožaj**

podolok *m* plátěná spodnička *ž* - *součást tradičního ženského oděvu; též spodní část delší ženské košile*
Bok., Brus., Cig., Grib., Kružl., Mich., Nový Buk., Pstr., Run., Rus. Bys., Smol., Stak. Roz., Star., Top., Ulič, Vagr., Vel'. Pol'., Zboj

podr,a *ž* horní patro *s ve stodole*; půda *na seno, zrní, slámu ap.;* **toto pud byv ta nad pelevn,ov podr,a byla** to byla půda a nad stodolou bylo horní patro / nad stodolou byl seník
Dara, Dúbr., Klen., Kol., Nová Sedl.,

Podhor., Run., Rus., Smol., Stak., Strih., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Zvala

podurkati *dok. do čeho (do skaly)* zaklepat *na co*
Rus. Pot., Ubl'a

pofigl,ovati *dok. bez předm. (- chlopci z divkami)* zažertovat si; **vyjdi iz-za stola ta popozeraj, pofigl,uj z divkami** vstaň od stolu, porozhlédni se a zažertuj s děvčaty
Brus., Šmig., Zvala

poharyk / poharik *m* sklenička *ž*
Brus., Cig., Drien., Klen., Kol., Kovb., Kraj. Čier., Kružl., Kyj., Prík., Pstr., Stak. Roz., Šem., Ubl'a, Ulič, Vagr., Zvala, **poharča** Klen., Kol., Ubl'a, **poharičok**

pohlodyny *pomn.* „pohlodyny" - *pohoštění / hostina ze zbytků např. svatebních n. křestních hodů*
Dúbr., Klen., Kolb., Podhor., Prisl., Rus. Bys., Smol., Strih., Ubl'a

pohrib *m* pohřeb
Cig., Klen., Kol., Kovb., Kružl., Kyj., Lom., Nový Buk., Prisl., Rus. Bys., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Ubl'a, Ulič, Zvala, **pohreb** Kyj., Vagr.

pochovati s,a *dok. bez předm. (po valali)* poschovávat se, schovat se; **my pochovali s,a do jednoji stajni** poschovávali jsme se v jedné stáji; **chto jak muh, tak s,a pochovav** každý se schoval kam mohl
Beň., Ostrož., Prisl., Stak. Roz.

pochvoriti *dok. bez předm. (- čolovik)* rozstonat se, onemocnět; **vun tam pochvoriv** rozstonal se tam, onemocněl tam
Beň., Cig., Kož., Kyj., Mich., Niž. Kom., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Rus. Pot., Stak. Roz., Star., Strih., Šmig., Ubl'a, Ulič, Zvala

pojamčyti *dok. bez předm.* vykopat jamky *při sázení kukuřice, brambor, zelí ap.*
Kol., Prisl., Run., Smol., Top., Zboj, Zvala

pojidnati *dok. koho, co (hudaku, cygan praviti val,ky)* zjednat, najmout
Drien., Grib., Kol., Kružl., Kur., Kyj., Podhor., Prík., Run., Šmig., Top., Ubl'a, Zvala

pojidnati s,a *dok. bez předm. (z panom, za juhasa)* sjednat si práci *s kým*, nechat se najmout *kým*
Beň., Kovb., Mich., Prík., Rus. Pot., Stak. Roz., Ubl'a, Vel'. Pol'.

pojimati *dok. koho, co (chlopciv)* chytit; pochytat; *(do ruk)* chytit
Dúbr., Klen., Kol., Nová Sedl., Nový Buk., Niž. Kom.,Pstr., Rus., Smol., Šem., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič. Kriv., Zvala

pokapčati *dok. co* pospojovat, sepnout; **pokapčati dobri gombičky** dobře zapnout knoflíky
Beň., Dara, Kol., Prík., Strih.

pokl,a *přísl.* dokud
Beň., Prisl., Stak. Roz., Star.

pokladok / podkladok *m* po(d)kladek
Brus., Dúbr., Kružl., Lom., Prisl., Run., Smol., Strih., Top., Ubl'a, Zvala

poklonyti s,a *dok. bez předm.* pozdravit; **poklonyti s,a „Slava Isusu"** pozdravit „Pochválen (buď) Pán Ježíš Kristus"
Beň., Klen., Kovb., Podhor., Prisl., Rus. Pot., Star.

poklykati *dok. koho (chlopu, majstru)* zavolat; pozvat; **poklykati**

l,udej svolat lidi; **poklykali nas do chyž** pozvali nás dovnitř
Beň., Dúbr., Kol., Kraj. Čier., Nová Sedl., Pstr., Rus. Pot., Ubl'a, Ulič. Kriv.

pokoloti *dok. co (dryva)* rozštípat; naštípat
Rus., Smol.

pokolotyti *dok. co (fasol,u)* rozmačkat, rozkverlat, rozmělnit
Dara, Prisl.

pokos *m* řádek posečeného obilí *zprav. ovsa nebo trávy*; **na pokosy kosyti** sekat na řádky, do řádků
Bok., Brus., Drien., **pokis** Kyj.

pokresati *dok. (derevo)* otesat
Kraj. Čier., Nový Buk.

pokrovec, *m* přikrývka *ž podomácku tkaná*; *též doma tkaný koberec*; **buv prikrytyj pokruvcom** byl přikrytý přikrývkou; **kins,kyj pokrovec,** koňská deka / houně
Brus., Dara, Drien., Dúbr., Grib., Kol., Kraj. Čier., Kur., Kyj., Lom., L'ut., Ostrož., Podhor., Prík., Pstr., Rus., Rus. Pot., Stak. Roz., Star., Šem., Ubl'a, Ulič, Vagr., Zvala, **pokrivčyk**

Pokrovy *pomn.* svátek Panny Marie Pomocné
Klen., Rus., Smol., Vagr.

pokrutky *pomn.* ledviny *ž pomn.*
Brus., Dúbr., Lom., Smol.

pokryjda *ž* kytka, ozdoba na klobouk pro ženicha *zprav. z papírových květin a stuh, v. též* **bogryjda**
Beň., Brus., Kol., Kolb., Kraj. Čier., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Run., Rus. Pot., Smol., Strih., Šem., Top., Ulič, Zvala, **pokryjdka**

pokryvka *ž* poklička
Dúbr., Podhor., Run., Strih., Šmig.

pokuj *m* pokoj; **dajte pokuj**! dejte pokoj!
Beň., Dara, Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kružl., L'ut., Mich., Ostrož., Podhor., Prisl., Rus. Pot., Stak. Roz., Star., Strih., Šmig., Ubl'a, Ulič. Krive, Vel'. Pol'., **pokij** Cig., Grib., Klen., Kož., Kraj. Čier., Kružl., Kyj., Nový Buk., Prík., Šem., Vagr.

poky *zájm. přísl.* dokud; **poky devjat, mis,acu ne bude** dokud neuplyne devět měsíců; **poky ši car, buv** ještě za cara
Beň., Mich., Run., Šmig., Top., Ulič. Kriv., Vel'. Pol'., Zvala

pokysnuti *dok. bez předm. (- tisto)* vykynout
Dara, Ulič

Pol,ak *m* Polák
Beň., Klen., Kovb., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Rus. Pot., Star., Šmig., Vagr.

pol,anka *ž* mýtina; palouček *m*
Kraj. Čier., Kyj., Prík., Stak. Roz., Ubl'a, Vagr.

polatyti / polatuvati *dok. (strichu, verch)* pobít latěmi *co,* přibít latě *na co*
Brus., Cig., Nový Buk., Prisl., Strih., Ubl'a

polaznyk *m* koledník
Cig., Prík., Rus. Pot.

Pol,ka *ž* Polka
Mich., Prík., Rus. Pot.

polokati *bez předm. i co (lachy, pr,adena)* máchat
Brus., Cig., Grib., Vagr.

polotno *s* **1** *(na soročku)* plátno **2** *(kosy, pyly)* list *m*
Bok., Brus., Cig., Dara, Drien., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kraj. Čier., Kyj., Lom., L'ut., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Run., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vagr., Vel'. Pol'., Zboj, Zvala

polova *ž* pleva; plevy *ž mn.*
Bok., Brus., Cig., Dara, Dúbr., Grib., Kol., Kovb., Kraj. Čier., Lom., Nová Sedl., Prisl., Pstr., Run., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Strih., Ulič, Ulič. Kriv., Vagr., Vel'. Pol'., Zvala

polovka *ž* polovina, půlka; **polovka zerna zustane na pol,u** polovina obilí zůstane na poli
Beň., Dúbr., Klen., Rus. Bys., Rus. Pot., Strih., Ubl'a, **poluvka** Beň., Kol., Nová Sedl.

polovnyk *m* plíveň *ž*, perna *ž*, přístodůlek
Rus., Stak. Roz., Ulič, **pelevnyk** Prisl., Rus., Stak., Strih.

poloz *m* plaz *u pluhu*
Brus., Cig., Lom.

položnyc,a *ž* rodička *po porodu „v koutě"*
Cig., Run., Top.

Pol,sko *s* Polsko
Beň., Cig., Drien., Klen., Kružl., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Rus. Pot., Star., Vagr.

Pol,ša *ž* Polsko *s*
Beň., Ostrož., Prík., Rus. Pot., Stak. Roz., Ubl'a, Vagr., Vel'. Pol'., **Pol,šča** Kož., Stak. Roz., Vagr.

poludenok *m* oběd
Kol., Mich.

poludne *s* poledne; **na poludne** *(jili chlib)* k obědu
Beň., Klen., Kol., Kovb., Kružl., Mich., Ostrož., Podhor., Prisl., Run., Rus. Bys., Rus. Pot., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Šmig., Ubl'a, Vagr., Vel'. Pol'., Zvala

poludnuvati *ned. bez předm.* obědvat
Rus., Rus. Pot., Zvala

polujka *ž* polovička; **všytky pin,azi jim dav... polujka jednomu, polujka druhomu** dal jim všechny peníze... polovičku / polovic jednomu a polovičku / polovic druhému
Kolb., Run., Rus., Stak. Roz., **poluvka** Nová Sedl.

pol,uvačka / pol,ovačka *ž* lov *m*; hon *m*
Beň., Dara, Dúbr., Ostrož., Podhor., Pstr., Stak. Roz., Star., Strih., Vel'. Pol'., Zvala

polyc,a *ž* oplen *m na voze*
Brus., Cig., Dara, Drien., Dúbr., Grib., Kovb., Kož., Lom., L,ut., Nová Sedl., Pstr., Run., Rus., Smol., Stakč.Roz., Strih., Top., Vel'. Pol'., Zvala

pomerti *dok. bez předm.* umřít; **perša žena pomerla** první žena (mi) umřela
Beň., Kružl., Kur., Nový Buk., Podhor., Rus. Pot., Star.

pometati *dok. co, co kam (halušky do vody)* naházet
Stak. Roz., Strih., Ulič

pomidži *předl. se 4.p.* mezi *se 4. a 7. p.* **my vtikali pomidži nych** utíkali jsme mezi nimi
Drien., Prisl., Prisl.

pomust *m* podlaha *ž* ve chlévě *z kulatiny*
Kol., Rus., Rus. Pot., Smol., Strih., Top., Ubl'a, Ulič, Zvala

ponedilok *m* pondělí *s;* **polyvanyj ponedilok** velikonoční pondělí, pomlázka Beň., Brus., Cig., Dúbr., Klen., Kovb., Kraj. Čier., Kraj. Pol., Kyj., Nová Sedl., Podhor., Prík., Pstr., Run., Rus. Bys., Smol., Stak. Roz., Strih., Top., Ubl'a, Ulič, Vagr., Zboj

ponuž *m, zprav. mn.* **ponožy** podnožka *ž,* podnůžka *ž šlapadlo - součást tkalcovského stavu*
Dúbr., Kol., Kovb., Mich., Nová Sedl., Ostrož., Podhor., Prisl., Run., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Ubl'a, Ulič, Ulič. Krive, Vel'. Pol'., Zvala, **ponožanyk** Kol., Prisl., Stak. Roz., Top.

pop *v.* **pip**

popad,a *ž* popova žena, popová
Beň., Kol., Kovb., Kružl., Prík., Prisl., Pstr., Rus. Pot., Stak. Roz., Vel'. Pol'.

poper, / popyr, *m* pepř
Kovb., Kož., Nová Sedl., Podhor., Prisl., Run., Rus., Strih.,Ulič, Zvala

poperek *m* pas
Top., Rus. Pot., Star., Strih., Ulič, Vel'. Pol'., Zvala

popil, *m* popel
Bokša, Brus., Cig., Drien., Dúbr., Grib., Kol., Kovb., Kružl., Kur., Kyj., Lom., L'ut., Mich., Nová Sedl., Ostrož., Podhor., Prík., Pstr., Run., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Šmig., Ulič, Ulič. Kriv., Vagr., Vel'. Pol'., Zvala

popozerati (s,a) *dok. bez předm. i na co* podívat se; **popozerav s,a na mene** podíval se na mne
Beň., Klen., Kol., Mich., Podhor., Rus., Stak. Roz., Star., Šmig., Ulič. Kriv., Zvala

popražyty *dok. co (cybuli)* usmažit
Kol., Smol., Top.

popryga *ž* paprika
Dúbr., Klen., Kol., Podhor., Prisl., Smol., Stak. Roz., Strih., Šmig., Ubl'a, Ulič

popud *předl. se 4.p.* pod, podél *s 2.p.*; *(my s,a chovali)* **popud dereva** pod stromy; **popud stiny** podél stěn
Dúbr., Kol., Prisl.

popuchnuti *dok. bez předm. (- ruky, - oči)* otéci, opuchnout; **meni nohy popuchli** otekly mi nohy
Klen., Podhor., Rus. Bys.

popustyti *dok. bez předm.* slevit; ustoupit; **ja doraz popušču** já hned ustoupím
Prík., Ubl'a

por,adok *m* pořádek
Beň., Cig., Dúbr., Klen., Kol., Kož., Kružl., Mich., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Pstr., Prík., Prisl., Rus. Pot., Stak. Roz., Strih., Šmig., Ubl'a, Vagr., Vel'. Pol'.

porachovati / por,achuvati *dok. co* spočítat, vypočítat
Cig., Klen., Kol., Kraj. Čier., L'ut., Niž. Kom., Rus., Star., Vagr.

porajati / porajiti / poporajiti *dok. co (chyžu)* uklidit
Šmig., Ubl'a

porih *m* práh
Bok., Brus., Cig., Grib., Kyj., Lom., Pstr., Ubl'a, Ulič, **poruh** Beň., Dúbr., Kol., Kovb., Pstr., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šmig., Ubl'a, Ulič, Vagr., Vel'. Pol'., Zboj,

porichtuvati *dok. co (soročku, vuz)* připravit; **na samyj pered porichtiju sobi muku** nejdřív si připravím mouku
Drien., Kož., Kružl., Rus., Zvala

porizati *dok. (chlib)* nakrájet; **porižu tisto na kocky** nakrájím těsto na čtverce *(kapustu na nožach)* nakrouhat
Podhor., Star., Strih.

porobyti *dok.* **1** *co* udělat; vyrobit; **porobyti futra** udělat zárubně **2** *komu* očarovat *koho,* udělat *komu*
Cig., Kol. Kružl.

porochno *s* troud *m,* práchno, práchnivina *ž*
Kol., Kovb., Ostrož., Rus., Rus. Pot., Ubl'a

poros,ačka *ž* prasnice
Brus., Grib., Klen., Kol., Nový Buk., Star., Zvala

porosna *příd. jen ž (svyn,a)* sprasná
Kovb., Prík., Zvala

poroti *ned. co*: **poroti pirja** drát peří
Brus., Kož., Nový Buk., Pstr., Ubl'a, Ulič

porozmituvati *dok. co (hnuj)* rozházet
Bok., Kol.

porplic,a / porplyc,a *ž* kování *s v horním kameni - součást ručního mlýnku na domácí mletí obilí*
Bok., Brus., Cig., Kraj. Čier., Kraj. Pol., Lom., Nová Sedl., Nový Buk., Kovb., Rus., Smol., Šmig., Top., Ulič, Vel'. Pol'., Zvala, **purplica** Stak. Roz. **porplička** .

port,a *s (vošyvanoj)* ubrus *m*; plachetka *ž*
Klen., Mich., Podhor., Rus. Bys., Strih., Zboj

portok *m* ubrus, plachetka *ž*
Brus., Dúbr., Kol., Lom., Nová Sedl., Podhor., Prík., Pstr., Stak. Roz., Ubl'a, Zboj

poruh *v.* **porih** *m* práh

porvazok *m* provázek, motouz
Drien., Kyj., L'ut., Prík., Strih., Vagr.

porvislo *s* povříslo, *v. též* **povereslo**
Drien., Kyj.

porysko *s* topůrko; *(id vilam)* násada *ž*
Bok., Brus., Drien., Kovb., Kyj.

pos,ati *v.* **posijati**

pos,atyti *dok. co (pasku)* posvětit; **košaryky is tym s paskami pup pos,atyt,** košíky s velikonočním pečivem pop posvětí
Kol., Kyj., Lom., Nová Sedl., Top., Ulič

poschodžaty s,a / poschodyty s,a *dok. bez předm.* sejít se (postupně); **rodyna s,a poschodyla** sešli se příbuzní; sešla se celá rodina
Brus., Kraj. Čier., L'ut.

posijati *dok. co* zasít
Brus., Cig., Dara, Drien., Dúbr., Kružl., Kyj., Mich., Nová Sedl., Run., Rus., Smol., Strih., Top., Ubl'a, Zboj, Zvala, **pos,ati** Pstr.

poskaržyti s,a *ned. bez předm.* postěžovat si
Cig., Smol.

post *m* hlídka *ž,* stráž *ž*; **dali vojaka na posta** postavili vojáka na hlídku
Beň., Kol., Niž. Kom.,Podhor., Vagr., Zvala

postariti *dok. bez předm. (žena)* zestárnout
Rus. Bys., Ubl'a

postav *m* sukno *s plátěnou vazbou; též ve význ.* utkaná vlna na sukno, *které se poté valchovalo*

Cig., Dara, Drien., Grib., Kol., Kovb., Kružl., Kyj., Lom., L'ut., Nová Sedl., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prisl., Pstr., Run., Rus., Smol., Stak. Roz., Star., Top., Vagr., Vel'. Pol'., Ulič, Ulič. Krive, Zboj, Zvala

postelyti *dok. bez předm. i komu* ustlat; **postelyli meni, ale ja ne spav** ustlali mi, ale já jsem nespal
Dara, Klen., Kolb., Kyj., Ulič, Zvala

postil, *ž* postel; **postil, byla na lapkoch** postel měla nohy; **nad postil,ov byla kolyska** kolíbka byla nad postelí
Beň., Bok., Brus., Dara, Drien., Dúbr., Kol., L'ut., Nová Sedl., Nový Buk., Pstr., Rus., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Strih., Top., Ulič, Ulič. Kriv., **postel,** Drien., Klen., Kružl., Mich., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prisl., Rus. Bys., Strih., Šmig., Vagr.

posvad,bovati / posvad,buvati *dok. bez předm.* uspořádat / vystrojit svatbu; oslavit svatbu; **do dvoch tyžniv vony posvad,buvali** do dvou týdnů měli svatbu
Beň., Kol., Kovb., Podhor., Rus. Pot., Smol., Šmig., Ubl'a

posvatati *dok. koho (najmolodšu divku)* zasnoubit *komu,* zaslíbit *komu*; domluvit svatbu *s kým na oficiálních námluvách*
Run., Rus. Pot., Šmig., Top.

pošyti *dok. (strichu kyčkamy)* pošít, pokrýt
Bok., Brus., Cig., Lom., Nový Buk., Vagr.

pot,a *s* ptáček *m*; **pot,ata** *hromad.* drobné ptactvo *s*; ptáci *m mn*
Kol., Kovb., Nový Buk., Ostrož., Rus., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Ubl'a, Zvala

pot,ah *m* potah, spřežení *s*
Cig., Klen., Rus. Pot., Vagr., Zvala

potočyna *ž* potok *m*
Nová Sedl., Ubl'a, Ulič, Zboj

potoločyti *dok. co (sino na vozi)* sešlapat, ušlapat
Kovb., Rus., Zvala

potylyc ,a *ž* zátylek *m*
Dara, Dúbr., Kol., Prisl., Run., Rus. Bys., Smol., Strih., Top., Ulič

povala *ž* strop *m*; poval *m,* povalový strop *m*
Bok., Brus., Cig., Dara, Drien., Dúbr., Grib., Kol., Kraj. Čier., Kružl., Kyj., L'ut., Nová Sedl., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Rus., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vagr., Vel'. Pol'., Zvala

povereslo *s* povřislo, *v. též* **porvislo**
Bok., Brus., Cig., Dara, Dúbr., Klen., Kol., Kovb., Lom., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prisl., Pstr., Run., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vagr., Vel'. Pol'., Zboj, Zvala

povhoryti *dok. co* **1** *(bandurky)* okopat *motyčkou* **2** *(zeml,u)* zkypřit *mělkou orbou nebo kultivátorem; (stern,u)* zaorat
Kol., Smol., Zvala

povidati *ned. bez předm.* vyprávět; říkat; **muj n,an,ko povidali** můj otec vyprávěl; **vona znaje povidati** umí vyprávět
Cig., Dara, Dúbr., Klen., Kol., Šmig., Zboj, Zvala, Brus.

povismo *s* hrst *ž* konopí *podruhé vytřeného a vyčesaného*
Dúbr., Mich., Podhor., Prík., Rus., Rus. Bys., Smol., Stak. Roz., Šmig., Ubl'a, Vagr.

povisti *dok. co* říci, povědět; **povidž,me** *jako vsuv.* řekněme
Dara, Klen., Kol., Kož., Kyj., L'ut., Mich., Prisl., Pstr., Rus., Smol., Strih., Šem., Ubl'a, Ulič. Kriv., Vagr., Vel'. Pol'.

poviti *dok. (ditynu)* zavinout *novorozence do plenek a peřinky*
Cig., L'ut., Podhor., Ubl'a, Zvala

povjazati *koho (konopli povereslom)* svázat; **povjazati molodu** začepit nevěstu; **povjazali ranenych** raněné obvázali
Beň., Dúbr., Kol., Kolb., Prisl., Run., Rus. Pot., Smol., Strih., Top., Ubl'a, Ulič, Zvala

povnyčka *ž* menší láhev *pálenky*
Mich., Nová Sedl., Smol., Strih., Ubl'a, Ulič, Zvala

povoroz,z,a *s* úponky *m mn. např. u okurek n. fazolí*
Kol., Podhor., Prisl., Rus., Smol., Šmig., Zvala

pozerati *ned. bez předm. i na koho, co* dívat se; **pozeravut, de jde dym** dívají se / sledují / pozorují kam jde kouř; **pozerati s,a** dívat se; **ja s,a pozerav** díval jsem se; **jdeme pozerati s,a, jak s,a to robit,** jdeme se podívat, jak se to dělá
Beň., Dúbr., Klen., Kol., Kovb., Kur., Mich., Nová Sedl., Ostrož., Prík., Run., Rus., Smol., Stak. Roz., Strih., Šmig., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vel'. Pol'., Zboj, Zvala

poznatyj *příd. (chlop)* známý; **de s,a poverneš, furt poznatyj** ať jdu kam chci, všude mám známé; **ostali rus,ki poznati** zůstali známí Rusové / Rusové, se kterými jsme se znali
Klen., Kružl., Nová Sedl., Rus. Pot., Strih., Šem., Ulič. Kriv., Vel'. Pol'., Zvala

pozviduvati s,a *dok. bez předm. i koho (šo chočeme)* vyptat se
Klen., Smol., Star., Zvala

požyčka *ž* půjčka; **vz,av požyčku des,at, tys,ač** půjčil si deset tisíc / vzal si půjčku na deset tisíc
Grib., Klen., Kož., Nový Buk., Podhor., Prík., Prisl., Rus. Pot., Star., Šmig., Ubl'a, Vagr.

požyčyti *komu co (pin,azi)* půjčit; *(z banku hroši)* půjčit si; **požyčani pin,azi mavu** mám vypůjčené peníze; **daki mi hrošy požyčte** půjčte mi nějaké peníze
Drien., Klen., Kol., Kovb., Kraj. Čier., Kur., L'ut., Mich., Nová Sedl., Podhor., Prík., Pstr., Rus., Star., Strih., Šmig., Ubl'a, Ulič, Vagr.

pr,adeno *s* přadeno
Bok., Brus., Cig., Grib., Lom., Nový Buk., Prík., Pstr., Vagr.

pr,adky *pomn.* přástky
Beň., Dúbr., Kol., Kovb., L'ut., Nová Sedl., Podhor., Pstr., Strih., Šmig., Ubl'a

pr,adyvo *s* příze *ž,* předivo *dlouhá vlákna vyčesané příze*
Brus., Cig., Dara, Drien., Grib., Kol., Kovb., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Run., Rus., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vagr., Zvala

pr,adža *ž* příze
Bok., Cig., Dúbr., Kol., Kyj., Mich., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Run., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Vagr., Zboj, Zvala, **pr,adza** L'ut.

prajnyk *m* **1** *(na krosnach)* příčka *součást tkalcovského stavu* **2** biják *m ve valchovně* **3** bouchač, píst *na praní prádla u potoka*
Brus., Cig., Drien., Dúbr., Grib., Kol.,

Kovb., Kyj., Nová Sedl., Ostrož., Podhor., Prisl., Pstr., Rus., Smol., Stak. Roz., Vagr., Zvala

pr,asti *ned. bez předm. i co* příst; **my pr,ali na kudel,u** předly jsme na přeslici
Beň., Bok., Brus., Cig., Dúbr., Grib., Kol., Kovb., Kož., Kraj. Čier., Kružl., L'ut., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vagr., Vel'. Pol'., Zboj, Zvala

pravoslavnyj *příd. (cerkva)* pravoslavný
Stak. Roz., Ulič. Krive, Vagr.

pravotyti s,a *ned. bez předm. i s kým* soudit se
Beň., Prík., Smol., Ulič. Krive

pravyti *ned. co* dělat; **pravyli z,me luh** dělali jsme / připravovali jsme louh; **maslo pravyti** stloukat máslo; **pravyti moloko** nechávat zkysnout mléko; **pravyti chyžu / pec** stavět chalupu / pec; **pravyti svad,bu** pořádat svatbu; **pravyti tisto** zadělávat těsto; **pravyli trunu z došok** sbíjeli z prken rakev
Brus., Dúbr., Kol., Kružl., Podhor., Rus., Rus. Pot., Šmig., Top., Ubl'a,, Ulič. Krive

pražyti *dok. co (jajca, mn,aso)* smažit
Klen., Run., Rus. Bys., Ubl'a

prebačyn,n,a *s* prominutí; **prosyti o prebačyn,n,a** prosit za prominutí; **z prebačyn,n,om** s prominutím
Beň., Klen., Kol., Podhor., Prisl., Pstr., Rus. Pot., Stak. Roz., Star., Ubl'a, Vel'. Pol'., Zvala

prebačyti *dok. komu co* prominout, odpustit; **prebačte / probačte!** promiňte!; **a to ši perebačte v nas sut, jak s,a zve tchuri** a to u nás jsou ještě s prominutím jak se říká tchoři
Drien., Klen., Kol., Nová Sedl., Prík., Prisl., Top., Zvala, **probačyti** Pstr., **perebačyti** Klen., Nová Sedl.

presypa *ž* sypek *m*
Bok., Drien., Kružl., Kyj., **presypka**

prevelebnyj *příd.*: **pan prevelebnyj** *v oslovení* velebný / důstojný pane
Klen., Kol., Kružl., Star., Šem.

priča / pryča *ž* pryčna
Podhor., Prík., Rus. Pot., Šem., Vel'. Pol'.

priknyj *příd.*: **priknyj syr** nakládaný solený sýr *nahořklé chuti*
Kol., Nová Sedl., Podhor., Run., Smol., Star., Strih., Top., Ulič, Vel'. Pol'., Zvala

princeza *ž* princezna
Beň., Kovb., Kružl., Kyj., Mich., Podhor., Šem., Šmig., Ubl'a

priti *ned. bez předm.* pomalu se vařit (v peci)
Dúbr., Mich., Prisl., Stak. Roz., Ulič. Kriv., Zvala

probačyti *v.* **prebačyti**

probuvati *ned. koho, co* zkoušet; **vny tuto probuvuť** zkoušejí to; **probuvati vtikati** zkoušet utéct
Dúbr., Kol., Pstr., Ubl'a

promituvati *ned. (čolnok zivom)* prohazovat
Mich., Rus. Bys., Ulič

propasti *dok. bez předm.* zahynout; *(- hroši)* ztratit se
Nová Sedl., Niž. Kom., Prisl., Rus. Pot., Ubl'a

propovid, *ž (u cerkvi)* kázání *s*
Pstr., Ubl'a

prorub, *ž (na rici)* prorub *m*
Dúbr., Nová Sedl., Podhor., Rus., Smol., Stak. Roz., Ubl'a, Zvala

proskurka *ž* mešní chléb *m při bohoslužbě východního ritu*
Rus. Pot., Smol., Strih., Top., Ubl'a, **proskura** Kovb.

prosyti s,a *ned. bez předm. i koho (l,udej)* ptát se; **ja ne prosyla s,a zvidky vin** neptala jsem se odkud je; **šef s,a prosyt, jak šo** šéf se ptá co je
Beň., Dúbr., Kol., Kyj., Ostrož., Podhor., Pstr., Rus., Rus. Bys., Smol., Star., Strih., Šmig., Ubl'a, Zvala

proš,in,ati *dok. co (muku)* prosít; **vz,ali z,me sito, prošin,ali z,me muku** vzali jsme si síto a mouku jsme prosáli
Kovb., Ostrož., Prisl., Run., Smol., Star.

prusteradlo *s* prostěradlo
Kovb., Smol., Star.

prusterti *dok. co (polotno na ryni, chust,a na stoli)* prostřít, roztáhnout
Kol., Podhor., Rus. Bys., Smol., Star., Strih., Ulič, Zvala

prut *m* vnější silnější hrana kosy
Bok., Dara, Grib., Klen., Kol., Kovb., Kraj. Čier., Nová Sedl., Ostrož., Prisl., Pstr., Run., Rus., Vagr., Zvala

pryčast,a *s* přijímání *eucharistie*
Kol., Strih.

prydane *s* věno
Brus., Lom., Run., Top.

prydany *m mn.* svatebčané *přivážející nevěstino věno do nového domova*
Beň., Brus., Lom., Niž. Kom.,Pstr., Run., Smol., Šem., Top., Vagr., Zvala, **prydančany** Brus., Kraj. Čier., Pstr., **prydanyci** Brus., Drien., Kyj., **prydan,ari** Cig.

pryhnati *dok. co (bandurky, vahony)* přivézt *co,* přijet *s čím*
Prisl., Zvala

pryhoršči *pomn.* přehoušle *ž j.*, přehršle *ž j.*
Brus., Rus., Star., Ulič. Kriv.

pryjti *dok. bez předm.* přijít; **zvidky pryjšov?** odkud přišel?; **pryjšovem domiv** přišel jsem domů; **pryjšli tu Nimci** přišli sem Němci
Beň., Grib., Kol., Kraj. Čier., Prík., Ubl'a

prykapčati *ned. co, co k čemu* připevnit, připnout; *(čovnyk na kotvu, lopatku, palyčku d navujovi) též* přivázat, připoutat
Brus., Dara, Drien., Grib., Nová Sedl., Podhor., Rus., Star., Prisl., Vel'. Pol'., Zvala

prykazka *ž* pohádka; **tam spivali taj prykazky prykazuvali** tam zpívali a vyprávěli pohádky
Kovb., Nová Sedl., Ostrož., Podhor., Prisl., Rus. Pot., Šmig., Ubl'a

prykazuvati *ned. bez předm. i co* vyprávět; **nen,ko znav prykazuvati, šo...** otec vždycky vyprávěl, že...
Rus. Pot., Ubl'a, Ulič. Kriv.

pryklet *m* síň *ž,* předsíň *ž,* vstupní chodba *ž*
Drien., Kyj., L'ut., Nový Buk., Prík., Star., Top., Vagr.

prypecok *m* přípecek
Bok., Brus., Kož., Kružl., Kur., Nový Buk., Pstr., Ubl'a, Ulič. Kriv., Vagr.

prypik *m* **1** zápecí *s* , pekelec - *vyvýšené místo za pecí* **2** pecinka *ž*; **navkolo peca byv prypik** kolem pece byla pecinka
Dara, Kol., Kolb., Kož., Prisl., Rus., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Ulič, Ulič. Kriv., Vagr., Zboj, Zvala

prypovidka *ž* pohádka; vyprávění *s*; **prypovidky povidav** vyprávěl pohádky
Dara, Dúbr., Klen., Kovb., Kružl., Kyj., Nový Buk., Prík., Rus., Smol., Star., Strih., Šmig., Ubl'a, Vagr., Vel'. Pol'., Zboj

pryrodin,n,a *s* přirození
Brus., **pryrodžin,na** Bok., **pryrod** *m mužský* Rus. Pot.

prys,aha *ž* manželský slib *m při církevním obřadu*; **jti do prys,ahy** jít do kostela k oddavkám
Beň., Brus., Kraj. Čier., Kružl., Kyj., L'ut., Nová Sedl., Podhor., Pstr., Run., Star., Strih., Šmig., Top., Ubl'a, Zvala

prys,ahati / prysihati (s,a) *ned. bez předm. (u cerkvi)* skládat manželský slib
Beň., Drien., Klen., Kraj. Čier., Prík., Prisl., Run., Smol., Strih., Top., Ubl'a, Ulič

prysidačka *ž* sedačka u přeslice
Mich., Rus. Bys., Smol., Star., Zvala, **prysidka** Drien., Nový Buk., Prík., Pstr., Vagr.

pryskrynok *m* přítruhlík
Bok., Brus., Cig.

prystaš *m,* přiženilec, muž, který se přiženil *na hospodářství;* **nen,ko byv prystaš tu** otec se sem přiženil
Beň., Grib., Nový Buk., Pstr., Rus. Pot., Stak. Roz., Smol., Šem., Šmig., Ubl'a, Vagr., Zvala

prystaška *ž* žena, která se přivdala *na hospodářství*
Ubl'a

prystati *dok.* **1** *bez předm. i na co* souhlasit *s čím;* **chodz, jej ne chotiv, ale musiv na tuto prystati** i když ji nechtěl, musel s tím souhlasit **2** *kam* přiženit se; **tam vun prystav** přiženil se tam
Beň., Grib., Klen., Kolb., Kyj., Nový Buk., Pstr., Smol., Stak. Roz., Strih., Šem., Ubl'a, Vagr., Vel'. Pol'.

prystyhnuti *dok. bez předm. (- zerno)* dozrát
Run., Top., Zboj, Zvala

pryt,ahti *dok. koho, co kudy (bučka na vozi, žyto domu)* dovézt, přivézt
Dara, Dúbr., Kolb.Prisl., Run., Rus., Strih., Šmig., Ubl'a, Vagr., Vel'. Pol'., Zvala, **pryt,ahnuti** Stak. Roz.

prytoločyti *dok. co (zeml,u)* upěchovat, přitlačit; *(nohami)* ušlapat
Prisl., Ulič

prytrymuvati *ned. co (- kuzlyny solomu)* přidržovat
Rus., Ubl'a

psalm *m* žalm
Kol., Pstr., Strih.

psal,tyr, / psal,tyr,a *ž* žaltář *m;* **kantor čytat, psal,tyr,u** kantor čte ze žaltáře
Kol., Kolb., Mich., Podhor., Rus. Pot., Šem., Ulič, Zboj

ps,ata *s mn.* štěňata
Ulič, Zboj

psota *ž* bída
Cig., Drien., Kružl., Kur., Kyj., Ubl'a

pšyvčata *pomn.* úzké manžety mužské košile *zprav. zdobené výšivkou*

Klen., Kol., Kovb., Mich., Prisl., Run., Smol., Ulič. Krive, Top., Vel'. Pol'., Zvala, **obšyvčata** Kol.

pšyvka *ž* obruba *ž kolem výstřihu košile ap.*, lemůvka*; též barevná vlněná ozdoba soukenných halen a kabátků, v. též* **obšyvka**
Kol., Kovb., Mich., Nová Sedl., Top., Ulič, Ulič. Krive, Zboj, **pšyvočka**

pubrati s,a *dok. bez předm. (- divka z parubkom)* vzít se; **chotiv mene i chotiv, tak što z,me s,a pubrali** chtěl mě a chtěl, takže jsme se vzali
Beň., Dúbr., Klen., Kol., Kovb., Mich., Kolb.Star., Strih., Šmig., Ubl'a, **pobrati s,a** Kož.

pud$_1$ *v.* **pod**

pudbiruv *m* místostarosta
Klen., Kovb.

pudhorl,a *s* podhrdlí, lalok *m na kravském krku*
Kol., Kovb., Prisl., Smol., Strih., **pidhorl,a** Zvala

pudhorlyc,a *v.* **pidhorlyc,a**

pudhribati *ned. co (bandurky, krumpli)* okopávat
Nová Sedl., Prisl., Ulič

pudchvostyna *ž* podocasník *m*
Dúbr., Kol., Rus., **pidchvostyna** Grib.

Pudkarpat,t,a *s* Podkarpatí
Ostrož., Star., Ubl'a

pudkov(a) *ž* podkova; **pudkov nahriv i pryložyv na tuto kopyto** nahřál podkovu a přiložil ji na kopyto
Kol., Kolb., Rus., Rus. Pot., Smol., Ulič, Vel'. Pol'., Zboj, **pidkov(a)** Šem., Zvala

pudkysnuti *dok. bez předm. (- tisto)* vykynout
Nová Sedl., Top.

pudlo *přísl. (rodyt, tengerica)* špatně, mizerně; **my s,a pudlo ne mali** neměli jsme se špatně, dařilo se nám dobře
Beň., Klen., Kol., Podhor., Rus. Bys., Star., Šmig., Ubl'a, Vagr., Vel'. Pol'.

pudlyj *příd. (moloko)* špatný; *(misto) též* nevhodný
Kol., Nová Sedl., Šmig., Ubl'a

pudn,ati *dok. co (kamin,, vereteno u mlynci)* zvednout
Rus., Smol., Ulič, Vel'. Pol'., Zboj

pu(d)nebja *s* patro *v ústech*
Dúbr., Klen., Kol., Run., Rus. Bys., Smol., Star., Ubl'a, Vel'. Pol'., **pidnebja** Brus., Zvala

pudpal,ok / pudpalok *m* podplamenice *ž, placka / malý bochníček z chlebového těsta*
Rus., Stak. Roz., Strih., Ubl'a, Ulič, Vel'. Pol'.

pudpora *ž* finanční podpora, finanční příspěvek *m státní*
Beň., Dara, Klen., Kol., Kovb., Mich., Ostrož., Podhor., Rus. Bys., Rus. Pot., Stak. Roz., Star., Strih., Šmig., Ubl'a, Ulič. Kriv., Zvala, **pidpora** Kružl., Pstr.

pudrati *dok. co (na sobi šmat,a)* roztrhat
Rus. Pot., Star.

pudvalyna *ž, zprav. mn.* **pudvalyny** kamenné základy *m mn. chalupy*
Kol., Kolb. Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., **pidvalyna** Ulič. Kriv., Zvala

pudvartovati *dok. koho* vyčíhat, vyslídit
Strih.,Ubl'a

pudž,ati *ned. bez předm. i koho (l,udej)* strašit; **tam pudžalo vnoči** tam v noci strašilo; **pudžati s,a** bát se; lekat se
Dúbr., Klen., Kol., Kovb., Mich., Ostrož., Podhor., Prisl., Rus. Bys., Rus. Pot., Stak. Roz., Strih., Šmig., Ubl'a, Ulič

pujti *ned. bez předm.* jít; **vun pušov het,** šel pryč; **ne znala-m de pujti** nevěděla jsem kam jít; **pušla-m služyti** šla jsem sloužit, šla jsem do služby; **ja-m za n,oho pušla** vzala jsem si ho, vdala jsem se za něj; **de dym pušov, vidtam bude prychodyti zlyj došč** kam šel kouř, odtud budou přicházet zlé deště
Beň., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kolb. Mich., Nová Sedl., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Run., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Stak. Roz., Star., Strih., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Vagr., Vel'. Pol'., Zboj, Zvala

pul,ak *m* krocan
Ostrož., Prík., Prisl., Ubl'a, Ulič, Zboj

pul,ka *ž* krůta
Brus., Cig., Nový Buk., Ostrož., Prík., Prisl., Smol., Strih., Ubl'a, Ulič, Zboj

pup *v.* **pip**

pupchati *dok. co kam (mysky do kradenca)* nastrkat; *(motok do hor,c,a)* napěchovat; *(tyčky kolo fasoli)* zapíchat
Prisl., Run.

purvati *dok. co (bočkory)* roztrhat; *(plachtu)* roztrhnout; **purvati s,a** *(- žyly)* přetrhnout se
Mich., Rus. Pot., Ubl'a, Ulič, Strih.

puslan, *ž* nevěstina výbava, *hlavně peřiny, polštáře a přikrývky*
Dúbr., Kol., Podhor., Run., Strih., Top., Ubl'a, Ulič

pusnyj *příd.* **1** *(strava, den,)* postní **2** *(mn,aso)* libový
Kol., Mich., Ostrož., Podhor., Smol.

puščyj *příd. (valal, vovna)* horší; **šče pušča byla vojna** válka byla ještě horší
Dúbr., Klen., Kol., Stak. Roz., Rus., Rus. Pot.

pušky *ž mn.* konečky *m* / bříška *s* prstů
Dúbr., Kož.

put, *ž* cesta; **jšov po puti / za put,ov** šel po cestě; **ščo'b mav chliba na puť** aby měl chleba na cestu; **vun znaje put,** zná cestu; ví, kudy jít; **kasarn,a pri puti** kasárna byla u cesty / u silnice
Beň., Dúbr., Klen., Kol., Mich., Ostrož., Podhor., Prisl., Rus., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šmig., Ubl'a, Ulič. Kriv., Vel'. Pol'., Zvala

putkan,n,a *s* útek *m při tkaní plátna;* **na putkan,n,a ta vže bylo z samoji vovny** na útek se dávala už jen vlna, *v. též* **utok**
Dúbr., Kol., Mich., Nová Sedl., Ostrož., Podhor., Prisl., Pstr., Run., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Krive, Vel'. Pol'., Zboj, Zvala

puv *čísl.* půl; **puv metra** půl metru; **mis,ac, a puv** jeden a půl měsíce, půldruhého měsíce, *v. též* **piv**
Kovb., Prisl., Rus., Rus. Bys., Stak. Roz., Strih., Top., Ulič, Zvala

puvdr(uh)a / pivdr(uh)a *čísl.* *(tyžn,a)* půl druhého, jeden a půl; **ja za puvdra roka v Romaniji byv** byl jsem půldruhého roku v Rumunsku
Beň., Grib., Kol., Kovb., Nová Sedl., Ostrož., Rus. Bys., Smol., Star., Zvala

puvnoč *ž* **1** sever *m*; **des, na puvnoč** někam na sever **2** půlnoc *ž*
Beň., Dúbr., Klen., Kol., Mich., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Rus. Bys., Rus. Pot., Šmig., Ubl'a, Ulič. Krive, Vel'. Pol'., **puvnuč** Stak. Roz., **pivnoč** Cig., Kur., Šem.

puznjše *přísl.* později
Dúbr., Grib., Kol., Kovb., Mich., Run., Rus., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Vel'. Pol'.

puzno *přísl.* pozdě; **pryjšli zme tam puzno** přišli jsme tam pozdě;
Dúbr., Kol., Mich., Strih., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv.

pyc,ati *ned.* *co* ohmatávat, nahmatávat; **pyc,avu tam do toji kobilky** šátrám v té tašce; ohmatávám tu tašku
Kol., Nová Sedl., Rus., Ubl'a, Ulič. Kriv.

pylovyna *ž* piliny *ž mn.*
Drien., Dúbr., Kol., Prík., Rus., Strih., Ulič, Zvala

pyrih / peruh, *zprav. mn.* **pyrohy / perohy** *m mn.* **1** *(vareni)* taštičky *ž mn.* z nudlového těsta *plněné tvarohem, zelím ap.,* **2** knedlíky ze syrových brambor a kukuřičné mouky, *plněné zelím, tvarohem ap.* **3** *(pečeni)* sladké pečivo *z kynutého těsta*
Brus., Cig., Dara, Dúbr., Kol., Kraj. Čier., Kyj., Mich., Nová Sedl., Niž. Kom., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Run., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Top., Ubl'a, Ulič, Vagr., Vel'. Pol'., Zboj, Zvala

pysanka *ž* kraslice *se vzorem vytvářeným voskem*
Mich., Podhor., Prík., Rus. Bys., Strih., Ubl'a, Ulič, Zboj

pysati s,a *ned.* **1** *bez předm.* jmenovat se *příjmením;* **jak s,a pyše?** jak se jmenuje?; **jiji n,an,ko s,a pysav Vahal** její otec se jmenoval / měl příjmení Váhal **2** *(Slovakom, Mad,arom)* hlásit se k národnosti *jaké*
Klen., Kovb., Mich., Nový Buk., Niž. Kom., Prík., Prisl., Rus. Bys., Smol., Stak. Roz., Strih., Ubl'a, Ulič. Kriv., Zvala

pys,mo *s* dopis *m,* psaní; **zahnavem pys,mo** poslal jsem dopis
Beň., Kur., Kružl., Podhor., Prisl., Run., Rus. Bys., Rus., Rus. Pot., Stak. Roz., Ubl'a, Vagr.

pysok *m* **1** *(korovy, kon,a)* tlama *ž; zhrub. též* huba; **ja dam ti po pysku!** dám ti přes hubu, dostaneš přes hubu; **maje pysok šo jist,** má tlamu, kterou jí **2** *(bočkora)* špička
Brus., Kol., Kolb., Kružl., Kyj., Lom., Run., Rus., Star., Strih., Ulič, Zboj, Zvala

pytati *ned.* *koho, co*: **pytati kurky** ohledávat slepice
Run., Top., Ubl'a

r

r,abyj *příd.* pestrý; **r,aba plachta** doma tkaná vlněná přikrývka na postel *zprav. černobílá*; **peryny ne bylo, lem taki r,abi plachty** peřiny nebyly, jen takové pestré (vlněné) přikrývky
Dara, Kol., Kolb., Nová Sedl., Pstr., Rus., Rus. Pot., Top., Ulič, Ulič. Kriv., Zvala

radijo / radyjo *s* rozhlas *m*, rádio; **po radiju** v rozhlase, rozhlasem, v rádiu
Klen., Kol., Kovb., Kraj. Čier., Kružl., Mich., Nový Buk., Podhor., Prík., Rus. Bys., Rus. Pot., Stak. Roz., Star., Strih., Ubl'a, Vel'. Pol'.

r,adova *ž* **/ r,adovyj tanec,** *m* obřadní svatební tanec s nevěstou, *který tančí po řadě všichni svatebčané, v. též* **šorovyj tanec,**
Beň., Brus., Drien., Dúbr., Kol., Pstr., Smol., Ubl'a, Zvala

radust, *ž* radost
Beň., Dúbr., Kol., Mich., Prisl., Star., Strih., Ubl'a, Zvala, **radist,** Nový Buk., Prík., Pstr., Vagr.

r,af *m* **1** ráf , obruč *ž kola* **2** loket *míra doma tkaného plátna 70 - 75 cm; odpovídá zhruba tzv. vídeňskému lokti (= 0,778 m)* **3** drhlen
Bok., Brus., Cig., Dara, Dúbr., Grib., Kol., Kož., Kyj., Lom., L'ut., Mich., Podhor., Prisl., Pstr., Run., Rus., Rus. Bys., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vel'. Pol'., Zvala

r,afati *ned. (len)* drhnout *na drhlenu*
Bok., Drien., Kyj., Pstr.

r,achunok *m* vyúčtování *s*; účet
Kol., Podhor., Stak. Roz., Ubl'a

r,achuvati / r,achovati *ned.* **1** *bez předm. i co (čysnyci, hroši)* počítat; **ja ne znaju r,achuvati** neumím počítat **2** *s inf.* počítat; **vun r,achuje dohl,adati chudobu** počítá s tím, že se bude starat o dobytek
Dúbr., Klen., Kovb., Kraj. Čier., Kružl., Podhor., Prík., Prisl., Rus., Star., Strih., Ubl'a, Ulič. Krive, Vagr., Vel'. Pol'.

rakaš[34] *m* **1** 17-21 složených snopů žita nebo ovsa *– obdoba mandele* **2** hranice *ž*, hranička *ž dříví, vepřovic ap.*
Cig., Kol., Drien., Rus., Smol., Star., Zvala

rajbati *ned. bez předm. i co (šat,a)* prát prádlo
Cig., Kol., Nový Buk., Niž. Kom., Podhor., Prík., Pstr., Ubl'a

Rakusko *s* Rakousko
Cig., Prík., Stak. Roz., Vagr., Vel'. Pol'.

ram *m* náběr, fald
Cig., Klen., Kol., Kovb., Kružl., Mich.,

---

34) *srov. maď.* „rakás" - hromada, halda, kupa; hranice

Prisl., Run., Rus. Bys., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Top., Ubl'a, Ulič, Zboj, Zvala, **ramyk**

r,anda *ž* **1** plachetka **2** kus plátna; hadřík *m*; **chlib povteram r,andom** chleba otřu hadříkem
Bok., Cig., Kol., Kož., Prisl., Pstr., Run., Rus., Rus. Bys., Smol., Star., Ubl'a, Ulič, Vagr., Vel'. Pol'., Zvala

rapčajlo *s* řehtačka *ž*
Šem., **rapkajlo** Lom.

rapšanyna / rapša *ž* hrubší domácí plátno *s sloužilo např. jako prostěradlo*
Dara, Klen., Kol., Stak. Roz., Zvala

r,asa *ž* lata *ovsa, v. též* **volot,t,a**
Bok., Cig., Drien., Kol., Vagr.

rašpyl, / rašpel, / rašpil, *m* rašple *ž;* **vzjav rašpel, i zarašpel,ovav toto** vzal si rašpli a zpracoval to rašplí
Kol., Kolb., Rus., Smol., Ulič, Vel'. Pol'., Zboj, Zvala

ratota *ž* smažená vejce *s mn. se slaninou, někdy též nastavovaná mlékem a moukou*
Klen., Kol., Nová Sedl., Podhor., Strih., Ubl'a

r,atovati / r,atuvati *ned. i dok. koho, co* zachraňovat / zachránit
Dara, Klen., Ostrož., Prisl., Vel'. Pol'.

ratyc,a *ž* pazneht *m*
Kružl., Smol., Zvala

raz *přísl.* jednou; jedenkrát; **raz do roka** jednou za rok; **dva raz** dvakrát; **druhyj raz** podruhé; **to bylo ne raz** tak to bylo víckrát, to nebylo jen jednou; **vece raz** víckrát
Beň., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kraj. Čier., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Rus. Bys., Rus. Pot., Stak. Roz., Star., Šem., Šmig., Vagr., Vel'. Pol'.

reč *ž (rus,ka)* jazyk *m*; **svoju reč čolovik ne zabude** rodnou řeč člověk nezapomene; **materinska reč** mateřský jazyk; **my znali rus,ku reč** uměli jsme rusky
Beň., Dúbr., Klen., Mich., Nový Buk., Podhor., Prík., Prisl., Rus. Bys., Rus. Pot., Stak. Roz., Star., Ubl'a, Vagr., Vel'. Pol'.

rebro *s* žebro
Beň., Drien., Klen., Kovb., Kružl., Prík., Pstr., Rus., Rus. Bys., Smol., Star., Vel'. Pol'., Zvala

rečovati *ned. bez předm. (po šoms,ky)* mluvit
Drien., Klen., Star., Šem.

rejfka / rejtka *ž* snovací hřeben *m součást tkalcovského stavu*
Drien., Kyj., L'ut.

remin, *m* řemen; **remin, z nohavyc,** řemen / opasek od kalhot
Bok., Cig., Dara, Drien., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kružl., Kyj., Lom., L'ut., Mich., Nový Buk., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Run., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Strih., Šem., Top., Ulič, Ulič. Krive, Vagr., Vel'. Pol'.

reminec, *m* řemínek
Bokša, Brus., Cig., Dara, Drien., Dúbr., Klen., Kol., Kružl., Kyj., Lom., L,ut., Mich., Nový Buk., Ostrož., Run., Prík., Prisl., Pstr., Stak. Roz., Star., Strih., Top., Ulič, Ulič. Krive, Vagr., Zboj, Zvala, **reminok, reminčyk**

rešeto *s* řešeto; síto; **vyšin,ala toto zerno na rešeti** to zrní prosela sítem
Cig., Bok., Brus., Dúbr., Kovb., Kraj. Čier., Kyj., Lom., Podhor., Prisl., Run., Rus., Smol., Strih., Top., Ulič, Vagr., Vel'. Pol'., Zvala

rešta *ž* zbytek *m*; ostatek *m*
Dúbr., Niž. Kom.

rih *m* roh
Brus., Kraj. Čier., Nový Buk., Zvala, **ruh** Kol., Rus., Star., Ulič, Ulič. Kriv., Zboj., Zvala

rik *m* rok; **Novyj rik** Nový rok, *v. též* **ruk**
Brus., Cig., Drien., Dúbr., Klen., Kol., Kož., Kraj. Čier., Kružl., Kur., Nový Buk., Prík., Pstr., Strih., Šem., Vagr.

rin, *ž* / **riny** *pomn.* písčitý a oblázkový břeh *m* *bělilo se na něm plátno* **na rin,och** u potoka / u řeky; **jšli prati na rin,** šli prát k potoku
Grib., Kol., Ostrož., Prisl., Rus., Rus. Pot., Smol., Star., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Zvala

rin,ovka *ž* okap *m*
Dúbr., Kol., Ulič, Zvala

ripa *ž* řepa *zprav. krmná*
Dara, Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Mich., Ostrož., Prisl., Pstr., Run., Rus. Pot., Smol., Stak., Top., Ubl'a, Ulič, Vel'. Pol'., Zvala

Ristvo *v.* **Rizdvo**

rizanky *ž mn.* nudle; **mysku rizanok dali solonynov pomaščenoj** dali mi misku nudlí omaštěných slaninou
Bok., Brus., Cig., Drien., Klen., Kol., Kyj., Mich., Nová Sedl., Niž. Kom.,Pstr., Run., Rus., Strih., Ubl'a, Vagr., Zvala

rizati *ned. co (dryva, s,ahovynu)* řezat; *(bandurky)* krájet; **rizati soročku** stříhat na košili
Beň., Cig., Kol., Mich., Prisl., Rus., Stak. Roz., Star., Zvala

Rizdvo *s* vánoce *ž pomn.*; vánoční svátky *m mn*; *též ve význ.* Boží hod vánoční, *v. též* **Rustvo**
Kur., Smol., Vagr., **Ristvo** Cig., Prík., Vagr.

rizky *m zprav. mn.* řízky *smažené*
Kol., Mich., Podhor., Pstr., Strih., Šmig., Top., Zvala

rizn,a *ž* splaz *m*, spoušť *na spouštění dřeva*
Beň., Kol., Prisl., Pstr., Smol., Stak. Roz., Strih., Šmig., Ulič

rizn,uvati *ned. co (dryva)* spouštět dříví
Kol., Prisl., Šmig.

rizy *pomn.* říza *ž*, mešní roucho *s*
Rus., Stak. Roz., Ubl'a, Ulič, **ryzy** Kol., Kraj. Čier.

rižd,a *v.* **ružd,a**

robota *ž (t,ažka)* práce; **otec, rozumiv šelijaku robotu** otec se vyznal v každé práci / otec uměl kdejakou práci; **ja buv na lisovyj roboti** pracoval jsem v lese / dělal jsem lesní práce / pracoval jsem jako lesní dělník; **Nimci nas vz,ali na robotu** Němci nás sebrali na nucené práce; **blyz,ko mav do roboty** do práce to měl blízko; **ked, už taka robota** když už je to tak
Beň., Bok., Cig., Dara, Drien., Dúbr., Klen., Kovb., Kož., Kraj. Čier., Kyj., L'ut., Mich., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vagr., Vel'. Pol'., Zboj,

robutnyj *(čolovik)* pracovitý
Podhor., Rus. Pot., Šmig.

robutnyk *m* dělník
Beň., Dúbr., Klen., Kol., Kovb., Mich., Ostrož., Podhor., Prisl., Rus. Pot., Stak.,

Star., Strih., Šmig., Ubl'a, Ulič, Vel'. Pol'., Zvala, **robotnyk** Prík., Vagr., **robitnyk** Kružl., Prík.

robyti *ned.* **1** *bez předm. (na koleji)* pracovat; **chto bude dneskaj robyv u drustvi?** kdo bude dneska pracovat v družstvu? / kdo by dneska pracoval v družstvu?; **my molodi ne robymo po staromu** my mladí nepracujeme / to neděláme jako dřív / po staru; **jak to ja budu robyla** jak to budu dělat; **ja robyv topanky** šil jsem boty **2** *co (figli, šalenotu)* dělat, provádět
Beň., Cig., Dara, Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kolb. Kož., Kraj. Čier., Kružl., Kur., Kyj., L'ut., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Pstr., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vagr., Vel'. Pol'., Zvala

rodyči *m mn.* **1** *(rodyna)* příbuzní **2** *(n,an,ko j maty)* rodiče; **joho rodyči pochvorili ta pomerli** jeho rodiče se rozstonali a umřeli
Beň., Bok., Brus., Cig., Drien., Dúbr., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kraj. Čier., Kružl., Kur., L'ut., Mich., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Pstr., Run., Rus. Bys., Rus. Pot., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Krive, Vagr., Vel'. Pol'., Zboj, Zvala

rodyčka *ž* příbuzná
Kovb., Mich., Vagr.

rodyna *ž* příbuzenstvo *s* , příbuzní *m mn.*; **sklykav rodynu z valalu** sezval příbuzné ze vsi; **predseda mi rodyna** předseda je můj příbuzný, jsme s předsedou příbuzní; **tam majme rodynu** máme tam příbuzné
Brus., Cig., Dara, Drien., Kol., Kovb., Kož., Kraj. Čier., Kružl., Kyj., Nová Sedl., Niž. Kom., Podhor., Prisl., Pstr., Run., Rus., Smol., Strih., Šem., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vagr., Vel'. Pol'., Zvala

rohy *m mn.* krokev *ž,* krokve *ž mn.*
Bok., Brus., Cig., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Lom., Nový Buk., Prisl., Rus., Rus. Pot., Smol., Star., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Krive, Vagr.

rol,a *ž* pole *s*; **musili z,me na roli robyti** museli jsme pracovat na poli
Drien., Kovb., Kružl., Kyj., Rus. Pot., Star., Šmig.

Roman *m* Rumun; **Romuny v bočkory byli povbuvani** Rumuni měli na nohou krpce
Beň., Dúbr., Kol., Ostrož., Prisl., Rus. Pot., Šmig., Ulič. Krive, **Rumun** Beň., Klen., Kol., Nový Buk., Podhor., Star.

Romanija *ž* Rumunsko *s*
Beň., Dúbr., Kol., Ostrož., Prisl., Rus., Rus. Pot., Šmig., Top., Ubl'a, **Rumunija** Beň., Ubl'a, **Rumunsko** Kož.

Rosija *ž* Rusko *s;* **vun buv u Rosiji vojakom** byl v Rusku jako voják; **pryjšli nas agituvati do Rosiji** přišli nás agitovat, abychom šli do Ruska
Beň., Dúbr., Klen., Kož., Mich., Ostrož., Podhor., Rus. Bys., Rus. Pot., Star., Strih., Šmig., Ubl'a, Ulič. Krive, Vagr., Vel'. Pol'., Zvala, **Rusija** Beň., Dúbr., Klen., Kož., Kur., Podhor., Prisl., Šmig., Ulič. Krive, Vel'. Pol'.

rošta *ž* rošt *m*
Bok., Brus., Kol., Nový Buk., Lom., Vel'. Pol'., Zvala, **rušta** Ubl'a, Zvala

rozihnati *dok. (tisto na tabli)* vyválet, rozválet
Kol., Ostrož. Podhor., Smol., Star., Strih., Ubl'a, Vel'. Pol'.

rozkačati *dok. co (tisto)* rozválet
Šem., Top., Ubl'a

rozkazati *dok. co (u korčmi)* objednat; **rozkazav mi poharča visky** poručil mi / objednal mi skleničku whisky; **rozkazati vypiti** objednat pití
Klen., L'ut., Šem., Ubl'a, Vel'. Pol'.

rozkolotyti *dok. co (muku v moloci)* rozkverlat; *(bandurky)* rozšťouchat
Prík., Prisl., Run., Rus., Top.

rozmetati *dok. co (hnuj, solomu po chyži)* rozhodit, rozházet; *(staru kuču)* zbourat
Dara, Kol., Podhor., Run., Smol., Top., Ubl'a

rozmituvati *ned.* **1** *(hnuj)* rozhazovat; **tot hnuj - ženy berut, vily a rozmituvut,** ženy si vezmou vidle a ten hnůj rozhazují **2** *(rol,u)* rozorávat *na obě strany*
Cig., Dúbr., Kolb., Prisl., Strih., Top., Ubl'a, Ulič

rozopjat,t,a *s* kříž *m* s tělem Ukřižovaného, krucifix
Kol., Šem.

rozpir *m (soročky)* prostřih, rozparek
Brus., Cig., Kyj., Lom., Nový Buk., Prík., Pstr., Vagr., **rozpur** Grib., L'ut., Prisl., Smol., Top., Ulič

rozpora *ž* **1** *(vizytky)* rozstřih *m,* rozparek *m*; **2** *(na gačoch)* rozparek *místo poklopce*
Kol., Mich., Prisl., Run., Rus. Bys., Star., Ulič, Vel'. Pol'., Zboj

rozpovidati *ned. bez předm. i co* vyprávět
Dúbr., L'ut., Podhor., Vagr

rozpuřka *ž (na gačoch, soročky)* rozstřih *m,* rozparek *m*; **rozpurka na gombičky** zapínání na knoflíčky
Kol., Mich., Rus. Bys., Strih., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Krive, Zboj

rozput,t,a *s* křižovatka *ž*
Podhor., Pstr., Šmig., Vagr.

rozpynka *ž* **1** rozpínka *součást tkalcovského stavu, zabraňující zužování plátna* **2** vzpěra *mezi klečemi pluhu; (na sankoch)* rozpěra
Bok., Brus., Dara, Kož., Lom., Nová Sedl., Nový Buk., Prík., Pstr., Smol., Vel'. Pol'., Zvala

ro(z)sada *ž* zelné sazenice *mn.*; **posijemo rozsadu** zasijeme zelné semeno; **rozsadu sivut, koly ši lem snih schodyt,** zelné semeno vysévají hned jak začne jarní obleva / jak začne sníh tát; **peresadžuvati rozsadu** přesazovat zelné sazenice
Beň., Dúbr., Klen., Kol., Kolb., Kraj. Čier., Kružl., Kyj., Nová Sedl., Niž. Kom.,Prisl., Run., Rus., Smol., Strih., Šmig., Top., Ulič, Vel'. Pol'., Zvala

ro(z)sadnyk / rozsadnyk *m* záhon *m na zelné sazenice*
Kovb., Prisl., Vel'. Pol'.

ro(z)sivka *ž* rozsívka
Bok., Brus., Cig., Dara, Drien., Grib., Vagr.

ro(z)socha *ž* rozpěra, rozpěr *m vozu*
Brus., Dara, Dúbr., Kol., Lom., Nová Sedl., Prisl., Run., Rus., Smol., Star., Top., Ulič. Krive, Zvala

ro(z)sul *m* lák z kysaného zelí
Dúbr., Klen., Kol., Mich., Nová Sedl., Podhor., Prisl., Rus., Stak. Roz., Star., Strih., Ulič, Vel'. Pol'., Zvala

ro(z)suška *ž* rozsocha; *(na hrabli)* vidlice
Brus., Kol., Podhor., Strih., Vel'. Pol'.

rozvalka *ž* váleček *m na těsto*
Brus., Ostrož., Prisl., Smol., Star., Vel'. Pol'., Zvala

rozvora *ž* rozvora *součást hospodářského vozu*
Bok., Brus., Kož., Lom., L'ut., Rus. Pot.

rozvidn,ati s,a *ned. bez předm.* rozednívat se, svítat
Grib., Kyj., Podhor., Šmig.

roždestvo *s (Chrystove)* narození; *též ve význ.* vánoce *s pomn., v. též* **Rizdvo**
Rus. Pot., Zboj, **Roždenstvo** Cig., Lom.

ruban, *ž* rubanisko *s*; paseka
Kol., Kovb., Rus., Ulič, Zvala

rubati *ned. co, čím (čakanom)* sekat; **rubati kapustu** sklízet zelí / utínat zelné hlávky; **rubati derevo** kácet stromy; **rubati dryva** štípat dříví
Bok., Brus., Cig., Klen., Kolb., Kraj. Čier., Rus., Rus. Pot., Ulič, Ulič. Kriv.

rubec, *m* šev; lem
Brus., Grib., Kružl., Mich., Rus. Bys., Smol., Ubl'a, Ulič, Zboj, **rubčyk**

ručka *ž* **1** držadlo *s*; násada; *(na kus,ati)* ručka **2** *(pluha)* kleč **3** hrst *vytřeného a vyčesaného konopí*
Bok., Brus., Cig., Dara, Drien., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kraj. Čier., Kyj., Lom., L'ut., Mich., Ostrož., Prisl., Rus., Smol., Strih., Top., Ulič, Vagr., Zboj, Zvala

ručnyk *v.* **rušnyk**

rudža *pomn.* klest *m,* roští *s,* chrastí *s, v. též* **ružd,a**
Dara, Mich., Rus., Ubl'a, Zvala

ruk *m* rok; **tam ja služyv jeden ruk** sloužil jsem tam jeden rok; **v štiricatum roci** ve čtyřicátém (roce); **ruk u ruk** do roka / po roce / když uplynul rok; **vun vže mav ruk** už mu byl rok; **tot ruk** loni, vloni, *v. též* **rik**
Beň., Dara, Dúbr., Klen., Kol., Mich., Nová Sedl., Ostrož., Podhor., Run., Rus., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vel'. Pol'., Zboj, Zvala

rukovyny *pomn.* oficiální obřadní námluvy
Bok., Brus., Cig., Drien., Kur., Kyj., Lom., L'ut., Nový Buk., Prík., Šem., Ulič

Rumunija *v.* **Romanija**

runkl,a *ž* řepa *krmná*
Brus., Cig., Drien., Kružl., Kyj., Niž. Kom.

rura *ž* **1** dymník *m z desek sbitý komín pece* **2** trouba *sporáku*
Brus., Kružl., Kyj., Smol.

Rus *m* Rus; **Rusy už byli na hranyci** Rusové už byli na hranicích
Beň., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kož., Kraj. Čier., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Rus. Bys., Rus. Pot., Šem., Vagr.

Rusal,a *pomn.* **1** rusadla - *lidové zvyky na svátek Nejsvětější Trojice* **2** *(svjato)* Nejsvětější Trojice; **svad,ba byla na rusal,a** svatba byla na Trojici
Klen., Kyj., Nový Buk., Podhor., Prík., Rus. Pot., Smol., Strih., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Vagr., Zboj, Zvala

Rus,ko *s* Rusko; **ja pušov do Rus,ka** šel jsem do Ruska
Klen., Kraj. Čier., Prík., Ulič. Krive

rus,kyj *příd.* **1** *(valal)* rusínský; **na samyj naš rus,kyj velykden,** zrovna na naše velikonoce *podle východního obřadu (řeckokatolické n. pravoslavné);* **my chodyli tam do rus,koji cerkvy** chodili jsme tam do řeckokatolického / pravoslavného kostela **2** *(front, vojsko, car,)* ruský
Klen., Mich., Nový Buk., Ostrož., Star., Šmig., Vagr., Vel'. Pol'.

Rusnačka *ž* „Rusnačka", Rusínka
Klen., Prík., Star., Ubl'a

Rusnak *m* „Rusnak", Rusín; **nen,-ko mu Rusnak a maty katolyčka** jeho otec byl Rusnák *(t.zn. řeckokatolík)* a matka katolička; **všytkych našych tych Rusnaku propustili na dočasnu dovolenu** nás - všechny Rusnáky pustili na dočasnou dovolenou; **ja Ukrajinec s,a pyšu, bo Rusnakem, hej** jsem vedený jako Ukra-jinec, protože jsem Rusnák, že jo
Beň., Grib., Klen., Kol., Kolb., Kož., Kraj. Čier., Nový Buk., Niž. Kom., Podhor., Prík., Prisl., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Šmig., Ubl'a, Ulič. Kriv., Vagr., Vel'. Pol'., Zvala

rust,anyj *příd.* vánoční; **rust,ani s,atky** vánoce, vánoční svátky
Kol., Strih.

Rustvo *s* vánoce *pomn.*, vánoční svátky *m mn.*; *též ve význ.* Boží hod vánoční; **na rustvo** o vánocích; **no a po Rustvi je Štefana ši** no a po vánocích je ještě Štěpána, *v. též* **Rizdvo**
Beň., Dúbr., Mich., Kol., Nová Sedl., Podhor., Run., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Zboj, Zvala

Rusyn *m* Rusín
Beň., Dúbr., Klen., Kraj. Čier., Mich., Nový Buk., Ostrož., Prisl., Rus., Rus. Pot., Stak. Roz., Star., Ubl'a, Ulič. Kriv., Vagr.

rušati *ned. co* sahat *na co,* hýbat *s čím*; **ne rušati** *koho, co* nechat na pokoji; **rušati sobov** hýbat se; **ne rušati s,a z misc,a** nehýbat se / nehnout se z místa; **tam chtos, rušav s,a** někdo se tam pohyboval; **pes chliba ne rušav** pes se (toho) chleba nedotkl
Beň., Klen., Kol., Mich., Niž. Kom., Podhor., Prík., Prisl., Rus., Rus. Pot., Stak. Roz., Šmig., Ubl'a, Ulič. Kriv., Vel'. Pol'.

rušnyk *m* vyšívaný ručník, *zprav. obřadní svatební*
Klen., Kol., Nová Sedl., Nový Buk., Podhor., Pstr., Run., Rus. Pot., Smol., Star., Top., **ručnyk** Brus., Klen., Kyj., L'ut., Prík., Run., Strih., Ubl'a, Ulič, Zboj, Zvala

rušta *v.* **rošta**

rušyti s,a *dok. bez předm.* hnout se, pohnout se; **rušyli s,a ta jdut,** sebrali se a šli; **v pjatnyc,u ja rušyv s,a** v pátek jsem vyrazil / jsem se vydal na cestu
Beň., Dúbr., Klen., Nový Buk., Rus., Ubl'a, Vel'. Pol'.

ružd,a *pomn.* roští *s*; chrastí *s, v. též* **rudža**

Kol., Mich., Smol., **rižd,a** Cig., Kyj., Pstr., **ružd,e** Kyj., **rušt,a** Ulič

rygel, *m* rýgl *ob.*, zástrčka *ž*
Bok., Drien., Kol., Kyj., Lom., Nový Buk., Rus. Pot.

rychlyna *ž* pohřbetník *m součást koňského postroje*
Drien., Šem., Vagr.

rymokatolyk *m* římskokatolík
Drien., Nový Buk., Ubľa

rync,ka *ž* sušený telecí *n.* kůzlečí žaludek *m užívaný při výrobě domácího sýra, v. též* **kl,aga**
Brus., Kol., Kružl., Nová Sedl., Run., Rus. Pot., Smol., Top., Ulič, Veľ. Poľ., Zvala,;

ryzy *v.* **rizy**

S

sabaš *m* šábes
Klen., Rus.

sabuv *m* krejčí; **byv takyj sabuv, šo tuto** (nohavky) **takoj paradnoj pošyv** byli takoví krejčí, kteří to pěkně ušili
Kolb., Ubl'a, **sabov** Vel'. Pol'.

sadža *ž* saze
Brus., Cig., Prík., Pstr., Rus., Zboj

s,ah *m* sáh, látro *s*
Beň., Ostrož., Rus., Top., Smol., Star., Šmig., Ulič

s,ahovyna *ž* sáhové dříví *s*, sáhovina; **s,ahovyna s,a vozyla na polu-sankach** sáhové dříví se sváželo na kratších saních
Cig., Drien., Kol., Kolb., Kož., Kraj. Čier., Kružl., Kyj., Mich., Ostrož., Prisl., Prík., Pstr., Rus., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Krive, Vagr., Zvala, **š,ahovyna** Brus., Niž. Kom.,Prisl.

salo *s* sádlo
Cig., Klen., Kož., Mich., Nový Buk., Podhor., Strih., Ulič

salviš *m zprav. mn.* **salviši** svědci Jehovovi
Klen., Kol., Kraj. Čier., Star., **šalviš** Prík.

samoperše *přísl.* dříve, původně; **samoperše merc,a vmyjut,** nejdřív nebožtíka umyjí
Kol., Šem.

sanuvati *ned.* **1** *koho* litovat, mít soucit *s kým;* **malen,ko-m ho sanovav** trochu jsem ho litoval **2** *co (mn,aso)* šetřit *s čím;* **skirni my sanuvali** čižmy jsme si šetřili
Beň., Kol., Kož., Rus., Rus. Bys., Šmig., Vagr., **sanovati** Pstr., Rus. Pot.

sanyterak / saniterak *m* saniťák
Kol., Prisl., Ulič. Kriv., Vel'. Pol'.

sara *ž* **1** vydělaný kus kůže - *kupoval se k šití opánků* **2** *(čyžem)* holeň, holínka
Bok., Klen., Kyj., Mich., Nový Buk., Podhor., Vagr.

sarak *v.* **sirak**

sarsan *m* **1** *(koval,s,kyj)* nářadí *s* **2** *(kins,kyj)* postroj
Beň., Cig., Drien., Dúbr., Klen., Kol., Rus., Smol., Star., Ulič, Vel'. Pol'.

saš *m* sítí *s*; šáchor *m*; *též ve význ.* rákosí; **chyža kryta sašom** chalupa pokrytá sítím
Beň., Brus., Nový Buk., Prík., Rus. Pot., Stak. Roz., Zvala, **sašok**

s,ati *v.* **sijati**

sazod *m* rota *ž;* setnina *ž*
Beň., Dúbr., Ostrož., Prík., Ubl'a, Ulič. Kriv.

sektember *m* září; **v sektembru** v září
Beň., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Run., Rus., Strih., Šem., Top., Ubl'a, Ulič, Vagr., Vel'. Pol'., **september** Klen., Kol., Kovb., Kož., Mich., Šem., Vel'. Pol'.

selo *s* vesnice *ž*
Beň., Bok., Cig., Dúbr., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kraj. Čier., Kružl., Kur., Kyj., Mich., Nový Buk., Ostrož., Prík., Prisl., Pstr., Rus. Bys., Rus. Pot., Stak. Roz., Star., Strih., Šmig., Ubl'a, Ulič. Krive, Vagr., Vel'. Pol'., Zboj

semero *čísl.* sedm; **mali z,me semero ditej** měli jsme sedm dětí
Grib., Klen., Kovb., Kož., Kraj. Čier., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Rus. Bys., Rus. Pot.

semyj *čísl.* sedmý
Beň., Brus., Cig., Dúbr., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kraj. Čier., Lom., L'ut., Ostrož., Prisl., Run., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Star., Strih., Top., Ubl'a, Ulič, Zboj

september *v.* **sektember**

Serb *m* Srb
Beň., Kovb., Prisl., Star., Ubl'a, Vel'. Pol'.

Serbija *ž* Srbsko *s*; **my pušli na Serbiju** táhli jsme na Srbsko
Beň., Kol., Kovb., Kružl., Prisl., Star., Šmig., Ulič. Krive, Vel'. Pol'.

serdyti s,a *ned. bez předm. i na koho* zlobit se, hněvat se; **serdyš s,a za to?** zlobíš se kvůli tomu?
Kož., Rus. Pot.

sereda *ž* středa; **Čorna sereda** Černá / Sazometná středa *velikonočního týdne*
Beň., Brus., Dara, Dúbr., Kovb., Kraj. Čier., Kružl., Kyj., Lom., Podhor., Prík., Prisl., Run., Rus. Bys., Strih., Šem., Top., Ubl'a, Ulič, Vagr.

seredušćyj *příd. (divka, syn)* prostřední
Dara, Kovb., Kružl., Prisl., Rus. Pot., Stak. Roz., Strih., Ubl'a, Ulič. Krive, Zvala, **stredušnij** Kyj.

seredyna *ž* střed *m*, prostředek *m*
Bok., Cig., Klen., Kol., Kož., Nový Buk., Niž. Kom.,Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Rus. Pot., Stak. Roz., Strih., Vagr., Vel'. Pol'., Zvala

serenča / **serynča** *s i ž* štěstí *s*; úspěch *m;* **na serenča pryjšov domu** naštěstí přišel domů; **vony mali serenču** měli štěstí
Dúbr., Klen., Kol., Kovb., Kraj. Čier., Podhor., Prisl., Pstr., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Šmig., Ulič. Kriv., Zvala

serna *ž* srna
Kol., Kružl., Nový Buk., Prík., Smol., Ubl'a, Zvala

sern,ak *m* srnec
Dúbr., Kol., Kružl., Nový Buk., Prík., Smol., Zvala

ser,p *v.* **syr,p**

ser(v)us „servus"; buď zdráv *kamarádský pozdrav – zprav. mezi muži vrstevníky*
Kovb., Kož., Šmig., Vel'. Pol'.

schvoriti *dok. bez předm.* rozstonat se, onemocnět; **schvoriti na tyfus** dostat tyfus
Dúbr., Podhor.

sička *ž* řezanka; **solomu na sičku porizali** ze slámy nařezali řezanku
Bok., Drien., Klen., Kol., Nová Sedl., Pstr., Rus., Rus. Bys., Smol., Ubl'a, Ulič, Vagr., Zboj, Zvala

sičkarn,a *ž* řezačka *na píci pro dobytek*
Kol., Mich., Pstr., Ulič, Zvala

sidajlo *s* sedadlo, sedačka *ž*
Brus., Lom.

sidati *ned. bez předm.* sedat si; **sidajte**! posaďte se!
Drien., Kur., Zboj

s,idys,ko *s* sedadlo *pro kočího na voze, u saní,* šejtrok *m*
Brus., Drien., Rus., Smol., Zvala

sigin,[35] *m* chudák, ubožák; **sigin, nen,ko byv chudak** chudák otec nic neměl; **zaspav siginisko ta vpav z voza** chudák usnul a spadl s vozu
Kovb., Podhor., Prík., Star., **segin,** Kolb., Vagr., **siginisko** Kolb.

sigin,atko *s* ubožátko, ubožáček *m,* chudinka *m i ž,* chudáček *m*
Beň., Kovb., Mich., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Rus. Pot., Star., Ubl'a, **segin,atko** Kovb.

sigin,ka *ž* chudák *m,* ubožačka, chudinka; **a žena ti segin,ka chodyla každyj druhyj den, čerez Nastas pišo iz Kovbasova do Ubli** a chudák tvoje žena chodila obden pěšky přes Nastas z Kovbasova do Ubly
Beň., Kovb., **segin,ka** Brus., Kovb.

sijati *ned. bez předm. i co (konopli, nasin,n,a)* sít; **vekšinou zerno sijeme z rukami** obilí většinou sejeme ručně; **dakoly s,a sijalo lem žyto** kdysi u nás seli jenom žito
Brus., Dúbr., Klen., Kol., Kyj., Podhor., Šmig., Top., Ubl'a, Vagr., **s,ati** Bok., Nový Buk., Star., Vagr.

[35] *srov. maď.* „szegény" - chudák, ubožák

sikati *ned. bez předm.* močit; čurat
Dara, Klen., Nová Sedl., Pstr., Smol., Rus., Šem., Top., Vagr., Zboj

sim *čísl.* sedm
Beň., Brus., Cig., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kraj. Čier., Lom., L'ut., Mich., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Run., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Krive, Vagr., Vel'. Pol'., Zboj, Zvala

simenec, *m* **1** semena *s mn.* **2** konopné semínko *s*
Brus., Dara, Dúbr., Grib., Kol., Kovb., Kož., Kružl., Mich., Nová Sedl., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Run., Rus., Smol., Stak. Roz., Star., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič. Kriv., Vel'. Pol'., Zboj, Zvala

sino *s* seno
Beň., Bok., Cig., Dara, Drien., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kraj. Čier., Kružl., Mich., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Run., Rus. Bys., Rus., Rus. Pot., Stak., Stak. Roz., Star., Strih., Šmig., Ubl'a, Ulič. Krive, Vagr., Vel'. Pol'., Zboj, Zvala

sinokos *m* senoseč *ž*
Kovb., Run., Rus., Strih., Ubl'a, Zvala

siny *pomn.* síň ž; **do sin,och** do síně;
Bok., Brus., Cig., Dara, Grib., Kol., Kož., Kružl., Lom., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Ostrož., Prisl., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Strih., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vagr.

sirak *m* soukenná mužská halena *ž,* šerka *ž*
Dara, Kol., Kovb., Nová Sedl., Ostrož., Prisl., Run., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Šmig., Top., Ulič. Krive, Vel'. Pol'., **sarak** Nová Sedl., Rus. Pot., Ulič, Zboj, Zvala, **sirača** Rus.

sisti *dok. bez předm.* sednout si; **sisti za stul** sednout si ke stolu; **s,ad,te sobi** posaďte se, sedněte si; **rozkazav mi sisti** řekl abych si sedl
Kol., Kolb., Podhor., Star., Strih., Zboj, Zvala

skady *přísl.* odkud; **skady ideš?** odkud jdeš?
Kružl., Pstr., **skade** Kyj.

skapčati *dok. co (dereva, kinci dovjedna)* spojit, svázat ; *(gombičkami)* sepnout; **šandari skapčali nas dvoch** četníci nás dva spoutali
Dara, Drien., Kol., Kož., Lom., Nová Sedl., Rus., Smol., Star., Strih., Šmig., Top., Vagr., Zvala

skaralušča *ž* vaječná skořápka, *v. též* **škaralušča**
Klen., Kol., Prisl., Run., Strih., Ubl'a

skarati *dok. koho* potrestat; **Boh by t,a skarav!** Aby tě Pánbůh potrestal!
Klen.

skel,tovati *dok. co (svoju čast,)* utratit, spotřebovat; **skel,tovati s,a** *dok. bez předm.* vydat se z peněz
Mich., Rus., Stak. Roz.

skipa *ž* **1** louč *ke svícení;* **nakololi takych skip no a s tym svityli** naštípali si takové louče a s tím svítili **2** tříska, dračka *k zatápění v peci*
Kož., Nový Buk., Pstr., Rus., Smol., Ulič. Kriv., Zvala

skirni *pomn.* čižmy; vysoké boty
Bok., Brus., Grib., Kyj., Pstr., Šem:, Vagr.

sklep *m* obchod, krám; **u sklepi kupyla** koupila to v obchodě; **vun trymav sklep** měl obchod; **pušli z,me do sklepu** šli jsme do obchodu / šli jsme nakupovat
Beň., Dúbr., Klen., Kol., Kolb., Nová Sedl., Niž. Kom., Podhor., Run., Rus., Rus. Pot., Star., Strih., Šmig., Ubl'a, Ulič, Vel'. Pol'., Zboj, Zvala

sklepovyj *příd. (šapka)* kupovaný, z obchodu
Kyj., Zboj

sklo *s* **1** sklo **2** skleněný cylindr *m na petrolejovou lampu, v. též* **zglo**
Brus., Kyj., Prisl., Smol., Ubl'a

sklykati *dok. koho, co* svolat; pozvat; **ja sklykav-em radu** svolal jsem radu
Klen., Kol., Kyj., Stak. Roz.

skolotyti *dok. co (maslo)* stlouci
Nová Sedl., Rus., Ulič

skora *ž* kůže; **skoru znimati z ovec,** stahovat kůži z ovcí
Bok., Brus., Cig., Dara, Klen., Kovb., Kož., Kraj. Čier., Kyj., Lom., Nová Sedl., Ostrož., Run., Rus., Rus. Bys., Smol., Star., Strih., Šem., Top., Ulič. Kriv., Vagr., Vel'. Pol'., Zboj, Zvala;

skoro *přísl.* **1** *(odpovisti)* rychle **2** *(v jari)* brzy
Podhor., Ubl'a, Vagr., **skori** Pstr., Stak. Roz., **skore** Šem.

skryn,a *ž* skříň
Brus., Cig., Dara, Dúbr., Klen., Kovb., Mich., Ostrož., Prisl., Rus. Pot., Star., Strih., Top., Ubl'a, Ulič, Zvala, **skryn,ka**

skrypec, *m, zprav. mn.* **skrypci** *(na krosnach)* svůrka *ž součást tkalcovského stavu*
Bok., Brus., Dúbr., Kol., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prisl., Rus., Rus. Bys., Top., Ubl'a, Ulič, Zvala

skubti *ned. co (vovnu)* mykat
Dúbr., Mich., Nová Sedl., Ostrož., Ulič. Krive

skura *ž 1 (had,ača, na topanky)* kůže **2** *(berezova)* kůra
Drien., Dúbr., Klen., Kružl., L'ut., Podhor., Rus., Stak. Roz., Strih., Šmig., Ubl'a, Vel'. Pol'., Zvala

skurka *ž* *(chliba)* kůrka; *(na molo-ci)* škraloup *m*
Klen., Kol., Ostrož., Podhor., Ubl'a, Vel'. Pol'.

skyba *ž* brázdová skýva *plást ze-mě, který se odklápí při orání*; **pid skybu** (sadžati bandurky) do brázdy
Bok., Brus., Cig., Drien., Grib., Kož., Kyj., Niž. Kom.,Run.

skybka *ž (pasky)* krajíček *m*
Kol., Strih., Ulič, **skybočka**

skysnuti *dok. (- tisto)* vykynout
Kyj., Niž. Kom.,Strih.

slava *ž* sláva; **Slava Isusu Chrys-tu** *pozdrav* Pochválen (buď) Pán Ježíš Kristus; *odpověď* – **Slava voviky** Navěky buď pochválen
Cig., Drien., Kovb., Kur., Kyj., Smol., Zboj

slemen(,)ak *m* hlemýžď; slimák
Kol., Ulič, Ulič. Krive

Slovak *m* Slovák
Beň., Grib., Kraj. Čier., Mich., Prík., Prisl., Rus. Bys., Star., Ubl'a, Vel'. Pol'.

Sloven,sko s Slovensko
Beň., Kol., Kovb., Mich., Podhor., Prík., Prisl., Rus. Pot., Stak. Roz., Star., Šem., Ubl'a, Vel'. Pol'., **Slovyns,ko** Ostrož., Stak. Roz.

s,lub *m* svatební obřad *v kostele, v. též* **šl,ub**
Brus., Cig., Kružl.

sluha *m* **1** čeledín, pacholek **2** sluha
Beň., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Rus. Bys., Rus. Pot., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Šmig., Ubl'a, Vagr., Vel'. Pol'.

sluchati *ned.* **1** *bez předm. i co (prypovidky)* poslouchat; **sluchaj!, sluchajte!** *jako vsuv.* poslyš!, po-slyšte! **2** *(- dity n,an,ka)* poslou-chat
Beň., Dara, Dúbr., Klen., Kol., Kož., Kružl., L'ut., Mich., Nový Buk., Podhor., Prík., Run., Rus., Rus. Bys., Smol., Stak. Roz., Star., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vagr., Vel'. Pol'., Zvala

služba *ž*: **služba u cerkvi / služba Boža** bohoslužba, mše
Brus., Cig., Kol., Kraj. Pol., Kur., Kyj., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Niž. Kom.,Podhor., Pstr., Rus., Rus. Bys., Smol., Stak. Roz., Strih., Ubl'a, Ulič, Vel'. Pol'.

služnica / služnyc,a *ž* **1** děvečka **2** služka; **jili z,me z jednoho chli-ba, vna okrimky ne robyla, že ja byla služnyc,a** jedli jsme z jedno-ho chleba, nic mi neoddělovala, že jsem byla jen služka
Beň., Drien., Grib., Kovb., Kur., Kyj., Mich., Nový Buk., Niž. Kom., Ostrož., Podhor., Prík., Rus. Bys., Stak. Roz., Star., Ubl'a, Vel'. Pol'.

slychy *m mn.* spánky
Bok., Brus., Cig., Drien., Kož., Kružl., Star., **sluchy** Top.

slyvčanka *ž* švestková omáčka *jedla se s brambory*
Kyj., Prík., Pstr., Vagr., **slyvjanka** Rus. Bys.

slyvka *ž* švestka
Brus., Grib., Kol., Mich., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Rus. Pot., Stak.

Roz., Strih., Šem., Top., Ubl'a, Ulič, Vagr., Zvala

smačnyj *příd. (chlib)* chutný, dobrý
Dara, Mich., Prisl., Ulič, Vel'. Pol'.

smak *m* chuť *ž*
Cig., Kož.

smakuvati *ned. bez předm.* chutnat; **ja ne smakuvav žodnoho jidin,n,a** nechutnalo mi žádné jídlo
Brus., Klen., Mich., Stak. Roz., Star., Strih.

smalec, *m* omastek, *v. též* **šmalec,**
Cig., Kružl., Mich., Strih.

smereka *ž* smrk *m*
Cig., Kol., Kraj. Čier., Kyj., Nový Buk., Podhor., Rus., Smol., Strih., Top., Ubl'a, Ulič, Zvala, **smerek** Prík.

smert, *ž* smrt; **do smerti** až do smrti; **smerti ne sperti** smrti se nikdo nevyhne
Beň., Cig., Dara, Drien., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kraj. Čier., Kružl., Kur., L'ut., Mich., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Pstr., Rus. Bys., Rus. Pot., Stak. Roz., Smol., Star., Strih., Šem., Šmig., Ubl'a, Vagr., Vel'. Pol'., Zboj

smetanka *ž* smetana
Beň., Klen., Kol., Kovb., Kraj. Čier., Nová Sedl., Podhor., Run., Smol., Strih., Top., Ubl'a, Ulič, Vel'. Pol'., Zvala

smotriti *ned. bez předm. i na koho, na co* dívat se; **pod,te smotriti** pojďte se podívat; **smotriv na moju robotu** díval se, jak to dělám
Grib., Kož., Kraj. Pol., Kružl., Lom., L'ut., Prík., Pstr., Šem., Vagr.

smyk *m* smyk *druh jednoduchých saní na svážení dřeva*
Bok., Kož., Pstr., Šem., Vagr.

snip *m* snop, *v. též* **snup**
Bok., Brus., Cig., Dara, Grib., Lom., Nový Buk., Top., Ulič, Vagr., Zvala, **snop** Bok., Cig., Drien., Grib., Kol., Kovb., Kyj., Lom., L'ut., Nová Sedl., Podhor., Prisl., Run., Strih., Ubl'a, Vagr., Vel'. Pol'., Zboj, Zvala, **snopok, snopyk**

snovalnyc,a / snuval,nyc,a *ž* snovadlo *s*
Bok., Brus., Cig., Dara, Dúbr., Grib., Kol., Kovb., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Run., Rus., Rus. Bys., Smol., Stak. Roz., Star., Top., Ubl'a, Ulič, Vagr., Vel'. Pol'., Zboj, Zvala

snovanyna *ž* nasoukaná příze *připravená ke tkaní*
Bok., Kol., Ostrož., Prík., Prisl. Rus., Smol., Ulič. Kriv., Zvala

snovati *ned. bez předm. i co* snovat, spřádat
Cig., Dara, Drien., Dúbr., Grib., Kol., Kovb., Kyj., Mich., Nová Sedl., Ostrož., Podhor., Prisl., Run., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Top., Ubl'a, Vel'. Pol'., Zboj, Zvala, **snuvati** Brus., Dúbr., L'ut., Stak. Roz., Star., Ulič. Kriv.

snup *m* snop; **ked, menšyj snup ta lipše vyschne** menší snop líp vyschne, *v. též* **snip**
Dara, Klen., Kol., Kraj. Čier., Nová Sedl., Prisl., Run., Rus., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vagr., Zboj, Zvala

snyci *pomn.* ramena *u vozu*; *(bicykl,a)* vidlice *ž*
Bok., Brus., Cig., Dara, Drien., Grib., Klen., Kož., Lom., Prisl., Rus., Smol., Star., Šem., Vagr., **snicy** Bok., Kol., L'ut., Prisl., Zvala

sobaka *ž* fena
Dara, Prisl., Ubl'a, Ulič, Zboj

sobaš *m* svatba *ž*, oddavky *ž pomn.*
Bok., Kružl., Kyj., Nový Buk., Šmig., Ubl'a

sobitky *ž zprav. mn.* svatojanské ohně *m*; **palyti sobitky** zapalovat svatojanské ohně
Lom., Prík., Vagr.

sokačka *ž zprav. mn.* **sokačky** příbuzná nevěsty - kuchařka na svatbě; „sokačky" *připravovaly svatební (křestní nebo pohřební) hostinu a zpívaly obřadní písně*
Beň., Dúbr., Klen., Kol., Kovb., Mich., Nová Sedl., Podhor., Prisl., Run., Strih., Top., Ubl'a, Ulič, Zboj, Zvala

sokyra *ž* sekera
Bok., Brus., Cig., Dara, Drien., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kraj. Čier., Kyj., Lom., L'ut., Prisl., Run., Rus., Smol., Strih., Šem., Top., Ubl'a, Vagr., Zboj

soloma *ž* sláma
Beň., Bok., Brus., Cig., Dara, Drien., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kraj. Čier., Kružl., Kyj., Lom., L'ut., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Run., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vagr., Vel'. Pol'., Zboj, Zvala

solonyna *ž* slanina; *též ve význ.* sádlo; **topyti solonynu na mast,** škvařit sádlo
Beň., Cig., Dara, Dúbr., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kyj., L'ut., Mich., Nová Sedl., Niž. Kom.,Podhor., Prík., Prisl., Run., Rus. Bys., Rus., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Strih., Šem., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Vel'. Pol'., Zboj, Zvala

sonce *s* slunce
Beň., Dúbr., Klen., Kol., Kovb., Mich., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Rus. Bys., Rus., Rus. Pot., Stak., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Šmig., Ubl'a, Ulič, Ulič. Krive, Vagr., Vel'. Pol'., Zboj

soročka *ž* **1** košile *součást tradičního mužského svrchního oblečení;* **ja buv u soročci** měl jsem na sobě košili **2** košile *součást tradičního ženského spodního, příp. svrchního oblečení*
Beň., Bok., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kraj. Čier., Mich., Nová Sedl., Podhor., Prisl., Pstr., Run., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Star., Strih., Šem., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Krive, Vagr., Vel'. Pol'., Zboj, Zvala

sorok *čísl.* čtyřicet, *v. též* **šterecat,**
Klen., Mich., Top.

soroka *ž* straka
Klen., Kol., Kružl., Prík., Prisl., Stak. Roz., Zboj, Zvala

sorovyčka *ž* syrovinka
Kol., Rus. Pot.

sosna *ž* borovice
Brus., Kol., Nový Buk., Prík., Top.

span,n,a *s* spaní; **platyti kost i span,n,a** platit za jídlo a nocleh
Beň., Drien., Klen., Kovb., Podhor., Pstr., Stak. Roz., Star., Strih., Ubl'a, Vel'. Pol'.

sperati *ned. koho, komu co* odpírat *co komu*; nechtít dát *co komu*; bránit *komu v čem*; *(viz)* brzdit; **na svad,bu n,a ne sperali, ale na zabavu n,a sperali** chodit na svatby mi nebránili, ale chodit na zábavy mi bránili
Kovb., Kružl., Strih., Šem., Ubl'a, Zvala

spica *ž zprav. mn.* špice *ž*, paprsek *m u kola hospodářského vozu, v. též* **špicy**
Dara, Dúbr., Grib., Kol., Kovb., Kož.,

Nová Sedl., Pstr., Run., Rus., Smol., Strih., Šem., Top., Ulič, Vagr., Vel'. Pol'., Zvala

spid / spodok *m* spodek; **na spid jedna dočka pryjšla** vespod / dolů se dávala jedna deska; **spody / spodky** *(chyži)* základy *dřevěnice v. též* **spud**
Brus., Kraj. Čier., Lom., Stak. Roz., Šem.

spidnij *příd. (kamin,)* spodní
Cig., **spudnij** *(snup)* Rus., Smol.

spivanka *ž* písnička
Brus., Cig., Dúbr., Kol., Kyj., Nová Sedl., Ostrož., Podhor., Prík., Pstr., Run., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Strih., Šem., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Vel'. Pol'., Zvala

spokuj *m* klid; **potum vže buv spokuj** pak už byl klid
Prisl., Šmig.

sprosyny *pomn.* námluvy; **pryjdu do tebe na sprosyny, že bys s,a pryrichtovav** přijdu k tobě na námluvy, tak abys byl připravený
Beň., Kol., Prík., Pstr., Smol., Star., Zvala, **sprosovyny** Kyj., Zvala, **sprosynky** Kol.

spud *m zprav. mn.* **spody** základy *dřevěnice*; spodní trámy / kmeny
Bok., Brus., Cig., Dara, Drien., Dúbr., Kruž., Lom., Rus. Pot., Stak., Star., Strih., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv.

spudnyk *m* rubáš, rubáč *m plátěná spodnička - součást tradičního ženského oděvu*
Mich., Strih., Top., Ubl'a, Ulič, **spudnyča** *s* Kol., Rus. Pot., Ulič. Krive

spust *m* pořiz
Cig., Nová Sedl., Smol., Zboj, Zvala

spuščak *m* uběrací hoblík
Klen., Kol., Smol., Ulič, Zvala

spytovyny *pomn.* předběžné námluvy *kde se zjišťuje, zda je možné přijít oficiálně požádat o nevěstu*
Drien., Kur., L'ut.

srub *m* roubená část dřevěnice; roubení *s*
Drien., Lom., L'ut.

stady *přísl.* odtud; **poďme stady** pojďme odtud
Kružl., Pstr.

stajn,a *ž* chlév *m*, stáj; **pušla d volum do stajni** šla do chléva k volům; **potomu byla stajn,a, de vvazovali chudobu** pak byl chlív, kam uvazovali dobytek
Brus., Cig., Dara, Drien., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kraj. Čier., Kružl., Kyj., Lom., L'ut., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Run., Rus., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vagr., Zboj, Zvala

stamady *přísl.* odtamtud; **stamady nazad pryšov** přišel odtamtud / odtud zpátky
Cig., Drien., Kružl., Kyj., L'ut., Nový Buk., Niž. Kom. ., Prík., Vagr.

stanča *s* rubáč *m*, spodní ženská košile *ž součást tradičního ženského oděvu*
Prisl., Run., Smol., Star., Top., Zvala

stan / stanok *m (soročky)* život, živůtek
Bok., Cig., Drien., Grib., Klen., Kol., Kružl., Lom., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Podhor., Prík., Pstr., Run., Rus. Bys., Smol., Stak. Roz., Strih., Top., Ubl'a, Ulič. Krive, Vagr., Zboj

starosta *m* tlampač, *vedl celý několikadenní svatební obřad; též starosvat při domlouvání svatby*
Beň., Brus., Cig., Drien., Klen., Kol., Kolb., Kraj. Čier., Kružl., Kur., Kyj., Lom., L'ut., Nová Sedl., Podhor., Prík., Pstr., Run., Rus. Pot., Smol., Strih., Šem., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Zboj, Zvala

starostyti *ned. bez předm.* být starosvatem na svatbě; vykonávat funkci starosvata
Cig., Podhor., Prík., Pstr.

starust, *ž* stáří *s*
Beň., Niž. Kom., Ostrož., Prisl., Star., Strih., Šmig., **starist,** Šem.

staršyj: **staršyj družba** *na svatbě* první / starší mládenec / družba
Brus., Lom., Pstr.

staryj *příd.* starý; **staryj kraj** domov, vlast; **Staryj Zakon** Starý zákon ♦ **staryj** *m zpodst. příd.* můj manžel, ten můj, můj starý
Beň., Dara, Drien., Kož., Kružl., Podhor., Prisl., Pstr., Šem., Vel'. Pol'.

st,ahati *v.* **stihati**

st,ati *dok. co (derevo)* porazit / skácet strom
Cig., Smol., Ubl'a

statok *m* dobytek
Brus., Cig., Drien., Klen., Kyj., L'ut., Nový Buk., Star., Šmig., Vagr.

stav *m* rybník
Drien., Smol.

stelyti *ned. bez předm i co (postil,)* stlát; **stelyli pud sebe solomu** nastlali si pod sebe slámu
Prík., Podhor., Šmig.

steranka *ž* noky *m mn.* / halušky *ž mn. z mouky, z brambor*
Brus., Cig., Kol., Kružl., Mich., Podhor., Pstr., Run., Rus., Smol., Strih., Top., Ubl'a, Ulič, Vagr., Zvala

stern,a *ž* strniště *s*, strnisko *s*
Kol'., Kyj., Nová Sedl., **steren,** Klen., Run., Rus., Strih.

stern,anka *ž* strniště *s*, strnisko *s*
Bok., Brus., Grib., Kol., Nový Buk., Smol., Vagr., Zvala

stihati / st,ahati *ned. co (hroši na dovh)* strhávat; **stihati z kožnoho po dvacat, korun** strhávat každému dvacet korun, brát od každého dvacet korun
Kraj. Čier., Ubl'a

stil *m* stůl
Bok., Brus., Cig., Kož., Kyj., Nový Buk., Zvala, **stul** Beň., Cig., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Mich., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Rus., Rus. Pot., Stak., Stak. Roz., Star., Strih., Šmig., Ubl'a, Ulič, Ulič. Krive, Vagr., Vel'. Pol'., Zboj, Zvala

stilec, *m* židle *ž*
Brus., Cig., Prík., Pstr., Stak. Roz., Zboj, Zvala, **stolec,** Bok., Brus., Cig., Klen., Kol., Kovb., Ostrož., Prík., Pstr., Rus. Pot., Smol., Strih., Ubl'a, Vagr., Zboj, Zvala, **stul,ci** *mn.* Dúbr., Smol., Ulič

stocatyj *čísl.* stý
Beň., Bok., Brus., Cig., Dara, Klen., Kol., Kož., Kyj., Podhor., Prík., Run., Smol., Stak. Roz., Top., Vel'. Pol'., Zvala

stojati *ned. bez předm.* **1** *(kolo cerkvi)* stát **2** *(- svad,ba)* trvat; **vojna še stojala** válka ještě trvala, válka ještě neskončila
Kol., Prík., Vel'. Pol'.

stol,ar, *m* truhlář
Beň., Dara, Kol., Kovb., Rus., Smol., Strih., Ulič

stolec, *v.* **stilec**

stolovyna *ž* „stolovyna" – *stolová skříňka; spodní uzavřená část kuchyňského stolu, která sloužila k ukládání chleba, mléka ap.*
Kol., Kovb., Rus., Strih., Ulič, Ulič. Kriv., Zvala

stolyna *ž* noha stolu
Brus., Cig., Kyj., Nový Buk.

storožka *ž* zákolníček *m*, lounek *m*, *v. též* **l,unyk, kurec,**
Dara, Dúbr., Grib., Kož., Nová Sedl., Pstr., Run., Strih., Šem., Vagr.

stovba *ž* slupice *kostra pluhu, v. též* **stovpyc,a**
Dara, Nová Sedl., Ostrož., Run., Smol., Strih., Top., Vel'. Pol'., Zvala, **stovbyc,a** Kož., Pstr.

stovp *m* sloup, sloupek
Bok., Brus., Cig., Drien., Grib., Kružl., Kyj., Lom., L,ut., Nová Sedl., Nový Buk., Prík., Prisl., Run., Rus., Rus. Pot., Smol., Stak., Ulič, Ulič. Kriv., Vagr., **stovpok**

stovpyc,a *ž* slupice *kostra pluhu*
Brus., Cig., Grib., Lom.

strach *m* strašidlo *s*
Cig., Grib., Kružl., Podhor.

stram *m, zprav. mn.* **stramy** příčný trámek *na saních*
Bok., Brus., Cig., Dúbr., Klen., Kovb., Kož., L'ut., Nová Sedl., Prisl., Pstr., Run., Rus., Smol., Strih., Šem., Top., Vagr., Zvala

strasti *pomn.*; pašije, pašijové zpěvy *m mn. - velkopáteční pobožnost v kostele*
Kyj., Nová Sedl., Rus. Pot., Smol., Strih., Ulič, Zboj

strašok *m* **1** strašidlo *s* **2** *(na večurkach)* maškara *ž*, žertovné přestrojení *s;* **my vereščali, bo straška zme s,a napudili** my jsme vřískali, protože jsme se báli strašidla
Beň., Brus., Dúbr., Niž. Kom., Nová Sedl., Podhor., Prisl., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Stak. Roz., Star., Strih., Ubl'a, Vel'. Pol'., Zvala

strašyti *ned. koho* strašit; **n,a strašylo** viděl jsem strašidlo
Cig., Klen., Podhor., Šem., Ulič

strašyti s,a *ned. bez předm.* bát se
Dúbr., Kružl.

strava *ž* jídlo *s*
Dara, Kol., Kož., Mich., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Rus., Rus. Pot., Star., Strih., Šmig., Top., Ubl'a, Vel'. Pol'.

strečanky *v.* **vostročanky**

stredušnij *v.* **sereduščyj**

stricha *ž* střecha
Brus., Drien., Grib., Klen., Kraj. Čier., L'ut., Mich., Nový Buk., Rus., Rus. Pot., Smol., Star., Strih., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Zboj, Zvala

strila *ž* plaz *u pluhu*
Bok., Cig., Dara, Dúbr., Grib., Kož., Pstr., Run., Top., Ulič, Zvala

strub *m* roubená stavba *ž;* roubená část dřevěnice; roubení *s*
Bok., Brus., L'ut., Kol., Mich., Podhor., Stak., Stak. Roz., Strih., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Krive, Zvala

strubyti *ned. co (stiny)* roubit
Bok., Brus., Dúbr., Kol., Kolb.Lom., Nová Sedl., Rus., Smol., Stak. Roz., Strih., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Zvala

stručok *m* **1** *(fasoli)* lusk **2** *(časnyku)* stroužek **3** *(tengeryci)* palice *ž*, struk

Klen., Kol., Kovb., Kružl., Kyj., Prisl., Rus., Rus. Pot., Smol., Šmig., Ulič, Zvala

struh *m* poříz; *(koval,s,kyj)* struh
Cig., Kol., Rus., Smol., Ulič

struhak *m* kovářský nůž
Nová Sedl., Zboj, Zvala

struk *m* **1** *(tengeryci)* kukuřičný klas , palice *ž* **2** *(fasoli)* lusk
Podhor., Rus., Strih., Top., Ulič, Vel'. Pol'., Zboj, Zvala

stružl,ak *m* slamník; **my, znajete, posteli ne mali, lem toty stružl,aky** víte, postele jsme neměli, jenom ty slamníky
Drien., Klen., Kol., Kružl., Ubl'a, Ulič. Kriv., Zvala

stryjna *ž* teta; strýcova žena
Grib., Kružl., Prík., Pstr., Šmig., Ubl'a

stryko *m* strýc
Klen., Kol., Prík., Pstr., Vel'. Pol'.

strymuvati *ned. koho, co* zdržovat
Beň., Mich., Prík.

strymuvati s,a *ned. bez předm. kde* zdržovat se; **vun strymuvav s,a kolo domu** držel se u domu, zdržoval se blízko domu
Ostrož., Ulič. Kriv.

studen,atyna *ž* huspenina
Kol.

studn,a *ž* studna
Beň., Cig., Drien., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kraj. Čier., Kružl., Kyj., Mich., Nový Buk., Niž. Kom.,Ostrož., Podhor., Prík., Pstr., Rus. Bys., Rus. Pot., Stak. Roz., Star., Strih., Šmig., Ubl'a, Ulič, Ulič. Krive, Vagr., Vel'. Pol'., Zboj, Zvala, **studynka**

studnyk *m* **1** pramen *m;* studánka *ž* **2** studna *ž*; **studnyk brati** kopat studnu
Beň., Kol., Podhor., Prisl., Rus. Bys., Rus., Rus. Pot., Smol., Star., Strih., Ubl'a, Vel'. Pol'., Zboj, Zvala

stul *v.* **stil**

stupa *ž* stoupa, valcha, valchovna
Dara, Kol., Kovb., Lom., L'ut., Ostrož., Prisl., Pstr., Run., Rus., Rus. Pot., Smol., Top., Ulič, Ulič. Krive, Vel'. Pol'., Zvala

stupka *ž* **1** moždíř *m* **2** stoupa *v olejně, na výrobu krup ap.*
Brus., Cig., Kraj. Čier., Kružl.

subota *ž* sobota
Beň., Brus., Cig., Drien., Dúbr., Klen., Kovb., Kraj. Čier., Kružl., Kyj., Mich., Nová Sedl., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Run., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Šem., Top., Ubl'a, Ulič, Vagr.

sudyna *ž* nádoba
Kol., Rus., Ulič

suka *ž* fena
Brus., Cig., Prík., Top., Ulič, Vel'. Pol'., **sučka**

sukati *ned. (pr,adžu)* soukat
Bok., Brus., Grib.

sumlyn,n,a *s* svědomí; **tak to sumlyn,n,a?** copak nemáš svědomí? **to na sumlyn,n,a** *jako vsuv.* říkám vám čistou pravdu, na mou duši
Klen., Kol., Prík., Šem., Ubl'a

susid *m* soused
Beň., Cig., Dúbr., Klen., Kovb., Kož., Mich., Nová Sedl., Podhor., Pstr., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Ubl'a, Ulič, Vagr., Zvala, **susida** *m*
Klen., Kož.

susida *ž* sousedka; **naša susida zhorila** chalupa naší sousedky shořela / naše sousedka vyhořela; **naša susida nebužka Anc,a Botul,ova vna znala po mad,ars,ky**

naše sousedka nebožka Anička Botulová uměla maďarsky
Beň., Dúbr., Grib., Kol., Kovb., Kraj. Čier., Mich., Nový Buk., Podhor., Pstr., Rus. Bys., Rus. Pot., Star., Strih., Šmig., Ulič, Zvala, **sušida** Drien., Niž. Kom.,Rus., Ubľa, Zvala

susik *m* sousek, truhla *ž*; zásobník na obilí *sloupkové konstrukce*; *(- koloda)* kadlub; **byli taki derevjani susiky velyki, ta do toho vže sobi sypav zerno** byly takové velké dřevěné zásobníky a do nich si sypal zrní
Cig., Dara, Drien., Dúbr., Klen., Kol., Kolb., Kraj. Čier., Ľut., Nová Sedl., Prisl., Pstr., Smol., Strih., Top., Ulič, Veľ. Poľ., Zvala, **susiček**

sušn,a *ž* sušírna, sušárna
Kol., Ostrož., Podhor., Pstr., Rus., Vagr., **suška** Podhor.

svad,ba *ž* svatba; *též ve význ.* svatební hosté *m mn.;* **svad,ba s,a začynala v ponedilok večur** svatba začínala v pondělí večer
Brus., Drien., Dúbr., Grib., Kol., Kolb., Kraj. Čier., Kyj., Prisl., Run., Rus., Rus. Pot., Strih., Top., Ubľa, Ulič, Vagr., Veľ. Poľ., Zboj **sval,ba** Brus., Niž. Kom., Prík.

svad,buvati *ned. bez předm.* slavit svatbu; **svad,bovali po tri dni** slavili svatbu / svatba trvala tři dny
Kolb., Prík., Prisl., Pstr., Star., Strih., Zvala, **svad,bovati** Kol.

svadebnyj *příd.* svatební; **svadebna / svad,bjana maty** nevěstina matka; **svadebnyj / svad,bjanyj otec,** nevěstin otec
Drien., Kur., **svad,bjanyj** Lom., Pstr.

svach *m* starosvat; svatebčan
Drien., Kur., Ulič

svacha *ž* „svacha“ - *oslovení mezi oběma tchyněmi a tchány navzájem*
Brus., Drien., Dúbr., Klen., Kur., Rus. Pot., Smol., Ulič

svaščyny *pomn.* „svaščyny“ – *třetí den svatby, který patřil s pohoštěním a zábavou starosvatkám a svatebčankám*
Cig., Nový Buk., Prík.

svaška *ž* starosvatka; svatebčanka;
Beň., Brus., Cig., Dúbr., Drien., Klen., Kol., Kovb., Kyj., Lom., Nová Sedl., Podhor., Prík., Pstr., Run., Strih., Šem., Šmig., Top., Ulič, Zboj, Zvala

svat *m* „svat“ - *oslovení mezi oběma tchány a tchyněmi navzájem*
Beň., Brus., Cig., Klen., Kol., Kolb., Kraj. Čier., Nová Sedl., Niž. Kom.,Prík., Pstr., Run., Rus. Pot., Smol., Strih., Šmig., Top., Ubľa, Ulič, Zboj, Zvala

svatač *m* námluvčí, dohazovač; *řidč. ve význ.* nápadník
Stak Roz., Strih., Šmig., Ubľa

svatačky *pomn.* námluvy
Kol., Run., Strih., Top., **svatanky** Dúbr., Rus. Bys., Star., Strih., Ubľa, Ulič

svatati *ned. koho*: **iti svatati divku** jít na námluvy *ke komu;* **to jde svatati n,an,ko, toho molodoho n,an,ko** o nevěstu si jde říkat otec, ženichův otec
Nová Sedl., Run., Rus. Bys., Stak. Roz., Zboj

sveder *m* svetr
Beň., Klen., Stak. Roz., Star.

svekor *m* tchán *otec manžela*
Cig., Grib., Kol., Kovb., Kružl., Podhor., Ubľa

svekra *ž* tchyně *matka manžela;* **svekru posluchaj, chot, by ti kazali dvermi ripati** tchyni poslouchej, i kdyby ti nakazovala vrzat dveřmi
Bok., Brus., Cig., Dara, Drien., Grib., Kol., Kovb., Kružl., Kyj., Ostrož., Podhor., Pŕík., Prisl., Pstr., Rus. Bys., Star., Šmig., Ubl'a, Zvala, **svokra** Strih.

sverbohuz *m* šípek
Cig., Pŕík., Šem.

sverbo(h)uzky *ž mn.* šípky *m mn.*, plody *m mn.* šípku
Drien., Grib., Kol., Nový Buk., Ostrož., Pŕík., Šem., Vagr.

sverdel, / sverdlyk *m* nebozez; vrták
Cig., Grib., Klen., Kovb., Pstr., Run., Rus., Rus. Pot., Smol., Ulič. Kriv., Vagr.

svit *m* svět; **pochodyv po sviti** prošel kus světa; **potopa svita** potopa světa
Beň., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kraj. Čier., Kružl., Mich., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Pŕík., Prisl., Pstr., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Šmig., Ubl'a, Vagr., Vel'. Pol'.

svjaščenyk / s,aščenyk *m* kněz, duchovní
Cig., L'ut., Pstr.

svjato / s,ato *s, zprav. mn.* **svjata / s,ata** *pomn.* svátky *m mn.;* **svjato bylo v pjatnyc,u** svátek připadl na pátek / v pátek byl svátek; **na svjato ja mala čyžmy** na svátek jsem měla čižmy / ve svátek jsem nosila čižmy; **to bylo pered svjatami** bylo to před svátky
Beň., Cig., Drien., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kružl., Lom., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Pŕík., Rus. Pot., Stak., Star., Šem., Šmig., Ubl'a, Ulič. Krive, Zboj, Zvala

svjatkuvati / s,atkuvati *ned. co (rusal,a)* světit, slavit
Podhor., Ubl'a

svjatky / s,atky *pomn.* svátky; **rust,ani s,atky** vánoční svátky; **zeleni svjatky** svátek Nejsvětější Trojice
Dara, Dúbr., Kol., Kovb., Mich., Pstr., Rus., Rus. Pot., Smol., Star., Šmig., Ubl'a, Ulič, Vagr., Vel'. Pol'.

svjato / s,ato *s zprav. mn.* svátek *m*; **nohavky na s,ato** sváteční kalhoty
Beň., Bok., Cig., Dúbr., Klen., Kol., Kovb., Kyj., Lom., Ostrož., Podhor., Rus. Pot., Stak., Star., Šem., Šmig., Ubl'a, Ulič. Krive, Zboj, Zvala

svjatyj / s,atyj *příd.* svatý; **S,atyj večur** Štědrý večer; **svjati pisni** nábožné písně; **Pys,mo svjate** Písmo svaté; **Duch s,atyj** Duch svatý
Beň., Brus., Cig., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kraj. Pol., Kružl., Kur., L'ut., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Pŕík., Prisl., Pstr., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Strih., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Vagr., Vel'. Pol'., Zboj, Zvala

svora *ž* rozvora *u vozu*
Dara, Grib., Kol., Kovb., Prisl., Pstr., Rus., Top., Vagr., Zvala

svorin, / svoren, *m* čep; svorník, svorka *ž u vozu*
Bok., Brus., Cig., Dara, Drien., Dúbr., Kol., Kož., Lom., L'ut., Nová Sedl., Prisl., Run., Rus., Smol., Strih., Šem., Top., **svurnyk** Nová Sedl., Smol.

svyn,a *ž* prase; svině
Dúbr., Kož., Kružl., Star., Strih., Ubl'a, Ulič, Zvala

synij *příd.* modrý
Run., Smol., Strih., Top.

synyc,a / synic,a *ž* sýkorka
Kol., Prík., Prisl., Rus. Pot., Ubľa, Zboj, Zvala, **synyčka**

sypanec, *m* sýpka *ž,* špejchárek *m; též* roubené hospodářské stavení *s na uskladnění zrní, nářadí, rezervních oděvů, plachet, pytlů ap.*
Brus., Cig., Drien., Grib., Kol., Kož., Kraj. Čier., Kružl., Lom., Ľut., Nový Buk., Niž. Kom.,Prík., Pstr., Rus., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Ubľa, Ulič. Kriv., Vagr., Zvala

syr *m* **1** *(priknyj)* sýr **2** tvaroh
Beň., Bok., Brus., Dara, Klen., Kol., Nová Sedl., Podhor., Prík., Pstr., Run., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Strih., Šmig., Top., Ubľa, Ulič, Ulič. Krive,Vagr., Veľ. Poľ., Zboj, Zvala

syr,bati *ned. (čyr, pancaky)* jíst *zprav. řidší stravu;* **syr,bali z,me... mali z,me taki derevjani ložky** jedli jsme... měli jsme takové dřevěné lžíce
Kol., Ostrož., Run., Rus., Rus. Pot., Star., Top., Ulič

syrjanyk *m* pytlík na tvaroh
Brus., Lom., **syrnyk** Podhor., Strih.

syrota *ž* sirotek *m;* sirota *ž*
Beň., Brus., Dara, Klen., Kraj. Čier., Kružl., Mich., Podhor., Prík., Run., Rus. Bys., Rus. Pot., Stak. Roz., Star., Strih., Šmig., Top., Ubľa, Ulič, Vagr.

syr,p *m* srp; **z serpoma žali lem ženy** srpem žaly jen ženy
Grib., Kol., Kolb., Prisl., Rus., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Top., Ubľa, **serp** Kyj., Nová Sedl., Nový Buk., Prík.

syrst, *ž* srst; *(na pac,ati, svyns,ka)* štětiny *mn.*
Grib., Klen., Kož., Run., Rus., Ulič, Zvala

syrvatka *ž* syrovátka
Bok., Brus., Podhor.

Š

šafl,a *ž* / **šafel,** *m* dřevěné vědro *s*
Cig., Drien., Grib., Kružl., Mich., Rus., Ulič

šaflyk *m* škopek; vědro *s*
Cig., Kol., Nový Buk., Rus., Smol., Star., Ulič, Zvala

šajta *ž* poleno *s* *v milíři*; sáhovina
Kol., Kyj., Ostrož., Smol., Zvala

šalenyj *příd.* nerozumný; potrhlý, bláznivý; ztřeštěný; **ty šalenyj!** ty nemáš rozum!; **ne buď šalenyj!** měj rozum!, nebuď blázen!
Beň., Dúbr., Klen., Kol., Kož., Podhor., Prisl., Pstr., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Ubl'a, Ulič. Krive

šalijočka *ž mn.* šátek *který si ženy vázaly na krk; dávala se rovněž na svatební korouhev*
Bok., Brus.

šalka *ž* eššálek *m,* ešus *m,* jídelní miska *ž*
Beň., Dúbr., Kol., Podhor., Prík., Prisl., Stak. Roz., Top., Vagr., Vel'. Pol'., Zvala

šamulyn,n,a *hromad.* zelné listy *m mn. které neutvořily pevnou hlávku*; prázdná hlávka *ž*
Dúbr., Mich., Podhor., Prisl., Rus. Bys., Šmig., Vel'. Pol'.

šamulka *ž* prázdná zelná hlávka zelné listy *m mn., které neutvořily pevnou hlávku*
Dúbr., Klen., Mich., Podhor., Stak. Roz., Strih., Šmig., Vel'. Pol'.

šandar, *m* četník; **tut t,a vlapjat, šandari** tady tě chytnou četníci; **dali mene d šandar,um** přidělili mě k četníkům; **vyškol,uvav s,a na šandar,a** vyškolil se na četníka / stal se četníkem
Beň., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kož., Kraj. Čier., Kraj. Pol., Kružl., Kur., Kyj., L'ut., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Niž. Kom., Ostrož., Rus., Rus. Pot., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Šmig., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vagr., Vel'. Pol'., Zvala

šandar,s,kyj *příd. (kompanija, stanic,a)* četnický
Prisl., Šmig., Ulič. Kriv., Zvala

šanec, *m* příkop; **šanci praviti** kopat příkopy; **kolo šanc,och** podél / kolem příkopů
Beň., Dúbr., Kol., Nový Buk., Niž. Kom., Podhor., Prisl., Pstr., Strih., Šem., Šmig., Ubl'a, Vagr., Zvala

šapka *ž* **1** čepice; **šapka hryba** klobouček *m* houby **2** *(voboroha)* vršek *m,* stříška
Bok., Cig., Dara, Drien., Dúbr., Klen., Kol., Kovb., Kruž., Lom., L'ut., Run., Rus. Bys., Smol., Strih., Ubl'a, Ulič, Zvala

šarkan, *m* drak; **pryjde d n,omu šarkan, šo mav šist, holov** přišel k němu šestihlavý drak
Beň., Kol., Kolb., Kyj., Mich., Podhor., Prík., Rus., Rus. Pot., Smol., Star., Strih., Šem., Šmig., Ubl'a

šat,a *pomn.* oblečení *s*, šaty *ž pomn.*; **po vojni z,me ne mali šat,a** po válce jsme neměli žádné šatstvo / oblečení / neměli jsme co na sebe
Beň., Brus., Dúbr., Klen., Kol., Kovb., Kružl., Mich., Podhor., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Star., Strih., Šmig., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv.

šatro *s* / **šater** *m* stan *m*
Kol., Prisl., Rus., Ulič, **šator** Beň.

šatrovyj *příd.*: **šatrovi cygane** kočovní cikáni
Klen., Pstr.

š(č)e *přísl.* ještě; **to bulo šče v vojni** to bylo ještě za války; **še raz** ještě jednou
Rus. Bys., Šmig., Ubl'a

ščet,$_1$ / ščyť *ž* vochle *s hustě nabitými trny / hřebíky*
Bok., Brus., Dara, Dúbr., Kovb., Mich., Nová Sedl., Ostrož., Podhor., Přík., Prisl., Pstr., Run., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Šem., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vagr., Vel'. Pol'., Zboj, Zvala

ščeta / ščet,$_2$ *ž místo kde bude stát milíř*
Ostrož., Smol., Zvala

ščos, / ščos,ka *zájm.* něco; **ščos, takoho** něco takového
Šmig., Ulič. Krive

ščyt *m* **1** *(posteli)* čelo *s* **2** *(chyži)* štít
Brus., Grib., Kružl., Kyj., Nový Buk., Top., Ubl'a, Ulič. Kriv.

šeršen, *m* sršeň
Kružl., Pstr., Šem., Vagr.

šestero *čísl.* šest; **nas bylo šestero ditej** bylo nás šest dětí
Grib., Kol., Kož., Kraj. Čier., Ostrož., Přík., Prisl., Pstr., Rus. Bys., Rus. Pot.

ši *přísl.* ještě; **ja ši malyj buv** byl jsem ještě malý; **ši raz** ještě jednou; **ši teper** ještě i teď
Kož., Nový Buk., Přík., Rus. Pot., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Vagr., Zvala

šin,ati *ned. co* (*zerno, muku, na rešeti)* přesívat, prosívat
Kraj. Čier., Niž. Kom., Prisl., Rus., Smol., Top., Zvala

šist, *čísl.* šest; **bula-m tam za šist, roku** byla jsem tam přes šest let; **šarkan, z šist,oma holovami** šestihlavý drak
Beň., Brus., Cig., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kraj. Čier., Lom., L'ut., Mich., Nová Sedl., Ostrož., Podhor., Přík., Prisl., Run., Rus. Bys., Rus. Pot., Strih., Stak. Roz., Star., Smol., Top., Ubl'a, Ulič, Vagr., Vel'. Pol'., Zboj

škaralušča *ž* vaječná skořápka, *v. též* **skaralušča**
Dúbr., Nová Sedl., Strih., Top., Ubl'a, Ulič

škav(o)ronok *m* skřivan
Cig., Kružl.

škol,ar, *m* školák
Kraj. Čier., Podhor., Rus. Bys., Star.

školovanyj *(čolovik)* studovaný; **vun školovanyj** je studovaný / má školy
Kož., Nový Buk., Podhor., Star., Strih., Ubl'a

škrabutyna *ž* pazneht *m*
Brus., Lom.

škrebtati *ned. co (syrst,)* škrábat, seškrabovat; **škrebtati bandurky / trompaky** škrábat / oškrabávat brambory

Dara, Mich., Run., Rus., Rus. Pot., Stak. Roz., Star., Strih., Ulič, Zvala

šl,abant *m* závora *ž kterou přehrazovali cestu svatebnímu průvodu*
Bok., Brus.

šlajfa *ž* brzda, šlajf *m zast. ob. u hospodářského vozu*
L'ut., **šlajf** *m* Ulič, **šlejf** *m* Grib.

šlija *ž* koňský postroj *bez chomoutu*
Dara, Run., Rus., Zvala

šl,ub *m* svatební obřad *v kostele*: **šl,ub brati** vdávat se / ženit se / brát se *v kostele, v. též* **sl,ub**
Brus., Drien., Kraj. Čier., Kružl., Kur., Kyj., L'ut., Prík., Pstr.

šmalec, *m* omastek, *v. též* **smalec,**
Kol., Niž. Kom., Podhor.

šmaryti *dok. co (pudkov do vody, kamin,om, hroši na stul)* hodit; *(cygaretl,u do popel,nyka) též* odhodit; **šmaryti dryva do pecu** přiložit do pece dříví; **ja šmaryv s,a do jamy** vrhl jsem se do jámy
Beň., Brus., Cig., Dara, Dúbr., Grib., Kol., Kož., Kružl., Kyj., Mich., Nový Buk., Niž. Kom., Ostrož., Podhor., Prík., Pstr., Rus., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šmig., Top., Ubl'a, Vagr., Vel'. Pol'., Zvala

šmat,a *s pomn. (paradnoj)* šaty, oblečení *s;* **vojenskoj šmat,a** vojenská uniforma *ž*
Dara, Kovb., Kružl., Kur., Nová Sedl., Ostrož., Prisl., Rus., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Top., Ubl'a, Ulič. Krive, Vel'. Pol'., Zboj, Zvala

šmat,ar *m* kramář obchodující látkami
Drien., Kur.

šmec *m* „šmec“ - *míra upředené příze (30 „pásem“), v. též* **pasmo**
Bok., Brus., Grib., Nový Buk., Prík., Pstr., Vagr.

šmytn,a *ž* kovárna
Kovb., Ostrož., Rus., Smol., Zvala

šnur *m* / **šnura** *ž* šňůra *ž*
Brus., Cig., Drien., Grib., Klen., Lom., L'ut., Nový Buk., Podhor., Stak., Star., Ubl'a, Vel'. Pol'.

šnurok *m* / **šnuryk** *m* / **šnurka** *ž* šňůrka; *(v topankoch)* tkanička *ž*
Bok., Brus., Cig., Drien., Klen., Kol., Kružl., Kyj., L'ut., Mich., Nový Buk., Ostrož., Prík., Pstr., Run., Rus. Bys., Smol., Šmig., Ubl'a, Ulič, Vagr., Vel'. Pol'., Zboj, **šnuročok, šnuročka**

šopa *ž* kůlna; *(na sino)* seník *m*
Drien., Kol., Rus., Stak. Roz., Vel'. Pol'., Zvala, **šopka**

šor *m* **1** řada *ž*; **stali za šorom** postavili se do řady; **jamu brali za šorom** hrob kopali po řadě; **do šoru** *(sadyti rozsadu)* do řádků; **stan,te sobi do šoru** postavte se do řady; **pjatnacat' šoru tam bylo zaminovanoj** bylo tam patnáct řad min; **každuj roboti treba znati šor** u každé práce je třeba znát postup **2** *(u sklepi)* fronta; **stati do šoru na chlib** postavit se do fronty na chleba
Beň., Brus., Dara, Drien., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kyj., Mich., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Run., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Stak. Roz., Star., Strih., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vagr., Vel'. Pol'., Zvala

šorokyj *příd. (ram, postil,)* široký; **Pariž simdis,at kilometru dovhyj a simdis,at kilometru šorokyj**

Paříž je sedmdesát kilometrů dlouhá a sedmdesát kilometrů široká
Kovb., Rus., Rus. Pot., Top., Zvala

šorovyj: **šorovyj tanec,** *obřadní tanec, který tančí s nevěstou po řadě všichni svatebčané*
Nová Sedl., Run., Rus. Pot., Strih., Šmig., Top., Ulič, Zboj

šovdra *ž* uzené maso *s*, šunka *ž*
Dúbr., Klen., Kol., Kružl., Kyj., Mich., Podhor., Prisl., Run., Rus. Bys., Stak. Roz., Strih., Top., Ubl'a, Ulič, **šovdryna** Kyj.

šovgor *m* švagr
Beň., Klen., Kol., Kož., Mich., Nová Sedl., Podhor., Pstr., Rus. Pot., Strih., Šmig., Ubl'a, Vel'. Pol'.

šovgryn,a *ž* švagrová
Klen., Pstr., Šmig.

šparhet *m* sporák, kuchyňská kamna *pomn.;* **na šparheti s,a varyt,** vaří se na sporáku / na kamnech; **no ta to byli starodavny pecy, ne tajak dnes,ka šo šparhety** no to byly starodávné pece, ne jako dnešní sporáky
Beň., Bok., Brus., Cig., Dara, Drien., Grib., Klen., Kol., Kolb.,Kož., Kraj. Pol., Kružl., Kur., Kyj., Nová Sedl., Nový Buk., Niž. Kom.,Ostrož., Prík., Prisl., Pstr. Run., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Star., Strih., Šem., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vagr.

špenyk *m (na vostrovci)* rameno *s*; *kus ponechané větve*
Klen., Kovb., Rus.

špicy *ž zprav. mn.* špice, paprsky *m mn. u kola hospodářského vozu, v. též* **spica**
Bok., Brus., Cig., Drien., Lom., L'ut.

špik *m* kostní morek
Kružl., Vel'. Pol'.

šporovati / šporuvati / špurovati / špuruvati *ned. co i bez předm. (naftu)* šetřit *čím i bez předm.*; **n,an,ko špuruvav na chyžu** otec šetřil na stavbu chalupy; **počali šporovati z elektrinov** začali šetřit elektřinu
Kol., Kovb., Kraj. Čier., Mich., Ostrož., Prík., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Ubl'a, Ulič. Krive,Vagr., Zvala

špul,ar *m* sukadlo s
Brus., Drien., Grib., Kyj., Nový Buk., Prík., Pstr., Šem., Vagr.

špul,ati *ned. co* soukat *přízi na cívky*
Bok., Kyj., L'ut., Pstr.

špytal, / špital, *m* nemocnice *ž*; **pušov-em do špytal,u** šel jsem do nemocnice; **ja ši ne byv u špytali bohu d,akovati** já jsem ještě chválabohu nebyl v nemocnici
Beň., Dara, Dúbr., Kol., Kolb., Kružl., Kyj., Nový Buk., Podhor., Prisl., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Star., Strih., Šmig., Ubl'a, Ulič. Krive, Vagr., Vel'. Pol'.

štaba *ž* hranice *dříví*; *též ve význ.* metr dříví
Drien., Kol., Prisl., Rus. Pot., Smol., Šmig.

štaci(j)on *m* železniční stanice *ž*; nádraží *s*
Beň., Dúbr., Klen., Kol., Kružl., L'ut., Mich., Niž. Kom.,Ostrož., Prík., Prisl., Rus., Smol., Stak. Roz., Star., Šmig., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vagr., Vel'. Pol'., Zvala, **štacija** Dúbr., Nová Sedl., Ulič. Krive

štachytka / štachetka *ž* plaňka / laťka *v plotě*

Beň., Kol., Kovb., Run., Rus., Rus. Pot., Smol., Strih., Šem., Šmig., Ubl'a, Zvala

šterecat, / čterecat, *čísl.* čtyřicet, *v. též* **sorok**
Beň., Klen., Kovb., Ostrož., Podhor., Prisl., Rus. Run., Stak. Roz., Šmig., Vagr., **šterycat,** Rus. Bys., Rus. Pot., **šteracet,** Grib., Kož., Kraj. Čier., Prík.

štranga *ž* / **štrang** *m* silný provaz *m,* lano *s*
Bok., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Rus., Strih., Ubl'a, Ulič

štreka *ž* trať *železniční*; **tam robyv na štreci** pracoval tam na trati
Grib., Klen., Vel'. Pol'.

štruba *ž* **1** šroub *pro vertikální pohyb u pluhu* **2** šroubek *u petrolejové lampy*
Dara, Dúbr., Ostrož., Prisl., Run., Rus., Smol., Strih., Ubl'a, Ulič, Zboj, Zvala, **štrubka** Rus. Bys.

štrykuvati *ned. co (sveder, štrymfli)* plést
Podhor., Run.

štrymfl,a *ž zprav. mn.* punčocha
Cig., Dúbr., Kol., Kyj., L'ut., Mich., Ostrož., Podhor., Prík., Run., Rus., Strih., Šmig., Ubl'a, Zboj

šturma *ž* / **šturm** *m* útok *m*; **my jšli na šturm** šli jsme do útoku / zaútočili jsme
Beň., Klen., Kružl., Niž. Kom.,Rus., Stak. Roz., Star., Ubl'a

šturmovati *ned. bez předm.* útočit; jít do útoku
Beň., Prík., Rus., **šturmuvati** Klen.

štvert, *ž* koňský postroj *bez chomoutu m* ohlávka
Dara, Kol., Kovb.

štyri *čísl.* čtyři, *v. též* **čotyri**
Kož., Kraj. Čier., Prík., Vagr.

šuber *m* šoupátko *s,* šoupě *s*
Ulič, Ulič. Kriv.

šufl,ada / šuchl,ada *ž* zásuvka, šuplík *m*
Brus., Drien., Lom., Rus., Ubl'a, **šufl,adka, šuchl,adka**

šu(j)ster *m* švec; **tak n,a zabrala maty a povela n,a do Humennoho učyti s,a za šujstra** tak mě matka vzala a odvedla do Humenného učit se ševcem / na ševce
Dara, Klen., Kovb., Kružl., Prisl., Smol., Zvala

šumno *přísl. (hvaryti, poschod,at, vohurky)* pěkně; hezky; **začali šumni spivati** začali pěkně zpívat
Dara, Dúbr., Kol., Rus., Zboj, **šumni** Cig., Drien., Kraj. Čier., Kyj., Nový Buk., Niž. Kom., Podhor., Prík., Vagr.

šumnyj *příd. (parobok, chustka, rozsada)* pěkný, hezký
Drien., Klen., Kružl., Podhor., Prík., Pstr., Run., Rus., Smol., Strih., Ubl'a, Vagr., Zvala

šurc *m* zástěra *ž zprav. úzká*
Bok., Cig., Drien., Kol., Kružl., Kur., Kyj., Pstr., Run., Smol., Stak. Roz., Ubl'a, Ulič. Krive, Vel'. Pol'.

šutyj *příd. (korova)* bezrohý
Kružl., Zvala

švablyk *m, zprav. mn.* **švablyky** sirka *ž,* zápalka *ž*; sirky *mn.,* zápalky *mn.*; **pištolu na pjat, naboju tam s,a dalo tak kupiti jak u nas švablyky** pistole na pět nábojů / pětiranná se tam dala tak snadno koupit jako u nás krabička sirek

Beň., Brus., Drien., Kol., Kovb., Kyj., L'ut., Niž. Kom., Prisl., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Star., Šem., Šmig., Ubl'a, Vagr.

švajka *ž* šídlo *s*
Beň., Nový Buk., Strih., Zvala

šval,a *ž* trám *m*; rozpůlený kmen *m ze dvou stran otesaný*
Cig., Kož., L'ut., Rus., Star., Ulič. Kriv., Vagr.

švider *m* vrták; nebozez
Dara, Drien., Kol., Kolb., Kyj., Prisl., Rus., Stak. Roz., Ubl'a, Zvala

šybka *ž* okenní tabulka
Cig., Drien., **šyba** Cig., Drien., Kyj.

šyfa *ž* loď; **chotila s,a vezti na šyfi** chtěla jet lodí; **šyfa pryjšla na prystan,** loď připlula do přístavu; **v Hamburku šednuv na šyfu** v Hamburku jsem nastoupil na loď; **nas dvi šyfky dot,ahali na šyfu** na loď nás vezly dva čluny
Beň., Dúbr., Grib., Klen., Kož., Kružl., Kyj., Nová Sedl., Nový Buk., Niž. Kom., Ostrož., Podhor., Prík., Pstr., Rus., Rus. Pot., Smol., Star., Strih., Ubl'a, Vagr., Vel'. Pol'., **šyf** *m* Smol., **šyfka**

šyfkarta *ž* lodní lístek *m*
Klen., Kož., Nová Sedl., Ostrož., Prík., Prisl., Pstr., Rus. Pot., Vel'. Pol'.

šyja *ž* krk *m;* **zapuchlo jim kolo šyji** otekl jim krk; **až po šyju** až ke krku
Cig., Dúbr., Kol., Nový Buk., Run., Rus. Bys., Šmig., Vel'. Pol'.

šyngli *ž mn.* šindele; **chyža bula pobyta zo šyngl,ami** chalupa byla pokryta šindelem
Beň., Bok., Cig., Klen., Kol., Lom., Niž. Kom., Pstr., Rus., Smol., Stak., Star., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vagr., Vel'. Pol'., Zvala

šypok *m* chlebová placka *ž v. též* **všypok**
Nová Sedl., Run., Star.

šytko *zájm.* všechno
Brus., Kol., Kož., Kur., Lom., Nový Buk., Niž. Kom., Prisl., Smol., **šytkoj** Dara, Vel'. Pol'.

t

tabiška *ž* torba
Smol., Vel'. Pol'.

tabl,a *ž* **1** vál *m na válení těsta* **2** *(molotylky)* vál *u mlátičky*
Brus., Klen., Kol., Kyj., Nová Sedl., Prisl., Run., Rus., Smol., Stak. Roz., Star., Ubl'a, Ulič, Vagr., Vel'. Pol'., Zvala

tablyčka *ž* tabulka *břidlicová, sloužící ve škole k psaní*
Beň., Pstr., Ubl'a, Vel'. Pol'.

t,ahati *ned.* **1** *komu ščo (na vozi, muku z mlyna)* vézt, vozit **2** *(konopli)* trhat, vytrhávat
Dara, Kol., Prík., Rus. Pot., Šmig., Ulič, Zvala

t,ahlo *s* táhlo *k zapřahání dobytka*
Dara, Grib., Rus.

tajstra *ž* plátěná kabela *podobná chlebníku, v. též* **tanistra**
Kovb., Šmig.

tal,ar *m* **1** tolar **2** dolar - *ve vyprávění o Americe*
Klen., Kružl., Kyj., Lom., Nový Buk., Niž. Kom., Pstr., Rus. Pot., Star., Šmig., Ubl'a, Ulič, Vel'. Pol'.

Talijan *m* Ital; **Talijan počav biti** Italové začali střílet; **my jšli proty Talijana** táhli jsme proti Italům / proti Itálii
Beň., Grib., Klen., Kož., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Rus., Rus. Pot., Stak. Roz., Star., Strih., Šmig., Ulič. Krive, Vagr., Vel'. Pol'., **Talijanec,** Beň.

Talijanka *ž* Italka
Ulič. Krive

talijans,kyj *příd. (divčata, front)* italský; **my pušli na talijans,kyj front** šli jsme na italskou frontu
Klen., Kol., Kovb., Nový Buk., Podhor., Prík., Prisl., Rus., Star., Šmig., Ulič. Krive, Vagr.

Talijanščyna *ž* Itálie
Prisl., Top., Ubl'a, Ulič. Krive

Talijansko *s* Itálie
Beň., Grib., Kol., Kož., Nový Buk., Prík., Vagr.

taloš / talaš *m* police *ž na ukládání nádobí, hrnců s mlékem ap.*
Kož., Ostrož., Run., Top., Ulič. Kriv.

ťamka *ž* paměť; **šče za mojeji ťamky** to si ještě pamatuji
Mich., Prík., Pstr.

t,amyti *ned. co* pamatovat si; **ja vže ne t,aml,u nič** už si nic nepamatuju; **vam s,a ne t,amyt, vojna?** vy si z války nepamatujete nic? / vy se nepamatujete na válku?; **vže sam ne t,aml,u, kul,ko bylo mertvych od min** už si ani sám nepamatuju kolik lidí zabily miny
Brus., Dúbr., Kolb., Kraj. Čier., Kraj. Čier., Prík., Pstr., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Strih., Ubl'a, Ulič. Vel'. Pol'., Kriv.

tanir *m* talíř; **do kradenca si poklademe tan,ary ji mysky** do kredence si uložíme talíře a mísy
Beň., Bok., Brus., Cig., Drien., Dúbr., Kovb., Kol., Kož., Kyj., Lom., L'ut., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Niž. Kom., Podhor., Prík., Pstr., Run., Rus., Rus. Pot., Smol., Strih., Šem., Top., Ubl'a, Ulič, Vel'. Pol'., Zvala, **tan,ar** Klen., Kolb., Run., Strih., **taniryk**

tanistra *ž* plátěná kabela *podobná chlebníku, v. též* **tajstra**
Grib., Kovb., Kraj. Pol., Prík., Šem., Ubl'a, Vagr., Zvala

tatarčanyj *příd. (muka)* pohankový
Dara, Dúbr., Nová Sedl., Pstr., Run., Star., Ulič, Vagr.

tatarka *ž* pohanka
Cig., Dara, Dúbr., Kovb., Kraj. Čier., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Prík., Prisl., Pstr., Rus., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Strih., Top., Ulič, Vagr., Vel'. Pol'., Zvala

tato *m* otec
Drien., Kružl.

tatoš *m* kůň *v pohádkovém vyprávění*
Kružl., Rus. Pot., Šmig., Ubl'a

t,až *ž*: **žena bula v t,aži** žena byla těhotná, žena byla s outěžkem; **ja bula v t,aži z nym** zrovna jsem čekala tohohle
Klen., Kož., Ostrož., Podhor., Smol., Šmig., Ubl'a

tel,a *s* tele
Beň., Brus., Cig., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kraj. Čier., Kružl., Kur., L'ut., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Rus. Pot., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Vagr., Vel'. Pol'., Zboj, Zvala, **tel,atko**

tel,buch *m, zprav. mn.* **tel,buchy** *(korovy)* vnitřnosti *ž mn.*
Kož., Lom., Smol.,

teliha *ž (peredn,a, zadn,a)* náprava *hospodářského vozu; též ve význ.* podvozek *m;* **tam mali tak špecijal,no na takuj telizi** měli to tam zvlášť na takovém podvozku
Bok., Brus., Cig., Dara, Grib., Kovb., Kož., Kraj. Čier., Lom., L'ut., Prisl., Pstr., Run., Rus. Pot., Smol., Star., Šem., Šmig., Ubl'a, Vagr., Vel'. Pol'., Zvala

teližky *ž zprav. mn.* plužňata *s mn. – součást pluhu*
Dara, Klen., Kol., Kovb., Prík., Run., Stak., Strih.

tel,o *přísl.* tolik
Cig., Drien., L'ut.

telyčka *ž* jalovička, jalůvka
Brus., Dara, Klen., Kol., Kružl., Prík., Stak. Roz., Ulič, Zvala

temetiv[36] *m* hřbitov; **jdut, z temetova** jdou ze hřbitova
Cig., Šem.

temnyj *příd. (čolovik)* slepý
Beň., Dara, Kol.

tengeryc,a / tengeric,a[37] *ž* kukuřice
Beň., Dara, Dúbr., Klen., Kol., Kož., Kovb., Mich., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prisl., Pstr., Run., Rus., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Vagr., Vel'. Pol'., Zboj, Zvala

tengeryčanka *ž* pole *s* po sklizené kukuřici, kukuřičné pole
Klen., Kol., Podhor., Rus., Strih.

---

36) *srov. maď.* „temetö" - hřbitov

37) *srov. maď.* „tengeri" - kukuřice

tengeryčanyj *(čyr, kaša, krupy, všypky)* kukuřičný
Grib., Klen., Mich., Prík., Prisl., Run., Smol., Šmig., Ubl'a, Ulič

teper, *přísl.* teď, nyní; **teper, rik** právě před rokem / je to rok
Beň., Dúbr., Grib., Klen., Kož., Kraj. Čier., Lom., Nový Buk., Prík., Pstr., Smol., Šem., Vagr., Zboj

teperišnij *příd. (čas, čolovik)* dnešní
Dúbr., Rus., Ubl'a

tepša[38] *ž* pekáč *m*; plech *m na pečení*
Brus., Dara, Drien., Kol., Kraj. Čier., Podhor., Prík., Rus., Rus. Bys., Top., Smol., Strih., Ubl'a, Ulič, Vel'. Pol'., Zvala

tepyr,ka / teper,ka *přísl.* teď; **no tepyr,ka šo?** no a co teď?
Dara, Dúbr., Klen., Kol., Mich., Podhor., Prík., Prisl., Run., Rus., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Zvala, **tepyr,kat,** Ostrož., Star., Strih.

terka *ž* struhadlo *s*
Dara, Nová Sedl., Run., Smol., Top., Ulič, Vel'. Pol'., Zvala, **terlo** *s* Kol.

terlyc,a *ž* trdlice, mědlice, potěračka
Dara, Drien., Dúbr., Kol., Kovb., L'ut., Mich., Ostrož., Podhor., Prisl., Pstr., Run., Rus., Rus. Bys., Smol., Stak. Roz., Star., Šem., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vel'. Pol'.

tern,a / tyrn,a *hromad.* trní *s*
Brus., Grib., Klen., Podhor., Šem., Vagr., Vel'. Pol'., Zvala, **teren,** Strih.

terpybida *ž* pryskyřník *m* prudký
Ubl'a, Ulič. Kriv.

terti *ned.* **1** *(konopli, len)* třít, potěrat **2** *(krumpli / bandurky)* strouhat; **a ši na rano na nedil,u z,me bandurky terli ta perohy varyli** a ještě jsme na neděli na ráno strouhali brambory a vařili „pyrohy"
Drien., Dúbr., Grib., Kol., Kovb., L'ut., Mich., Prisl., Run., Smol., Stak. Roz., Star., Šem., Top., Ulič, Ulič. Kriv., Zboj

test, *m* tchán *otec manželky*
Kol., Rus. Pot., Zvala

tešča *ž* tchyně *manželčina matka*
Kovb., Prík., Star., Šmig., Ubl'a

tchir *m* tchoř
Brus., Nový Buk., Prík., Zvala, **tchur,** Mich., Ostrož., Rus. Pot., Ulič, Zboj

tikati *ned. bez předm. (het,)* utíkat; běžet
Grib., Kol., Ostrož., Smol., Star., Strih., Ubl'a, Zvala

tiket *m* lístek *ve vyprávění o Americe a Evropě - na vlak, lodní ap.*
Beň., Nová Sedl., Niž. Kom., Ulič. Kriv., Vel'. Pol'.

ti(l,)ko *přísl.* tolik; kolik, *v. též* **tul,ko**
Grib., Niž. Kom., Prík., Pstr., Vagr.

til,na *příd. jen ž (korova)* březí, stelná; **til,nu korovu vod n,a vz,ali** sebrali mi březí krávu, *v. též* **t,ul,na**
Brus., Kol., Nová Sedl., Prík., Strih., Ulič, Vagr., Zboj, Zvala

tinta *ž* inkoust *m;* **tinty nemavem, hej, atramentu, no tak pisavem z obyčajnov tužkov** inkoust jsem neměl, (inkoust) že jo, no tak jsem psal obyčejnou tužkou
Kovb.

38) *srov. maď.* „tepsi" - pekáč, plech

tintovyj *příd.*: **tintova tužka** inkoustová tužka
Kovb., Ostrož.

tipati *ned. co (konopli)* lámat; potěrat
Ostrož., Rus., Smol., Ubl'a, Zvala

tisno *přísl. jako přís.*: **tisno bylo za korunu** byla nouze o korunu; **po vojni bulo duže tisno** po válce byla veliká bída
Kož., Ubl'a

tisto *s* těsto; **ja misyla tisto** zadělávala jsem těsto
Grib., Kol., Kož., Kraj. Čier., Kružl., Nový Buk., Podhor., Pstr., Rus. Bys., Strih., Stak. Roz., Šmig., Ubl'a, Ulič, Vagr., Zvala, **kisto** Kož.

titka *ž* teta, *v. též* **t,utka**
Vel'. Pol'.

tizedeš[39] *m* desátník
Ostrož., Prík., Rus. Pot., Ulič. Kriv., Vel'. Pol'.

tliti *ned. (- s,ahovyna)* doutnat
Kol., Kyj., Pstr., Zvala

tlumač *m* tlumočník, *v. též* **tolmač**
Beň., Nový Buk., Ostrož., Prík., Star., Ubl'a, Vagr., Vel'. Pol'.

tokarn,a *ž* dřevěný soustruh *m*
Dúbr., Rus., Smol., Ulič, Zvala

tolmač *m* tlumočník; **našov ja si tam tolmača** našel jsem si tam tlumočníka, *v. též* **tlumač**
Kovb., Ubl'a

toločyti *ned. (kapustu v bočci, rukami zeml,u)* pěchovat; *(sino na vozi)* sešlapávat; **toločyti nohami kapustu** šlapat zelí; **jeden na vozi je, druhyj daje hori, ta tot šo na vozi ta toločyt,** jeden je na voze, druhý podává nahoru a ten, co je na voze tak sešlapuje
Dúbr., Klen., Kolb., Nová Sedl., Prisl., Run., Rus., Star., Strih., Top., Ulič, Vel'. Pol'.

toloka *ž* obecní pastvina
Ubl'a, Zvala

topanky *m zprav. mn.* střevíce; boty *ž mn.*
Bok., Dúbr., Klen., Kovb., Kružl., Mich., Podhor., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Strih., Šmig., Ubl'a, Ulič. Krive, Vel'. Pol'., Zboj, Zvala

topor, *m* sekera *ž zprav. větší dřevorubecká*
Bok., Cig., Drien., Kol., Kyj., L'ut., Nový Buk., Prisl., Pstr., Ulič. Krive, Zvala, **topir** Vagr., Zvala

toporyšče *s* topůrko
Kol., Prisl. Rus., Rus. Pot., Smol., Vel'. Pol'., Zvala

toporys,ko *s* topůrko
Cig., Klen., Kol., Kyj., Pstr., Vagr., Zvala

topur *m* sekera *ž zprav. větší dřevorubecká*
Beň., Cig., Kol., Kovb., L'ut., Nový Buk., Ostrož., Prisl., Rus., Rus. Pot., Smol., Stak., Stak. Roz., Star., Strih., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vel'. Pol'., Zvala

toričky *ž mn. konce nití na utkaném plátně*
Brus., Nový Buk., Pstr.

toromba *ž* pysk *např. koňský m*
Kol., Smol., Vel'. Pol'.

tovar *m* zboží *s*
Beň., Klen., Kovb., Kož., Ostrož., Podhor., Prík., Rus., Strih., Šmig., Ubl'a, Vagr.

---
39) *srov. maď.* „tizedes“ - desátník; kaprál

tovčka *ž* **1** *(derevjana)* hmoždíř *m,* stoupa **2** olejna, *v. též* **tuvčka**
Kovb., Ostrož., Prisl., Smol., Stak. Roz., Ubl'a, Ulič, Zvala

tovčok *m* tlouk
Brus., Kol., Kyj., Podhor., Run., Smol., Vel'. Pol'.

tovk *m* tlouk
Kol., Kraj. Čier., Mich., Nový Buk., Prisl., Stak. Roz., Top., Ubl'a, Ulič, Vel'. Pol'., Zvala, **tovkač** Nová Sedl.

tračky *ž mn.* třásně
Kol., Ostrož., Ulič, Ulič. Krive, **traky** Smol., Šmig.

trafl,ati s,a *ned. bez předm.* stávat se, přiházet se; **jomu s,a trafl,alo** jemu se to stávalo
Kol., Rus.

trafyti s,a *dok. na co (na dobru zeml,u)* připadnout; *(- robota)* naskytnout se; vyskytnout se, namanout se
Dúbr., Klen., Nyž. Kom., Podhor., Prisl., Pstr., Rus., Vel'. Pol'., Zvala

tragar, *m* stropní trám
Cig., Drien., Grib., Kružl., Kur., Kyj., L'ut., Nový Buk., Šem., Vagr.

trajfus *m* třínožka *ž k vaření na ohništi*
Brus., Cig., Drien., Vagr., **drajfus** Drien., Kož., Kružl., Podhor., Stak. Roz.

traky *v.* **tračky**

trapa *ž* trápení *s,* soužení *s*
Beň., Rus. Pot., Stak. Roz., Šmig.,Ubl'a, Ulič. Kriv.

trava *ž* **1** tráva **2** *zprav.mn.* léčivá bylina; kouzelná bylina
Beň., Cig., Drien., Klen., Kol., Kovb., Kož., Mich., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Šmig., Ubl'a, Ulič. Kriv., Vagr., Vel'. Pol'., Zboj, Zvala, **travynka, travka**

travjanka *ž* plachta trávnice
Klen., Kol., Mich., Ubl'a

travnyc,a *ž* plachta trávnice
Cig., Kyj., L'ut.

trebalo *přísl. jako přís.* bylo třeba : **šo jij trebalo** co potřebovala; **kobylu nam trebalo** kobylu jsme potřebovali; **jak trebalo** jak bylo třeba; **trebalo mati čast,** bylo nutné mít věno, bylo třeba mít věno; **to šeptati trebalo** to se muselo šeptat, to se muselo říkat šeptem
Cig., Drien., Grib., Klen., Kož., Kraj. Čier., Kružl., Kyj., Nový Buk., Podhor., Prík., Pstr., Rus., Šem., Šmig., Vagr.

trebič *m* jetel
Kož., Kraj. Čier., Kružl., Nový Buk., Šem., Vagr.

tretij *čísl.* třetí
Beň., Brus., Cig., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kraj. Čier., Lom., L'ut., Mich., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Run., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Krive, Zboj, Zvala

tretyna *ž* třetina
Beň., Bok., Brus., Cig., Dara, Dúbr., Grib., Kovb., Kyj., Lom., L'ut., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Prisl., Run., Rus. Bys., Smol., Stak., Stak.Roz., Šmig., Top., Vel'. Pol'., Zboj.

tri *čísl.* tři; **mav tr,och synu** měl tři syny; **tri ženy** tři ženy
Beň., Brus., Cig., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kož., Lom., L'ut., Mich., Bok., Cig., Dara, Dúbr., Kraj. Čier., Kyj., Lom., L'ut., Podhor., Prisl., Prík., Prisl.,

Run., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak., Stak. Roz., Star., Šmig., Top., Vel'. Pol'., Zboj., Podhor., Prisl., Run., Rus., Smol., Strih., Top., Ubl'a, Ulič, Vagr., Zboj, Zvala

trič / tryč *čísl. (byl jim v rukach, položyli vinec,)* třikrát
Beň., Klen., Kol., Kovb., Nová Sedl., Podhor., Prisl., Run., Rus. Bys., Rus. Pot., Star., Šmig., Top., Ulič, Vel'. Pol'.

trije / troje *čísl.* tři; **trije chlopi** tři muži; **troj ditej** tři děti; **trij mi-s,aci** tři měsíce; **po trije** po třech
Beň., Dúbr., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kraj. Čier., Mich., Podhor., Prisl., Rus. Bys., Rus. Pot., Stak. Roz., Star., Strih., Šmig., Ubl'a, Vagr., Vel'. Pol'.

triska *ž* tříska
Bok., Cig., Klen., Kol.,, Kyj., Ostrož., Prík., Rus. Bys., Rus., Rus. Pot., Smol., Ubl'a, Ulič. Krive, Zvala, **trisočka**

tr,ome *čísl. zprav. se substantivem mužského rodu* tři; **tr,ome brat,a** tři bratři; **my tam jšli tr,ome** šli jsme tam ve třech
Dara, Grib., Klen., Kol., Kož., Kyj., Ostrož., Prík., Prisl., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Vagr., Vel'. Pol'.

trompačanka *ž* bramboříště *s,* bramborové pole po sklizni
Klen., Strih.,Ubl'a

trompačanyj *příd. (halušky)* bramborový, z brambor
Kol., Strih., Top., Ulič

trompak *m, zprav. mn.* **trompaky** *(davleni, na lupu)* brambor, brambory *mn.*; **budemo trompaky peči** budeme péct brambory
Beň., Dara, Dúbr., Klen., Kol., Mich., Podhor., Run., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Strih., Šmig., Ubl'a, Vel'. Pol'., Zboj

truna *ž* rakev; truhla
Beň., Cig., Kyj., Niž. Kom., Kraj. Pol., Pstr., Rus. Bys., Šem., Ubl'a

trup *m* mrtvola *ž*; mrtvé tělo *s*
Beň., Kovb., Star., Ubl'a, Vel'. Pol'.

truparn,a *ž* márnice
Dúbr., Star., Šmig.

trut / truten' *m* trubec
Ostrož., Rus., Zvala

trymati *ned. co* **1** *(cipy, pušku v rukach)* držet; **trymati s,a** držet se; **trymati s,a pokupci** držet se pohromadě; **jeden chlop pluh trymav, druhyj pohan,av** jeden muž držel pluh a druhý poháněl **2** *(svyni)* chovat **3** *(pjat, chlopu, na span,n,a i kost)* mít na bytě **4** *(velykyj pust)* dodržovat, držet; **službu trymaju** mám službu; **trymati viru Chrystovu** držet se křesťanské víry; **trymati komandu** velet; **my star,ci drustvo trymame** my staří držíme družstvo nad vodou / na nás starých se družstvo drží; **trymati s,a** držet se; **do večora vuhl,a nam s,a tam trymalo v pecu** až do večera se nám tam v peci udrželo (žhavé) uhlí
Beň., Bok., Cig., Drien., Dúbr., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kružl., L'ut., Mich., Nový Buk., Niž. Kom., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Run., Rus., Smol., Star., Strih., Šem., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vagr., Vel'. Pol'., Zboj, Zvala

tulajka *ž* toulec *m,* krbec *m,* kloubec *m pouzdro na brousek*
Beň., Cig., Drien., Lom., **tulejka** L'ut.

tul,ko *přísl.* tolik, *v. též* **ti(l)ko**
Beň., Klen., Kol., Mich., Nová Sedl., Podhor., Prisl., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vel'. Pol'., Zboj

t,ul,na *příd. jen ž (korova)* březí, stelná, *v. též* **til,na**
Kružl.

tunij *příd. (solonyna)* levný, laciný; **tun,a byla palin,ka** kořalka byla laciná
Kovb., Kraj. Čier., Nový Buk., Šmig., Vagr.

tun,o *přísl.* levně, lacino; **bylo tun,o** všechno bylo levné; nebylo draho; **dam ti kuzl,a tun,o** nechám / prodám ti kůzle levně
Kol., Rus. Bys., Rus. Pot., Vagr., Vel'. Pol'.

t,utka *ž* teta *matčina sestra, v. též* **titka**
Dúbr., Klen., Kovb., Kož., Ostrož., Run., Rus. Pot., Star., Strih., Šmig., Top., Ulič, Vel'. Pol'.

tuvčka *ž (derevjana)* hmoždíř *m, v. též* **tovčka**
Top., Ulič, Ulič. Kriv., Vel'. Pol'., Zboj

tverezyj *příd. (chlop)* střízlivý
Šmig.

typyr,ka *přísl.* teď, nyní
Beň., Kol., Vel'. Pol'., Prisl.

tyrn,a *v.* **tern,a**

tyžden, *m* týden; **buv chvoryj kul,ko tyžn,u** stonal několik neděl / týdnů; **tak bylo dva tyžni** tak to bylo čtrnáct dní / dva týdny
Beň., Brus., Cig., Dara, Drien., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kraj. Čier., Kružl., Mich., Mich., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Run., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič. Krive, Vagr., Vel'. Pol'., Zvala

u

ubrytviti *v.* **vbrytviti**

učytel, *m* učitel, *v. též* **včytel,**
Beň., Dara, Dúbr., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kraj. Čier., Kružl., Mich., Nový Buk., Podhor., Prík., Run., Rus. Pot., Stak. Roz., Star., Šem., Šmig., Ubl'a, Vel'. Pol'.

učytel,ka *ž* učitelka, *v. též* **včytel,ka**
Klen., Kol., Kovb., Mich., Nový Buk., Podhor., Prík., Rus. Pot., Vel'. Pol'., Zvala

udovyc,a *v.* **vdovyc,a**

uhl,a *pomn.* uhlí *s, v. též* **vuhl,a**
Brus., Kol., Kovb., Kraj. Čier., Kružl., Kur., Kyj., Prík.

uhol, *m* roh *dřevěné chalupy, v. též* **vuhol,**
Cig., Klen., Kružl., L'ut., Podhor., Vagr.

ujčyna *ž* teta; strýcova žena; manželka matčina bratra, *v. též* **vujčyna**
Cig., Prík.

ujko *m* strýc, bratr matčina otce *v. též* **vujko**
Cig., Drien., Kur., Kyj., Prík.

Ukrajina / Vkrajina *ž* Ukrajina
Kol., Kož., Nový Buk., Prík., Rus. Pot., Šmig., Ulič. Kriv., Vel'. Pol'.

Ukrajinec, *m* Ukrajinec
Beň., Klen., Kovb., Kož., Nová Sedl., Nový Buk., Podhor., Prík., Prisl., Stak. Roz., Star., Šmig., Ubl'a, Vagr., Vel'. Pol'.

Ukrajinka *ž* Ukrajinka
Klen., Nový Buk., Ubl'a

ukrajins,kyj *příd. (reč, svjato, škola)* ukrajinský
Klen., Ostrož., Prík., Rus. Pot., Šmig., Vagr.

ulij *m* úl, *v. též* **vulij**
Mich., Ulič

umerti *v.* **vmerti**

unijat *m* uniat, *v. též* **junijat**
Vagr.

unovati s,a / vnovati s,a *ned. bez předm. komu* stýskat se; **meni s,a vnovalo** stýskalo se mi
Šmig., Vel'. Pol'., **unuvati s,a** Klen.

upr,ah *m* potah
Rus., Ubl'a

uprava *ž* zadělané těsto *s*
Cig., Strih.

upravl,ati / vpravl,ati *ned. (na chlib, tisto)* zadělávat
Kol., Run., Stak. Roz., Star., Šmig.

upravyti / vpravyti *dok. co (na chlib, tisto)* zadělat
Dara, Kol., Nová Sedl., Rus., Rus. Bys., Top., Ulič, Vel'. Pol'.

ur,ad *m* úřad, *v. též* **vur,ad**
Beň., Cig., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kraj. Čier., Mich., Podhor.,

Prík., Prisl., Pstr., Rus. Bys., Rus. Pot., Star., Strih., Šmig., Ubl'a, Vagr., Vel'. Pol'., Zvala

urbar,s,kyj *příd.* *(lis, pole)* urbářský, urbariální
Ostrož., Šmig., Ubl'a

urlab *m* dovolená *ž* *z vojny*
Beň., Klen., Kovb., Kyj., Star.

utok *m* útek *při tkaní plátna, v. též* **putkan,a**
Bok., Brus., Cig., Drien., Kyj., Nový Buk., Pstr., Vagr.

utorok *m* úterý *s, v. též* **vivtorok**
Beň., Dúbr., Kol., Kovb., Mich., Run., Ubl'a, Ulič, Strih., **vutorok** Podhor.

utren,a *ž* jitřní / ranní bohoslužba, *v. též* **vutren,a**
Nový Buk., Podhor., Pstr., Smol., Zboj

utrymuvati *ned. co* dodržovat; udržovat; **utrymuvati v por,adku** udržovat v pořádku
Kraj. Pol., Ubl'a

uves *v.* **vves**

uvčyj *v.* **vuvčyj**

V

vadyti s,a *ned. bez předm.* hádat se; **ja počav vadyti s,a z nym** začal jsem se s ním hádat
Drien., Klen., Kyj., Star.

vaha *ž* váha, vahadlo *s* s rozporkami *u koňského zápřahu*
Bok., Dara, Grib., Kol., Kovb., Lom., Nová Sedl., Run., Smol., Šem., Vel'. Pol'., Vagr., Zvala, **važok** *m* Nová Sedl., Run.

vacha *ž* hlídka
Beň., Kružl., Vel'. Pol'.

vajcak *m* hřebec
Brus., Kol., Kružl., Kyj., Prík., Ubl'a, Zboj, Zvala

vakacija *ž, zprav. mn.* **vakaciji** prázdniny *pomn.*
Ostrož., Star.

vakovati / vakuvati *ned. (chyžu)* omítat
Dúbr., Kol., Kraj. Čier., Kyj., Strih., Ubl'a, Ulič, Vagr., Zvala

val *m* **1** *(studni)* rumpál **2** *(mlynskoho kolesa)* hřídel
Drien., Kol., Rus., Smol., Vagr., Zvala

valal *m* vesnice *s,* ves *ž*; **ja maju brata na druhum valali** mám bratra v sousední vesnici; **chodyv po valali** chodil po vsi; **v našum valali** u nás ve vsi / v naší vsi
Brus., Cig., Dara, Drien., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kraj. Čier., Kružl., Kur., Kyj., Lom., L'ut., Mich., Nový Buk., Niž. Kom.,Ostrož., Prík., Prisl., Pstr., Run., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vagr., Vel'. Pol'., Zvala

valal,s,kyj *příd. (majster)* vesnický; *(chlopi) též* místní, z naší vsi
Prisl., Rus., Stak. Roz., Strih., Vagr., Vel'. Pol'.

valok *m* **1.** řádek *obilí, posečené trávy*; **na valok s,a kosyt,** kosí se do řádků / na řádky **2.** válek, dřevěný hranolek *např. u hrabí* **3** válec na navíjení plátna, mandlovací válec
Brus., Cig., Dara, Drien., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kružl., Lom., L,ut., Nová Sedl., Prisl., Run., Rus., Smol., Strih., Ubl'a, Vagr., Vel'. Pol'., Zvala

val,ok *m* nepálená cihla *ž* , vepřovice *ž*; **robyti chyžu z val,ku** stavět chalupu z vepřovic
Dúbr., Klen., Kol., Ostrož., Podhor., Prisl., Rus., Rus. Pot., Smol., Strih., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Zvala

valov *m* koryto *s v prasečím chlívku*; žlab *ve chlévě*; **nasypav kon,ovi do valova** nasypal koni do žlabu
Bok., Brus., Lom., Rus., Smol., Šem., **valuv** Zvala

valylo *s* valcha *ž,* valchovna *ž,* stoupa *ž*

Kol., Kovb., Mich., Rus. Bys., Rus. Pot., Šmig., Ulič, Ulič. Krive

vanhelija *ž* evangelium *s, v. též* **jevanhelija**
Cig., Kyj., Podhor., Rus. Bys., Star., Strih., Top., Ubl'a, Ulič,

var *m* **1** voda *ž ve které se vařily halušky, zelí, brambory ap.* **2** zelná voda *ž,* lák *z kysaného zelí* **3** *(hruškovyj)* kompot *ze sušeného ovoce*
Bok., Brus., Cig., Kol., Kraj. Čier., Mich., Podhor., Prík., Prisl., Stak. Roz., Star., Strih., Ulič, Vel'. Pol'., Zboj

var,anka *ž* polévka z láku *z kysaného zelí, zprav. s brambory*
Brus., Pstr.

varicha *ž* vařečka
Brus., Dara, Drien., Kyj., Rus., Smol., Strih., Top., Ubl'a, Vel'. Pol'., Zvala

varkoč *m* cop, pletenec
Grib., Pstr., Vagr.

varoš[40] město *s;* **do varoša z,me chodyli na otpust** do města jsme chodili na pouť; **vos,ko obstalo varoš** vojsko obklíčilo město
Beň., Brus., Dúbr., Grib., Klen., Kovb., Kož., Kraj. Čier., Kur., Mich., Nová Sedl., Ostrož., Podhor., Pstr., Rus. Bys., Rus. Pot., Stak. Roz., Star., Strih., Šmig., Ubl'a, Vagr., Vel'. Pol'., Zvala

varštak / varstak *m* truhlářská stolice *ž*
Dara, Klen., Kol., Kyj., Rus., Ulič, Zboj

varta *ž* hlídka; stráž; **vun buv na varti** držel stráž; byl na hlídce
Beň., Dúbr., Kovb., Ubl'a

vartuvati *ned. bez předm. i co* hlídat

Grib., Nový Buk., Strih., Rus. Pot., Ubl'a

vatra *ž* ohniště *s otevřené, též v peci*
Bok., Cig., Drien., Kol., Kož., Smol., Strih., Šem., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vel'. Pol'., Zvala

vatrička *ž* nahrabaný řádek *m* / kupka sena
Kol., Prisl., Smol., Strih.

vbernuti s,a *dok. bez předm.* obrátit se, otočit se, *v. též* **obernuti s,a**
Beň., Prisl., Smol., Vel'. Pol'.

vbertati *ned. co (chlib u pecu; koleso)* obracet, otáčet
Kol., Rus., Smol., Strih., Vel'. Pol'.

vbic,ati *v.* **obic,ati**

vbolikati s,a *ned. bez předm.* oblékat se; **jdi s,a vbolikaj** obleč se / jdi se obléct
Beň., Dúbr., Kolb., Nová Sedl. Podhor., Prisl., Rus. Pot., Smol., Star., Ubl'a

vboloči *dok. koho, co* obléknout; **vboloči ne bulo ščo** neměli jsme co na sebe; **vboloči s,a** obléknout se; **ja s,a vbol,uk nazad** zase jsem se oblékl
Dúbr., Kol., Ostrož., Rus. Pot., Stak. Roz., Strih., Šmig., Ubl'a, Vel'. Pol'.

vboločyna *ž (na perynu)* povlak *m*
Dúbr., Stak. Roz., Ubl'a, Zvala

vbrati *dok. koho* obléknout; **vbrati s,a** obléknout se
Ubl'a, Zboj

vbrytviti / ubrytviti *dok. koho (mertvoho)* oholit břitvou; **ani ne myti, ani ne vbrytveni** nemytí a neholení; **car, dal joho šumno vymyti, vbrytviti** car přikázal aby ho pěkně umyli a oholili; **ubrytvyti**

40) *srov. maď.* „város" - město

s,a oholit se břitvou
Klen., Kol., Kolb., Smol., Star., **obrytviti** Klen.

vbuvanci m *mn.* řemínky *k opánkům*
Dúbr., Mich., Run., Ulič, Ulič. Krive, **obuvanci** Run.

včytel, *m* učitel *v. též* **učytel,**
Ostrož., Podhor., Ubl'a, Vagr., Zvala

včytel,ka *ž* učitelka, *v. též* **učytel,ka**
Rus. Pot., Šmig., Ubl'a

vdaryti *dok. koho, do čeho (bat,ka bahrom)* udeřit
Rus. Pot., Zvala

vdomaš *v.* **oldomaš**

vdovec, *m* vdovec
Kovb., Ubl'a, Ulič. Krive, Zvala

vdovyc,a *ž* vdova; **štyri roky-m vdovyc,ov** čtyři roky jsem vdova
Beň., Dara, Klen., Ostrož., Prisl., Rus. Pot., Star., Ubl'a, **udovyc,a** Kol.

vece *přísl.* víc, více; **je tu vece l,udej** je tu víc lidí; **tam ši nas vece bylo** bylo nás tam víc; **ja vece tu ne jdu** už tam víckrát nejdu
Beň., Cig., Dúbr., Klen., Kol., Ostrož., Podhor., Prík., Rus., Rus. Pot., Stak. Roz., Šmig., Ubl'a, Ulič. Kriv., Vagr., Zvala

večoriti (s,a) *ned. bez předm.* stmívat se, smrákat se
Mich., Rus. Pot.

večer,a *ž* večeře
Beň., Cig., Drien., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kružl., Kur., Kyj., Mich., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Rus. Bys., Rus. Pot., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Vagr., Zvala

večur / vyčur *m* večer ♦ **večur** *jako přísl.* večer; **večur budu kosyv** večer budu sekat trávu
Beň., Brus., Cig., Drien., Dúbr., Klen., Kol., Kož., Kružl., Kur., Kyj., L'ut., Mich., Nová Sedl., Podhor., Niž. Kom., Stak. Roz., Strih., Šem., Šmig., Ubl'a, Vel'. Pol'., Zboj

večurky *pomn.* přástky; **chodyli z,me na večurky** chodili jsme na přástky; **jak to bylo na večurkoch** jak to bývalo na přástkách
Cig., Dúbr., Grib., Kol., Kovb., Kož., Kraj. Čier., Nový Buk., Ostrož., Prík., Prisl., Pstr., Run., Rus., Rus. Bys., Stak. Roz., Star., Strih., Šmig., Ubl'a, Vagr., Zvala

večurn,a *ž* večerní bohoslužba *např. na velikonoce, na vánoce*
Kružl., Kyj., Podhor., Strih., Ulič, Zboj, Zvala, **večirn,a** Pstr.

vekšyj *příd.* větší; **vekšu polo-vyčku nam dali** dali nám větší polovinu; **teper už je vekšyj** teď už je větší
Kraj. Čier., Prík., Star., Vagr., Zvala

Velija *ž* Štědrý večer *m*
Brus., Cig., Kružl., Kyj., Prík.

vel,o *přísl. (l,ude, pin,azi)* mnoho, hodně; spousta; **nas s,a tam nazberalo vel,o** shromáždilo se nás tam hodně
Brus., Grib., Kož., Kyj., Nový Buk., Ostrož., Prík., Pstr., Rus., Smol., Star., Vagr., Zvala

Velykden, *m* velikonoce *pomn.*; **na samyj naš rus,kyj Velykden,** zrovna na naše řeckokatolické velikonoce; **pered Velykodn,om** před velikonocemi

Beň., Dara, Dúbr., Klen., Kol., Kovb., Kraj. Čier., Kraj. Pol., Kyj., Mich., Nová Sedl., Podhor., Prík., Run., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Strih., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Krive,Vagr., Vel'. Pol'., Zboj, **Velykodn,a** Kovb., Podhor.

velykodnij *příd.* *(svjata)* velikonoční: **Velykodn,a pjatnyc,a** Velký pátek; **Velykodn,a subota** *ž* Bílá sobota; **Velykodnij ponedilok** Velikonoční pondělí
Klen., Kovb., Kyj., Nová Sedl., Podhor., Prík., Smol., Strih., Top., Ubl'a, Ulič, Zboj, Zvala

vep(e)r, *m* vepř
Brus., Klen., Kol., Nový Buk., Prík., Strih., Ubl'a, Ulič, Zboj, Zvala, **vepryk**

ver,ba *ž* vrba, *v. též* **vyr,ba**
Cig., Drien., Grib., Kyj., Nový Buk., Prík., Rus., Top., Ulič

vereteno *s* **1** vřeteno *při předení* **2** osa *ž součást např. ručního mlýnku na domácí mletí obilí*
Bok., Brus., Dara, Dúbr., Grib., Kol., Kož., Kraj. Čier., Kraj. Pol., Kyj., Lom., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Pstr., Run., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vagr., Vel'. Pol'., Zvala

ver,ch *m* **1** vrch, kopec **2** *(chyži)* střecha *ž*; hřeben střechy **3** *(lady)* víko *s, v. též* **vyr,ch**
Grib., Kol., Kolb., Ostrož., Rus., Rus. Pot., Smol., Šem., Ulič, Ulič. Kriv., Zvala

verchnyna *ž* sladká smetana, smetana *čerstvě sebraná z ustátého mléka*
Brus., Kol., Lom., Nový Buk., Strih., **zverchnyna** Klen., Vel'. Pol'.

vernuti *dok.* *co (nažyčeni hroši, požyčku)* vrátit
Grib., Ostrož., Vagr.

vernuti s,a *dok. bez předm.* *(nazad)* vrátit se; **vece s,a ne vernuv** už se nevrátil; **vny s,a vernuli domu** vrátili se domů
Dúbr., Kolb., Kož., odhor., Prík., Run., Rus., Smol., Star., Šmig., Ubl'a, Vel'. Pol'., Zvala

verpci *pomn.* opánky *m mn.,* krpce *m mn.,* postoly *m mn.*
Dara, Klen., Ostrož., Run., Rus., Smol., Stak. Roz., Top., Vel'. Pol'., Zvala, **kerpci** Cig.

veršnyk *m* *(bodynky)* vršek, poklice *ž*; *(lady)* víko *s*
Beň., Brus., Klen., Rus., Smol.,Top., Ulič, Zboj

veršok *m* vršek; *(nad studn,ov, oboroha)* stříška *ž*; *(lady)* víko *s*
Beň., Brus., Cig., Drien., Grib., Kol., Kovb., Kružl., Nový Buk., Prík., Rus., Stak. Roz., Ubl'a, Ulič, Zvala

vertati *ned.* **1** *co (sino hrabl,ami)* obracet **2** *co (dovh)* vracet **3** *(nazad)* vracet se
Beň., Pstr., Rus.

veselnyci *m mn.* svatební hosté, svatebčané
Drien., Kyj.

vesil,l,a *s* svatba *ž;* **robl,at, vesil,l,a** pořádají svatbu
Beň., Bok., Cig., Drien., Kružl., Kur., Kyj., L'ut., Podhor., Prík., Pstr., Rus. Pot., Star., **vesel,e** L'ut., Podhor., **vesel,a** Rus. Pot.

vhoryti / uhoryti *ned. bez předm.* kypřit půdu / strniště mělkou orbou

pluhem, kultivátorem-pospěchem, kypřidlem, podmítat
Kol., Kož., Prík., Vagr.

vhyn, / vhen, *m* **1** oheň ; **vhyn, / vohn,a naklasti / klasti** rozdělat / rozdělávat oheň; *(v pecu) též* zatopit; **dity pereskakuvali čerez vhen,** děti skákaly přes oheň / přeskakovaly oheň **2** oheň, požár; **velykyj vhyn, buv - des,at, chyž zhorilo** byl to velký oheň / požár, shořelo deset chalup
Beň., Dara, Dúbr., Klen., Kol., Kolb., Nová Sedl., Podhor., Prisl., Run., Rus., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vel'. Pol'., Zvala, **vohon,** Grib., Klen., Kovb.

vchabyti / uchabyti *dok. koho, co (kvasok, voblaky)* nechat, zanechat; **troj ditej mi vchabyv** nechal mi tu tři děti, nechal mě tu se třemi dětmi; **vchabyv jij majetok** zanechal jí majetek, zůstal jí po něm majetek; **šo zme mali, to zme tam vchabyli** nechali jsme tam všechno, co jsme měli, *v. též* **ochabyti**
Beň., Dara, Dúbr., Klen., Kol., Kolb., Mich., Ostrož., Podhor., Prisl., Run., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šmig., Ubl'a, Vagr., Vel'. Pol'., Zvala

vičko *s* okenní tabulka *ž, v. též* **vučko**
Bok., Brus., Cig., Lom.

vidky *přísl.* odkud; **vidky jdete?** odkud jdete?; **vidky by ne buv** ať byl odkudkoliv; **vidky ty maš toto?** odkud to máš?, kdes to vzal?
Beň., Klen., Kolb. Ostrož., Podhor., Prisl., Rus., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šmig., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vel'. Pol'., Zboj, Zvala

vidok / viduk:[41] **iti na viduk** *(na žnyvo)* jít do úrodnější oblasti
Klen., Mich., Strih., Šmig., Ubl'a

vidpust *m* pouť *ž, v. též* **odpust**
Dara, Klen., Stak. Roz., Ulič, Zvala

vidtam / vyttam *přísl.* odtamtud
Beň., Dara, Klen., Kol., Kovb., Ostrož., Podhor., Run., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vel'. Pol'., Zvala

vidty *přísl.* odtud; **jak že pujdete vidty?** jak se odtud dostanete?; **žena byla vidty** žena byla odtud / žena se narodila tady
Dara, Dúbr., Klen., Ostrož., Prisl., Rus., Rus. Pot., Smol., Strih., Šmig., Top., Ulič, Ulič. Kriv., Vel'. Pol'., Zboj, Zvala

viduk *v.* **vidok**

Viflejem *m* **Betlém**
Pstr.

vijačka *ž* věјačka
Bok., Dara, Grib., Kol., Kovb., Kyj., Lom., Nová Sedl., Pstr., Run., Rus., Smol., Strih., Top., Vagr., Vel'. Pol'., Zvala

vijalka *ž* viják *m* , vijadlo *s na navíjení lněné a konopné příze*
Dara, Dúbr., Kol., Kovb., Mich., Nová Sedl., Ostrož., Prisl., Run., Rus., Rus. Bys., Smol., Star., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič. Kriv., Vel'. Pol'., Zboj, Zvala

vijati *ned. (žyto)* vát *čistit od plev prohazováním proti větru*
Bok., Dara, Kovb., Kraj. Čier., Kyj., Lom., Rus., Vagr.

vil *v.* **vul**

---

[41] *srov. maď.* „vidék" - venkov

vil,cha *ž* olše, *v. též* **vul,cha**
Brus., Cig., Drien., Grib., Nový Buk., Prík., Zvala

vily *pomn.* vidle
Bok., Cig., Dara, Dúbr., Grib., Kol., L'ut., Nová Sedl., Podhor., Prisl., Pstr., Rus., Smol., Ulič

vin *v.* **vun**

vinčan,n,a *s* svatební obřad *m v kostele*, oddavky *pomn.*
Dúbr., Kol., Kovb., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Niž. Kom., Pstr., Run., Šem., Top., Ubl'a, Ulič, Zboj

vin,čati *ned. koho (u cerkvi, molodych)* oddávat
Beň., Vel'. Pol'.

vin,čati s,a *ned. bez předm.* mít svatbu v kostele
Kol., Kraj. Čier., Rus. Pot., Zboj

vinec, *m* **1.** *(molodoji, zelenyj)* věnec **2.** *zprav. mn.* **vinci** věnec *součást krovu* **3.** *(lenu)* věnec, vrkoč - *tvořilo jej 15 hrstí vyčesaného lnu*
Beň., Brus., Cig., Drien., Dúbr., Klen., Kol., Kovb., Kraj. Čier., Kyj., Lom., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Run., Rus., Rus. Pot., Smol., Stak., Stak. Roz., Strih., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Krive, Vel'. Pol'., Zboj, Zvala

vinok *m* věnec (nevěstin)
Bok., Brus., Klen., Lom., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Prík., Pstr., Run., Smol., Top., Ubl'a, Ulič, Zboj

virovati / viruvati *ned. bez předm.* věřit; *též ve význ.* věřit v Boha; **ja ne virovav, že pudžat, dašo** nevěřil jsem, že straší / že jsou strašidla
Kol., Kružl., Prisl., Rus. Pot., Stak. Roz., Ubl'a, Vel'. Pol'., Zvala

Viruju *neskl.* modlitba *ž* „Věřím v Boha"
Klen., Nový Buk., Smol., Star.

visem *čísl.* osm, *v. též* **vus,em**
Bok., Brus., Cig., Grib., Klen., Kož., Kraj. Čier., Nový Buk., Prík., Vagr., **visim** Dara, Zvala

visk *v.* **vusk**

vist,a *s* osina *ž*, osiny *ž mn*
Bok., Brus., Kyj.

vistr,a *s* ostří, břit *m, v. též* **vustr,a**
Bok., Brus., Cig., Dara, Grib., Kraj. Čier., Kyj., L'ut., Pstr., Vagr., Zvala

viščur *m* jasnovidec; věštec
Rus. Pot., Strih., **viščuch** Dara, **viščovnyk** Beň., **viščyj** Kraj. Čier.

vivc,a *ž* ovce, *v. též* **vuvc,a**
Grib., Nový Buk., Niž. Kom., Prík., Pstr., Zvala

vivs,anyj *příd. (chlib)* ovesný, *v. též* **vuvs,anyj**
Cig., Kraj. Čier.

vivtorok *m* úterý *s, v. též* **utorok**
Brus., Cig., Drien., Kovb., Kraj. Čier., Kružl., Kyj., Lom., Prík., Rus. Bys., Šem., Vagr., **vuvtorok** Beň., Dúbr., Podhor., Strih.

viz *m* vůz; **dav borony na viz** naložil brány na vůz, *v. též* **vuz**
Bok., Brus., Drien., Grib., Kož., Kyj., Lom., L'ut., Pstr., Vagr.

vizytka *ž* jupka, ženský plátěný kabátek *m*
Dara, Kol., Kovb., Kružl., Kyj., Mich., Podhor., Prisl., Run., Stak. Roz., Top., Ulič. Krive, Vel'. Pol'., Zboj, Zvala

vjazanka *ž (dryv)* otýpka; *(solomy)* otep
Bok., Grib., Lom., Pstr., Rus., Šem., Ubl'a, Vagr., **vjazanočka**

vjazka *ž (lenu)* svazek *m*; otýpka
L'ut., Mich.

vkreme *přísl.* zvlášť; **pr,adyvo vkreme i kloč,č,a vkreme** předivo zvlášt a koudel zvlášt; **vna byvala vkreme** bydlela zvlášť
Beň., Grib., Kolb., Nová Sedl., Ostrož., Prisl., Rus., Rus. Pot., Stak. Roz., Star., Šmig., Ubl'a, Ulič, **ukreme** Rus. Bys.

vlapyti / ulapyti *dok. koho* chytit; **vun dav s,a vlapyti** nechal se chytit
Beň., Podhor.

vlij *m* olej, *v. též* **olij**
Mich., Pstr., Top., Ubl'a, Ulič, Zvala

vmerti / umerti *dok. bez předm.* umřít, zemřít; **ja chotiv vmerti** chtěl jsem umřít; **n,an,ko vmerli** otec zemřel; **žena mu vmerla** žena mu umřela / jeho žena umřela; **jak človek vmre** když člověk umře; **ked, chlop vmre, za tym plačut,** když umře muž, tak nad ním naříkají
Beň., Cig., Dara, Klen., Kol., Kolb., Kraj. Čier., Kur., Kyj., Lom., L'ut., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Star., Strih., Šem., Ubl'a, Ulič, Vagr., Zboj, Zvala, **hmerti** Cig., Kružl.

vnučky *pomn.* onuce, ovinky, *v. též* **onuči**
Dara, Dúbr., Grib., Kol., Mich., Nová Sedl., Prisl., Pstr., Run., Rus., Rus. Bys., Smol., Stak. Roz., Star., Šmig., Ulič, Ulič. Krive, Vagr., Vel'. Pol'., Zboj, Zvala

voblača *s* okénko
Kovb., Prisl., Stak. Roz.

voblak *m* okno *s*; **ja vtvoryv voblak** otevřel jsem okno; **voblačata malen,ki tam dali** udělali tam malá okýnka *v. též* **oblak**
Dúbr., Kol., Kolb., Ostrož., Podhor.,Prisl., Strih., Šmig., Ubl'a, Zvala, **voblača** Kolb.

vobluk *m* prutová hrabice *ž na kose, v. též* **obluk**
Dara, Kol., Kovb., Nová Sedl., Prisl., Run., Rus., Smol., Strih., Ubl'a, Vel'. Pol'.

voboroh *m* oboroh *jednoduchý seník ze stran otevřený, opatřený pohyblivou stříškou, v. též* **oborih**
Dara, Klen., Kol., Prisl., Run., Rus., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Strih., Ubl'a, Ulič, Vel'. Pol'., Zvala

vobraz *m, často mn.* svatý obraz, ikona *ž v. též* **obraz**
Mich., Strih., Top., Ubl'a, Ulič

voda *ž* **1** *(v jarku)* voda **2** *(šoroka)* řeka; **tam voda Ipel,** je tam řeka Ipel; **Piava velyka voda** Piava je velká řeka; **nehoden perejti čerez tu vodu** nemohl se dostat na druhý břeh řeky / nemohl se dostat přes tu řeku
Klen., Kož., Ostrož., Prík., Pstr., Rus., Stak. Roz., Star., Šem., Vagr.

Vodokši *pomn.* svátek Zjevení Páně; svátek Tří králů
Mich., Nová Sedl., Rus. Pot., Strih., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Zboj

vohl,ady *pomn.* ohledy *předsvatební návštěva rodičů ženicha v domě nevěsty*
Cig., Kružl., Šmig., Ulič, **vohl,adyny** Zvala, **ohledy** Ubl'a

vohlasky *pomn.* ohlášky *v kostele*; **vohlasky stojali tri tyžni** ohlášky trvaly tři týdny; **pup tam popyše vohlasky a pak u cerkvi trikrat**

zahojkat, že tot i tot tutu a tutu sobi divku zaručyv pop si tam zapíše ohlášky a potom v kostele třikrát vyvolá, že ten a ten se zasnoubil s tou a s tou dívkou, *v. též* **ohlasky**
Beň., Cig., Drien., Kol., Kolb., Kur., Nová Sedl., Podhor., Prisl., Pstr., Run., Rus. Pot., Smol., Strih., Top., Ubl'a, Ulič, Zboj, Zvala

vohnyvo *v.* **ohnyvo**

vohon, *v.* **vhyn**

vohurka *ž zprav. mn.* okurka, *v. též* **ohurka**
Dara, Klen., Kol., Podhor., Prisl., Rus., Smol., Strih., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Vel'. Pol'.

vojna *ž (svitova)* válka; **na vojni** ve válce; **do vojny** před válkou; **u peršuj svitovuj vojni** v první světové válce; **vojna stala** válka skončila; **Talijanščyna vypovila vojnu** Itálie vyhlásila válku
Beň., Cig., Dara, Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kraj. Čier., Kružl., Kur., Kyj., L'ut., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Pstr., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Star., Strih., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič. Krive, Vagr., **vujna** Ulič. Kriv., Zvala

vo(j)s,ko *s* vojsko, armáda; **ja s,a pri vos,ku navčyv po-mad,ars,ky** maďarsky jsem se naučil v armádě / jako voják; **dva roky pry vojs,ku byv** byl dva roky na vojně / dva roky sloužil v armádě
Beň., Brus., Cig., Drien., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kraj. Čier., Kružl., Kur., Kyj., Mich., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Run., Rus. Bys., Rus. Pot., Stak., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Šmig., Ubl'a, Ulič. Krive, Vagr., Vel'. Pol'.

vojuvati *ned. bez předm.* válčit, bojovat
Kyj., Prisl., Ulič. Kriv., Vel'. Pol'.

voko *s* oko, *často v mn.* **voči** oči; **mene bolili voči jakos,** nějak mě bolely oči; **do vočyj / do vuč** *(povisti)* do očí; **„z vučij / z vučej / z vuč"** uhranutí, uřknutí
Beň., Dúbr., Kol., Nová Sedl., Prisl., Run., Rus. Bys., Rus. Pot., Star., Strih., Top., Ubl'a, Ulič, Vel'. Pol'., Zvala

volenyc,a *ž* laň
Kol., Prisl., Smol., Ulič, Zboj, Zvala

volin, *m* jelen
Dúbr., Kol., Mich., Ostrož., Prisl., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Top., Ubl'a, Ulič, Vel'. Pol'., Zboj, Zvala, *v. též* **jelen**

volocni *pomn.* saně *s na svážení dřeva*
Kovb., Ostrož., Rus., Zvala

voloky *m mn.* ovlaky, vlněné šňůrky *ž mn. na šněrování krpců / opánků – omotávaly se kolem lýtka*
Cig., Dara, Dúbr., Kol., Mich., Nová Sedl., Podhor., Prisl., Pstr., Run., Rus. Bys., Smol., Stak. Roz., Star., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vagr., Vel'. Pol'., Zboj, Zvala

volos *m* vlas, **volos,s,a** *hromad.* vlasy *m mn.*
Bok., Brus., Dúbr., Grib., Kol., Kož., Kružl., Prík., Prisl., Run., Rus., Star., Strih., Šmig., Top., Vel'. Pol'.

volot,t,a *s* / **volot,** *ž* ovesná lata *ž*
Dara, Rus., Smol., Vel'. Pol'.

von *přísl.* ven; **kul,ka vyjšla von** kulka vyšla ven
Beň., Kol., Smol.

vonka *přísl.* ven; venku **vyjti vonka** vyjít ven; **tu vonka bulo povno vos,ka** tady venku byla spousta vojska
Beň., Grib., Kol., Kož., Kyj., Lom., L'ut., Nový Buk., Prík., Prisl., Rus. Bys., Stak. Roz., Strih., Šem., Šmig., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv.

vorha *ž* ret *m*
Bok., Cig., Drien., Dúbr., Kol., Kružl., Ostrož., Prisl., Run., Rus., Star., Strih., Šmig., Top., Vel'. Pol'.

vorobel, *m* vrabec
Brus., Kol., Kružl., Niž. Kom., Ostrož., Prík., Prisl., Pstr., Rus. Pot., Smol., Strih., Ubl'a, Zboj, Zvala

vorona *ž* vrána
Klen., Nový Buk., Ostrož., Prík., Prisl., Smol., Stak. Roz., Zboj

vorota *pomn.* vrata
Cig., Grib., Klen., Rus. Pot.

vorotylo *s* osnovní válec *m tkalcovského stavu*
Grib., Prík., Pstr., Vagr.

vorožka *ž* **1** vědma, čarodějnice; zaříkávačka **2** čarování *s*, zaříkávání *s*; *též* pověrečný obyčej *m*
Beň., Cig., Kol., Podhor., Pstr., Smol., Stak. Roz., Strih., Šmig., Ubl'a, Ulič, Zvala

vorožyla *m* čarodějník, zaříkávač
Kol., Stak. Roz., **vorožyl,nyk** Rus. Pot.

vorožyti *ned. bez předm.* čarovat; *též provádět různé obřadní zvyky spojené s předpovídáním budoucnosti a ovlivňováním osudu*
Cig., Nová Sedl., Podhor., Prík., Pstr., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Strih., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Vel'. Pol'., Zvala

vosin, *ž* podzim *m, v. též* **osin,**
Dara, Kol., Kovb., Nová Sedl., Ostrož., Prisl., Smol., Stak. Roz., Strih., Top., Ubl'a, Vagr., Vel'. Pol'.

vosk *m* vosk, *v. též* **vusk**
Dúbr., Mich., Podhor., Stak. Roz., Strih., Ubl'a, Ulič, Zboj, Zvala

Voskresenije *s* Vzkříšení - *velikonoční slavnost*
Lom., Nový Buk., Podhor., Prík., Zboj

vosl,a *ž* brousek *m na kosu*
Kol., Prisl., Rus., Zvala

voslon, *v.* **vyslon**

vosmyna *ž (pol,a)* osmina *stará polní míra*
Bok., Cig., Dara, Dúbr., Klen., Kovb., Kyj., Lom., L'ut., Podhor., Prisl., Prisl., Run., Rus. Bys., Smol., Stak., Stak.Roz., Star., Šmig., Top., Vel'. Pol'., Zboj.

vostročanky / vostrečanky *ž mn.* řemínky *m mn.* / šňůrky *k upevňování opánků / krpců na noze*
Grib., Kovb., Prisl., Smol., Star., Top., Vel'. Pol'., Zvala, **strečanky** Nový Buk.,Vagr.

vostroky *m mn.* dírky v opáncích *k navlékání řemínků*
Mich., Run., Ulič

vostrovka *ž* kolek *m,* ostrev, rohatina *k sušení sena, jetele, někde i obilí;* **fasol,u ... kladut, do takych vostrovok** fazolovou nať dávají na takové kolky
Klen., Kol., Kolb., Nová Sedl., Podhor., Rus., Rus. Bys., Smol., Strih., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Vel'. Pol'., Zvala, **vostrohovka** Prisl., **ostrovka** Podhor.

vosuch *m* osúch, *placka z chlebového těsta*
Stak. Roz., Šmig.

voščyna *v.* **vuščyna**

vodpust *v.* **odpust**

vovčyc,a *ž* vlčice
Brus., Kol., Kružl., Mich., Prisl., Smol., Strih., Ulič, Zboj, Zvala

vovidky *pomn.* **1** úvod - *obřad, kterým je matka novorozeněte uváděna do kostela* **2** *uvedení nevěsty do kostela první svatební den*
Cig., Kol. Cig., Kol., **vovudky** Kol., Mich., Run., Top., Ulič, Zvala, **vuvidky** Vagr., **vyvidky** Kyj.

vovk *m* vlk
Beň., Brus., Dúbr., Grib., Kol., Kovb., Kružl., Mich., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Strih., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Vel'. Pol'., Zboj, Zvala

vovna *ž* vlna (ovčí)
Bok., Cig., Dara, Dúbr., Grib., Kol., Kovb., Kružl., Kyj., L'ut., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prisl., Run., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Krive, Vagr., Vel'. Pol'., Zboj, Zvala

vovn,anyj *příd. (nytka, plachta, štrymfli)* vlněný
Kol., Rus. Pot., Ubl'a, Ulič. Krive, Zboj

vožen *m* žně; námezdní žňové práce *ž mn. v úrodnějších krajích, zprav. v Maďarsku; též obilí vydělané touto prací*; **chodyli na vožen** chodili na žně
Dúbr., Kol., Kovb., Ostrož., Prisl., Run., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Strih., Top., Ubl'a, Zvala, **vyžen** Klen., Ubl'a

vpalačka *ž* ošatka; *též* dřevěný o-křín *m*
Beň., Bok., Dara, Kol., Kovb., Mich., Nová Sedl., Podhor., Prík., Prisl., Run., Smol., Strih., Star., Top., Ubl'a, Ulič, Vel'. Pol'., Zvala

vpchati / upchati *dok. co kam* vecpat, nacpat; *(fl,ašča u kračun)* vmáčknout; **ja zaper nožyča, vpchav mu ho do kešeni** zavřel jsem nožík a strčil mu ho do kapsy
Kol., Kovb., Strih.

vprihati / uprihati *dok. (koni, voly)* zapřahat; **vprihaj koni!** zapřahej koně!
Bok., Brus., Cig., Dara, Drien., Kol., Kolb., Kož., Kraj. Čier., Kružl., Kyj., Lom., L'ut. Rus., Stak.Roz., Ubl'a, Vagr.

vrešec, *m* druh česneku *bot. česnek ořešec*
Kol., Prisl., Smol., Star., Ubl'a

vrich *m* ořech; **kusajut, vrichy** louskají ořechy
Beň., Dara, Kovb., Nová Sedl., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prisl., Rus. Bys., Rus. Pot., Stak. Roz., Ubl'a, Ulič, Vel'. Pol'., Zboj, Zvala, **vorich** Vagr., **vrišok**

vroky *pomn.* **1** uročky, *kojenecká nemoc* **2** *nemoc z uřknutí / z uhranutí* **chvoryj na vroky** stůně, někdo ho uhranul
Cig., Zboj

vs,ady / vs,ade *přísl.* všude
Kol., Kružl., Run., Star.

vs,ahdy *přísl.* vždycky; *též ve význ.* všude
Podhor., Prisl., Rus. Pot., Star., Zboj

vse *přísl.* pořád, stále; **vse tuto znaje spomynati** pořád na to vypomíná
Prisl., Run., Top.

vsnova / osnova *ž* osnova *při tkaní plátna*
Dúbr., Kol., Mich., Nová Sedl., Nový

Buk., Podhor., Pstr., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Stak. Roz., Top., Ulič, Ulič. Krive, Vagr., Vel'. Pol'., Zboj, Zvala, **usnova** Vagr.

vstrašyti s,a *dok.* polekat se, leknout se
Star., Šem., Zvala

vsypati *dok. co kam (muky do koryta)* vsypat, vysypat; *(moloko u pancaky, harjačoho loju)* nalít, vlít
Kolb., Rus.

všaliti *dok. bez předm.* zbláznit se
Rus., Smol., Ulič. Kriv.

všypok *m* chlebová placka *pečená zprav. v peci*; **zerna tak ne bylo, lem vus,ani všypky pekli** obilí bylo málo, pekli jsme jen ovesné placky
Nová Sedl., Prík., Run., Rus., Stak. Roz., Star., Zvala, **všypja** Mich., Podhor., Strih.

všytko(j) *přísl.* všechno
Beň., Dúbr., Grib., Klen., Kovb., Kružl., Mich., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Run., Rus., Rus. Pot., Smol., Star., Strih., Šmig., Top., Ubľa, Ulič, Ulič. Krive, Vagr., Vel'. Pol'., Zvala, **všutkoj** Podhor., Ubľa

vtečy *dok. bez předm.* utéct; **vun vtik do lisa** utekl do lesa
Beň., Dúbr., Šem.

vučko *s* **1** očko; dírka *ž*; *též* očko *u nitěnek tkalcovského stavu* **2** okenní tabulka *ž, v. též* **vičko**
Dúbr., Kol., Ostrož., Podhor., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Ulič, Ulič. Kriv.

vuhl,a *s* uhlí ; **vuhl,a palyti** pálit uhlí v milířích, pálit dřevěné uhlí, *v. též* **uhl,a**
Beň., Dúbr., Klen., Kol., Kož., Kraj. Čier., Kyj., Mich., Nová Sedl., Ostrož., Podhor., Rus., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Strih., Šmig., Ubľa, Ulič, Vel'. Pol'., Zboj, Zvala

vuhl,ar *m* uhlíř *výrobce dřevěného uhlí*
Beň., Kol., Ostrož., Pstr., Rus., Šmig., Ubľa, Ulič, Vel'. Pol'., Zvala

vuhlyny *pomn.* ohledy - *předsvatební návštěva rodičů nevěsty v domě ženichově;* **jšli vuhlyny bzerati, vže to tak povidžme, jšli do molodoho pozerati tam** šli na ohledy, to řekněme jako že si to šli k ženichovi prohlédnout
Kolb., Run., Top., Zvala

vuhol *m* roh *dřevěné chalupy, v. též* **uhol,**
Smol., Kol., Mich., Stak., Stak. Roz., Strih., Vel'. Pol'., Zvala

vucho *s , zprav. mn.* **vucha** uši
Kol., Prisl., Run., Rus. Pot., Smol., Strih., Top., Vel'. Pol'., Zvala

vujčyna *ž* teta; strýcova / ujcova *zast.* žena, *v. též* **ujčyna**
Mich., Podhor., Star.

vujko *m* strýc *matčin bratr,* ujec *zast.*; **to vujko mi dali** to mi dal strýc, *v. též* **ujko**
Beň., Klen., Kol., Podhor., Rus. Pot., Star., Strih., Šmig., Ubľa, Ulič, Zvala

vul *m* voly vůl; **ja nočuvav z vul,-mi v lisi** byl jsem s voly (na pastvě) přes noc v lese
Beň., Klen., Kol., Kovb., Podhor., Prík., Prisl., Stak. Roz., Star., Strih., Šmig., Top., Ubľa, Ulič, Zboj, **vil** Brus., Kož., Kružl.

vul,cha *ž* olše, *v. též* **vil,cha**
Dara, Kol., Ostrož., Prisl., Rus., Rus. Pot., Smol., Strih., Šmig., Top., Ubľa, Ulič, Vel'. Pol'., Zvala

vulij *m* úl, *v. též* **ulij**
Mich., Ostrož., Rus., Smol., Stak. Roz., Ulič, Zvala, **vulyk** Mich.

vun *zájm.* on; **vna** ona; **vny** oni; **na n,um** na něm; **dav juj hroši** dal jí peníze
Beň., Dúbr., Klen., Kol., Kovb., Kož., Mich., Podhor., Prisl., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šmig., Ubl'a, Ulič. Krive, Vel'. Pol'., Zboj; **vin** Grib., Kraj. Čier., Pstr., Rus., Ubl'a, Vagr.

vur,ad *m (novtars,kyj, parafijal,nyj)* úřad, *v. též* **ur,ad**
Nová Sedl., Ostrož., Star., Vel'. Pol'.

vus,em *čísl.* osm; **vus,em raz** osmkrát, *v. též* **visem**
Beň., Cig., Dara, Dúbr., Klen., Kol., Kovb., Kraj. Čier., Lom., L'ut., Mich., Nová Sedl., Ostrož., Podhor., Prisl., Run., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vel'. Pol'., Zboj, Zvala

vusk *m* vosk, *v. též* **vosk**
Ostrož., Podhor., Rus., Ulič, **visk** Zvala

vustr,a *s (kosy)* ostří
Klen., Kovb., Rus., Smol.

vuščyna *ž* voština
Ostrož., Rus., Zvala, **voščyna** Kružl., Mich.

vušy *ž mn.* vši
Dara, Kol., Podhor., Prisl., Rus. Pot., Star., Top., Ubl'a, Ulič. Krive, Vel'. Pol'., Zvala

vutren,a *ž* jitřní / ranní bohoslužba, *v. též* **utren,a**
Strih., Zvala

vuvc,a *ž* ovce; **jeden gazda mav velyki vuvci** jeden hospodář měl hodně ovcí, *v. též* **vivc,a**
Beň., Cig., Drien., Dúbr., Kol., Kovb., L'ut., Mich., Nová Sedl., Ostrož., Podhor., Prisl., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vel'. Pol'., Zboj

vuvčyj *příd. (syr)* ovčí
Rus. Pot., Stak. Roz., **uvčyj** Kružl.

vuvidky *v.* **vovidky**

vuvjazka *ž* úvazek *m cepu*
Ostrož., Strih., Top.

vu(v)s,anka *ž* ovesniště *s*, ovesné strniště *s*
Klen., Vel'. Pol'.

vu(v)s,anyj *příd. (muka, chlib, snup)* ovesný, *v. též* **vivs,anyj**
Kol., Kovb., Nová Sedl., Run., Ulič

vuvtar, *m* oltář
Mich., Strih.

vuvtorok *v.* **vivtorok**

vuz *m* vůz; **na vozi** na voze, *v. též* **viz**
Beň., Cig., Dúbr., Klen., Kol., Kovb., Kraj. Čier., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Rus. Bys., Rus., Rus. Pot., Stak., Stak. Roz., Star., Strih., Šmig., Ubl'a, Ulič, Ulič. Krive, Vagr., Vel'. Pol'., Zboj., Zvala

vužovka *v.* **hužovka**

vves *m* oves, *v. též* **oves**
Mich., Nová Sedl., Ostrož., Run., Rus. Bys., Star., Top., Ubl'a, Ulič, Vagr., Zvala, **uves** Kovb.

vybrati *dok.* *co* **1** *(konopli, len)* vytrhat **2** *(jamu)* vykopat
Dara, L'ut., Ulič. Kriv., Vel'. Pol'., Zboj

vyčuchati *dok. co (chyžu)* uklidit
Ubl'a, Ulič

vydavc,a *m jedna ze svatebních obřadních funkcí – zastupuje nevěstinu stranu*
Drien., Kružl.

vyhl,ady *m mn.* vyhlídka *ž,* okénko *s zasouvací*
Cig., Nová Sedl., Prisl., Rus., Smol., Zboj, Zvala, **vyhl,adnyc,a** *ž* Kol., Rus., Smol.

vyhoduvati *dok. koho, co* **1** *(tel,ata)* vykrmit *(ditej)* vychovat; **maty nas ťažko vyhoduvala** matka nás těžce vychovala
Ostrož., Šmig.

vychopiti s,a *dok. (na pud)* vylézt; *(z dekunku, na kon,a)* vyskočit
Beň., Stak. Roz.

vyjti *dok. bez předm. (- kur,ata)* vylíhnout se
Grib., Ubl'a

vykysnuti *dok. bez předm. (- tisto)* vykynout
Kol., Star., Ubl'a

vylyc,a *ž* čelist
Bok., Kol., Kož., Kružl., Smol., Vel'. Pol'., Zvala

vymetati *dok. co (konopli z močyla)* vyházet, vyndat
Kol., Nová Sedl., Rus., Zvala

vymn,a *s* vemeno; **korovam vymn,a popuchlo** kravám oteklo vemeno
Kol., Prisl., Run., Smol., Strih., Ulič, Zvala

vymolot *m* výmlat, mlácení *s* obilí *- jako námezdní práce*
Ostrož., Prisl., Strih.

vymurovati *dok. co (chyžu)* postavit z cihel; *(komyn, studn,u) též* vyzdít
Kol., Nový Buk., Ostrož., Strih., Vagr., Zvala

vyn,ati *dok. co (kul,ku z vintovky)* vyndat, vytáhnout, vyjmout
Kol., Prisl., Strih.

vypolokati *dok. (polotno)* vymáchat
Cig., Kyj., Prík., Vagr.

vyrajbati *dok. bez předm. i co (šmat,a, soročku)* vyprat; **dav-em joho ženi šat,a toto, aj mydlo z,me mu dali, že by mi vyrajbala** dal jsem jeho ženě to prádlo, dali jsme mu i mýdlo, aby nám vyprala
Kol., Kovb., Kož., Kraj., Pol., L'ut., Nový Buk., Prík., Rus., Ubl'a, Vagr.

vyr,ba *ž* vrba, *v. též* **ver,ba**
Dara, Mich., Smol., Ubl'a, Vel'. Pol'., Zvala

vyr,ch *m* **1** *(solomjanyj)* střecha *ž* **2** vršek; hořejšek; *(hory)* vrchol; *(verpciv)* svršek, *v. též* **ver,ch**
Klen., Niž. Kom., Star., Strih., Vagr.

vyslon, *m* prkna *s mn.* / deska *ž, na kterých leží nebožtík před uložením do rakve*
Klen., Kol., Mich., Podhor., Ulič, **voslon,** Ubl'a

vystrubiti *dok. co (stiny)* sroubit
Kovb., Rus. Pot.

vyše *předl. s 2.p.* nad *se 7.p.*; **vony žyvut, vyše nas** bydlí nad námi; **vyše valalu** nahoře nad vsí
Star.

vyšmaryti *dok. koho, co (babu z chyži, hlynu, šmat,a)* vyhodit; **n,a vyšmarilo v l,uft** vyhodilo mě to do vzduchu
Kol., Kružl., Kyj., Podhor., Prisl., Stak. Roz., Šem., Ubl'a, Vagr., Vel'. Pol'.

vyšnij *příd.* horní; **vun z vyšn,oho kunc,a valala** je z horního konce vesnice
Star.

vytrymati *dok. bez předm. i co* vydržet; **to čolovik musit, vytrymati** to člověk musí vydržet; **ne mož bylo vytrymati** nedalo se to vydržet, bylo to k nevydržení; **tri dny i dvi noči muh-em vytrymati bez span,n,a** vydržel jsem nespat tři dny a dvě noci; **eternik vytrymav des,at, roku** eternit vydržel / měl životnost deset let
Klen., Kovb., Niž. Kom., Podhor., Stak. Roz., Star., Ubl'a, Ulič. Kriv., Vel'. Pol'.

vyttam *v.* **vidtam**

vyvidky *v.* **vovidky**

vyzerati *ned. bez předm.* vypadat; **ja vam chkažu, jak vyzerat** ukážu vám, jak vypadá
Niž. Kom., Šem.

vyžen *v.* **vožen**

Z

zaboronyti *dok. co (posijanu pšenyc,u, zeml,u)* uvláčet / zavláčet branami
Grib., Klen., Kovb., Nový Buk., Prisl., Run., Rus., Strih., Šem., Šmig., Ulič, Vagr., Veľ. Poľ., Zvala

zabrati *dok. co* vzít; sebrat **zabrav cilu fameliju tam** vzal tam (s sebou) celou rodinu; **Mad,are mi zabrali kon,a** Maďaři mi vzali koně; **zabrati s,a** sebrat se; **zabrali s,a d mor,ovi** vydali se k moři
Beň., Kol., Kraj. Čier., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Vagr.

zabyti *dok. bez předm. i co (svoju reč)* zapomenout; **ja vže zabyla, jak s,a šyje bočkir** už jsem zapomněla jak se šijí opánky
Beň., Brus., Podhor., Prisl., Rus., Vagr., Ulič. Krive, Zvala

zac, *m, zprav. mn.* **1** králík; **vony trymali zaciv** chovali králíky **2** *(v lisi)* zajíc; **zaci sut, taki dyki, ne taki, šo hvaryt, šo krolyk** zajíci jsou takoví divocí, ne to, čemu se říká králíci
Beň., Grib., Kol., Nová Sedl., Prisl., Pstr., Rus. Pot., Star., Strih., Top., Zboj, Zvala

začepyti *dok. (molodu)* začepit
Kyj.

začer,ati *ned. co (vodu vidrom)* nabírat, čerpat
Beň., Kol., Nová Sedl., Prík.

zad / zadok *m (čolovičyj)* zadek, zadnice *ž; (voza)* zadek; *(soročky) též* zadní strana
Bok., Brus., Drien., Klen., Kož., Kružl., Lom., Rus. Pot., Star., Strih., Vagr.

zadatok *m* záloha *ž peněžní*; závdavek
Kol., Prík.

zadity s,a *dok. bez předm. (de)* podít se *kam; též ve význ.* zmizet; **de s,a zadity?** kam se poděјeme?, co si počneme?
Beň., Klen., Kol., Ubľa

zadurkati *dok. (do dver,och, u dveri)* zaklepat *na co*
Kur., Podhor., Ulič. Kriv.

zaduti *dok. co (lampaš, svičku)* sfouknout, zhasit, zhasnout
Beň., Kol., Mich., Strih., Ubľa, Ulič, Zboj, Zvala

zahan,byti s,a *dok. bez předm.* **1** zastydět se **2** udělat si ostudu, zostudit se; **ne zahan,byv-em s,a z nym** neudělal jsem si s ním ostudu
Klen., Kol., Kovb., Prík., Star.

zahnati *dok. koho, co, kam, komu co (zvača, hroši, pys,mo)* poslat;

pomuč zahnala UNRRA pomoc po-slala UNRRA; **dochtor zahnav mene do špytal,u** doktor mě po-slal do nemocnice; **doma s,a žena utišyt, že hrošy juj zaženu** žena doma se uklidní, že jí pošlu peníze
Beň., Klen., Kol., Kovb., Mich., Podhor., Prisl., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šmig., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vel'. Pol'., Zboj

zahojkati *dok. bez předm. i na koho* zakřičet, zavolat
Beň., Dúbr., Kovb., Rus. Pot.

zaholovča *s (nebuščykovi do lady)* polštářek *m*
Mich., Podhor., Run., Strih., Top.

zaholovčyna *ž* sypek *m* na polštář; povlak na polštář
Bok., Brus., Cig., Kol., Kružl., Nová Sedl., Nový Buk., Rus., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Zvala

zaholovok *m* polštář
Beň., Bok., Brus., Cig., Dara, Drien., Dúbr., Klen., Kol., Kovb., Kružl., Kyj., Nová Sedl., Nový Buk., Podhor., Prík., Pstr., Run., Rus., Rus. Pot., Smol., Strih., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Zboj, Zvala

zahoroda / zahorodka *ž* zahrada, zahrádka; **ja byv-em na zahorodi kolo stromiku** byl jsem na zahradě u stromů
Beň., Brus., Drien., Dúbr., Kol., Kovb., Kraj. Čier., Kyj., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Strih., Šem., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Vagr., Vel'. Pol'., Zvala

zahorodyti *dok. co* oplotit; oddělit plotem
Smol., Ulič, Vel'. Pol'.

zahravyny *pomn.* večerní taneční zábava před svatbou, *loučení se svobodou*
Kraj. Čier., Niž. Kom., Prík., **zahravanky** Pstr.

zahudovanky *pomn.* večerní taneční zábava před svatbou, *loučení se svobodou*
Kol., Nová Sedl., Run., Rus. Pot., Top., Ubl'a, Ulič, Zboj

zachvoriti *dok. bez předm.* rozstonat se, onemocnět
Strih., Šem., Vel'. Pol'.

zaj(a)c, / *m zprav. mn.* **zajci 1** zajíc **2** králík, *v. též* **zac,**
Brus., Kol., Kružl., L'ut., Ostrož., Prík., Stak. Roz., Šem., Ulič, Vel'. Pol'.

zajda *ž* nůše
Dara, Klen., Kol., Kyj., Niž. Kom., Podhor., Prík., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Star., Šem., Šmig., Ubl'a, Vel'. Pol'., Zboj, Zvala

zajdka *ž* nůše; **my vz,ali zajdky na pleči** vzaly jsme si nůše na záda
Klen., Kružl., Nový Buk., Prík., Pstr., Stak. Roz., Vagr.

zakalec, *m* brousek *na upečeném chlebu*
Brus., Klen., Kol., Kož., Lom., Mich., **zakal** Stak. Roz., Ulič

zakapčati *dok. co na co (lanc na koleso)* připevnit, přidělat ; *(na gombičky)* zapnout; *(lanc kolodkov)* sepnout, spojit; **treba tuty lancky id vazi, že by zakapčati** k váze musí být řetězy, aby se mohla připojit
Bok., Kolb., Kyj., L'ut., Run., Rus., Rus. Bys., Strih., Ubl'a, Ulič. Kriv., Vagr., Zboj, Zvala

zakapčuvati *ned. (kožušanku)* zapínat
Cig., Drien., Kružl., Lom.

Zakarpat,t,a *s* Zakarpatí
Klen., Stak. Roz., Star., Ubl'a, **Zakarpatsko** Kovb.

zakl,a *sp.* dokud; **zakl,a fronta ne perešla** dokud se fronta nevzdálila; **tam stojit, zakl,a ne vyschne** stojí tam dokud nevyschne
Kol., Kož., Prík., Ulič

zaklepen, *m* klín *všívaný u mužských kalhot*
Nová Sedl., Ulič

zaklykati *dok. koho kam (ditej, kurky)* zavolat *koho, na koho*; *(kumu na hostynu)* pozvat; **ja buv zaklykanyj do Pr,ašova** předvolali mě do Prešova / pozvali si mě do Prešova
Beň., Dúbr., Grib., Klen., Kovb., Kož., Kraj. Čier., Kružl., Mich., Podhor., Prík., Prisl., Rus., Rus. Bys., Ubl'a, Ulič. Kriv., Vel'. Pol'., Zvala

zakal,ačka *ž* zabijačka
Kol., Kož.

zaky *přísl.* dokud (ne); než; **zaky budu biruvati** dokud budu moct; **čekat, zaky chto ne pryjde** čeká, dokud někdo nepřijde
Dúbr., Nová Sedl., Podhor., Prisl., Ulič, Vel'. Pol'.

zaliznyc,a *ž* železnice
Klen., Rus., Ubl'a

zalizo *s* **1** železo **2** *(zadn,e)* radlice *u pluhu, v. též* **želizo**
Bok., Drien., Klen., L'ut., Prík., Rus. Pot., Star., Ulič, Vagr., Zvala

zamastyti *dok.* **1** *(pec)* omazat hlínou **2** *(soročku)* ušpinit, umazat
Beň., Ulič. Kriv.

zametati *dok. co (mil,u hlynom)* zaházet
Prisl., Zvala

zamisyti *dok. co (tisto)* zadělat, zamísit
Kraj. Čier., Ubl'a, Ulič, Vagr.

zamiška *ž* kaše *zprav. z kukuřičné mouky*
Bok., Brus., Mich., Ostrož., Podhor., Pstr., Stak. Roz., Star., Šmig., Ubl'a, Ulič, Vagr., Zboj, Zvala

zapamn,atati *dok. co* zapamatovat si
Kol., Run., Ubl'a, Ulič

zapadka *ž* západka *dřevěný zámek na dveřích*
Kovb., Rus., Rus. Pot., Smol., Strih., Ubl'a, Ulič. Kriv.

zapavuzyti *dok. co (sino na vozi)* stáhnout pavuzou *co,* dát pavuzu *na co*
Dúbr., Klen., Kol., Kolb., Prisl.

zapecok *m* zápecí *s*, pekelec; *též ve význ.* pecinka *ž*
Dara, Kož., Kružl.

zapečatovati *ned. co* **: zapečatuvati hrub** *(- pup)* uzavírat / pečetit hrob po pohřbu *třemi kříži lopatou*
Cig., Kol., Kovb., Mich., Rus. Bys., Ulič, Zboj

zaperti *dok.* **1** *co (dveri)* zavřít; **zaperti puť** *komu* přehradit cestu **2** *koho (do pyvnyci)* zavřít; *(do bas)* zavřít (do vězení), uvěznit, vsadit do vězení; **nas zaperli na**

tridcat, jeden den, zavřeli nás na jedenatřicet dní
Beň., Cig., Klen., Kol., Kriv., Mich., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Rus., Rus. Pot., Smol., Star., Šmig., Ubl'a, Ulič. Kriv., Vel'. Pol'.

zapchati *dok. co kam (myn,ky za obraz, haluzi do zemli)* zastrčit, zastrkat
Kol., Rus. Bys., Top., Ubl'a

zaportok *m* záprtek
Brus., Cig., Grib., Kružl., Lom., Run., Smol., Top., Ubl'a, Ulič, Zvala

zapravka *ž* záklechtka
Mich., Podhor., Run., Rus., Smol., Strih., Top., Ulič, Zboj

zapravyti *dok. co (fasol,u, kapustu, leveš mukov)* zahustit; **rano z,me sobi kapusty zvaryli, zapravyli z,me molokom** ráno jsme si uvařili zelí a zahustili ho mlíkem; **zapravyti tisto** zadělat těsto; **zapravyti na chlib** zadělat na chleba
Bok., Brus., Kol., Kovb., Kož., Kružl., Kyj., Mich., Nová Sedl., Niž. Kom., Podhor., Prík., Run., Rus., Rus. Pot., Smol., Star., Top., Ulič, Zvala

zapražka *ž* jíška
Brus., Kol., Kružl., Kyj., L'ut., Pstr., Rus., Smol., Ulič

zapražyty *dok. co (kapustu, leveš)* zahustit jíškou, zapražit
Prisl., Pstr., Rus., Ubl'a, Ulič

zarizati *dok. koho, co (kozu)* zaříznout; *(chlopa, svyn,u)* zabít; *(korovu)* porazit
Dúbr., Kož., Star.

zarizka *ž* zářez *m*
Bokša, Brus., Cig., Drien., Kružl., Kur., Lom., L'ut., Stak., Top., Ulič, Ulič. Kriv., **zariz** *m* Zvala

zarobok *m* výdělek; **vže ne chodyme po zarobkach po mad,ars,kum kraju** už nechodíme za výdělkem do Maďarska
Nová Sedl., Pstr., Rus. Bys., Smol., Ubl'a, Ulič, **zaribok** Nový Buk.

zarobyti *dok. bez předm. i co (pin,azi)* vydělat / vydělávat; **musilam sobi zarobyti na šmat,a** musela jsem si vydělat na oblečení
Beň., Drien., Dara, Klen., Kol., Kož., Kraj. Čier., Kružl., Kur., Kyj., L'ut., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Run., Rus., Rus. Pot., Stak. Roz., Star., Strih., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Vagr., Vel'. Pol'.

zarubyti *dok. co (vizytku, soročku)* obroubit, olemovat
Bok., Cig., Grib., Kol., Rus. Bys., Stak. Roz., Star., Ubl'a, Ulič. Krive, Vagr.

zaručyny *pomn.* zásnuby
Podhor., Strih., Šmig., Ubl'a, Ulič

zasivka *ž* rozsívka
Dara, Rus., Smol.

zaspati *dok. bez předm. (na varti)* usnout; **tak zaspav, jak by holovu odrizav** usnul jsem jako dřevo
Beň., Klen., Kružl., Podhor., Prík., Rus., Stak. Roz.

zastava *ž* **1** svatební obřadní korouhev **2** vlajka, prapor; *(u cerkvi)* korouhev
Brus., Cig., Dúbr., Kol., Kolb., Kraj. Čier., Kur., Kyj., Lom., Mich., Nová Sedl., Podhor., Prík., Pstr., Run., Rus. Pot., Smol., Strih., Šem., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Zvala

zastavnyk *m* praporečník, korouhevník - družba na svatbě, *který nosí a hlídá svatební korouhev*; **molodyj družbu sobi vybrav, zastavnyka** ženich si vybral družby a praporečníka
Beň., Brus., Dúbr., Klen., Kol., Kolb., Kraj. Čier., Nová Sedl., Podhor., Prík., Pstr., Run., Rus. Pot., Smol., Strih., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Zboj, Zvala

zaškodyti *dok. komu* ublížit; uškodit
Niž. Kom., Ubl'a

zašmaryti *dok. co (behivo, kosu)* zahodit
Beň., Star., Strih., Ubl'a, Ulič. Kriv.

zašporuvati *dok. co* ušetřit, našetřit
Niž. Kom., Strih., Ubl'a

z,at, *m* zeť
Dara, Dúbr., Klen., Kraj. Čier., Podhor., Rus. Pot., Smol., Šmig., Ubl'a, Vel'. Pol'.

zat,amyti *dok. co* zapamatovat si
Nový Buk., Run., Šmig., Top.

zatkal,nyc,a *ž* šoupátko *s;* zasouvací dvířka *u pece*
Mich., Ulič

zatkati *dok. (civku, diru)* ucpat; *(pec doškov)* zandat, uzavřít; **zatkati oblak** zastřít okno
Cig., Kož., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Rus., Smol., Star., Strih., Ubl'a, Vagr.

zato *sp.* proto; **zato nas tam klykali** proto nás tam volali
Prík., Vel'. Pol'.

zatyčka *ž (civky)* ucpávka
Drien., Kovb., Kyj., L'ut., Smol., Ulič. Krive, Zvala

zatynka *ž* zářez *m*; zásek *m*
Dúbr., Rus., Smol., Ulič, Ulič. Kriv.

zavtra *přísl.* zítra
Beň., Kol., Smol., Star., Šmig., Ubl'a

zbačyti *dok. koho, co* uvidět; zpozorovat; **že by vas ne zbačyli Nimci** aby vás neviděli / nezpozorovali Němci
Kraj. Čier., Kružl., Nový Buk., Prisl., Pstr., Smol., Vagr.

zberati *ned. co* sbírat; *(na žnyvach)* odebírat; **chlop kosyt, ta žena zberat,** muž seká a žena odebírá
Klen., Podhor., Šmig.

zbisnyj *(čolovik)* divoký; šílený; *(kun,)* divoký, nezkrotný
Beň., Klen., Ubl'a

zboloči s,a *dok. bez předm.* svléknout se; **vun s,a zbol,uk** svlékl se
Beň., Rus. Pot., Strih., Ulič. Krive, Vel'. Pol'.

zbuduvati s,a *dok. bez předm.* postavit si *chalupu, domek ap.*
Dúbr., Klen., Kož., Nový Buk., Šmig., Ubl'a

zbušok *m* máselnice *ž*
Bok., Podhor., Kružl.

zditi *dok. co na co (lancok na zub, chrobaka na hačok)* navléknout, nasadit; **papuči na nohy zdije** obuje si bačkory
Bok., Brus., Cig., Dúbr., Kol., Kož., Nový Buk., Stak. Roz., Šem., Zboj

zdivati *ned. co* nasazovat; *(do berda, nytky na stovpky)* navlékat
Kol., Prík., Smol.

zdohadati s,a *dok. bez předm.* dovtípit se; vzpomenout si
Smol., Ulič. Kriv.

zdorovja *s* zdraví
Beň., Klen., Kovb., Podhor., Rus. Bys.,

Rus. Pot., Stak. Roz., Star., Šmig., Ubl'a, Vel'. Pol'., **zdorovl,a** Star.

zdoviduvati s,a *ned. bez předm.* vyptávat se, ptát se
Dúbr., Rus. Pot.

zdujn,ati / zdijn,ati *dok. co (pasmo z motovyla, polotno z navuja)* sundat, sejmout; **vnutrišn,a stina s,a zdojme** vnitřní stěna se sejme
Kol., Kož., Mich., Nový Buk., Podhor., Run., Smol., Ulič, Vel'. Pol'., **zdojn,ati** Pstr.

zelenyj *(barvinok, farba, jarec,)* zelený; **Zelenyj četver / čvartok** Zelený čtvrtek; **Zeleni svjata / svjatky** Nejsvětější Trojice
Beň., Cig., Klen., Kovb., Kružl., Kyj., Podhor., Prík., Run., Smol., Top., Vagr., Zvala

zeler *m* celer
Dúbr., Kružl., Lom., Prík., Rus., Ubl'a, Vel'. Pol'.

zeml,a *ž* půda; polnosti *mn.*; **zemli z,me mali** pole jsme měli; *(vralo s,a podl,a toho),* **de jaka zeml,a byla** jaká tam byla půda; *též ve význ.* země, hlína; **tri roky je v zemli** je to tři roky co umřel / tři roky je pod zemí
Cig., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kružl., Nový Buk., Podhor., Prík., Rus., Smol., Ubl'a, Ulič. Kriv., Vagr., Vel'. Pol'., Zvala

zerno *s* obilí; vymlácené obilí; zrní; **zberav zerno** sklízel obilí; **dva metry zerna** dva metráky obilí / zrní; **zerno vidtam lipše bylo** odtud bylo obilí lepší
Beň., Bok., Cig., Dara, Drien., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kyj., L'ut., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Niž. Kom., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Run., Rus., Rus. Pot., Smol., Strih., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Vagr., Vel'. Pol'., Zboj, Zvala, **zerence** Šem.

zglo *s* **1** sklo **2** cylindr *m petrolejové lampy, v. též* **sklo**
Nová Sedl., Rus., Rus. Bys., Smol., Ulič

zil,l,a *hromad.* zelené byliny *ž. mn.*; *též* bylinky *jako léčivé n. čarovné koření*
Brus., Cig., Mich., Klen., Kol., Lom., Nová Sedl., Podhor., Prisl., Rus. Bys., Strih., Šmig., Ulič, Vagr., Zboj, Zvala

ziv *m* prostup, prošlup *vzdálenost mezi sudými a lichými osnovními nitěmi na tkalcovském stavu*
Brus., Cig., Drien., Dúbr., Grib., Kol., Kyj., Mich., Nový Buk., Ostrož., Pstr., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Krive, Vagr., Zvala

zivati *ned. bez předm.* vytvářet prošlup *na tkalcovském stavu*
Drien., Dúbr., Kol.

zladyti *dok. co (sobi palyčku)* udělat; *(jisti, večer,u)* uvařit, připravit, přichystat; **pag-ez,me sobi zladyli jisti na rano** pak jsme si uvařili jídlo na ráno
Dara, Dúbr., Kol., Mich., Nová Sedl., Run., Rus. Pot., Strih., Top., Ulič, Zboj, Zvala

zl,ahti *dok. bez předm. (- nevista)* slehnout, porodit; **zlihla je-m v decembru** porodila jsem v prosinci
Kraj. Čier., Ubl'a, Ulič, Zvala, **zl,ači** Rus. Bys.

zlativka / zlatovka *ž* zlatka
Cig., Vagr., **zlatuvka** Beň., Podhor.

zlihati *ned. bez předm. (- žona)* rodit
Mich., Strih., Šmig.

zlodij *m* zloděj; *řidč. též ve význ.* zločinec; lotr
Dara, Drien., Grib., Klen., Kovb., Kož., Kraj. Čier., Ostrož., Prík., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Šmig., Ubl'a, Ulič, Vagr., **zlodijko**

zlohy *pomn.* porod *m;* **ženy duže vmerali v zlohach** ženy hodně umíraly při porodu
Kolb., Ulič

zmetati *dok. co kam* naházet; *(kapustu z voza na pelevn,u, konopli do močyla)* sházet; složit
Dara, Kol., Prisl., Rus., Rus. Bys., Strih., Ulič. Kriv.

zmij *m* / **zmija** *ž* **1** zmije *ž* **2** had *m*
Stak. Roz., Strih., Šmig., Ubl'a, Zboj

zmitovati / **zmituvati** *ned. (vuhl,a z vozu)* shazovat; *(do vagona, na hromadu)* házet
Beň., Bok., Dúbr., Cig., Kol., Kyj., Rus. Pot., Šmig.

znak *m* „znak" - *míra utkaného plátna – zprav. 4 m*
Stak. Roz., Star.

znati *ned.* **1** *co* vědět; *koho* znát; **znajte** *jako vsuv.* víte; **ne znati, de s,a zabrav** nikdo neví, kam odešel; **čort znaje** čert ví; **(ta) ja znam?** copak já vím?; **Boh znaje, čoho pomer** bůhví proč umřel; **kačmar, dav znati kral,ovi** krčmář dal vědět / vzkázal králi **2** *(plavati)* umět; **ja znaju pomad,arsky** umím maďarsky; **ne znav čytati** neuměl číst; **plavati ne znav** neuměl plavat
Beň., Dara, Drien., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kraj. Čier., Kružl., Kur., Kyj., Lom., Mich., Nová Sedl., Nový Buk., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Run., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič. Kriv., Vagr., Vel'. Pol'., Zvala

znimati *ned. co (vinci z molodoji)* sundavat, snímat
Run., Smol., Top.

zochabyti *dok. koho, co* nechat; zanechat; **vona zochabyla semero ditej na mene** nechala mi tu sedm dětí, *v. též* **zuchabyti**
Beň., Cig., Drien., Kož., Kraj. Čier., Kraj. Pol., Kur., Kyj., Mich., Niž. Kom., Prík., Rus., Šem., Vagr., Zvala

zola *ž* louh *m - dřevěný popel rozpuštěný ve vodě – k loužení lněné a konopné příze*
Kol., Mich., Prisl., Rus., Stak. Roz., Top., Ubl'a, Vel'. Pol'., Zvala

zosobašyti s,a *dok. bez předm.* vzít se
Kyj., Prík.

zošyt *m* sešit *školní*
Beň., Strih.

zradovati s,a *dok. bez předm.* zaradovat se
Kol., Smol., **zraduvati s,a** Klen.

zrizovanec, *m* pažitka *ž*
Kol., Smol., Šmig., Top., Vel'. Pol'.

zrobyti *dok. co (stil)* udělat; *(sklad) též* postavit; **vony tak zrobyli** udělali to tak; **vona nam svad,bu zrobyla** vypravila nám svatbu; **što my zrobyme?** co můžeme dělat?; **vun zrobyv s,a mertvym** předstíral, že je mrtvý

Beň., Bok., Dara, Grib., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kur., Kyj., Nový Buk., Run., Smol., Star., Strih., Šem., Ubl'a, Vagr., Vel'. Pol'., Zvala

zrubati *dok. co (berezu)* porazit; **zrubali lis** vykáceli les
Prík., Vagr.

zubadlo *s* udidlo
Bok., Cig., Drien., Kol., Lom., L'ut., Nová Sedl., Run., Rus., Strih., Šem., Vagr., Zvala

zubok *m (hrabel,)* zub; *(u krosnach)* zoubek; **zubok čas(ny)ku** stroužek česneku
Drien., Kol., Mich., Ostrož., Podhor., Prík., Smol., Stak. Roz., Top., Ulič, Vagr., Zvala

zuchabyti *dok. koho, co* nechat; zanechat; **ne zuchabyla nič** nic nenechala; **zuchabyv koni zboku** nechal koně stranou, *v. též* **zochabyti**
Dúbr., Kol., Kovb., Kraj. Čier., Kružl., Rus., Stak. Roz., Stak. Roz., Star., Strih., Ubl'a, Vel'. Pol'.

zunovanyj *příd. (z roboty, hist,)* unavený
Nový Buk., Prík., Pstr.

zupa *ž* polévka *zprav. ve vyprávění o službě v armádě*
Klen., Ostrož., Rus. Pot.

zvada *ž* hádka
Grib., Mich., Ostrož., Vagr.

zvač *m* **1** zváč - *družba, který zve hosty na svatbu* **2** „zvač" - *zvací koláč, který se nosí s pozváním na svatbu*
Dúbr., Kol., Mich., Nová Sedl., Smol., Zvala

zvar,al,n,a *ž* velký hliněný hrnec *m na vyvářku lněné a konopné příze a plátna*
Koł., Mich., Prisl., Rus., **zvar,alen,** Cig., Ubl'a, **zvarka** Brus., Mich.

zvar,al,nyk *m* velký, hliněný hrnec *m na vyváření lněné a konopné příze a plátna*
Dúbr., Rus., Star., Vel'. Pol'., Zvala

zvati s,a *ned. bez předm.* jmenovat se
Bok., Brus., Cig., Dara, Drien., Kružl., Kur., Kyj., Lom., L'ut., Ulič.Kriv.

zver,cha *přísl.* shora, *v. též* **zvyr,-cha**
Prisl., Smol., Top., Ulič

zverchnyna *v.* **verchnyna**

zvidovati s,a / zviduvati s,a *ned. bez předm.* ptát se, vyptávat se; **zviduvali s,a šo a jak** vyptávali se co a jak; **vun n,a zvidovav** vyptával se mne
Beň., Grib., Klen., Kol., Kolb., Kož., Kraj. Čier., Kur., Nová Sedl., Prík., Prisl., Smol., Strih., Šmig., Ubl'a, Ulič. Kriv., Vagr., Vel'. Pol'., Zvala

zvir, *m* zvíře *s*
Dúbr., Klen., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Rus. Pot., Stak. Roz., Strih., Šmig., Ubl'a, Vagr., Vel'. Pol'., **dz,vir** L'ut.

z,viradlo *s* zrcadlo
Brus., Drien., **dzveradlo** Kyj.

zviryna *ž* zvíře *s*; *též ve význ.* zvěř
Beň., Grib., Kovb., Prík., Prisl., Pstr., Rus. Pot., Strih., Šmig., Ubl'a, **zvirynka**

zvizda *ž* hvězda
Grib., Kraj. Čier., Kyj., Prisl., Pstr., Rus. Pot., Strih., Ulič

zvora *ž* svora *součást hospodářského vozu*
Dúbr., Run., Rus., Smol., Stak. Roz.

zvyčaj *m* zvyk, obyčej
Star., Šmig., Ubl'a

zvyr,cha *přísl. (prykryti)* shora, seshora, *v. též* **zver,cha**
Beň., Ostrož., Podhor., Rus. Bys., Star., Strih., Ubl'a

zyjti *dok. bez předm.* **1** *(dolov)* sestoupit; slézt **2** *(- zerno)* vzejít **3** *(- tisto)* vzejít, vykynout
Kož., Kružl., Kyj., Run.

zymnyj *příd. (voda)* studený
Cig., Grib., Kož., Kyj., Star.

zymušnij *příd. (časnok, chustka, robota)* zimní; **ja tam ne mav zymušn,e šat,a** neměl jsem tam zimní oblečení
Dara, Drien., Klen., Ostrož., Top., Vagr., Vel'. Pol'., Zvala

Ž

žaburyn,n,a / **žaboryn,n,a** *s* žabinec *m*
Beň., Kol., Kružl., Ulič, Zvala

žalo *s (kosy)* ostří
Dara, Klen., Run., Rus., Smol., Zvala

žebolovka *ž* kapesník *m*; šátek *m*
Kovb., Rus. Pot., Ubl'a

želizo *s* **1** železo; kus *m* železa; železná tyč *ž*; *též* kování *s* **2** *(peredn,e, zadn,e)* radlice *ž u pluhu, v. též* **zalizo**
Cig., Dara, Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kovb., Nová Sedl., Ostrož., Prisl., Pstr., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Strih., Top., Vagr., Vel'. Pol'., Zvala

želiznyj *příd. (horčyk, klyn)* železný
Klen., Lom., Prisl., Smol., Stak. Roz., Vagr.

žena *ž* žena; *též ve význ.* manželka; **tam buv nedostatok žun** bylo tam málo žen / byl tam nedostatek žen
Beň., Brus., Bok., Cig., Drien., Grib., Klen., Kol., Kovb., Kož., Kraj. Čier., Kružl., Kur., Mich., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Rus. Bys., Rus., Rus. Pot., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Šmig., Ubl'a, Vagr., Vel'. Pol'.

žentyc,a / **žyntica** *ž* žinčice *syrovátka z ovčího mléka*
Kol., Kružl., Run., Smol., Top., Zvala

žerd,a *s (z liščyny)* proutí *s používané jako výplet plotu*
Kol., Kovb., Prisl., Rus. Bys., Rus., Rus. Pot., Strih., Top., Ulič

žerebja *s* hříbě
Dúbr., Strih., **žerebča** Cig.

žerebna *příd. jen ž*: **kobyla byla žerebna** kobyla byla shřebná / hřebná / březí
Kol., Kovb., Prík., Prisl., Šem., Šmig., Ulič, Zboj, Zvala

žerti *ned. bez předm. i co* žrát; **prynis korovam žerti** přinesl kravám krmení; **vun jim davav žerti** krmil je
Kraj. Čier., Kyj., L'ut., Šem., Vagr.

žmen,a / **žmyn,a** *ž* hrst; **položyt, tri žmeni dovjedna** dá tři hrsti dohromady; **bere zerno do žmeni** bere zrní do hrsti
Beň., Bok., Cig., Dúbr., Grib., Kol., Kraj. Čier., Kružl., Kyj., Mich., Prík., Pstr., Rus., Rus. Bys., Smol., Star., Top., Ubl'a, Ulič

žnyvo *s zprav. mn.* **žnyva** žně *ž mn.*; **na žnyva l,ude chodyli** lidi chodili na žně
Beň., Cig., Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kraj. Čier., Kyj., Mich., Nový Buk., Niž. Kom.,Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Run., Rus., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šmig., Top., Ubl'a, Vagr., Vel'. Pol'., Zvala

žobrak *m* žebrák
Beň., Brus., Dúbr., Klen., Kružl., Kur.,

Ostrož., Podhor., Prík., Rus. Pot., Stak. Roz., Star., Strih., Šmig., Ubl'a, Zvala

žobračka *ž* žebračka
Beň., Kružl., Star.

žobry *pomn.* žebrání *s*; **my byli na žobrach kolo Pr,ašova** žebrali jsme v okolí Prešova
Star.

žochtar, *m* dížka *ž*
Kyj., Lom., Podhor.

žolub *m* žlab
Dúbr., Kol., Rus., Top., Ulič, Zvala, **žolob** Cig., **žlab** Drien., L'ut., **žolib** Nový Buk.

žona *ž* žena; *též ve význ.* manželka; **žona joho hl,adala** jeho žena ho hledala; **Tatar mav pjat, žun** Tatar měl pět žen
Dúbr., Nová Sedl., Rus. Pot., Star., Ubl'a

žopa *ž* zadek *m,* zadnice *ž*; **jimyla ho pud žopu rukamy i ponesla na plečoch** chytila ho rukama pod zadkem a nesla ho na zádech
Klen., Strih.

žovč *ž* žluč
Brus., Kož., Kružl., Rus. Bys., Ulič

žovčok *m* žloutek, *v. též* **žovtok**
Bok., Brus., Grib., Kol., Nová Sedl., Podhor., Prisl., Run., Top., Ubl'a, **žovček** Kož.

žovna *ž* datel *m*
Brus., Cig., Kol., Ostrož., Prík., Smol., Ubl'a, Zboj

žovnyj *příd.*: **Žovnyj četver** Zelený čtvrtek
Nová Sedl., Prisl., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Top., Ubl'a, Ulič, Zboj, Zvala

žovtok *m* žloutek, *v. též* **žovčok**
Kružl., Lom., Podhor.

žovtyj *příd.* (*farba, fasol,a*) žlutý
Beň., Kol., Kovb., Ostrož., Podhor., Prisl., Rus., Smol., Zvala

žumarky *m mn.* škvarky
Klen., Kož., Rus., Strih., Ubl'a

župa *ž* vymlácená žitná sláma *na došky*; cepovka; *též ve význ.* došek *m*; **župu krutyti** dělat došky; **vyr,ch župov kryli** střechu pokrývali slaměnými došky; **chyža pid župov / župov prykryta** stavení se slaměnou střechou
Beň., Bok., Brus., Dara, Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kolb.Lom., Mich., Nová Sedl., Ostrož., Podhor., Prisl., Rus., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šmig., Top., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vagr., Zvala

župyti *ned. bez předm. i co* pokrývat slámou / slaměnými došky
Dúbr., Kol., Rus., Smol., Zvala

žuravel, *m* vahadlo *s u studně*
Kol., Nový Buk., Rus., Smol., Ubl'a, Ulič, Zvala, **žurav** Grib., Vagr.

žuryti s,a *ned. bez předm.* být smutný, trápit se
Beň., Dara, Klen., Podhor., Prisl., Rus. Pot., Zvala

žyčka *ž* lžíce, *viz též* **ložka**
Nový Buk., Prík.,

žyčnyk *m* lžičník, *v. též* **ložnyk**
Nový Buk.

žyd *m* žid; **tu byli i žydy** byli tu i Židé; **i žydy s,a mol,at,** Židé se taky modlí
Beň., Cig., Dara, Dúbr., Grib., Klen., Kol., Kolb., Kružl., Kyj., Mich., Nový Buk., Ostrož., Podhor., Prík., Prisl., Pstr., Run., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Šmig., Ubl'a, Ulič, Ulič. Kriv., Vagr., Vel'. Pol'.

žyduvka *ž* židovka; **vna byla žydovka, ale byla to dobra, vna s,a pravda vykrestila** ona byla židovka, ale dobrá, nechala se, pravda, pokřtít
Dara, Ostrož., Rus., Šem., Šmig., Ubl'a, Vagr., Vel'. Pol'., **žydivka** Cig., Kružl., Prík., Ubl'a, **žydovka** Kovb.

žyduvs,kyj *(fundoš, chyža, cyntar,)* židovský; **žyduvs,ka voda** kořalka / pálenka
Dúbr., Klen., Stak. Roz., Ubl'a, Ulič. Kriv., Vel'. Pol'., **žydovs,kyj** Pstr.

žyt,t,a *s* život *m*
Cig., Klen., Ostrož., Podhor., Prík., Stak. Roz., Star., Strih., Ubl'a, Ulič. Krive

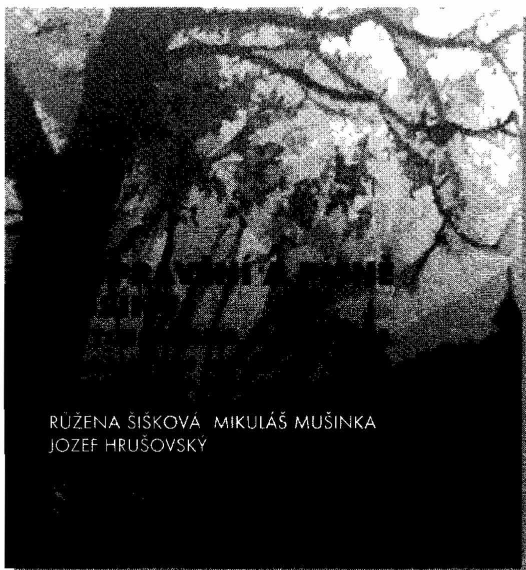
žytn,anka *ž* **1** vymlácená žitná sláma **2** žitniště *s*, žitné strniště *s*
Bok., Klen.

žyvan *m* zbojník; loupežník; *též nad.* neřád, darebák, lotr
Beň., Cig., Dara, Dúbr., Klen., Kovb., Kož., Kružl., Kyj., L'ut., Prík., Pstr., Rus., Rus. Bys., Rus. Pot., Smol., Stak. Roz., Star., Strih., Šem., Šmig., Ubl'a, Vel'. Pol'., Zvala

žyvanstvo *s* lumpárna *ž*, darebáctví
Beň., Pstr., Star.

žyvot *m* život
Brus., Dúbr., Kol., Kružl., Nová Sedl., Podhor., Stak., Strih., Šmig., Ubl'a

Souběžně s touto knihou vychází
další svazek Prací Slovanského ústavu

Růžena Šišková, Mikuláš Mušinka, Jozef Hrušovský:

Vyprávění a písně Rusínů z východního Slovenska
Jihokarpatská ukrajinská nářečí z autentických záznamů

Kniha je výběrem z dialektologických a folkloristických výzkumů z 50. a 60. let dvacátého století. Kromě úvodních studií obsahuje 35 vzpomínkových vyprávění v nářečí a 138 lidových písní s notovým zápisem. Texty jsou provázeny souběžným českým překladem, celý svazek doplňují 2 CD s ukázkami terénních zvukových záznamů.

ISBN 978-80-86420-35-6 (Slovanský ústav AV ČR)
SBN 978-80-85494-89-1 (Euroslavica)

Práce Slovanského ústavu. Nová řada; sv. 29

Růžena Šišková

Areálová studie slovní zásoby rusínských nářečí východního Slovenska. Diferenční slovník

Vědecky recenzovaly Mária Čižmárová a Věra Lendělová
Úvodní studii napsala Růžena Šišková
Obálku navrhl Vladimír Kříž
Sazbu připravilo a graficky upravilo nakladatelství Euroslavica

Vydal Slovanský ústav AV ČR v nakladatelství Euroslavica
Vydání první, náklad 300 výtisků
stran 200

ISBN 978-80-86420-36-3 (Slovanský ústav AV ČR, v. v. i.)
ISBN 978-80-85494-88-4 (Euroslavica)

Praha 2009

DIFERENČNÍ SLOVNÍK

Areálová studie slovní zásoby rusínských nářečí východního Slovenska

